

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Anecdota Oxoniensia

TEXTS, DOCUMENTS, AND EXTRACTS

CHIEFLY FROM

MANUSCRIPTS IN THE BODLEIAN

AND OTHER

OXFORD LIBRARIES

CLASSICAL SERIES. VOL. I—PART VI

A COLLATION WITH THE ANCIENT ARMENIAN VERSIONS
OF THE GREEK TEXT OF ARISTOTLE'S CATEGORIES,
DE INTERPRETATIONE, DE MUNDO, DE
VIRTUTIBUS ET VITIIS, AND OF
PORPHYRY'S INTRODUCTION

BY

FREDERICK CORNWALLIS CONYBEARE, M.A.

Late Fellow and Pralector of University College, Oxford

WITH A FACSIMILE

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1892

24502807184

LANE

MEDICAL

LIBRARY

Seidel

Collection

**HISTORY OF MEDICINE
AND NATURAL SCIENCES**

AMERICAN BOOK CO. NEW YORK

LANE MEDICAL LIB
STANFORD UNIV. M

APR 8

STANFORD, CA

զի յնկեցն: և կանխօրգեցեցի օրժիւն կայմապե
տն: և այլիք յայտնե, մանտոյ ասմն նախն:
այլ յայտնապէս յերարեցին, ասմնանն: անյն
պէս երամբ: ասմնդ են որ յայտն և պնդեց զմարտ
նքս ասմ: որս յայտնապէս և ասմնք են որ ասմ
լրտօժիւն: որ պէս նախդիրն: ոչ իբր ընկաւտար
եղ: այլ իբր գեղեցիկացոյցանելոյ և պայծառա
ցոցանելոյ: և այլ զն զիրաւ: անյնք պէտմն:
ասբանն ունելոյ: ոչ և սնասունք ասասցին:

Օւն կնի իմն կրթեց
407

Ղ րդեն, ներձայնով զն, ներանձինցն աստից
նշանակք: և զիցեալ զն, ներձայնովացըն: և
որդեա պիւզն ոչ անենեցուն նոյնք: և ոչ ձայնքն:
նոյնք զբացորոցսցոցիկ նշանակք ասասլնոցն:
այլն անենեցուն կիրք անձինն: և որոյ այտքիկ

Թ
որոցքն են զն կրթունք
ասթայն կրացն և անոց
և զն այլ ասթայն կրթունք
և ասթայն կրթունք

Anecdota Oxoniensia

A COLLATION WITH THE ANCIENT
ARMENIAN VERSIONS OF THE GREEK TEXT

OF

ARISTOTLE'S CATEGORIES

DE INTERPRETATIONE, DE MUNDO, DE VIRTUTIBUS ET VITIIS

AND OF

PORPHYRY'S INTRODUCTION

BY

FREDERICK CORNWALLIS CONYBEARE, M.A.

Late Fellow and Praelector of University College, Oxford

Oxford

AT THE CLARENDON PRESS

1892

63

LANE LIBRARY

London
HENRY FROWDE
OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE
AMEN CORNER, E.C.

New York
112 FOURTH AVENUE

62078

YASRUJ 3NAJ

H 1264
A1127
1892

TO MY KIND ARMENIAN FRIENDS
ABGAR JOANNISSIANY
OF TIFLIS
AND
THE REV. FATHER KARÉKIN
OF VENICE
THIS STUDY OF THEIR ANCIENT LITERATURE
IS DEDICATED.

CONTENTS

	PAGE
INTRODUCTION	i
TEXT :—	
The Categories	1
De Interpretatione	28
De Mundo	51
De Virtutibus	72
Porphyry's Introduction	76
APPENDIX I.	
On the Codex Ticinus	89
APPENDIX II.	
The Armenian Text	107

HEADS OF PROLEGOMENA.

- § 1. On scope of work and on necessity of starting from a pure Armenian text.
- § 2. Conditions on which value of a collation depends.
- § 3. Age and authorship of Armenian Version of Categories and 'On Interpretation.'
- § 4. Problems suggested by Armenian commentaries which accompany these treatises.
- §§ 5, 6. Evidence of style proves that the versions of treatises and commentaries were made together.
- § 7. Internal evidence as to date of these versions.
- § 8. Evidence of subscriptions in the Armenian MSS.
- § 9. List of the versions and commentaries attributed to David Invictus.
- § 10. Evidence of early Armenian writers, of Stephanus of Siunik and of Gregory Magistros.
- § 11. Who was David Invictus? Views of Valentine Rose.
- § 12. The evidence of the old Armenian 'Book of Beings.'
- § 13. Authorship of Armenian commentaries on the Categories and De Interpretatione an enigma. They are not to be ascribed to David Invictus. Character of these commentaries.
- §§ 14, 15, 16. Probabilities regarding these commentaries.
- §§ 17, 18. These commentaries along with the version they accompany at least as old as the fifth century.
- § 19. They are perhaps the work of a non-Christian school of early Armenian translators.
- § 20. Recapitulation of evidence. The affinity of the old Armenian text of the De Interpretatione to that used by Boethius.
- § 21. On the fidelity of the old Armenian Versions.

- § 22. On the Text of the Armenian Version of Categories and De Interpretatione.
(a) On Venice Printed Text, and its Manuscript Sources.
- § 23. (β) On other Manuscript Sources. Paris Codices.
- § 24. Codices of Jerusalem.
- § 25. The Codex Ticinus of the University Library of Pavia.
- § 26. Contents of this Codex and characteristics.
- § 27. History of this Codex. Theseus Ambrogius.
- § 28. On version of De Mundo and De Uirtutibus. Imperfections of the Armenian Text and of the Manuscript Sources.
- § 29. Version of the De Uirtutibus.
- § 30. Version of the Isagoge of Porphyrius. Venetian and other Texts of it.
Its age.
- § 31. On the version of David's Commentary on the Isagoge.
- § 32. Aim pursued in making these collations.
- § 33. Acknowledgment of help received in preparing the work.

PROLEGOMENA.

§ 1. THE following work is a collation with the ancient Armenian Versions of:—

- (1) The treatises of Aristotle upon the ten Categories and upon Interpretation. The Greek text used is that of Waitz, and all references to Greek Codices are based on his apparatus criticus.
- (2) The pseudo-Aristotelian treatises De Mundo and De Uirtutibus. The Greek text used is Bekker's, as printed in the Berlin edition of Aristotle.
- (3) The Isagoge of Porphyrius. The text used is that of Adolph Busse, published at Berlin, and references to Greek Codices are based on his apparatus criticus.

It will be noticed that the collation of the Categories and 'Upon Interpretation' is given in two halves, in a main text and in an appendix thereto, in such a way that both must be consulted by a reader anxious to know what reading of any particular passage is implied by the version. The reason of this inconvenient arrangement is that, after the main text was already printed, I chanced upon a manuscript of the version greatly superior to those which I had been able to use in preparing that main text. There was no other course open to me but to add in an appendix the critical gains resulting from an examination of this better Armenian text. Although the results printed in my main text are thus premature, I may at least hope to escape the charge of negligence of sources and of over-haste; for in preparing that main text, which occupies pp. 1-50, I had not acquiesced in the Venetian text of the version,—itself based upon three MSS. in the Library of

San Lazaro at Venice,—but had carefully collated the best MSS. preserved in the Bibliothèque Nationale in Paris, and in the Library of the Armenian Patriarch at Jerusalem, and had even satisfied myself that the MSS. of the Conventual Library of Edschmiadzin added nothing to the sources I had already consulted. I could not foresee that in Pavia I should after all find a manuscript text of my author, unique in point of age, authority, and literary interest.

§ 2. The value of such a collation as the following depends on the fulfilment of three conditions:—

- (1) The version must be ancient.
- (2) It must be so literal as really to reflect the Greek text from which it was made.
- (3) We must possess a *pure* text of the version, a text, that is, free from the corruptions of copyists and unimpaired as a witness by recensions of itself made in a later age.

Now the versions here collated of these several Greek texts are not all by one hand, nor are they all of the same age and authority. It is rather the case that, examined in respect of the three conditions above proposed as determining the value of their evidence, they fall into the three groups into which I have above separated them. In the rest of these prolegomena, each group has to be examined to see how it fulfils these several conditions.

§ 3. The Categories and De Interpretatione. As to the age and authorship of this version, the evidence is of three kinds and rests upon:—

- (1) Style and other internal indications.
- (2) Subscriptions in the MSS. themselves.
- (3) Citations in old writers and historical tradition.

The style in which this version is composed is unmistakably that of the first or golden age of Armenian literature, which was roughly coincident with the fifth century. In that century the Septuagint was rendered into Armenian along with the writings of such of the Greek

Fathers as were then popular in the orthodox church. The version of the *Categories* and *De Interpretatione*, like the rendering of the *Grammar* of Dionysius Thrax, is written in a Grecising style; indeed it is little more than the Greek written with Armenian words. Not only each word, but the separate parts of the compound words, are rendered with the same slavish accuracy. The contemporary versions of the Bible and of the Greek Fathers are in a better style; indeed, the Armenian Bible is entitled on purely literary grounds to take rank with our own or with Luther's Version. The question arises, why, being masters of an independent and pure Armenian style, did the translators of the fifth century yet render these treatises of Aristotle's in so slavish a manner? Some Armenian critics argue that this Grecising style of translation was a later product of their Hellenic culture, and on that account postpone the date of the versions of Aristotle to the very close of the fifth or beginning of the sixth century. I fail to see any cogency in this argument. On the contrary, we might expect the independent style to be the later development of the two; and on purely literary grounds I should be inclined to attribute these versions to the age of Prohaeresius, the Armenian Professor of Rhetoric at Athens, whose figure is so familiar to us from the pages of Eunapius.

§ 4. The other evidence must now be considered. In all the MSS., except a few comparatively late ones, the text of Aristotle is not given alone and continuously, but in short sections, each of which is followed by its appropriate commentary. The following questions then arise. Whose is this commentary thus preserved in Armenian? Is it a translation of a Greek original? If so, were the text and the commentary translated by the same hand and at the same time?

§ 5. So far as the style is concerned we may ascribe the translation both of text and of commentary to the same hand. The slight differences of language between them may be explained on the ground that the text reflects Aristotle's Greek, while the commentary reflects a Greek original written at least seven centuries later than Aristotle. The citations also of the text embedded in the Armenian commentary agree on the whole with the version of the text, and, where they differ a little, we can suppose that the Greek commentator himself was not quoting his Greek

with strict accuracy. Indeed there is such a general correspondence between the Armenian text and the Armenian commentary, that it is not easy to conceive of their having been translated at different times and by different hands.

§ 6. Yet there are difficulties in this view. For example, in the *De Interpretatione*, p. 16a. 27, all the Armenian MSS. except the Codex Ticinus add after *οὐδέν ἐστιν* words equivalent to *ἀλλ' ἴσως εἰσὶ κατὰ φύσιν φωναὶ γεγραμμέναι ἀλλ' ὅμως ὀνόματα οὐκ εἰσὶν*. These words should certainly not stand in the text, since no Greek MS. contains them and the Pavia MS. rejects them. On the other hand the commentary seems to imply these words, for it runs thus: *զի բայ շարագրուածն զանուանսն, այլ ոչ բայ բնուածն կամի գոլ բազումս. յաղագս այսորիկ յառաջագոյն ասացաւ: Էջէ սակայն և աստանոր զձայնս ունսն լեալս՝ և ընդ գրուածնսն, այլ սակայն ոչ ևս անուանսն*. This may be rendered thus: *ὅτι κατὰ συνθήκην τὰ ὀνόματα ἀλλ' οὐ κατὰ φύσιν βούλεται εἶναι πολλὰ, περὶ τούτου προείρηται: ἀλλ' ὅμως μέμνηται καὶ ἐνταῦθα περὶ φωνῶν τινῶν γενομένων καὶ γεγραμμένων, ἀλλὰ μὴν οὐπω ὀνομάτων*. This passage is in all the Armenian MSS., including that of Pavia. It cannot, however, be adduced as a proof that the Armenian text and commentary were translated independently of one another. That the interpolation must have crept into some Armenian texts of Aristotle from the commentary is clear from its absence from the Codex Ticinus; nor does the commentary itself necessarily involve a text in which the words stood. Even if it did, the inconsistency might have lain in the twofold Greek original of text and commentary.

§ 7. Assuming, therefore, that the version of the text is coeval with that of the commentary, can we fix the date and authorship of the latter? In these Armenian commentaries upon the *Categories* and the *De Interpretatione*, there are singularly few allusions of such a kind as to fix the date of the composition of the Greek original. There is one indication, however, of the date of the Version, which has been pointed out to me by my friend Dr. Baronean of Manchester. A certain Vardan is adduced in the commentary as a type of bravery; the Vardan thus referred to can hardly be other than the king of that name who perished in war against the Persians, A. D. 451. If, therefore, the name is not an

interpolation, the Armenian commentary, and the version of the text which coheres therewith, cannot be put back earlier than the middle of the fifth century.

§ 8. We come next to the evidence of subscriptions in the Armenian MSS. On this we can build little, for although in all later MSS. these treatises are stated to have been translated and commented upon by the great and unrivalled philosopher David, yet the MS. of Pavia, which far outweighs all the rest in authority, contains no such statement. In it the version and commentary are simply headed: 'the Categories of Aristotle,' and after the Categories follows, without the loss of any space and without any title at all, the version with commentary of the De Interpretatione. From the silence of this manuscript we might infer that the ascription of these versions and commentary to the great and unrivalled philosopher David was a comparatively late myth; and our inference is raised to a certainty, if we compare the Armenian soi-disant commentary of David with the commentaries entitled in the Greek Codices ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ. These Greek commentaries of David are, at least so far as extend the citations of them in vol. 4 of the Berlin Aristotle, wholly unrecognisable in the Armenian commentary on the Categories and De Interpretatione.

§ 9. This conclusion is confirmed by the evidence of citations and references in early Armenian writers.

It is only late Armenian traditions, just as it is only subscriptions in the late manuscripts, which attribute to David Invictus the commentaries upon and the translations of the Categories and De Interpretatione. The same can be said of the last two of the following writings and translations, which we find in Armenian, all of them attributed to David Invictus:—

- (1) The Definitions of Philosophy written against Pyrrhon. This is known in Greek as τὰ προλεγόμενα τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ τοῦ θεοφιλεστάτου καὶ θεόφρονος φιλοσόφου¹.
- (2) A version of the Isagoge of Porphyrius and the commentary of David thereon.

¹ See Berlin Aristotle, vol. iv, p. 12, and Cramer's *Anecdota Parisiensia*.

- (3) A considerable fragment of a commentary on the Analytics of Aristotle. This version is made from a Greek commentary written, it would seem by the same David, in the fourth or fifth century.
- (4) The version of Dionysius Thrax with commentary. This seems to be by the same hand which rendered the Categories and De Interpretatione.
- (5) The versions of the so-called Aristotle De Mundo and De Uirtutibus.

§ 10. In the early part of the eighth century Stephanus of Siunik seems to have written a commentary upon the grammar of Dionysius¹, unless indeed we should take the evidence in the sense that the version of the Grammar was actually his, which seems impossible. In the same writer we find a definite reference to the Davidis Prolegomena². It is as follows: 'Of what kind then is our nature, we have learned in the most special way from the mighty David, who so stoutly combats the Academics and Pyrrhonists, who strive to destroy the essence of philosophy.'

We again meet with allusions to the several versions above enumerated in the first half of the eleventh century, in the correspondence of Gregory Magistros, allusions of such a kind as to prove that they were all of them in his day in circulation in Armenia. This Gregory received the title of Duke of Mesopotamia at the hands of Constantine Monomachus, and died in the year 1058. He mentions them in a letter sufficiently interesting to be quoted at length; it is addressed to his two pupils Basil and Elisha, and runs thus: 'I heard that our Vicar of God has given you Aristotle, and I desire you to send it to me; for it is meet that you should first study and wholly possess yourselves of grammar along with translation; and after this of rhetoric with complete division of the three heads. Next you should gain a knowledge of the definitions of both Plato and Aristotle, as well as of the Pythagorean determinations and maxims. But before that again you must be completely versed in the Old and New Testaments and in the mythology (or poetry) which

¹ Catalogue des anciennes traductions Arméniennes (siècles iv-xiii). Venice, 1889, by P. P. Carékin, p. 395.

² Histoire Littéraire de l'Arménie Ancienne (siècles iv-xiii). Venice, 1886, p. 301.

is spread over many and divers places. You should also, in a spirit of sound and fervent reflection, peruse the dialectical parts of Homer and of the afore-mentioned Plato; and likewise gain a knowledge of all other inventions and books, for a philosopher will claim knowledge and disavow ignorance in all subjects; especially in what is within reach of the four arts, arithmetic, music, geometry and astronomy. It is enough to have pursued these subjects so far. If the collection of Aristotle be that which is called "on the Heavenly Bodies and the Sphericity of the Earth," or "on the Ordinance of Life," in which he mentions also the analysis of qualities and classification of affections called reflective, then send it to me. But if it should be merely the treatise of Porphyry, defining in answer to the enquiry of Chrysaorios the five predicaments, which are the following: genus, species, differentia, proprium, accidens; or the eight, which are scope, utility, meaning of title, order, mode of teaching and so forth; or the ten categories of the Stagirite: substance, quality, quantity, relation, where, when, situation, having, doing, suffering—the like of all these I have no need to ask you to send me from afar; for these treatises have already been in my possession ever since I was a stripling.'

The above letter is to be found in a MS. collection of this writer's letters preserved in the library at Munich. On page 39 of the same MS. Gregory refers to 'the Athenian Categories,' by which no doubt he means those of the Stagirite; on page 235 he quotes the Isagoge, and on page 45 he cites the Prolegomena Davidis. There can be no doubt that this writer refers to these treatises in their Armenian and not in their Greek dress. It is significant that he does not mention David Invictus in connection with the versions of Aristotle. On p. 186 of this MS. he does indeed mention that he had found an ancient Armenian version 'of Olympiodorus whom David mentions¹'; and on p. 209 of the same Munich MS. he seems to refer to David in a passage in which he is asserting the claims of Armenian writers of Philosophy to be considered original thinkers and not mere translators of Greek books. We have seen that Stephanus of Siunik, three centuries earlier attributed the Prolegomena to David. We have already dwelt on the fact that the Pavia MS. does not mention David as translator or commentator. We

¹ I. e. in The Prolegomena Davidis, pp. 143 and 164 of the San Lazaro edition.

may infer that before the eleventh century the Versions of the Categories and De Interpretatione and the commentaries thereon were not known as David's.

§ 11. Who was this David whose name is borne by the Prolegomena Philosophiae and the Commentary of the Isagoge in Greek and Armenian alike? Of what race was he? When did he live and where?

Here are questions to which Valentine Rose believes that he has found a partial answer in a manuscript life of Saint David of Thessalonica purchased from the Blenheim Library by the Prussian Government and now in Berlin. From this tract, which Rose published at Berlin in 1887, we learn that David was a holy and ascetic man, a worker of miracles, who late in life went to Byzantium and there had an interview with the Emperor and Empress, on whom his age and sanctity made a great impression. Similar stories are told of the Armenian philosopher by native historians¹. We learn from them that David, after completing his studies at Athens, repaired to the Court at Byzantium and in the presence of the Emperor confuted the heathen philosophers. The interesting point, however, in regard to this Greek Saint is that even according to Greek accounts he was probably an Armenian. Thus Rose cites Johannes Moschi to the effect that this David was by race a native of Mesopotamia and in the Menologion of the Emperor Basilius a day in June is dedicated to the memory of 'our Holy Father David of Thessalonica who came from the East.' The Greek accounts, however, make no mention of the philosophical attainments of David which appear so prominently in the Armenian traditions; and Rose suggests that late in life David gave up the carnal pursuit of Pagan wisdom and betook himself to the self-mortifying life of the Christian ascetic.

§ 12. A more reliable answer is furnished by a treatise preserved in a manuscript at Edschmiadzin and called the *գիրք էակաց* (the Book of true beings). This manuscript gives the subscription of an older book from which it was copied as follows:—'Mambre and Paulus and Abraham composed discourses full of no mean thoughts: and after a long time was written this book, just as God has handed it down unto us.

¹ Compare the account quoted in the History of Armenian Literature by P. P. Carékin of Venice, p. 299.

In this time, in the year, namely, of the Armenians 76 (= A. D. 629), I, Gourgén, chartulary of Great Armenia, and spatharius of the holy rulers of Pourh (*պարհ*), was owner of this book. But it is to be noticed, in the ancient subscription of this book on true beings, that it was written, in a translation from Greek into Armenian by command of the Lord John Catholicos of the Armenians, of the Gabelenatzik (see Moses of Chorene, History Bk. 2, ch. 7), in the year of the Armenians 25 (= A. D. 578). This is testified to by Sarkis the Arabian, a bishop, with true testimony. Blessing, praise and glory and honour to Father, Son and Holy Ghost, now and for ever.'

Here then we have a Greek source rendered into Armenian as early as A. D. 578, but itself how much older we do not know; though from its contents its composition must be dated about 530 A. D. It is entitled: 'The controversy of the holy teachers of the Armenians, Moses and David, with the heretics who separated the natures'; and, as this title implies, the bulk of the writing consists of a long and tiresome anti-Nestorian argument supposed to have been delivered at the Council of Ephesus. This argument is preceded and followed by historical matter relating to the spread of the new Greek learning in Armenia. From the exordium we learn that David Invictus, called the philosopher, was one of five Armenian students, who were at the beginning of the fifth century sent, at the invitation of Theodosius, to Constantinople in order to study Greek and translate the Scriptures into Armenian. He was accompanied by Moses the Grammarian, Mambre the Philosopher, Abraham the Rhetor and Paulus. After a brief interlude of study at Constantinople, David was despatched by the Greek Emperor to Armenia, his native country, to superintend the refortification of Carni, near Erivan, an old strong place of which Tacitus relates the siege by the Romans, and which in the preceding century had been rebuilt by the Armenian King Tiridates. Returning thence to Constantinople David once more solicited the Emperor that he might be sent to study at Athens; his request was granted and he was installed at Athens along with his compatriots under the particular patronage and protection of the Emperor. There, by a strange anachronism he is made to consort with Basil of Caesarea and the Gregories. By Gregory of Nyssa and his brother Nazianzenus, the divine, David was actually invited to occupy

the chief professorial chair of Philosophy at Athens, and both he and Moses remained as teachers in Athens for a space of 30 years. Then followed their great refutation of Nestorius at Ephesus in A.D. 431, and their arguments then delivered form the bulk of the book. After the Council the Emperor sent them home, laden with presents—among which was a portion of the true cross—and armed with the many books which during their stay in Greece they had translated into their native language. Returning to Great Armenia they found their orthodox countrymen engaged in that death-struggle for their faith with Azkert, the Persian King, in which fell Vardan the Brave. This was in the year 451 A.D., twenty years later than the Council of Ephesus. 'Then' the narrative continues 'Moses and David were anxious not to show themselves in the land of Armenia, but desired to live secretly and in hiding, because they were Athenians and already old, and the land of Armenia was undone. Moses disguised himself as a beggar and retired to a village in the plain, while his companions David, Mambre, Paulus and Abraham pushed on to Erivan, where they were honourably welcomed by the lord Giut an old fellow-student of Moses, and now Catholicos of the Armenians. Better days were in store for Moses also; he was sought for and found, and in spite of his protest, that he was now a stranger after so many years spent in Hellas, he was ordained an Archbishop. He forthwith began and wrote his history of Armenia, his exposition of Grammar, and also a hymnal for the use of the churches. Open teaching of his countrymen was denied him in that cruel time. David now wrote his book of definitions (*Prolegomena Philosophiae*) and also his exposition of Grammar, and they both opened the stores which they had so long before begun to accumulate.'

In this curious tract there are anachronisms arising out of the desire of its writer to minimise the intellectual indebtedness of the Armenians to the Greeks. But after discounting that, there is no reason to doubt that during the first half of the fifth century there lived an Armenian at Athens named David who was a professional teacher of philosophy. The story of his return to Armenia with Moses is also very probable. In the middle of the century the Persian rulers forbade Greek books and learning in Great Armenia, on political grounds, because they were

jealous of any alliance between a country in vassalage to themselves and the Greek Empire. This proscription of Greek letters checked and crushed Armenian literary development almost in its first outburst, but by severing the intellectual ties which bound the race to Constantinople and Athens, it contributed to found the independence of their national Church. The Greek Commentaries on Aristotle and on Porphyry which we have under the title *ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ* may very well be the work of this Armenian teacher who spent 30 years in Athens between 406 and 451 A. D.

§ 13. But the Commentaries upon the Categories and De Interpretatione remain an enigma. In the hope that some Aristotelian may be able to identify them I now append some specimens of it. In my rendering of it I set a note of interrogation where I am not certain of the meaning and leave blanks where the text is broken.

BEK. ED.
PAGE.

1 a. 1. *ὁμώνυμα γίνονται κατὰ δύο τρόπους, κατὰ τύχην ἢ κατὰ διάνοιαν. διάνοια δὲ κατ' ἀξίωμα (?), κατὰ μνήμην, κατ' ἐλπίδα, κατ' εὐχὰς, κατ' εἰκόνα, καθ' ὁμοιότητα . . . . . ἢ κατὰ συζυγίας στέρησιν ὥσπερ μονοχίτων . . . . ὥσπερ ἀθλητῆς.*

Compare the above with the 'Anonymi in Aristotelis Categorias Paraphrasis,' published among the Commentaria in Aristotelem Graeca, vol. xxiii. part ii, pp. 1, 2. The Armenian seems to be the barest summary of that paraphrase. Compare also the Berlin Aristotle, vol. iv. p. 42 b. 13 in a Scholium of David: 'φέρει εἰπωμεν τὴν διαίρεσιν τῶν ὁμωνύμων. τούτων τὰ μὲν εἰσι ἀπὸ τύχης.' But note that what follows in the Greek is very diffuse and unlike the Armenian.

BEK. ED.
PAGE.

1 a. 6. *συνώνυμα δι' ἐκεῖνο λέγεται, ὅτι εἰ καὶ διαφορὰ ἐν τοῖς ὀνόματος μορίοις, ἐν καὶ ταῦτὸ σημαίνει κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον, ὥσπερ ἀφ' ἐνὸς καὶ πρὸς ἕν.*

1 a. 12. *διασαφεῖ τὴν παρωνομασίαν κατὰ τρεῖς τρόπους· τὸ συμφωνεῖν μὲν τὸν πρῶτον φθόγγον, διαφέρειν δὲ τὴν ὑστάτην συλλαβήν. ὄρισμος (?) τοῦ πράγματος, σπουδαῖος καὶ σπουδαιότης.*

1 a. 16. *ὡς διπλοῦ ὄντος τοῦ λόγου, τὸ μὲν γὰρ ἐν διανοίᾳ, τὸ δὲ ἐν προφορᾷ.*

τὸ προφορᾷ μὲν, ἔστι φωνὴ σημαντικὴ· τὸ δὲ διανοίᾳ, νόημα καὶ εἰκὼν πραγμάτων. Ἰστέον ὅτι οὐκ αἰεὶ αἱ φωναὶ ἢ νοήματα ἔπονται πράγμασιν· ἀλλὰ ἐνίοτε τὰς φωνὰς μὲν συμβαίνει εἶναι ἀπλᾶς, τὰ δὲ νοήματα σύνθετα· οἷον τρέχω ἢ ἀναγιγνώσκω· ἐνίοτε δὲ αἱ μὲν φωναὶ συνθέται, τὰ δὲ νοήματα ἀπλᾶ· οἷον εἰ τις εἴποι ἄνθρωπον ζῶν, λογικὸν θνητόν· ἀλλ' ἔστιν ὅτι αἱ τε φωναὶ ἀπλᾶ καὶ τὰ νοήματα· οἷον Σωκράτης ἢ Ὀμηρος. ἔστι δὲ καὶ ὅτι αἱ τε φωναὶ συνθέται καὶ τὰ νοήματα. οἷον Σωκράτης φιλοσοφεῖ ἢ Ὀμηρος ποιεῖ.

With the above compare the Anonymi Paraphrasis p. 5, ll. 2-15.

Let us omit a few intervening scholia and translate the Commentary on the Categories l b. 25-2 a. 10. To save trouble I render it into English, occasionally using the Greek form of a technical phrase:—

BEK. ED.
PAGE.

l b. 25-2 a. 10. 'He takes in hand the second classification of beings, as we called it above. At present he does not go into the ten genera, because he before divided (beings) into two: into substance (οὐσία) and into accident (συμβεβηκός). Substance is of a single kind (ἀπλᾶ τὸ εἶδος), but not so accident. Rather this is multifarious (πολύτροπον); and in order according to the kinds which naturally belong in it (κατὰ τὰ ἐν αὐτῷ πεφυκότα γένη) does he make division of it. Of these kinds the names differ, but the substance is one. If then all are put together, they make up the number ten; from which fact, as we said before, our treatise received its title.

'We must make up our minds that what he says, the words namely: τῶν κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον ἧτοι οὐσίαν σημαίνει ἢ ποιόν or some other of the ten categories, that we must needs subject these words to an examination not of their sounds only, but of the thoughts they contain. For if we follow the mere sounds, we shall not with any the more exactitude know the manner of the saying. To take an example—τρέχω, here is a simple sound. But the thought contained is complex. For it contains within itself the pronoun, e.g. 'I,' since it makes no difference whether we say τρέχω or ἐγὼ τρέχω. In the same way if anyone should

think of (the word) *μουσικός*, as meaning a single thing, because the sound is single. For it does not really mean a single thing (*ἓν τι*). For if you examine what *μουσικός* is, you will find two things, and not one. For *μουσικός* means a man skilled in musical sounds. Consequently *μουσικός* consists of man and of art together, and is clearly therefore two and not one. But if anyone chooses to say: "Why did he take such an example?" let him know that he did not himself for his own instruction (*κυρίως*) use examples at all, but merely that he might be easily understood by learners. Such words as these he appends (?). He mentions affirmation and negation—at once, wishing to inform us (?). For he is pleased to omit for the present about premiss. For it is necessary that every affirmation and negation should be a syllogistic premiss, and that a premiss should be either true or false. Consequently affirmation or denial will either be true or false, as he himself said.'

This extremely simple commentary is unrecognisable among the scholia on this passage which are given in the Berlin Aristotle, vol. iv.; among which scholia are given extracts from the Greek Commentary of David.

Let us take one more example of the Armenian commentary, that which expounds the opening words 16 a. 1, 2 of the De Interpretatione. It is as follows:—

'We stated once before, that the aim of the whole of this logical treatise is to arrive at demonstrative syllogisms. But, since there are many fallacies in syllogisms, we must be acquainted with each of them. For, through a knowledge of the others, we reach the demonstrative syllogism. But it is impossible to recognise either one or the other of the said syllogisms, unless we first learn, what syllogism is. But syllogism itself involves premisses or propositions; and a premiss is either *καταφατικός* or *ἀποφατικός*, or is *λόγος τις*.

'It were best to begin with teaching about speech (*λόγος*) and its parts, and after that to pass to the teaching (*διδασκαλία*) of

premisses, which is what he himself does in this treatise. For in defining, *τί ὄνομα, τί ῥῆμα καὶ λόγος*, he passes to the exposition of *κατάφασις* and *ἀπόφασις* and of *ἀποφαντικὸς λόγος*, of which premisses are made up.

‘But what will be the meaning of his opening words? For he says: *πρῶτον δεῖ θέσθαι*. We know that this word *πρῶτον* is used in two ways. Either in relation to someone, as for example that one must first read a particular poem and then examine its thoughts; or in relation to many, as if they should say, first before all one must possess Homer’s poems, and then after that all the others which follow; and this is the sense in which the word “first” is here used, in the sense namely of “before everything.” *Δεῖ* as if it were *πρέπει*. Now *δεῖν* is of two kinds, either *κατὰ τὸ ἀναγκαῖον* or *κατὰ τὸ χρήσιμον*. Here it is used in the former sense as equivalent to “it is necessary.” But *θέσθαι* again has three senses. Either as if in a place, as in a man or in a city; or as when we call by a name, for position (*θέσις*) is another phrase for calling by a name (? *ὀνοματόκλησις*); or as when we define. This was specially the sense which *θέσθαι* had for the ancients, and it is the one in which the philosopher here uses it, namely the sense of defining. Collecting then all our results, let us see what our exposition comes to. The words “*πρῶτον δεῖ θέσθαι*” may be set forth thus. Before all it is necessary to define what is a term and what a verb and so forth. For a knowledge of all these in the way of definition will assist us in our quest after premisses.

‘But why, we would know, in this place has the teacher observed one order, while in the sequel he arranges his teaching differently. Surely it is not according to their (? true) order that he has here ranked *ἀπόφασις* and *κατάφασις* and *ἀπόφασις* before *λόγος*. But because their confused nomenclature is in us a source of ignorance, for this reason he takes us into the midst and wishes by means of names familiar to us, such as are *λόγος* and *ὄνομα* and *ῥῆμα*, to acquaint us with the extremes and manifest our ignorance of the mean. And that

the terms are out of order is quite clear, for he has set *ἀπόφασις* before *κατάφασις*, in order that we may not suppose that he is here proceeding *κατὰ τάξιν*, but only in the way which utility prescribes.

‘But to any one who should ask, why he only mentions the noun and verb and not also other parts of speech, it must be answered that it is so, because alone and in a paramount sense (*κυρίως*) the parts of speech are noun and verb; whereas, of the other parts usually so called in teaching children, some fall under the noun and others under the verb. Under the noun—as pronoun or adverb, for any one on examination will find it so. But the participle under the verb, while all the rest of them subserve various uses. Just as in a ship things have each their peculiar use, for example glue and flax for fastening, nails for rivetting the joints, red paint for decorating it; yet none of these are called the ship, but are catachrestically referred to the ship. So with speech, some elements serve to tie and pin together its component parts, as for instance the conjunction, some to complete it as the preposition; not in the way of making it more perfect, but as making it clear and illumining it have the other so-called parts of speech their several uses in respect of speech, though they should not therefore be considered really parts of it.’

The beginning of the above scholion resembles that of John Italus given in the Berlin Aristotle, vol. iv. 24 b. 30 ff. The disquisition on the use of *θέσθαι* echoes the more elaborate scholion of Ammonius printed in the Berlin Aristotle, iv. 98 a. 24 ff. The enquiry why Aristotle propounds in the order *ἀπόφασις κατάφασις κ.τ.λ.* the objects of his enquiry echoes, though it is not identical with, the commentary ad locum of Syrianus; for we read in the foot-note vol. iv. 99 b. of the Berlin Aristotle as follows:—‘Boeth. ii. p. 287: Syrianus vero, cui Philoxenus cognomen est, hoc loco quaerit cur proponens prius de negatione, post de affirmatione pronuntiaverit.’ Syrianus, so far as we can judge from Boethius’ reference gave quite other and deeper reasons than those which our Armenian commentator gives. Neither do the other references

to the lost commentary of Syrianus given in Boethius' commentary on the *De Interpretatione* tally with the Armenian Commentary.

§ 14. If the Armenian Commentary is not that of David, and this is certain, several allied questions arise regarding it. Is it a translation at all and not rather an Armenian Commentary written on a preexisting version of Aristotle's Text? If it be a translation of some Greek commentary, then was it made along with or before or after the version of the text was made?

That we have here a version from Greek seems certain on at least two grounds. Firstly, its style is unmistakably that of a version from Greek. Secondly, there are references in it to other books of Aristotle which were accessible to a Greek writer, but probably inaccessible—since they were never translated—to an Armenian writer composing a commentary in his own language. I give some examples of such references. In the § of commentary on 16 a. 3–9, in explanation of the words in l. 9: ἄλλης γὰρ πραγματείας, we read as follows:—

‘ Πάλιν αὖ εἰπὼν περὶ σημείων, ἃ δὴ πραγμάτων ἢ νοήματος ἢ φωνῆς εἰς τὴν ἀρχὴν ἀνατρέχει ὅτι ὧν τούτων σημεία πρώτων παθήματα τῆς ψυχῆς ταῦτά, οἷον εἰ ὅσα ὡσαύτως ἐνοήθη (οἱ ὅστις ὡς. ἐνόησεν), ὃ τὰ νοήματα ἔχων, καθόλου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν τοῦ ἀρχετύπου ἐκδέχεται τύπον ὅς ἐστι παθήματα, αὐτίκα ἀντιστρέφων τὸν λόγον, παντὶ τῷ ἔχοντι τοὺς αὐτοὺς τύπους καὶ νοήματα, οἱ αὐτοὶ εἰσιν ἀρχέτυποι πᾶσιν ἃ ἐστὶ πράγματα. ὥστε νοήματα καὶ πράγματα, ἃ δύναται εἶναι τὰ αὐτὰ πᾶσι, φύσει ταῦτα ῥηθείη. αἱ δὲ φωναὶ καὶ γραφόμενα ἀδύνατα πᾶσιν εἶναι τὰ αὐτά. ἔνεκα τοῦ ὕστερον γενέσθαι τοῦτο καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶ τούτου τοῦ τόπου ἢ περὶ τοῦ νοήματος ζήτησις, ἠναγκάσθη σμικρόν τι λαβεῖν πρὸς τὸ χρησιμὸν αὐτοῦ. Τὴν δὲ τελειοτέραν διδασκαλίαν, ὅτι οἷον δὴ ὁμοιώματα ἂν εἴη τὰ νοήματα, ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ, ὅτε περὶ τῆς ψυχῆς λέξει, ῥηθήσεται. φυσικῆς γάρ ἐστι φιλοσοφίας ὡς οἱ περιπατητικοὶ, ἢ θεολογικῆς, ὡς οἱ πλατωνικοὶ, ἀλλ’ οὐχὶ ταύτης πραγματείας ἢ τοιαύτη θεωρία.’

Again in the Commentary on 16 a. 14–18 we read:—

‘ ἀλλ’ ἐπειδὴ ἐζητεῖ περὶ ἀληθείας ἢ ψεύδους τῶν μερῶν τοῦ λόγου, ὅτι ὥσπερ τὰ νοήματα οὕτως ἔχουσιν αἱ φωναὶ, οὐ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλὰ

καὶ ἐν τοῖς μετὰ τὰ φυσικὰ φησὶν οὕτως ὅτι τὰληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος τὴν ἀρχὴν μὲν ἀπὸ τῶν νοημάτων ἔλαβεν, μετὰ δὲ τοῦτο καὶ ἐν φωναῖς ἀποφαίνεται. πράγματα γὰρ ἀδύνατα πρὸς οἰονδήποτε αὐτῶν σαλεύειν, ἀλλὰ τὸν αἰὲ χρόνον τὸ ἐν ἔχει ἀκινήτως. Διατάξας τοῦτο ὅτι τὸ ἀληθεύειν καὶ τὸ ψεύδεσθαι ἐν συμπεπλεγμένοις γίνεται, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀπλαῖς φωναῖς, μετὰ τοῦτο μεταλλάττει εἰς διδασκαλίαν ὀνόματος καὶ ῥήματος καὶ τῶν ἄλλων, ὅσων ἐμέμνητο.'

So in § of commentary on 17 a. 1-15 Plato is referred to as holding the opinion that speech is in us φύσει, because it is the instrument of reason; and the argument of Aristotle is represented as being directed against Plato. Other passages might be cited in which Aristotle's other works are referred to in a way which proves the commentator to have been a Greek to whom they were accessible and not an Armenian paraphrast of an already existent version of the text.

§ 15. But if the latter alternative is rejected, how shall we explain: firstly, the general identity in form of citations of the text imbedded in the commentary with that text itself? For instance in the commentary on 16 a. 3-9 above cited the unusual reading ὦν τούτων σημεῖα πρώτων is repeated from the text. Secondly, how account for the entire absence of references to other commentators? For most commentaries of the fifth century abound with such references friendly or polemical. One can only account for the former circumstance by supposing that the text and commentary were rendered at one and the same time and by the same hand from a Greek original in which also text and commentary went side by side. The occasional slight differences of citations which exist in the Armenian may also have been in the Greek. For example the words 10 a. 25: **ἄλλοι, ἡ αὖτ' ἴν' ἐκ βερεβουρὶ ἰηρωῦσιν** (= καὶ ἄλλοι ἂν τις φανείη τρόπος ποιότητος), are cited thus in the accompanying commentary: **ἄλλοι, ἡ αὖτ' βερεβουρὶ ἰηρωῦσιν** (= καὶ ἄλλοι ἂν φανείη εἶδος ποιότητος). Here we may merely have a piece of loose citation in the original Greek. Such cases might be multiplied indefinitely.

I have only chanced on one passage in the commentary, as to which one feels that it cannot be translation from the Greek, and in this case we may suppose the Armenian translator to have made so

obvious an addition. It refers to the words 10 b. 5-9 and is as follows:—

‘And secondly, although we may have the name of a quality (ποιότης) and though the man who is such (ποιός) may participate in the things (μετέχει τῶν πραγμάτων), yet the participation may not have a name formed παρωνύμως from the quality in question. As for example from ἀρετή (= ἀρετή) one is called *ἄρετος* (= σπουδαίος). For in the Greek tongue there is a quality called ἀρετή, but the corresponding “such” (ποιός) is not ἀρετός (= virtuous), but *ἄρετος* (= σπουδαίος). Or rather, if you look out for a true equivalent, our word *ἄρετος* is such¹. But in the Greek tongue σπουδή is not the original term used, so that a man is called σπουδαίος because he has σπουδή, neither, although they have in use ἀρετή as the quality, is the person who owns the quality called παρωνύμως a man who is ἀρεταίος, but you have one name for the quality, to wit, ἀρετή, and another for him that has it, to wit, σπουδαίος.’

Cannot this passage be explained as a note added by the translator himself to clear up a passage in the text which would otherwise have been obscure to his countrymen?

§ 16. The other question regarded the absence of all references to other commentators. Can we explain this by supposing this to be a very early commentary? May not names of other commentators be absent from it, because the commentators in question had not yet written? It is impossible that this should be so, and if any significance be attached at all to such absence of references, it must rather be taken as a sign that the author of this commentary is expounding his text to pupils who knew nothing of other famous teachers like Alexander, Themistius, Maximus, Kallimachus, Olympiodorus; references to whom are frequent in the Armenian versions of David's commentary on the Isagoge and Prolegomena, and in the fragmentary commentary on the Analytics. On such pupils learned references would have been thrown

¹ For *ἄρετος* means brave rather than ethically virtuous, and *ἄρετος* is a better equivalent for σπουδαίος, for it means ‘careful, sedulous, anxious to do right.’

away. Perhaps then we have here an indication that the commentary was originally composed for the instruction of native Armenians.

§ 17. But in that case why should it have been first composed in Greek? It would perhaps meet all the difficulties, if we supposed that an Armenian teacher, living in Athens or Antioch or Caesarea and familiar with the rest of Aristotle's writings and with Greek philosophy in general, had translated the Aristotelian text, and at the same time written this commentary for the use of his compatriots who had not the same advantages as himself. We might then explain the version-like character of the Armenian as merely the style in which an Armenian, saturated with Greek learning, would write. He might even have composed it first in Greek and then turned his own Greek into Armenian.

§ 18. I cannot persuade myself that some such view is not the true one. We know for instance that Prohaeresios, the rhetor, teacher of Julian, of Basil and of Gregory Nazianzen, was an Armenian from the borders of Persia; furthermore that when he was professor at Athens 'all Pontus and the neighbouring nations, sent their scholars to him, admiring him as a peculiar ornament of their country (*ὡςπερ οἰκείου ἀγαθόν*)¹.' To him, with as much certainty as to any one, may be attributed these versions of Aristotle along with the commentary. Such a supposition harmonises well with the early tradition, which I have quoted, that David Invictus was senior to and as a teacher paramount over Basil and Gregory Nazianzen. May not Armenian tradition have confused Prohaeresios,—whose Armenian name we know not—and who actually taught these famous men, with David, author of the prolegomena and commentary on the Isagoge, who lived nearly a hundred years later?

§ 19. No importance can be attached to the absence in these commentaries on Aristotle of all references indicative of Christian authorship. Neither are they found in David's commentary on the Isagoge or in his prolegomena. But the absence of such references has its proper significance. It might appear that all these Armenian commentaries and versions were the work of a school of translators quite apart from and perhaps antagonistic to the school of SS. Mesrop and Isaac. How that school treated profane works in translating them into Armenian, we see

¹ See Eunapius. Life of Prohaeresios.

in the translation made by Moses of Chorene of the rhetoric of Aphthonius. In the latter version all the illustrations are drawn from the Bible and all allusions to Pagan mythology are carefully omitted.

§ 20. Let us recapitulate the evidence on various points.

- (1) That this Armenian commentary on the Categories and De Interpretatione is not by David Invictus. In proof of this we know (*a*) that the Greek commentary ἀπὸ φωνῆς Δαβὶδ has nothing in common with it. (*β*) That the Prolegomena Philosophiae are ascribed in an Armenian book of the year 580 A.D. to David Invictus; while the work on the Categories and De Interpretatione is not. Similar evidence is furnished by Stephanus of Siunik, early in the eighth, and by Gregory Magistros early in the eleventh century. (*γ*) The MS. of Pavia, of unique authority in deciding such a question, does not mention David. The brief colophon at the end of the book in the first hand is merely to this effect: 'The wisdom of the master and text of the lovely wisdom, the teacher called deacon (Sarkavag), elaborated unto correctness of the letter. What was worthy he rendered without grudge and freely.' I take the above to mean that this teacher called Deacon was the copyist of the Pavia MS. and not the author of the commentary.
- (2) That the commentary was translated along with the text and not before or after it. Or if not a translation at all, then it was composed by the translator of the text, and went with it from the first.

This is almost certain because (*a*) all the MSS., the Pavia Codex among them, give the text and the commentary in alternate sections. (*β*) The style and wording of the two are too closely allied for them to have been written apart.

- (3) As to the date. This cannot be fixed with precision. (*a*) The reference to Vardan as the typically brave man points to the latter half of the fifth century. If we ascribe an earlier date we must set this reference down as a change wrought in the text by Armenian patriotism. (*β*) The best evidence

is that of the text of Aristotle reflected in the version. This text, especially in the case of the *De Interpretatione* where we can test it, is nearly allied to the text which Boethius used. Compare for instance the readings of the following passages: 16 a. 6; 16 a. 25; 17 a. 11; 17 a. 30 17 b. 7, 8; 17 b. 14; 18 a. 8; 18 a. 35; 18 b. 25; 18 b. 33; 18 b. 39; 19 a. 4; 19 a. 20; 19 b. 12; 19 b. 15; 19 b. 25; 19 b. 30; 20 a. 31; 20 b. 36; 21 a. 18; 21 a. 22; 21 b. 18; 21 b. 21; 23 a. 11; 23 a. 21; 23 a. 25; 23 a. 31; 23 b. 21; 24 b. 6; 24 b. 8. Karl Meiser, the editor of the accurate text of Boethius' Commentary, calls attention in *Fleckeisen's Jahrbücher* (vol. 117), to many characteristics of the Boethian text, which are attested also by the Armenian. There can be therefore no doubt but that the Armenian Version represents a Greek text of Aristotle at least as old as the fifth century. It may also be noticed that the Arabic version of the *Categories* edited by J. Th. Zenker, at Leipsic, in 1846, has some affinities with the Armenian. Zenker notes the variants implied by the Arabic at the foot of each page. The following are recognisable in the Armenian: 2 a. 5, add ἡ καταφάσει; 2 a. 38, omit κατηγορηθήσεται τὸ ζῶον; 3 a. 20, omit ὁσαύτως; 3 b. 26, omit γάρ; 3 b. 29, omit ἡ τριπλήχει; 3 b. 35, omit καὶ ἦττον; 4 b. 13, omit πάθους; 5 b. 8, καὶ καθ' αὐτὰ πόσα; 6 a. 22, πέντε ἢ τρία λέγεται; 8 b. 28, μονιμώτερον εἶ. κ. πολυχρονιώτερον; 9 a. 30, omit καὶ στρυφνότης. Most of these variants, however, appear in one or more of Waitz' MSS.

§ 21. Let us now consider how the versions collated in this work satisfy the second of the conditions specified in § 2, namely, that of being so literal as really to reflect the Greek Texts from which they were made. They all satisfy this condition in a very complete manner. The only exception is the rendering of the *De Mundo*, and most of the variations of that are corruptions due to its widespread use as a school-book. It is enough to quote the words of Adalbert Merx on this point. True, they were written about the Armenian Version of Dionysius Thrax, but they hold good equally of these versions; and in defining the proper way in which to make use of these Armenian versions they leave nothing to

be desired. I quote from Dionysii Thracis ars Grammatica, edidit Gustavus Vhlig. Lipsiae, 1883. Merxii disputatio De Interpretatione Armeniaca, p. lxiii:—

‘Iam qua ratione Armenius usus sit in interpretando Dionysio explanemus. Interpretis indolem facili negotio describeremus, si eum non verborum modo verum syllabarum fere ac litterarum tenacem diceremus, tamen exili hac definiendi ratione haud contenti satius duximus exemplo prolato demonstrare, quam inierit viam. Quod ubi lectores perpenderit bene intellegent quinam eius sit usus et quae auctoritas in exercenda re critica. Quem ad finem prima duo capita Graece et Armeniace descripturi sumus adiecta insuper enarratione singularum vocum, immo syllabarum Armeniacarum, ita concinnata, ut quoad fieri poterit littera litterae respondeat. Quam enarrationem Latinam, in qua perpennenda lectores rogo ut Ciceronis male sint memores, si quis cum textu Graeco contulerit, non poterit non intellegere satis accurate posse statui, quamnam lectionem Graecam Armenius expresserit.’

Instead of the chapter from the Grammar given by Merx let us take a passage from the De Interpretatione:—

17 a. 8. Ἔστι δὲ εἷς πρῶτος λόγος ἀποφαντικός κατά-
 λ κ, εἷς, πρῶτος, λόγος, ἀποφαντικός, κατά-
 φασις, εἶτα ἀπόφασις· οἱ δ' ἄλλοι πάντες
 αὐτοῦ εἶτα, ἀπόφασις· οἱ δ' ἄλλοι πάντες
 συνδέσμων εἷς· ἀνάγκη δὲ πάντα λόγον ἀπο-
 φαντικὸν ἐκρήματος εἶναι ἢ πτώσεως
 ῥήματος· καὶ γὰρ ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος, ἐὰν μὴ
 τὸ ἔστιν ἢ ἦν ἢ ἔσται ἢ ἄλλο τι
 τῶν τοιούτων προστεθῆ, οὐ πω λόγος ἀποφαντικός.
 προστεθῆ, οὐ πω λόγος ἀποφαντικός·

In his corresponding example from the Grammar of Thrax, Merx adds a Latin Version interlineally. I omit it, as it adds nothing to the force of the example. In the above extract, notice that the order of the Greek is kept, except,

- (1) in rendering *δέ* or *γάρ*; the former being rendered by *այց* or *և* according as it has an adversative force or is merely equivalent to *καί*.
- (2) in rendering the article. In the Armenian the article is rendered by the suffix *ն*.

The changes in the Greek involved by the above version can be detected at a glance. They are the omission of *ρήματος*, of *ἢ ἢν* and the reading *ἄλλο τι τῶν τοιούτων* for *τι τοιούτον*.

And again, p. lxvii, Merx writes as follows:—

‘Haec igitur est indoles interpretationis Armeniaca: Graeca, syllabam fere syllaba reddens, Armenius expressit, raro sensum respexit, particulas vero, quibus sermo eius patrius caret modo omisit, modo liberius reddidit. Moneo vero lectores, ne censeant voces ab interprete fictas in usum linguae non esse receptas, immo eodem modo uti insulae Latinorum interpretationes, qui *μετοχήν participium*, *αἰτιατικήν accusativum*, *γενικήν genitivum* reddere non erubuerunt, ab omnibus sunt receptae, ita et voces ab interprete grammaticae Dionysianae ad normam Graecam formatae deinde in numerum vocum usitatarum intraverunt. Iam si quis Armeniaca, nulla Graeci archetypi habita ratione, eo modo in aliam linguam transtulerit, ut quae in lexicis habentur vocabulorum technicorum explicationibus utatur, neque explicare dictionem et indolem Dionysii Armeniace redditi, nec rem criticam iuvare censendus erit. Eundem enim si recte intellexerit, sensum ex Armenio atque ex Graeco eliciet. Itaque ipsum textum Armeniacum in quamlibet linguam convertere omnino inutile est; ea potius ratione Armenius est tractandus, ut singula verba ad textum Graecum accuratissime excutiantur.’

§ 22. The third condition proposed above in § 2 was that we should possess a *pure* text of the version. The texts of the Armenian Categories and De Interpretatione which I have collated and used are the following:

(a) Printed. An edition of the philosophical and other works of David Invictus was published at Venice, A.D. 1833, by the Mechitarist Press. In this edition, pp. 359-408, is found the treatise on the ten Categories unaccompanied by the commentary. The subscription runs: *կատարեցաւ տասն ստորոգութիւնսն ասացեալ յեռամեծէն յարիստոտէլէ որ ասի ըստ յունարէն ձայնի կատիղօրիաս*, 'Expliciunt decem categoriae quae dicuntur maximi Aristotelis quae dicuntur Graeca lingua Categoriae.' The title of the treatise is simply: *ստորոգութիւնք արիստոտելի*, 'Categoriae Aristotelis.' There is here no mention of David, but there follows, pp. 409-458, the same treatise from 9 b. 28 to end, each paragraph being now followed by its section of commentary. The title is: *ստորոգութիւնք արիստոտելի թարգմանեալ և մեկնեալ ի դաւթէ*, 'Categoriae Aristotelis translatae et commentario ornatae a Davide.'

The first part of the commentary was missing in the Venice MSS., but is supplied in most of the MSS. hereafter to be described as collated by myself.

To this Venetian printed text I allude in my Appendix II as V. It is based from pp. 349-408 on three codices, one of which in large cursive is dated 859 Armenian=A.D. 1411, another in small cursive is dated 1136 Armenian=A.D. 1688, while the third in small cursive is undated. From pp. 409-458 of the Venice Edition the text together with commentary is printed, and for this part the first of these three MSS. was alone available. It should be noticed that in the earlier codex the text and commentary go together, and that in the later MSS. only is the text found unaccompanied by the commentary. In the same Venice edition the text of the De Interpretatione is printed pp. 461-486. The title is: *սկիզբն և նախադրութիւն գրոցն որ ասի ըստ յունեայ պէրիարմէնիաս և հայերէն յաղագս մեկնութեան արդադրեալի մեծ իմաստնոյն արիստոտէլէ* = 'Beginning and preface of the book which is called in Greek *περὶ ἑρμηνείας* and in Armenian about interpretation set forth by the great philosopher

Aristotle.' It is followed, pp. 487-553, by the same text, accompanied paragraph by paragraph by the commentary, which is, however, missing from 17 a. 25-20 b. 14. This is entitled: *պէրիարմէնիաս արիստոտէլի թարգմանեալ և մեկնեալ ի դաւ.թէ* = 'περὶ ἐρμηνείας of Aristotle translated and explained by David.'

The Manuscripts used are nearly the same as for the Categories, viz.: for text alone, small cursive of 1688 and small cursive of A.D. 1710; for text with commentary the large cursive of A.D. 1411 alone.

The separate readings of these MSS. are sometimes exhibited, but without classification, in the margin of the printed text. To these I allude in Appendix II and elsewhere as Vo.

§ 23. (β) We now come to the manuscript sources of Paris, Jerusalem and Pavia. In the Bibliothèque Nationale I consulted various MS. texts, especially two, Fonds Arméniens 105 and 106, alluded to in Appendix II as D and E, but in the collation simply as Paris MSS. or P. MSS. The text of the Categories unaccompanied by commentary occupies ff. 89-118 of 105. The text accompanied by the commentary is given ff. 252-356 of 106. Of these No. 106 is the older, probably of the fifteenth century, but the worst written; No. 105 is somewhat later, and is more neatly written.

The same MSS. contain the De Interpretatione. No. 106 gives text with commentary ff. 97-164; No. 105 gives the text alone ff. 119-135 v.

Both these MSS. attribute version and commentary alike to David.

§ 24. After collating these MSS. in 1887 I was still conscious of there being left in the version many variants from the Greek merely due to corruptions of copyists or to corrections made upon medieval Latin versions. In hope of eliminating these and acquiring a purer text I went to Jerusalem in the year 1888, and there collated the two oldest codices preserved in the Patriarch's library of the Convent of St. James. These two Codices I refer to in my collation as J. MSS. or J. 401 and 1291. In Appendix II I refer to No. 1291 as B, to No. 401 as C. The latter of these seemed to me to be the older of the two. In it the folio

containing the last § of commentary on the Categories is missing. Both MSS. are undated, but judged by the writing 401 may belong to the fourteenth century. I regret that my notes containing a fuller description of these Jerusalem MSS. were lost while travelling. In the same year I examined the MSS. of Edschmiadzin, but found that they added nothing to the recension of the text of the version already made from the MSS. of Paris and Jerusalem.

§ 25. On this recension I based the collation printed pp. 1-50 of this book. When these pages were already printed I visited Pavia, where I had heard that there was in the Library of the University a Codex of David Invictus. The differences of this text from all the others were so considerable that I made a wholly fresh collation and was compelled to add as an appendix the many additions and corrections supplied by it to the Armenian text with which I had hitherto worked. In Appendix II, I print this Pavian text itself, reproducing as far as possible all its peculiarities of spelling, punctuation and accentuation. This Codex I now proceed to describe more in detail. It consists of two volumes, 130 D 42, 43. With the exception of a few quaternions in the first volume it is written on thick cotton paper, very glossy and white. The size of page is $10 \times 6\frac{3}{4}$ inches. On an average four lines of writing fall within one linear inch. A facsimile of this MS. is added at the end of this book. It seems to have been bound as at present in the fifteenth century. Of several quaternions the first or last folio is missing, as if the book had been read at first in loose quaternions. There is no date in either volume. The hand in which the commentary of David on the Isagoge of Porphyrius and the Categories and De Interpretatione with commentary are written out seems not later than A.D. 1300 and not earlier than A.D. 1100. This copyist could also write an uncial hand, in which he often completes the end of a line. In one place he actually digresses for half a page into small uncials. The spelling is that which is met with in Codices of the ninth and tenth and presumably older centuries. Thus instead of the later orthography *է, էր, էին, էակ, եթէ, ունէին, օ, էառ* (= *ἐλαβεν*), we find, though not invariably, *ե, եր, եին, եակ, եթե, ունեին, աւ, եառ*; sometimes *երկկանկուն* for *երկկանդուն*; *յաւետ* and *այլ* frequently for *յաւէտ* and *այլ*. Also *երբբբ* is sometimes

written for *Կրթէք* as in 19 b. 36, *դեպ* for *դէպ*. There are few abbreviations and none except the accustomed [ձի] and [ձե] for [ձիւն] and [ձեան] . The punctuation of this MS. was difficult to reproduce in print, especially the difference between two small points set together and two larger points. Both round and square dots are used, also heavy and lighter commas. Round commas frequently occur above the line and also heavier square topped commas. The double point occurs both on the line level with the writing and where there is more of a pause above the line. The single point is sometimes round, sometimes square, and comes either below, abreast of or above the line. Often from poverty of type the double point in my printed text represents two short horizontal dashes, one above the other, in the original. Occasionally triple points occur. The punctuation is peculiarly full and ample and adapted to the end of bringing out the sense of what is written. The writing is often almost continuous; and the whole system of punctuation employed seems to have been copied exactly from an older book written continuously, in which the stops served to separate the words. I cannot otherwise account for the frequent diastole or comma above the line, used where there is no elision or hiatus. Words which in later texts were written as a single whole are sometimes divided by a comma, e.g. *դրեթե* is always written *դրե, թե*. Prepositions are frequently written together with the words they precede; and occasionally a hyphen is drawn under a compound word. The auxiliary *է* (= *էտիւ*) is very often joined to the participle which precedes it.

The spelling of the MS. is not quite uniform and such variations as there are I have observed in printing it. Some of these variations may be mistakes of the copyist no doubt, but others may have a philological value. I have merely tried to reproduce in print the text of the MS. In copying it for the printer I have mostly separated words which were written continuously, but have tried to avoid any other change. In printing the text of the version from the Pavian Codex no pains have been spared to reproduce the accents, which are very characteristic. In few Armenian manuscripts are the words accentuated with so much care and fulness. In a few cases, as for instance 16 a. 13, the accent is drawn horizontally, instead of vertically, and this I have tried to keep. The subject of the ancient Armenian accent is an obscure one and in modern

editions they are not printed. I hope that my care in reproducing the accentuation may be of use to philologists interested to determine the nature of the old Armenian accent.

§ 26. The following is a list of the contents of this Manuscript :

In the first volume (i) In an old hand, not the same as, but contemporary with the hand which wrote out the whole of vol. ii, is a list of Greek Botanical terms written in Armenian characters with their vulgar Armenian equivalents. (ii) In the same hand Philo's dictionary of Old Testament names. This is entitled : 'These sounds of the Hebrew names were translated into the Greek tongue by Philo, the successor of the Apostles.' This seems to be an earlier form of Philo's dictionary than any we have in Greek or Latin. The hand in which are written (i) and (ii) I call A_1 . (iii) In a later hand, which we may call C, and on coarser paper follow the treatises of Aristotle De Mundo and De Uirtutibus. The beginning of the former is missing. (iv) The Isagoge of Porphyry in yet another hand, which I call B, older than C, but younger than A or A_1 . (v) The commentary of David on the Isagoge. The beginning of this is in hand B, but the bulk of it is in the hand A which wrote vol. ii. This part of the book is much damaged by damp. The end again of David's commentary is in yet another and very peculiar hand which I call A_2 . This hand is perhaps contemporary with A, and imitates Greek writing in adding breathings at the beginning of all words which commence with vowels. (vi) An old translation in hand A_1 of a commentary on the Categories, beginning lost. (vii) The old Armenian version of Euclid, Book I as far as the 3rd Proposition with diagrams. This is also in hand A_1 .

Volume ii contains the Categories and De Interpretatione in the fine bold and ancient hand which I call A. In the margin and text are interspersed, chiefly in hand C, later readings of the Armenian, drawn it is sometimes stated, 'from the books of the Franks.' With few exceptions all the readings of the Venice text and of the other manuscripts which I have added in my apparatus criticus are thus added in hand C, an attempt having been often made to obliterate the true text. The contemporary hand A_1 adds a few corrections in the text or margin, which I have been careful to notice at the foot of the page. Perhaps it is the

same hand, if it is not actually the first hand, which sets a punctum delens here and there. Corrections by A_1 must have been drawn from Greek MSS. of the fifth century. For example, it is this hand which in 19 B 8 sets a point over $\omicron\upsilon$, so making the variant: " $\delta\upsilon\omicron\mu\alpha \mu\acute{\epsilon}\nu \lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega, \acute{\alpha}\lambda\lambda' \acute{\alpha}\delta\omicron\rho\iota\sigma\tau\omicron\nu \delta\upsilon\omicron\mu\alpha,$ " where the reading of all Greek codd. is: $\delta\upsilon\omicron\mu\alpha \mu\acute{\epsilon}\nu \omicron\upsilon \lambda\acute{\epsilon}\gamma\omega, \acute{\alpha}\lambda\lambda' \acute{\alpha}\delta\omicron\rho\iota\sigma\tau\omicron\nu \delta\upsilon\omicron\mu\alpha.$ The same hand seems to have written in most of the chapter headings which are in red. A few of the corrections made in red I have not known whether to ascribe to A_1 or to C writing archaically. All readings in the hand C are corruptions of the text, and the value of the Pavian Codex lies just in this, that its text carries us back behind all these medieval corruptions to the bedrock of the fifth century version. I hesitated to notice the variants from the codex of the printed edition and of the other MSS., so universally bad are they. I only at last added them at the foot of the page by way of showing to what corruption the old Armenian texts were in the middle ages and under Frankish influences liable. This illustrates also the necessity of getting back to an earlier stratum of the text. The same care is to be observed in using for critical purposes the Armenian Bible.

§ 27. Of the history of this Codex before the sixteenth century nothing is known. At the beginning of that century it belonged to Pero di Beccarisi, one of the noble family of that name at Pavia. A little later it belonged to Theseus Ambrosius ex comitibus Albonesii of Pavia, one of the earliest pioneers of Oriental Studies in Italy and author of the 'Introductio in Chaldaicam linguam, Syriacam, atque Armenicam, et decem alias linguas. Excudebat Papiae. Ioan. Maria Simoneta Cremonens. In Canonica Sancti Petri in Coelo Aureo. Sumptibus et Typis, auctoris libri. Anno a Virginis partu. 1539. Kal. Martij.' Some of the Armenian examples in this Introductio are taken from this very manuscript and are to be found e.g. on pp. 144, 156, 165, 166. It is the 'Antiquissimus Aristotelis liber, Armenicis literis scriptus' to which Theseus Ambrogius refers on p. 168. So also on p. 144 he writes: 'In antiquissimo libro Armenicis literis scripto, in quo Porphirii Praedicabilia, et parua Aristotelis Logicalia, literis et lingua Armenica scripta continentur reperto,' and proceeds to give the transliteration of the Hebrew alphabet to be found in vol. i of this MS.

He also gives readings of Porphyry and Aristotle only to be found in this MS., and even prints in one case a note which is to be found written in the margin of this MS. by a late hand. In the University Library at Pavia are three other Armenian MSS. which belonged to Theseus Ambrogius, and in them he has written his name and titles in Armenian letters. They are only Church books of late date. The interlinear Latin glosses frequent in these and also in the versions of Porphyry and Aristotle are no doubt in his handwriting.

§ 28. The second group of versions, those of the *De Mundo* and *De Uirtutibus* must now be considered. The antiquity of these is less certain than that of the first group, and the earliest notice we have of them is in the Letters of Gregory Magistros already referred to in § 10. He asks his pupils to send him the Aristotle which they had received in case it be the collection entitled: 'on the heavenly bodies and the sphericity of the earth,' or 'on the ordinance of life' in which is given an analysis of the qualities and classification of affections termed reflective. The treatises thus referred to may well be the *De Mundo* and *De Uirtutibus*. Judged by their style these versions seem to belong to the eighth or ninth century.

Much of the version of the *De Mundo* is no less literal than that of the *Categories*, and must undoubtedly represent a Greek original considerably different from the text printed in the Berlin Aristotle; but owing to the fact that these two books were much used as text-books of philosophy in the middle ages their text has undergone the most wholesale corruption. I even hesitated to print the variants of the Armenian, because most of them were so evidently due to corruptions of the version itself, and I doubt whether after all it was worth the while. Even those which I have printed are but a selection, for it was impossible to adhere to the plan, which I followed in the case of the *De Interpretatione* and *Categories*, of giving every variant implied by the Version.

In the autumn of 1891, when pp. 51-71 of my collation were already printed, I chanced to find in an old and uncially written Codex of the Conventual library of Edschmiadzin, under the title of: 'Aristotle about God,' a text of the Version extending from p. 397 b. 16, *διὸ καὶ . . .*

to the end of the treatise, far superior to any I had before met with. The Codex in question is numbered 2050 in the Catalogue of Gharenian printed at Tiflis 1863, and 2093 in the handlist of the convent. It is on paper and was written in the island of Aghrthamar near Van A. D. 1223. In it the Version is not attributed to David Inuictus.

A fresh comparison with the Greek of this last half of the version as given in this Codex shows how wholesale is the corruption which has beset the vulgar text, printed in the Venice edition, and found in all the other Codices which I have seen. For example the following notes in the collation printed pp. 62-71 need to be omitted:—

- p. 63. Notes on 397 b. 34, 398 a. 1, 398 a. 13, 398 a. 14.
- p. 64. Notes on 398 a. 14, 398 a. 16, 398 a. 18, 398 a. 21, 398 a. 22.
- p. 65. Notes on 398 b. 21, 398 b. 23, 398 b. 30, 398 b. 31.
- p. 66. Notes on 399 a. 12, 399 a. 19, 399 a. 25.
- p. 67. Notes on 399 b. 22, 99 b. 23, 400 a. 1, 400 a. 3, 400 a. 6.
- p. 68. Notes on 400 b. 12, 400 b. 13, 400 b. 17, 400 b. 23, 400 b. 26.
- p. 70. Notes on 401 b. 6, 401 b. 8, 401 b. 11, 401 b. 16.
- p. 71. Notes on 401 b. 28, 401 b. 29.

In all these passages the Codex mentioned agrees with the Greek. In many other passages it necessitates a recasting of my printed notes, for example in the following:—

- p. 62. 397 b. 18. τὰ καὶ δι' . . . . . τῆ γε οὐσίᾳ] Here the Armenian indicates no change. The words τῆ μὲν θείᾳ δυνάμει πρέποντα καταβαλλόμενοι λόγον, οὐ μὴν τῆ γε οὐσίᾳ are indeed rendered in the sense 'divinam potentiam significantes (συμβαλλόμενοι), non autem essentiam,' but this may be a bit of paraphrase.
- p. 63. 398 a. 10. οὐκ] Here the Codex also omits οὐκ, but requires the words ἐπὶ τοῦ μεγάλου βασιλείως to be read in the next clause after ἀλλ' οἶον.
- p. 64. 398 b. 5. ἐπιτελεῖν ἢ βούλοιο] Here the Codex retains ἐπιτελεῖν, but omits ἢ βούλοιο.
- p. 65. 398 b. 26. Here the Codex involves: ἔστι δὲ οἷς καὶ ἐναντίας καίτοι τῆς πρώτης ἐνδέσεως εἰς κήησιν ἑτεροίας γενομένης.

- p. 66. 399 b. 12. Here the Codex translates as if the text ran somehow thus: ὅπερ οὐδαμῶς ἐστὶν ἐμπόδιον, οὔτε κινεῖ πρὸς διάνοιαν ἡμᾶς ἀπιστίας.
- p. 67. 399 b. 18. Here the Codex involves: νόμων κόσμος καὶ πολιτείας.
- p. 68. 400 b. 18. Here the only change involved is ἀποδώσων instead of σιτησόμενος.
- p. 68. 400 b. 24. Here the Codex omits ὄντως, but indicates no other difference.
- p. 69. 400 a. 15. The Codex omits παῖς and ἀτέρμονος but reflects no other change.
- p. 69. 400 a. 19. The Codex involves ἐπὶ τῶν καρπῶν for ἀπὸ τῶν καρπῶν, but really reflects no other difference.
- p. 70. 401 b. 9. The Codex has αἰτίαν instead of οὐσίαν, but for the rest agrees with the Greek text.
- p. 71. 401 b. 23. The Codex involves: ἐστὶν οὐκ ἄλλο τι πλὴν ἐκ θεοῦ.
- p. 71. 401 b. 26. The Codex here agrees with the vulgar text except in adding the words νόμος καὶ before τιμωρός.

In a few passages where I have by an asterisk indicated a corruption in the vulgar Armenian text, the Codex gives us the true text, e.g. p. 66. 399 a. 19, φερωνύμως is rendered literally բեր. անուշարէս, for which in the vulgar text an unintelligent scribe has written բարերարութեամբ. So p. 66. 399 a. 31 the Codex reads նշանակէ which I had suggested as underlying the corruption of the vulgar text. Similarly in the passage 400 b. 23 (p. 68) the Codex has սիրում for իւրում, as suggested in my note.

In the original text of the version as preserved in this Codex there were faults which later copyists corrected; e.g.

- in 398 a. 27 ἀσίαις was rendered as if it were οὐσίαις;
- in 398 b. 9 κινεῖν was rendered as if it were κρίνειν;
- in 401 a. 11 τὴν γῆν seems to have been rendered as if it were πλεγγύη, for I cannot otherwise explain the word քանիւ which here stands in the Codex.

In spite of these and other imperfections I believe this version ultimately reflects a very old text of this interesting Stoic treatise, and

there is more than one passage where it reflects the reading which Apuleius seems to have had.

§ 29. The trivial tract De Uirtutibus seems to have been rendered into Armenian about the same date as the De Mundo. For the collation of this printed pp. 72-75 I had no better Armenian text than that printed in the Venice edition, from which none of the MSS. I had found either in Pavia, Jerusalem, or Edschmiadzin materially differed. In the Vatican Library in the spring of 1892 I found an older copy of it than any I had before met with in the Cod. Arm. III. fol. 456 v.-fol. 461 r. This Codex is beautifully written on fine parchment and dates from the early part of the thirteenth century; the orthography and occasional lacunae left by the scribe where he could not decipher his original prove that it was copied from a much more ancient manuscript. But the text of this Vatican MS. differs but slightly from the printed text. There are only three passages in which it corrects the Venice text. They are the following:—

- 1250 a. 23. καθ' ἣν . . . ἀπολαύσεις] The Vatican text involves: καθ' ἣν αἰροῦνται τὰς φαύλας ἡδονὰς κωλύοντος τοῦ λογισμοῦ.
 1250 b. 18. The Vatican MS. reads *առ իրս սարբերեալս* of which I had suspected the Venice text to be a corruption.
 1251 a. 23. The Vatican MS. omits *μη* before *κωλύοντος* thus agreeing with the Greek text.

These two tracts De Mundo and De Uirtutibus are printed in the Venice edition of Koriun, Mambre and David pp. 603-635. In the MSS. they are always entitled 'Letters of the Sage Aristotle to Alexander Emperor, Description of the Universe and Concerning Virtues.' The Venice text of both is based on six MSS. of which three are in large cursive hand and bear the dates 767, 1047, 859 of the Armenian era, corresponding to A. D. 1319, 1599, 1411 respectively. Their Mechitarist editor regards them on grounds of style as belonging to the fifth century, the golden age of Armenian literature. I myself would put them later. In any case they are neither by the same hand which translated the Categories and De Interpretatione nor by the hand which rendered the Isagoge, to the version of which we must now turn our attention.

§ 30. The Isagoge is printed in the Venice edition of 1833, mentioned above, and had already been printed forty years earlier by the Armenians of Madras. The Venice text of the Isagoge is based on six MSS., two of which, written in large cursive hand, belong to the years A.D. 1319 and 1411. The commentary of David upon the Isagoge was printed from the same two MSS. The Isagoge occupies pp. 227-250 of the Venice edition, David's commentary upon it pp. 251-356. This commentary is, except the beginning and end, written out in the first hand in the Codex Ticinus, and we have therefore a thoroughly reliable text of the bulk of it. The same cannot be said for the Isagoge itself. Of all the texts I have seen that given in hand B¹ in the Codex Ticinus is the purest and helped me most in freeing the text of the corruptions of copyists. But it unfortunately only comprises the text printed on pp. 227-239 of the Venice edition. The last ten pages 240-250 of that edition it does not contain. I collated the printed text also with a Tiflis MS. of the fourteenth century, with a Paris MS. (No. 106 Fonds Arméniens), with a well written Edschmiadzin Codex and with the printed text issued at Madras in the year 1793. The latter was printed from an old MS. brought from Ispahan in Persia. A comparison of all these sources convinces me that the version has been much tampered with and perhaps corrected from Western Sources. In making the collation given p. 76 ff. of this book, I have, as a rule, only noticed those variants in which all these texts agreed. But at the best the Armenian text of this tract represents a bad family of the Greek MSS. and I have not ventured to encumber my volume with it, though such was my original intention.

About the age of this version it is difficult to speak with certainty. It was probably made contemporaneously and by the same hand with the version of the Greek commentary *ἀπὸ φωνῆς Δαβίδ* which accompanies it. The version is perfectly literal like those of the Categories and De Interpretatione, but has grammatical peculiarities which preclude us from supposing that it was by the same hand as those. I am inclined to ascribe it to the seventh century; but if good reasons could be given for ascribing it to the hand of the teacher David himself, the style and language are not such as to counterweigh them.

¹ See § 26 of these Prolegomena.

§ 31. The Armenian version of David's commentary on the Isagoge needs to be used to supplement the Greek MSS. of it in preparing any critical text. It is a shorter text than that which is printed in vol. iv. p. 16 ss. of the Berlin Aristotle, shorter, not through condensation, but through omission of much that is in the Greek text as we now have it. Thus, if the Greek text be taken as printed in the Berlin Aristotle, we find in the first section alone the following omissions:—

Brandis Scholia, Berlin Aristotle, vol. iv.

p. 16 b. 43-17 a. 4. κεφάλαια δὲ . . . ἔχουσιν] omit.

p. 17 a. 9. ὁ σκόπος] omit.

p. 17 a. 10-16. καὶ ἔξιν . . . λέγεσθαι] omit.

p. 17 a. 19. εὐλόγως] omit.

p. 17 a. 24, 25. βουλόμενος . . . ἐκεῖ] omit.

p. 17 b. 3-5. ὡς ὅταν . . . ὄνομα] omit.

p. 17 b. 19-22. καὶ γὰρ διὰ . . . τὸ σύγγραμμα] omit.

p. 17 b. 25, 26. ὥσπερ . . . γινώσκομεν] omit.

All these instances taken from so small a range of the treatise seem to prove that Brandis' text is a conflate one, formed by joining in extracts from some other commentary. For the Armenian commentary has every appearance of being complete in itself, and except for the omissions is a literal word for word rendering of the Greek, exactly similar to the version of the Categories or De Interpretatione.

§ 32. In the premature collations which follow from pp. 1 to 76 of this book I have added an asterisk, wherever I suspected the Armenian text to be corrupt. In the collation also of the Porphyry which follows from pp. 76 to 87 these asterisks are of necessity frequent. I must beg any reader who may consult my pages to do so having in his hand those editions of the Greek with which I have worked. Otherwise the frequent references to the apparatus criticus of the several editors will seem tiresome and fruitless. My aim all through has been simply to throw light upon the past history of the Greek text. In the case of the Categories and De Interpretatione it is possible to determine through the medium of the Armenian the exact character of a probably fourth century text as clearly and accurately as if we had before us a manuscript of that age.

§ 33. In conclusion I must thank the many friends who have en-

couraged me in this work. First and foremost is Professor Margoliouth, who first incited me to learn Armenian and pointed out to me some of the work which an Armenian student may help to accomplish. To more than one Armenian friend I owe thanks; to the Rev. S. Baronean, of Manchester, who has helped me to weed out many typographical errors, I am under special obligations. This is the first book printed in Armenian types at the Clarendon Press, and I transcribed for the printer the entire text of the Pavian MS. In my anxiety to have the Armenian text free from such errors I fear that I have often neglected to make the Greek citations as correct as they should be. I must thank the monks of the Armenian convents at Jerusalem and Edschmiadzin for the readiness with which they allowed me access to their libraries and the assistance they rendered me in making my collations of the Armenian text. To the learned librarian of the University of Pavia my thanks are in an especial manner due for the kindness with which he responded to my wish that his unique manuscript of the Armenian text might be sent to the Bodleian Library in order that I might consult it.

**LIST OF ABBREVIATIONS EMPLOYED IN
FOLLOWING COLLATIONS.**

A. T. = Armenian Translation or Translator.

David = Armenian Translator.

J. = Jerusalem.

P. = Paris.

W. = Waitz Aristot. Organon, Lipsiae, 1844.

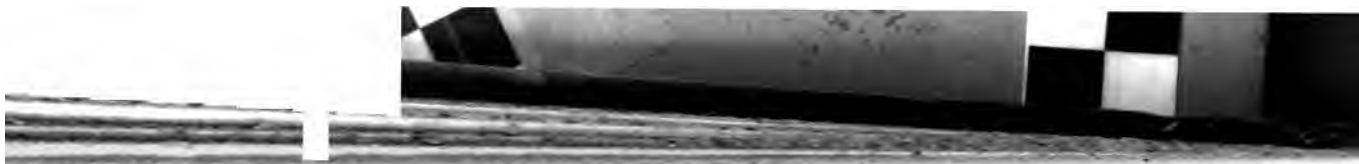
Bkk or **Bek** = Aristotelis Opera edidit Academia Borussica.

* before or after a word or before and after a clause indicates that the Armenian text is corrupt.

[ ] Greek words bracketed thus are the equivalents of words in the Version which are deemed corrupt.

? indicates a doubt whether the variant to which it is prefixed is to be ascribed to the Translator's Greek Text.

ERRATA.

- Page 1, l. 20, for 95 read 105; l. 25 for 9 read 8.
Page 2, l. 7, read γνῶριμον... πάντως; l. 10, ἀπλα.
Page 3, l. 6, read η.η; l. 22, for 95 read 105;
l. 26, *μνημειου*; l. 33, for 95 read 105; l. 36,
for 96 read 106; l. 34, *διωρητι*.
Page 4, l. 22, τῶδε.
Page 7, l. 28, *ωὐζωριστ.ρ.*
Page 9, l. 12, *επισημῆ*; l. 14, ὡσπερ.
Page 10, l. 31, ἀριθμός.
Page 11, l. 6, *ωπῆτι ζη*.
Page 14, l. 2, omit second καί; l. 25 read ἐτίας;
l. 34, ἦν.
Page 16, l. 2, ἀναγκαῖον.
Page 17, l. 28, γεγονέναι; l. 29, ἦν.
Page 18 last line, *ημιρητι θηωτι*.
Page 23, l. 18, ἄλλα.
Page 25, l. 23, χερσαίων.
Page 26, l. 6, for *r. c.* read *rec.*
Page 29 last line, οὐδέ.
Page 32, l. 3, for ἐπί read ἐτι.
Page 35, l. 30, παντί.
Page 38, l. 15, δ twice.
Page 43, l. 12, for *c. k.* read *C. K.*; last line,
ἀλλήλαις.
Page 50, l. 4, ἐκείναι; l. 6, ἐκείνη.
Page 51, ll. 6, 7, ἐκείνο; l. 14, *ημυ*.
Page 52, l. 29, *ωπῆτι*.
Page 53, l. 6, *συναναχορεύει*.
Page 55, l. 31, ἀτμός.
Page 56, l. 3, ἐκπιεσμών; l. 4, *συντιναγμών*; l. 7,
συντιναγμῶ.
Page 57, l. 20, for 22 read 23.
Page 59, l. 22, πορθμών; l. 31, ἐγκέκραται; l. 34,
σύμπαν.
Page 61, l. 26, ἀλλήλοισ; l. 32, θέλη.
Page 62, l. 32, οὐσίαν.
Page 66, l. 7, ἡμίσει; l. 23, θέλη.
Page 67, l. 24, βέβαιος.
Page 69, l. 2, εἰσί.
Page 70, ll. 12, 13, παντός.
Page 72, l. 9, λογισμοῦ.
Page 73, l. 12, παντί.
Page 74, l. 6, λογισμοῦ; l. 24, χάριτος; last line,
ἀτυχήματα.
Page 75, l. 8, φαύλους.
Page 76, l. 1, εἰσαγωγή.
Page 80, l. 18, σχεδόν.

For the errata in the appendices see end of Book.

PART I.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ.

ED. BEK.
PAGE.

- 1 a. 1. *ὄνομα*] *անուանիքն = τὰ ὀνόματα. In ll. 3 and 6 the singular *ὄνομα* is retained. J. 401 has *անուանիք* = ὀνόματα without τὰ. *անուան* = ὄνομα should probably be read.
- 1 a. 1. *μόνον κοινόν*] *միայն հասարակ* = either *μόνον κοινόν* or *μόνα κοινά*, by preference the former.
- 1 a. 2. *λόγος ἕτερος*] *բանն դիպացու թեանն այլ* = *λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος*, which is likewise translated in 1 a. 4, 6, and 9. The A.T. thus agrees with the codices.
- 1 a. 4. *τις ἀποδιδῶ*] *բացարկեցէ որ* = ἀποδιδῶ *τις*.
- 1 a. 5. *τί ἐστιν αὐτῶν ἑκατέρῳ τὸ ζῶν εἶναι*] *զինչ է նոցա երկարանչիւր *ուրուք կենդանին որ* = *τί ἐστιν αὐτῶν ἑκατέρου τὸ ζῶν εἶναι*. The idiom *τὸ ζῶν εἶναι* admits of being rendered in Armenian, but the A.T. neglects the dative both here and in 7 a. 36. But J. 401 implies *ἑκατέρῳ* (*ումուք*).
- 1 a. 5. *ἴδιον ἑκατέρου λόγον*] *յատուկ իւրարանչիւր ումք բան* = *ἴδιον ἑκατέρῳ λόγον*.
- 1 a. 6. *ὁ λόγος*] *բոս անուանն բանն դիպացու թեանն* = *ὁ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας*. So Codices.
- 1 a. 7. *ὁ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς*] *բանդի մարդն և արջանն*, which translates Waitz' text; so J. MSS., but Paris MS. 95 omits these words, as if Greek ran *οἶον ζῶν, ὃ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς κοινῶ ὀνόματι προσαγορεύεται κ. τ. λ.*
Cp. MS. E. mentioned by W., which also omits *ὃ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς*. The Arm. versions give no hint of *τούτων γὰρ ἑκατέρου* found in *n. f.* or of *ταῦτα γὰρ* found in 9.
- 1 a. 9. *καὶ ὁ λόγος δέ*] *և բան*? = either *καὶ ὁ λόγος* or *ὁ δὲ λόγος*, "δέ rec. *h.*, om. *A. c. a. d. g.*" (W.)

Venice text, only *ρυσσ* is written in margin in original hand but small, with the words *αγυ ε ανζισηγην*, which may mean: this has been destroyed, or this is untraceable. J. 401: *ρυσσ ηρηλιδ*=καθ' ο. J. 1291 implies εν φ. Thus all the Arm. MSS. agree in translating: *ειδη των πρωτως ουσιων*, rather than *ειδεσιω αι πρωτως ουσιαι*. It may be noticed that in a former passage l b. 17 τω̄ ειδει was translated by *ωκουληρυν*=τᾱ ειδη.

- 2 a. 21. ο̄ ανθρωπος] *δωρη*=ανθρωπος without article, "ο̄ om. C. u." Too much reliance must not be placed on the absence of the suffix *ν*, which marks the definite article in Armenian, because it is so easily omitted by Armenian copyists. I therefore only notice its absence where there is MS. authority for its omission in the Greek also.
- 2 a. 22. γε] A.T. omits.
- 2 a. 23. τον γαρ ανθρωπον] *ρυνλη δωρην*=ο̄ γαρ ανθρωπος.
- 2 a. 23. κατηγορησεις] *υσηρηηεγη*=κατηγορηθησεται.
- 2 a. 24. και ο̄ λογος δε̄ ο̄ τοῡ ανθρωπου] *λε ρυν δωρηην*=και λογος τοῡ ανθρωπου or και λογος ο̄ ανθρωπου, "δε̄ et τοῡ om. e," "alt. ο̄ om. n."
- 2 a. 25. ανθρωπος̄ εστι.] *δωρη λε ηενηωνη ε*=ανθρωπος και ζων̄ εστι. So C. d. e. u. f. g. h., rc. A. B. n.
- 2 a. 30. ποτε] A.T. omits. So B. u. d. e. a., pr. h.
- 2 a. 31. το̄ αγυ ρινζ=το̄το̄ τι or το̄δε̄ τι or τοῡτι.
- 2 a. 36. καθ' εκαστα] *ηερωρυνζηρ ηιλερ ε*=καθ' εκαστο.
- 2 a. 37. κατηγορειται] *υσηρηηεγη*=κατηγορηθησεται.
- 2 a. 38. κατηγορηθησεται το̄ ζων] A.T. omits. So C. n. e.
- 2 b. 1. των̄ τινων̄ ανθρωπων] *δωρηη*=ανθρωπων.
- 2 b. 3. εν̄ τινι] *ρυν δωρηη ηιλεν*=εν̄ σωματῑ τινι. So g.
- 2 b. 4. λεγεται] comes in A.T. after ουσιων̄ in b. 5. So C. n. a. h.
- 2 b. 6. After ειναι A.T. adds *ρυνγη αγυ ρυν ωδενω̄ν ηωιδ ηεν[θωληγη ηενηω̄ν ε ωρην, λε ηωιδ ηεν[θωληγη ηενηω̄ν εν̄*: which is an exact translation of: *παντα γαρ τᾱ αλλᾱ ητοι καθ' υποκειμενων̄ τοῡτων̄ λεγεται η̄ εν̄ υποκειμεναις̄ αῡταις̄ εστιν*, which words are added also in A. B. C. u. a. g. n. e. f.
- 2 b. 7. μαλλον̄ ουσια] A.T. puts these words after γενους̄ at end of clause and inserts *ε*=εστιν̄ after ουσια. So e.
- 2 b. 11. αποδιδους] A.T. omits. So u.

- 2 b. 12. A.T. has the order ἀποδιδοὺς ἢ ζῶον. So *C. f.*
- 2 b. 17. οὐσίαι] *κηρωγνι[θριλιρ] απωρ[λιρ]* = οὐσίαι πρώται. So *d. e. g. h. n.*
- 2 b. 18. αἱ πρώται οὐσίαι] so Venice text: *απωρ[λιρ] κηρωγνι[θριλιρ]*, but J. 401 and 1291 read *απωρ[λιρ] κηρωγνι[θριλιρ]* = ἡ πρώτη οὐσία.
- 2 b. 19. pr. τὸ εἶδος] *αβουα[λιρ]* = τὰ εἶδη; but P. 105 and 106 read *αβουα[λιρ]* = τὸ εἶδος.
- 2 b. 24. ἀποδώσεις] *ρωγαωρ[λιρ] κηρωγνι[θριλιρ]* = ἀποδώσει τις, cp. *n. u.*
- 2 b. 26. τῶν πρώτων οὐσιῶν] *απωρ[λιρ]* **κηρωγνι[θριλιρ]*, which = αἱ πρώται οὐσίαι. Perhaps we should read *κηρωγνι[θριλιρ]*, which would render the Greek.
- 2 b. 29. τῶν ἄλλων] *ι[θριλιρ] κηρωγνι[θριλιρ]* = τῶν συμβεβηκότων τῶν ἄλλων.
- 2 b. 31. τὴν πρώτην οὐσίαν] *απωρ[λιρ] κηρωγνι[θριλιρ]* = τὰς πρώτας οὐσίας.
- 2 b. 32. After εἶδος A.T. inserts *απωρ[λιρ]* = μάλλον.
- 2 b. 33. After γνωριμώτερον A.T. inserts *απωρ[λιρ]* = μάλλον.
- 2 b. 36. τρέχει] *ι[θριλιρ]* = τρέχειν. So *A.*
- 2 b. 36. τῶν ἄλλων ταῦτα μόνα] *ι[θριλιρ] κηρωγνι[θριλιρ]*, which = μόνα ταῦτα τῶν ἄλλων, changing the order with *u.*
- 3 a. 5. ἄνθρωπον καὶ ζῶον] *αβουα[λιρ] κηρωγνι[θριλιρ]* = τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ζῶον.
- 3 a. 7. κατά] omitted in A.T.
- 3 a. 9. τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν] *ι[θριλιρ] κηρωγνι[θριλιρ]* = ἡ δὲ δευτέρα οὐσία, nom. sing.
- 3 a. 10. φανερόν μὲν οὕτως ὅτι οὐκ εἰσὶν . . .] *ι[θριλιρ] κηρωγνι[θριλιρ]*, which would = φανερόν ἐστὶν ὅτι οὕτως ἐστίν, ὅτι οὐδεμία ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. οὐδεμία is read instead of οὐκ εἰσὶν in *e.*; "οὐδεμία ἐστίν *u.* corr. *C.*"
- 3 a. 16. κατηγορεῖσθαι ποτε] *ι[θριλιρ] κηρωγνι[θριλιρ]* = ποτε κατηγορεῖσθαι. So *u.*
- 3 a. 17. τὸν δὲ λόγον] *ι[θριλιρ]* = τοῦ δὲ λόγου.
- 3 a. 20. ὡσαύτως] A.T. omits, "om. *g.*, pr. *n.*"
- 3 a. 20. ἂν εἴη] *κηρωγνι[θριλιρ]* = ἐστίν.
- 3 a. 20. ἢ] A.T. omits. So *u. n. e.*
- 3 a. 21. τοῦτο οὐσίας] *κηρωγνι[θριλιρ] κηρωγνι[θριλιρ]* = οὐσίας ἐστὶ τοῦτο.
- 3 a. 24. ἐν τῷ ἀνθρώπῳ] *ι[θριλιρ] κηρωγνι[θριλιρ]* = εἰ ἐν ἀνθρώπῳ.
- 3 a. 27. λέγεται] *αβουα[λιρ]*, which perhaps implies λέγοιτο.
- 3 a. 29. τὰ μέρη] *αβουα[λιρ]* = μέρη simply.
- 3 a. 29. τῶν οὐσιῶν] *κηρωγνι[θριλιρ]* = τῆς οὐσίας.
- 3 a. 30. ὄντα] *αβουα[λιρ]* = μέρος ἐν or μέρος simply.

- 3 a. 32. ἐλέγετο] *ωυξίν* = λέγεται, but the *ξ* in *ωυξίν* = ἐλέγετο may have dropped out.
- 3 a. 32. τὰ ὡς μέρη] *ηρηριε δισουκίρξ* = ὡς τὰ μέρη.
- 3 a. 32. ἐν τινι] so Venice text. Paris 105 in text and Paris 106 marginally read *ηρηριξ γουδερ* = ἐν ὅλῳ τινι.
- 3 b. 3. τὸ εἶδος τὸν τοῦ γένους] *ωκωωκίρξ ηυκκίρξ* = τὰ εἶδη τὸν τῶν γένων.
- 3 b. 5. καί] so A.T. simply, omitting πάντα which Bkk. keeps from *A.C.g.b.*
- 3 b. 7. γε] omitted in A.T., which however often omits it. γέ is here omitted in *A.*
- 3 b. 7. συνώνυμα ἢν ὦν] *φωηκίρξ ξ ηρηγ* = συνώνυμὸν ἐστὶν οὐ.
- 3 b. 10. ἐπί] A.T. omits. So *B.*
- 3 b. 15. ἀνθρωπων] *ηρ δισρη* = τῆς ἀνθρωπων. But P. 95, 105, 106, J. 1291 omit *ηρ* = τῆς.
- 3 b. 16. ἡ πρώτη οὐσία] so Ven. Text and all MSS. except J. 401, which has *ωκωξίρξ ηρηρηκίρξ* = τῆς πρώτης οὐσίας.
- 3 b. 18. οὐχ ἀπλῶς δέ] = *ρωγγ ηξ φωρηωωωρ*. Thus Ven. Text agrees, but P. 105, 106, J. 401 omit *ρωγγ* and so omit δέ.
- 3 b. 26. γάρ] A.T. omits and reads from οἶον in l. 25 down to ἐναντίον in l. 26 as a single clause, without any note of interrogation after ζῶφ. Cp. *b.* and *u.e.*, "γὰρ om. pr. C."
- 3 b. 26. οὐδέ γε τῷ ἀνθρώπῳ ἢ τῷ ζῶφ οὐδέν ἐστὶν ἐναντίον] omitted in A.T.
- 3 b. 28. πολλῶν] omitted in A.T.
- 3 b. 29. ἢ τριπύχει] omitted in A.T. So *B.b.d.f.h.n.u.*
- 3 b. 31. A.T. reads εἶναι ἐναντίον instead of ἐναντίον εἶναι. But J. 1291 has order of Waitz.
- 3 b. 32. ποσῶν] omitted in A.T.
- 3 b. 35. καὶ ἦττον οὐσία] A.T. omits.
- 3 b. 38. After ἐαντοῦ A.T. adds *γωκξω* = μάλλον.
- 4 a. 1. τὸ λευκὸν ἐστὶν ἕτερον is the order of A.T. So *C.n.u.e.f.g.*
- 4 a. 1. μάλλον λευκόν] A.T. does not insert καὶ ἦττον, which Bkk. keeps from *f.g.* and *rc. A.*
- 4 a. 1. καὶ καλὸν . . . λέγεται] A.T. omits. So also *n.*
- 4 a. 4. A.T. has order λέγεται εἶναι.
- 4 a. 8. ἐστὶν οὐσία] *ηρηρηκίρξ* *κίρξ* = τῆς οὐσίας ἐστὶ, but J. 401 *ηρηρηκίρξ* *κίρξ* = οὐσία ἐστὶ.
- 4 a. 9. ἦττον] *ηρηρηκίρξ* = τὸ ἦττον. So *C.u.f.g.h.a.b.d.e.*

- 4 b. 6. οὐ τῶ αὐτὰ . . . λέγεται] **νη ψαῦς ἰερεῶν ἐνηνεῶν ἕρξωλῶν
 φηλ ἐνηνεῶν ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν, ἕρξωλῶν [δὲ ἐνηνεῶν ἕρξωλῶν = οὐ τῶ αὐτὰ
 δεκτικὰ τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικὰ λέγεται, ὥστε δέχεσθαι τι. It
 looks as if δέχεσθαι τι had got misplaced and put too late in
 the sentence in David's Greek.*
- 4 b. 8. γεγενῆσθαι] *εἰρηῶν ἐν = γίνεσθαι. So C. h.*
- 4 b. 9. εἶναι] omitted in A.T.
- 4 b. 10. οὐ] *αἰηλ νη = ἀλλ' οὐ.*
- 4 b. 10. τῶ αὐτὰ δεκτικὰ] *ψαῦς ἰερεῶν ἐνηνεῶν* is decisive against this
 reading of Waitz, but is equally compatible with τῶ αὐτὸς δεκ-
 τικός or τῶ αὐτὸν δεκτικόν. As however in 4 b. 13 David trans-
 lates τῶ αὐτῆ by *ψαῦς ἰερεῶν*, he probably read τῶ αὐτός. Bk.
 reads τῶ αὐτὸς δεκτικός, found in *g. n.* and "fort. pr. B." *f.* re-
 tains τῶ αὐτὸν δεκτικόν.
- 4 b. 11. οὐθέν] A.T. omits.
- 4 b. 12. γινομένου] *εἰρηῶν* is 2nd aor. partic. = *γενομένου*.
- 4 b. 13. πάθους] A.T. omits, "pr. om. *n.*"
- 4 b. 14. εἶναι] A.T. omits. So *n. e.*
- 4 b. 17. ταῦτόν καὶ ἐν] The order of A.T. is ἐν κ. ταῦτόν; but P. 105, 106,
 J. 401, agree with Waitz' order.
- 4 b. 17. δεκτικὸν εἶναι τῶν ἐν.] A.T. takes after *μεταβολήν*.
- 4 b. 19. After εἰρήσθω] A.T. adds Title: *ἰωηλαμ φωνῶν = περὶ τοῦ πόσου.*
- 4 b. 21. καὶ τὸ μὲν . . . ἐχόντων θέστω] **ε. αἰηλ ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν
 ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν
 (? ἕρξωλῶν) ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν = "And those which have position towards
 one another are composed of parts themselves (or ? in them-
 selves), and there are some which are not of those which have
 position;" in Latin, "et illa quae positionem habent inter se
 ex (or in) ipsis partibus constant, et est quae non ex illis sunt
 quae positionem habent." We may only infer that David's
 Greek ran: καὶ τὰ μὲν . . . τὰ δέ, as in the later passage 5 a.
 15, 16, which David renders accurately.*
- 4 b. 22. διωρισμένον] *ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν = τὸ διωρισμένον.*
- 4 b. 23. A.T. retains οἶον twice, which *n.* omits in first place and *A. n. n.*
d. e. b. a. in second.
- 4 b. 23. συνεχὲς δέ] A.T. has *ε. ἕρξωλῶν ἕρξωλῶν = τὸ δὲ συνεχές.*

- 4 b. 26. εἰ] A.T. omits.
- 4 b. 27. μόριον] *մասնիւնք* = μόρια. So *g.*
- 4 b. 27. πρὸς οὐδένα] *և առ ոչ մի հնչ* = πρὸς οὐδένα δέ οἱ καὶ πρὸς οὐδένα.
- 4 b. 30. A.T. has order: λαβεῖν κοινὸν ὄρον. So *b. n.*
- 4 b. 34. αὐτόν] *զիցի զհերն* = τὸν αὐτὸν αὐτόν, eundem ipsum.
- 4 b. 37. καθ' αὐτήν] *լստ հերեան ուրցի* = καθ' αὐτήν ἰδίᾳ οἱ χωρὶς.
- 5 a. 3. πρὸς τινα κοινόν] *առ մի հին* = πρὸς ἕνα τινα.
- 5 a. 6. After *συνάπτει* the following is added in the Armenian Text: *և է աւելարարմանաբն և զնուաղիցն ունել զսահման: իսկ նուաղքն ոչ ևս, որպէս և մարմնիցն սուսցաւ. հասարակ սահման գող մասանց զգիծն կամ զմակերելու թիւնն: իսկ մակերելու թիւան և ոչ ևս սահման եղիցի մարմնն. քանզի ոմն ետակի, իսկ ոմն երկակի = էστι δὲ τὰ πλείονας ἔχοντα διαστάσεις (dimensions) καὶ τῶν ἐλάττονας ἔχειν ὄρον. τὰ δὲ ἐλάττονας οὐκέτι, ὥσπερ καὶ τοῦ σώματος ἐλάττονα κοινὸν ὄρον εἶναι τῶν μορίων τὴν γραμμὴν ἢ τὴν ἐπιφανείαν· τῆς δὲ ἐπιφανείας οὐκέτι ὄρος ἔσται τὸ σῶμα. τὸ μὲν γὰρ τριπλασίως τὸ δὲ διπλασίως.*
- The above is the translation of a Greek Scholion.
- 5 a. 14. A.T. has order: *συνάπτει* αὐτοῦ τὰ μόρια. So *C. h.*
- 5 a. 24. Should not *մակայել*, here used to translate ἐπιδέξαι, be *մակա. յայտնել*?
- 5 a. 25. ποῖά γε πρὸς ἄλληλα] *որք առ որս = "which to which," ἢ πρὸς ἄ. Perhaps we should read *որք առ որս = տίνα πρὸς τίνα.*
- 5 a. 34. ἔστιν ἔτι] *ևս գոյ* = ἔτι ἔστιν. So *n.*
- 5 a. 38. ταῦτα μόνα] A.T. has order: μόνα ταῦτα.
- 5 b. 3. ἡ κίνησις πολλή] *զարգումն շատ* = τὴν κίνησιν πολλήν, which the passage demands.
- 5 b. 5. ἡ οὕτω πως ἀποδιδούς] [*ձէ սյուսիսարար հնչ օրհնակաւ բացարեցէ* = εἰ οὕτω πως ἀποδοίη οἱ ἀποδώσει.
- 5 b. 8. φήσεις] *սուսցէ* = φήσει, so "*h. d. corr. c.*"
- 5 b. 8. ποσὰ καθ' αὐτὰ] *և լստ հերեան քանակք* = καὶ καθ' αὐτὰ ποσά. So *A. e. f. n.*
- 5 b. 12. διπήχει ἢ] A.T. omits.
- 5 b. 14. γάρ] A.T. omits and does not punctuate after *τινί* in l. 13.
- 5 b. 16. ποσόν] *քանակին* = τοῦ ποσοῦ, but J. 401 has *քանակ* = ποσόν.
- 5 b. 17. τῷ] A.T. does not translate τῷ, yet retains infinitive *վերաբերիլ* = ἀναφέρεσθαι.

- 5 b. 18. οἶον] *νηκέν ηκ* = οἶον εἶ.
 5 b. 20. πρὸς ἕτερον] *υηλ υη υηλ* = ἕτερον πρὸς ἕτερον.
 5 b. 20. εἶ γε καθ' αὐτό] *ε[θξ κρ [ι]ρῖν ρωη [ι]ρῖκωῖ* = εἶ γε ἦν αὐτὸ καθ' αὐτό.
 5 b. 21. ἐλέγετο] A.T. omits.
 5 b. 24. καὶ ἐν μὲν τῇ οἰκίᾳ πολλούς, ἐν δὲ τῷ θεάτρῳ ὀλίγους πολλῶ πλείους ὄντας] *ε [ι] υηωρῶνῖν υωηωω, [ι]υη [ι] υωῖν ρωηηωῖ* = καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ ὀλίγους ἐν δὲ οἰκίᾳ πολλούς. The A.T. omits πολλῶ πλείους ὄντας altogether.
 5 b. 32. φαίη τις] *[ι]ηη* = εἶη. So *n. u. b. e. f. E.*
 5 b. 35. ποτε] A.T. omits, "del. *n.*, om. *e. f.*"
 5 b. 35. ἅμα τὸ αὐτό] A.T. has order τὸ αὐτὸ ἅμα; but J. 401 has order of W.
 5 b. 38. χρόνον] *ορῖνωηη would = pattern, type, and is perhaps a corruption of *ωδιῶωηη* = χρόνον.
 6 a. 1. τῆς οὐσίας] *ηηωηη. [θ]κῶνῖν* = τῶν οὐσιῶν.
 6 a. 3. ἀλλ' . . . ἀλλ'] A.T. seems to omit the first ἀλλ'.
 6 a. 8. εἶναι] *ηη [ι]νξ* = εἶναι τι. So *A. f.*
 6 a. 10. μή] *ηξ ηρ* = μή τις. A.T. omits *τις* before ἐρεῖ.
 6 a. 10. ἐρεῖ] *ωωωηη ηη* = ἐρεῖ εἶναι; but J. 401 omits *ηη* = εἶναι.
 6 a. 15. εὐόκασι] **ωῖνω. ὠνῖν* = have named. The Armenian for εὐόκασι would be *ερκεβωῖ*.
 6 a. 22. πέντε ἢ τρία] *[ξ]ῖν η. ρῶν ερκερ ωῖν* = πέντε ἢ τρία λέγεται. λέγεται is added in *a. u.* marg. *g.*, Ambros. Q 87, *b. n.* Marc. 211.
 6 a. 22. τὰ τρία] *[ξ]ῖνῖν* = τὰ πέντε. So *A. C. d. e. g. h. n. u. E. a. b.* Marc. 211. Also Bkk.
 6 a. 23. pr. χρόνος] *ωδιῶωηη* = οἱ χρόνοι. So *a. b. n. g. E.*
 6 a. 23. χρόνος εἶναι λέγεται] *ωδιῶωηη ωῖν* = χρόνοι λέγονται.
 6 a. 23. τῶν εἰρημένων] *ωωη ωωωηηη* = τούτων τῶν εἰρημένων.
 6 a. 28. καὶ ἀριθμὸς καὶ ἴσος καὶ ἄνισος λέγεται καὶ χρόνος καὶ ἴσος καὶ ἄνισος] *ε [θ]η. ε ωδιῶωηη ηηη. ε ὠηηηη ωῖη* = καὶ ἀριθμὸς καὶ χρόνος ἴσος καὶ ἄνισος λέγεται. P. 105 and 106, J. 401 further omit *ε ωδιῶωηη* = καὶ χρόνος, as if the Greek ran simply: καὶ ἀριθμὸς καὶ ἴσος καὶ ἄνισος λέγεται, omitting the rest of the sentence: καὶ χρόνος καὶ ἴσος καὶ ἄνισος, words omitted also in *b.*
 6 a. 31. μή ἐστι] *ῖν ηξ* = ἐστι μή read in *n. u.* or ἐστιν οὐ read in *C. d. h.*
 6 a. 31. ἀν δόξαι ἴσα τε καὶ ἄνισα λέγεσθαι] So V.T. which reads *[θ]νωηηη ηηη. ε ὠηηηη ωῖηη*, but P. 105 and 106 and J. 401 omit *[θ]νωηηη*

- 7 b. 15. τῇ φύσει] $\rho\lambda\eta\iota\epsilon\iota$ [θκωιδρ=φύσει simply. So in b. 23.
 7 b. 17. καὶ δεσπότου ὄντος δοῦλός ἐστι, καί] A.T. omits. So *e. n.*
 7 b. 19. καί] ι $\mu\eta\zeta\omega\omega\omega\rho\omega\iota\epsilon$ =καὶ κοινῇ.
 7 b. 20. οὐκ] ι $\eta\zeta$ =οὐδέ.
 7 b. 25. λαμβάνομεν] $\mu\eta\lambda\eta\iota\epsilon\iota\rho\gamma\epsilon\mu\eta\gamma$ =λαμβάνομεν ὕστερον.
 7 b. 31. ἐπιστητόν] $\eta\delta\omega\iota\omega\gamma\epsilon\lambda\eta\iota$ =τὸ ἐπιστητόν.
 7 b. 32. μέν] $\rho\omega\iota\eta\epsilon$ =γάρ.
 7 b. 33. αὐτὸς δὲ ἐπιστητόν] $\eta\iota\epsilon\iota\delta\omega\iota\omega\gamma\epsilon\lambda\eta\iota$ =τὸ δὲ ἐπιστητόν; but J. 401 agrees with Waitz' text.
 7 b. 34. πολλά] $\rho\omega\eta\iota\epsilon\iota\rho$ $\eta\iota\epsilon\iota$ =πολλά τινα.
 7 b. 35. τῆς αἰσθήσεως] * $\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota$ [θκωιδρ $\rho\lambda\eta\iota\epsilon\iota$ implies τῶν αἰσθήσεων.
 8 a. 1. τῶν γὰρ αἰσθητῶν καὶ τὸ σῶμα] A.T. omits, "om. e."
 8 a. 5. αἰσθητὸν δὲ ἔσται] $\rho\omega\iota\gamma\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\iota\epsilon\iota\eta\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\delta\omega\iota\omega\gamma\epsilon\lambda\eta\iota$ =τὸ δὲ αἰσθητόν ἐστι οἶον σῶμα. So the Paris MSS. 105 and 106, and J. 401; but Venice Text takes order ἔσται σῶμα οἶον, like the codices *C. d. u. g.* ἔσται instead of ἔσται is read in *b. d.* pr. *C.* One P. MS. omits σῶμα.
 8 a. 6. ἐστίν] A.T. omits.
 8 a. 9. A.T. gives no hint of ζῶον ἢ found in *A. C. f. g.* but excluded by W.
 8 a. 10. συνίσταται] $\rho\omega\eta\iota\omega\gamma\epsilon\lambda\eta\iota\epsilon\iota$ =συνέστηκεν. So *f.*
 8 a. 11. πρότερον] $\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\iota\epsilon\iota$ =πρότερον ὃν οἱ πρότερον ὑπαρχον, "earlier created."
 8 a. 14. καθάπερ δοκεῖ, ἢ] [θκ $\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota$ [θκ $\eta\iota\epsilon\iota$ =ἢ καθ. δ.
 8 a. 14. κατὰ τινὰς τῶν δευτέρων οὐσιῶν] $\rho\omega\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota$ $\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota$
 [θκωιδρ=κατὰ δευτέρας τινὰς (οἱ ἐνίας) τῶν οὐσιῶν.
 8 a. 15. τῶν πρώτων οὐσιῶν] $\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota$ [θκωιδρ=τιῶν (οἱ ἐνίων) τῶν πρώτων οὐσιῶν.
 8 a. 19. ἀλλὰ τινος χεῖρ] A.T. omits.
 8 a. 20. καί] ι $\eta\zeta$ =οὐδέ. The second οὐ is also translated.
 8 a. 21. τινος] $\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota$ =τις οἱ ἢ τίς.
 8 a. 22 and 23. ὁ ἄνθρωπος . . . ὁ βούς] A.T. omits ὁ.
 8 a. 23. τὸ ξύλον] A.T. omits τό.
 8 a. 29. ἀποδέδοται] $\rho\omega\eta\iota\omega\gamma\epsilon\lambda\eta\iota\epsilon\iota\eta\iota\epsilon\iota$ =ἀπεδόθη οἱ ἀπεδίδοτο.
 8 a. 30. ἐστὶ τὸ δεῖξαι] $\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota$ =ἦν τὸ λῦσαι. So *n.*
 8 a. 33. αὐτά] $\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota$? rather=ταῦτα of *b. u. e. f.*
 8 a. 34. τοῦτό γέ ἐστι τὸ πρὸς τι] $\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota\eta\mu\eta\iota\epsilon\iota$ =ἐστὶ τοῦτο τοῦ πρὸς τι.

- 8 a. 35. αὐτοῖς εἶναι τὸ αὐτὰ ἄπερ ἐστίν] նոյնք որք [նչ և նն? = τὸ τὰ αὐτὰ ἄπερ ἐστίν.
- 8 a. 38. ἐξ αὐτῶν] յիւրեւէ = ἐξ αὐτοῦ. So *n*.
- 8 b. 1. τοῦτό πως] սոյն և զիարդն = τοῦτο καὶ πῶς.
- 8 b. 2. τοῦτο] A.T. omits and renders πῶς by զիարդ = πῶς.
- 8 b. 3. πως ἔχει] զիարդ ունի = πῶς ἔχει.
- 8 b. 5. οἶδεν] գիտացէ = εἴσεται.
- 8 b. 6. εἶδεν] գիտէ = οἶδεν.
- 8 b. 6. διπλάσιον] հրհնապատկեալ = διπλάσιον ὄν.
- 8 b. 7. A.T. has order οὐδ' εἰ ἐστι διπλ. So *n*.
- 8 b. 9. εἰδέναί] գիտել *զու = εἰδέναί τοῦτο, as if the clause καὶ ὅτου κάλλιόν ἐστὶν depended on οἶδεν.
- 8 b. 9. οὐκ ἀορίστως] բայց եթէ անորոշակի = εἰ δὲ (or ἀλλ' εἰ) ἀορίστως.
- 8 b. 11. first γάρ] A.T. omits, making clause ὑπόλ. τὸ τ. γιν. apodosis of preceding clause.
- 8 b. 11. οὐκ] սյլ ոչ = ἀλλ' οὐκ.
- 8 b. 11. A.T. has order: εἴσεται ἀκριβῶς. So *e. n*.
- 8 b. 14. ὃ ἂν εἰδῆ τις τῶν πρὸς τι ἀφωρισμένως, κακείνο πρὸς ὃ λέγεται ἀφωρισμένως εἰδέναί] *զի եթէ գիտացէ որ յսոյնչիցն սահմանաբար գիտացէ: = ὅτι ἂν εἰδῆ τις τῶν πρὸς τι, ὠρισμένως εἴσεται. զի եթէ = εἴπερ in 12 b. 23, so it might = ἂν περ here. J. 401 and Paris Codices 105, 106 read զի որ եթէ which would = ὅτι (or εἰ) ὃ ἂν. Waitz in his apparatus criticus writes as follows: "δ] ὅτι B.—ἂν A. B. d." from which it appears that B. reads ὅτι ἂν. Retaining որ of Paris 105, 106 I can make no sense of Armenian except by supposing that ἂν was translated by եթէ as if it = ἂν, in which case David's Greek ran ὅτι ὃ ἂν εἰδῆ κ.τ.λ. This except for ὅτι is Waitz' reading. It is more likely that որ should have dropped out of the Venice Text than have been inserted in the Paris codices. ὠρισμένως is found in *n. e. n*. Had the Greek word been ἀφωρισμένως David would probably have used բացորոշեալ or բացորոշաբար to translate it. εἴσεται, which is certainly implied by գիտացէ, requires some conjunction like ὅτι after ἀναγκαῖον to make any grammar at all. But I have met in David with no other example of the words հարկաւ որ է (= ἀναγκαῖόν ἐστι) followed by զի (= ὅτι). They

are always followed, as in Greek, by an infinitive mood. Could there have been in the Greek the anacolouthon ἀναγκαῖαν . . . εἴσεται, which the Armenian translator tried to surmount by introducing զի (= ὅτι)?

- 8 b. 15. τὴν δέ γε κεφαλὴν καὶ] *իսկ զգլուխն եթէ որ գիտացէ կամ* = τὴν δέ γε κεφαλὴν, εἰάν τις εἰδῆ, ἦ.
- 8 b. 16. ἕκαστον] *զիւրարան չիւրն* = ἕκαστα.
- 8 b. 17. ὅπερ ἐστίν] *որ *կն* = ὅπερ (or rather ὃ) εἰσίν. *կն* is a likely corruption of *էն* = ἐστίν.
- 8 b. 17. ἐστιν εἰδέναι] *գիտացէ* = εἴσεται.
- 8 b. 19. ἐστιν] *եղիցի* = ἔσται.
- 8 b. 19. ἂν εἴη] *կն* = ἐστί.
- 8 b. 20. ταῦτα] A.T. omits.
- 8 b. 22. After ἀποφαίνεσθαι A.T. inserts *Հրաւանաւ պատասխանի* which means lit. with the mandate of a response, oracularly, *χρησµολόγως*. Obviously the gloss of an Armenian copyist or commentator.
- 8 b. 24. Here A.T. adds Title of new section: *յաշաքս որակի ե որակու թեան* = περὶ ποίων καὶ ποιότητος.
- 8 b. 25. εἶναι] A.T. omits. So *n. e.*
- 8 b. 28. A.T. has order: *μονιμότερον εἶναι κ. πολυχρομιότερον*. So *C. e. a. n. u.*
- 8 b. 32. γένηται] *ընկալցի* = "should be received."
- 8 b. 32. After ἄλλον and before τινὸς τοιούτου A.T. inserts *պատճառէ* = cause, *αἰτίου*.
- 8 b. 36. καὶ νόσος] A.T. omits the *καί*.
- 8 b. 37. ἄλλα] A.T. omits.
- 8 b. 39. γινόμενος] *լեալ* = *γενόμενος*. So *A. C. d. f.*
- 8 b. 39. εἰς] A.T. omits.
- 9 a. 2. διὰ χρόνον πλήθος] *բազում ամանակաւ* = πολλῶ χρόνῳ or rather διὰ πολλοῦ χρόνου. Probably David had the reading διὰ πλείονος χρόνου found in *pr. g.*
- 9 a. 3. *καί* before ἀνάτος is omitted in A.T. David evidently understood the Greek as he had it to mean "become by nature (or habituated into being) incurable."
- 9 a. 3. ἦν ἂν τις ἴσως ἔξιν ἦδη] *զոր ահա որ իբր ունակու թիւն* = ἦν ἂν ἦδη τις ὡς ἔξιν. So *n.*

- 1291)=κατὰ δύνάμιν πυκτικήν (or rather πυκτική). V.T. has *φιγλωκάνη* [θρ.λ. = the art of wrestling. The Arm. Com., however, reads φυσικήν here.
- 10 b. 2. A.T. inserts *κ*=καί before ταῖς. So *C. n.*
- 10 b. 3. κατά] *ηρη ρω*=οὐ κατά, "who according to . . ."
- 10 b. 4. A.T. has order: ἐπιστήμη λέγεται.
- 10 b. 4. δ'] *ρῶν η*=γάρ.
- 10 b. 7. After σπουδαῖος A.T. inserts *ωυη*=λέγεται.
- 10 b. 9. τῆς ἀρετῆς] *ιωηωρῆν η* [θρ.λ. *ωηωρῆν η*, i.e. from virtue virtuous, for Armenian does not lack a word like the Greek.
- 10 b. 10. παρωνύμως] *ιωρῶν η* [ωρῶν η] = τὰ παρωνύμως. So *C. q. n. u.* But J. 1291 agrees with Waitz' Text.
- 10 b. 11. ἄλλως] *ωρη η* = οὕτως or some such word.
- 10 b. 12. κατά] *κω ρω* = καὶ κατά.
- 10 b. 14. δέ] omitted in A.T. which begins new sentence with ὡσαύτως.
- 10 b. 17. ἐναντίον ποιοῖς οὖσιν] *ἕβρζωκῶν ζ*, [θρ.λ. *κω η* *ηρωκρ βῆ* = ἐναντίον ἐστι καίπερ ποιοῖς οὖσιν.
- 10 b. 18. τὸ λοιπὸν ἔσται ποιόν] *ωηρῶν βηηηῆν ηρωκρ* = τὰ λοιπὰ ἔσται ποιά.
- 10 b. 20. ἡ δικαιοσύνη τῇ ἀδικίᾳ] *ωρηωρη η [θρ.λ. *ωῆηω η* [θρ.λ. = δικαιοσύνη ἀδικία.
- 10 b. 20. Before ἐναντίον] A.T. inserts *κ* *ωηηωκ η* [θρ.λ. *ωκ η* [θρ.λ. = καὶ λευκότητι μελανία.
- 10 b. 24. ποῦ] *ωηρῶν* = τὸ ποῦ. So *C. b. e. f. g.*
- 10 b. 28. δίκαιον] *ωρηωρηωηηῶν* = δικαιότερον. So *A. e.*
- 10 b. 28. μάλλον] *ιωηηω κ* *ἕηηωη* = μάλλον καὶ ἥττον. So *C. q. f.*
- 10 b. 29. ἔτι ἐνδέχεται λευκότερον γενέσθαι] *ρηηηῶν κ* *ωηηωκ η* *κω βηῶν η* = ἐνδέχεται καὶ λευκότερον ἔτι γίνεσθαι. So *C.* and *g.*
- 10 b. 31. λέγεται] *ωωωηη* = λέγοιτο. So *B. i. d. u.* corr. *g.*
- 10 b. 34. δεῖν] A.T. omits. *C. e. f. n. u.* also omit.
- 10 b. 35. ὑγίειαν] *ηη η* [θρ.λ. *ωηῶν* = ὑγίειαν φασί. So *C. e. f.*
- 10 b. 35. After δικαιοσύνην] A.T. adds ἥττον. So *C. e. f.* which also add ἔχειν.
- 11 a. 2. λεγόμενα] *ωηηηωηη ηρωκρῶν* = λεγόμενα τὰ ποιά.
- 11 a. 6. After μάλλον A.T. adds *κ* *ηῶηηωῶν* = καὶ τὸ ἥττον. So *C. e.*
- 11 a. 9. A.T. reads μάλλον before ῥηθήσεται. So *C. n.*

- 12 a. 1. κατηγορείται] *υπορηγη* *κ* = κατηγορείσθαι καί.
 12 a. 3. A.T. has order : πάντως ἀνὰ μέσον.
 12 a. 12. A.T. has order : ὑπάρχειν αὐτῶν. So *u*.
 12 a. 16. ὧν ἂν κατηγορηται] *γγυ υπορηγη* perhaps implies ὧν κατηγορείται.
 So *n. u*.
 12 a. 17. γέ τι] A.T. omits. So *e*.
 12 a. 19. A.T. implies τοῦ σπουδαίου, *ωωρηγῆς* *η* *η*. So *n*.
 12 a. 21. A.T. implies τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος.
 12 a. 22. τοιαῦτα χρώματα] *γηγ* = χρώματα simply. So *n. u*.
 12 a. 23. τῇ δ' ἐκατέρου τῶν ἄκρων ἀποφάσει] *γγυ* * *ερηωρῶν* *ζηρηγῆ*
δωρηγῆ *ωωωω* [*θεωδῆ*? = τῇ δ' ἐκατέρῃ τῶν ἄκρων ἀποφάσει.
 12 a. 25. καὶ οὔτε δίκαιον] *η* *ωρηωρῆ* = τὸ οὔτε δίκαιον.
 12 a. 26. λέγεται μέν] A.T. omits.
 12 a. 27. περὶ ὀφθαλμόν] *ωη* *ωωωω* = λέγονται περὶ ὀφθαλμόν.
 12 a. 28. περὶ τοῦτο] * *η* *ωωωω* = ὅτι περὶ τοῦτο. Perhaps *η* has crept in
 from the *ωωωω* which follows.
 12 a. 28. A.T. has order : πέφυκεν ἢ ἕξις. So *C. f. q. n. u*.
 12 a. 29. ἕκαστον τῶν τῆς ἕξεως δεκτικῶν] *η* *ωωωω* *ζηρηγῆ* *ωωωω* [*θεωδῆ*
ρηρηγῆ = ἕκαστον τὸ τῆς ἕξεως δεκτικόν.
 12 a. 29. δέ] *ωωωη* = γάρ.
 12 a. 30. ὑπάρχειν, καὶ ὅτε πέφυκεν ἔχειν μηδαμῶς ὑπάρχει] *γη*, *κ* *η* *ωρηγῆ*
ρηρη *η* *ωωω* (J. 1291 *ωωρηγῆ*) = ὑπάρχειν μηδαμῶς μὴ ὑπάρχει
 (or acc. to J. 1261 ἔχει). In *e*. ἔχει is read instead of ὑπάρχει
 in A. 31.
 12 a. 35. τὴν ἕξιν] *ερηωω* = τὴν ὄψιν.
 12 a. 39. A.T. has order : ταῦτόν ἢ τυφλότης.
 12 b. 1. A.T. has οὐδαμῶς ἄνθρωπος οὐ λέγεται = *κ* *η* *ωρηγῆ* *ρηρη* *ωωρη* *η*
ωω.
 12 b. 2. τὸ ἐστερηῆσθαι] *κ* *ωωωωω* = τό τε ἐστερηῆσθαι.
 12 b. 9. καί] *ωωω* = ἢ.
 12 b. 13. ἀντίκειται] A.T. omits.
 12 b. 14. τὸ ὑφ' ἐκάτερον πρᾶγμα] *ρη* *ρη* *ερηωρῶν* *ζηρηγῆ* 'ἢ *ωωω* *ρη*
ωω = τὰ ὑφ' ἐκάτερον τούτων πρᾶγματα.
 12 b. 20. λέγοιτ' ἂν] *ωω* = λέγεται.
 12 b. 21. τυφλότης δὲ ὄψεως οὐ λέγεται] A.T. omits.
 12 b. 23. κάκεινο] * *ωω* *ωω* = πρὸς ἐκεῖνο or ? ἐκεῖνο.

- 13 a. 9. ὑπάρχειν] *μη ρωτηρηζωμεν* = ὑπάρχειν ἀφωρισμένως.
- 13 a. 10. τότε ἢ τυφλὸν ἢ ὄψιν ἔχον] *և յարմարաճ հոյր և համ երեսու ունել* = τότε τυφλὸν ἢ καὶ ὄψιν ἔχειν. *C. n.* have ὄψιν ἔχειν.
- 13 a. 11. καὶ τούτων] *սա* = τοῦτο.
- 13 a. 12. ἔχον ὄψιν εἶναι] *երեսու ունել ասիլ* = ὄψιν ἔχειν λέγεσθαι.
- 13 a. 14. ἀλλὰ τισί] The Armenian versions, except Paris 106, add a gloss here, and P. 106, instead of τισι, writes *և ոմանց զմիջոցս*, which might mean καὶ τισι τὰ τῶν μέσων.
- The Venice MSS. and Paris 105 insert, instead of the words ἀλλὰ τισι καὶ τούτοις ἀφωρισμένως τὸ ἐν, the following: *այլ և (ոմանց P. 106) զմիջոցս: իսկ ունակու թեան և պակասու թեան ընդունականին ոչ հարկ է զայլ ոմանս ընդունել, զի ոչ է միջոց, այլ զմինս, և ոչ սոցա ρωτηρηζωμεν զմինս*, which = ἀλλὰ καὶ τισι τὰ τῶν μέσων (?). ἔξεως δὲ καὶ στέρησεως τῷ δεκτικῷ οὐκ ἀνάγκη ἐστὶ ἀλλὰ τινα δέχεσθαι, εἰ μὴ ἐστὶ μέσων, ἀλλὰ θάτερον [οἷ τὸ ἐν] καὶ οὐ (omitted in P. 106) τούτοις (omitted in J. 401) ἀφωρισμένως τὸ ἐν. This looks like the translation of a Greek gloss.
- 13 a. 20. ὑπάρχει] *μη γκ* implies ὑπάρχοι.
- 13 a. 20. τῷ πυρὶ θερμῷ] *հրոյ ջերմն* ? = πυρὶ τὸ θερμῷ. "πυρὶ τὸ" is read by *e. n.*, "corr. A., rec. B. C."
- 13 a. 21. γενέσθαι] *լինել* = γίνεσθαι.
- 13 a. 21. δυνατόν] *հարէ* perhaps implies δύναται. So *n.* Likewise in l. 23.
- 13 a. 22. A.T. has order: θερμὸν ψυχρόν. So *d.*
- 13 a. 25. Had David read *κάν* he would have probably used *և*, but he does not. Cp. *n. u. g. f.*
- 13 a. 29. αὐτόν] A.T. omits. So *pr. n.*
- 13 a. 30. εἰς τὴν ἐναντίαν ἔξιν] **ի ներհակու թեան ունակու թիւս* = εἰς ἐναντιότητος ἔξιν.
- 13 a. 34. After ἀδύνατον A.T. adds *մոφορηունս* *լինել* = μεταβολὴν γίνεσθαι.
- 13 a. 35. φαλακρὸς ὢν πάλιν] *հնազեալ որ* = φαλακρὸς τις ὢν, omitting πάλιν.
- 13 a. 36. ἔφυσεν] *բուսոց երբէք* = ἔφυσέν ποτε. But J. 401 omits *երբէք* = ποτέ.
- 13 b. 4. ἀεί] A.T. omits.
- 13 b. 6. οὐδέτερον] *և ոչ մի ՚ի սηանէ* = οὐδέτερον αὐτῶν.
- 13 b. 7. ὡς τὰ πρὸς τι] *բանիլի սորա իբր ասինչքն* = αὐτὰ γὰρ ὡς τὰ πρὸς τι.
- 13 b. 11. ἐστιν] *ասին* = λέγεται.

- 14 b. 6. ἀγαπωμένους ὑπ' αὐτῶν προτέρους φάσκειν παρ' αὐτοῖς εἶναι] **υ*ϋ-
*ρ*εγβωλῦν *ρ*ιρβωλῦν ἡωβηλῦν *ρ*ιρβωλῦν *ω*υβῦ *φ*ηλ = ἀγαπωμένους
 ἑαυτῶν (= themselves) προτέρους αὐτῶν (= them) φασιν εἶναι.
 The construction requires *ω*υβῦ = φάσκειν in fin. to be read
 instead of *ω*υβῦ. If this change be made, the Armenian gives
 some sense. ὑπό and παρά are omitted.
- 14 b. 9. A.T. has order: τοῦ προτέρου τρόποι.
- 14 b. 10. A.T. implies καὶ παρά in *κ*. *ρ*ωῦ. So *n*.
- 14 b. 11. προτέρου] ἡωβηλῦν = τοῦ προτέρου. So *C*.
- 14 b. 11. τῶν γὰρ ἀντιστροφόντων] *ρ*ωῦηλ *κ* *κ* *μ*ηῦγ *η*ηρ *ζ*ωηωηωρδῦν = καὶ
 γὰρ ἔστι τῶν ἀντιστροφόντων. But as λέγοιτ' ἄν in b. 13 is
 translated the ἔστι is not wanted and *κ* has probably crept in.
- 14 b. 13. τῇ φύσει] A.T. omits.
- 14 b. 17. εἰ γὰρ ἀληθῆς ὁ λόγος ᾧ λέγομεν ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος, ἔστιν ἄνθρωπος]
 A.T. omits.
- 14 b. 18. ἔστι δέ] *κ* *κ*ρ = ἦν δέ.
- 14 b. 20. φαίνεται πως] *κ*ρ*κ*η *ρ*ηῦ *ρ*ηρ*κ* = φαίνεται πως ὡς οἱ οἶον.
- 14 b. 23. A.T. inserts Title: *μ*ηωμω *ζ*ωιδῶηωιδῶηῦγ = περὶ τῶν ἄμα.
- 14 b. 24. λέγεται] *β*ῦ = ἔστι. A.T. omits δέ.
- 14 b. 31. οὐδέτερον] A.T. omits and implies οὐδέτερόφ δέ.
- 14 b. 35. διαίρεσιν] *ω*ωρρβερ*κ*. [*θ*βῶῦ = διαφόραν.
- 14 b. 37. γένους] *υ*β*κ* *κ*η*ρ*η] may = γένους ὄντα. So *B. C. n. n*.
- 14 b. 38. After ἐνδρον A.T. adds *κ* 'η *μ*ωιδῶηωηῦν = καὶ εἰς τὸ χερσόν.
- 15 a. 1. τοιαῦτα] *μ*ηηρ*ρ*ηλ = ταῦτα.
- 15 a. 1. καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων] *κ* **υ*ηρ*ω* *μ*. *ρ*ωρ*ω*ῦν *κ*η*ρ* = καὶ ταῦτα ἕκαστον.
*υ*ηρ*ω* should perhaps be *υ*ηγ*ω* = τούτων.
- 15 a. 2. οἶον τὸ πεζόν] *ζ*β*κ*ω*κ*ηλ *κ*ηῦηωῦηῦν = τὸ πεζὸν ζῶον, omitting οἶον.
- 15 a. 4. τῶν εἰδῶν ἀεὶ] *μ*η*ρ*η*ω* *ρ*ωῦν *ρ*η*κ*ω*κ*ηῦν = ἀεὶ τῶν εἰδῶν.
- 15 a. 9. A.T. has τοῦ εἶναι immediately after αἴτιον. So *C*.
- 15 a. 12. A.T. has Title: *μ*ηωμω *κ*ωρ*φ*η*κ*. [*θ*βῶῦ = περὶ κινήσεως.
- 15 a. 13. δέ] A.T. omits.
- 15 a. 14. A.T. has order: ἡ κ. τ. μεταβολή, ἀλλοίωσις.
- 15 a. 15. αἰ μὲν οὖν ἄλλαι] *ω*ρ*η* *ζ*ηῦη *μ*ηῦρ = αἰ μὲν οὖν πέντε.
- 15 a. 19. ἦ] *κ*ρ = ἦ, "was": a mechanical blunder.
- 15 a. 19. τὸ ἀλλοιούμενον] *μ*η*μ*η*κ*ηλ = ἀλλοιοῦσθαι.
- 15 a. 20. ἀλλοιοῦσθαι] *μ*η*μ*η*κ*η*κ*. [*θ*η*κ*ῦν = τὴν ἀλλοίωσιν.

- 15 a. 22. ἡμῶν οὐδεμιᾶς τῶν ἄλλων] *մեղ* քանդի և ոչ միոյ այլոց* = ἡμῶν οὐδεμιᾶς γὰρ τῶν ἄλλων. *քանդի* = γάρ breaks the consecutiveness of the Armenian and is clearly an echo of the *քանդի* which begins the next sentence.
- 15 a. 26. *καί*] A.T. omits and reads for *ἦ*: *և* = *καί*.
- 15 a. 29. *ἔδει*] A.T. omits. "r. c. add *n*."
- 15 b. 1. *κίνησις ἡρεμίας*] *շարժու[թեան դադարու]թիւն* = κινήσει ἡρεμία.
- 15 b. 1. *ταῖς δὲ καθ' ἕκαστα αἰ καθ' ἕκαστα*] *իսկ ըստ իւրաքանչիւրոցն* = ταῖς δὲ καθ' ἕκαστα. The A.T. seems to have dropped out *αἰ καθ' ἕκαστα*.
- 15 b. 4. ἡρεμία μάλιστα δ' ἔοικεν ἀντικείμεναι ἢ πρὸς τὸν ἐναντίον τόπον μεταβολῇ] *դադարու[թիւն մանուանդ երևեցաւ հակահայիւ և [թերևս արդար 'ի ներհան տեղին փոփոխու]թիւն* = ἡρεμία μάλιστα ἔοικεν ἀντικείμεναι καὶ εἰ ἄρα πρὸς τὸν ἐναντίον τόπον μεταβολῇ. The sense of A.T. is: "to change of place rest in a place seems to be especially opposed and, if as may well be the case, change is to an opposed place, it is also opposed." I have assumed that the words *և [թերևս արդար* = *καὶ εἰ ἄρα* which "del. vult ante *ἦ n*;" for they are used as = *καὶ εἰ ἄρα* in 5 d. 10 and 11 a. 28.
- 15 b. 6. *τῇ δὲ λοιπῇ τῶν ἀποδοθειςῶν κινήσεων*] *իսկ այլայլու[թեանն բացարեցելոյ շարժու[թեանցն* = τῇ δὲ ἀλλοιώσει ἀποδοθείσῃ τῶν κινήσεων.
- 15 b. 9. *ἦ*] A.T. has **այնմ* = *ἐκεῖνη*. *կամ* would render *ἦ*.
- 15 b. 12. *ἀντικείμεται*] *հակահայեցէ* implies future.
- 15 b. 13. *τῇ κατὰ τὸ ποῖον κινήσει ἢ κατὰ τὸ ποῖον ἡρεμία ἢ ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολῇ*] *ըստ որակին դադարու[թեան ներհանուն որակին փոփոխու]թիւն* = τῇ κατὰ τὸ ποῖον ἡρεμία ἢ ἐναντία (or τὸ ἐναντίον) τοῦ ποιοῦ μεταβολῇ.
If we could suppose—what is easy—that *'ի* had dropped out before *ներհանուն* we should read *ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ π. μ.*
It may be noted that in *n*. the first hand omits the words in l. 13 *ἢ κατὰ τὸ ποῖον ἡρεμία ἢ*.
- 15 b. 16. A.T. has Title: *յաղագս ունեցոյ* = *περὶ τοῦ ἔχειν*.
- 15 b. 17. *δέ*] A.T. omits.
- 15 b. 17. *γάρ*] A.T. omits.
- 15 b. 18. *ἢ ἄλλην τινὰ ποιότητα*] *կամ ըստ այլոյ իմն որակու[թեան* = *ἢ κατ' ἄλλην τινὰ ποιότητα*.

- 15 b. 25. ἔχειν] *ուհի* = *ἔχει*. *λέγεται* is omitted.
 15 b. 28. *λεγόμεθα δέ*] A.T. omits.
 15 b. 29. A.T. reads *τοῦ ἔχειν* after *ἀλλοτριώτατος*.
 15 b. 30. *τῷ ἔχειν*] *ուհիս* implies this reading.
 15 b. 32. After *κατηριθμῆνται*] A.T. adds *և հաշուեալք եղևն պսղբիկ =*
καὶ οἱ νομιζόμενοι ἦσαν οὗτοι.

The Armenian translator ends thus: "End of the Ten Categories composed from the Great Master Aristotle and called in the Greek tongue *Categorias*."

PART II.

ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

THE Venetian Text of 1833 was prepared from the three MSS. already mentioned in the preface to the collation of the Ten Categories.

I have checked the Venice Text by collating with it the Paris MSS. 105 and 106, and the Jerusalem MSS. 401 and 1291.

The Venice edition, also the Paris Codices, have the following Title : "Beginning and Preface of the writing which is called in Greek : Περὶ Ἑρμηνείας and in Armenian about interpretation, produced by the great thinker Aristotle."

To which P. 105 and 106 add the words : "translated and interpreted by David."

16 a. 6. ὧν μέντοι ταῦτα σημεῖα πρώτως, ταῦτὰ πᾶσι παθήματα] *բայց որոց պարբիկ նշանակք առաջնոցն սորին ամենեցուն *նոյն կիրք* = ὧν μέντοι ταῦτα σημεῖα τῶν πρώτων τὰ αὐτὰ πᾶσι τὰ αὐτὰ (?) παθήματα.

16 a. 8. ἤδη ταῦτά] *աչա սորա* = ἤδη ταῦτα ; but J. 1291 reads *սորին* = τὰ αὐτά or ταῦτά.

16 a. 10. ὅτ' ἐ μέν] is omitted by the A.T.

16 a. 10. ἤδη] A.T. omits.

16 a. 11. *ϕ*] *որոց = *οἷς*. Perhaps *որոյ* = *ϕ*, is the right reading.

16 a. 12. A.T. has order : τὸ ἀληθές τε καὶ τὸ ψεῦδος.

16 a. 13. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα αὐτά] *արդ. սորին իսկ անուանքս* = ταῦτὰ μὲν οὖν τὰ ὀνόματα, " eadem ergo nomina."

- 16 a. 14. τῷ ἄνευ σ. κ. δ. νοήματι] *առանց շարադրու թեան և տրոհու թեան յիմացուածսն* = τοῖς ἄνευ σ. κ. δ. νοήμασι.
- 16 a. 15. ἢ τὸ λευκόν, ὅταν μὴ προστεθῆ τι· οὔτε γὰρ ψεῦδος οὔτε ἀληθές πω. σημεῖον δ' ἐστὶ τοῦδε· καὶ γάρ] *կամ սպիտակ. և յորժամ ոչ առկիցի ինչ չև ևս է, ոչ սուտ և ոչ ճշմարիտ. բայց նշանակք միայն են պայրիկ* : *եւ քանի* = ἢ τὸ λευκόν· ὅταν δὲ μὴ προστεθῆ τι οὔπω ἐστὶν οὔτε ψεῦδος οὔτε ἀληθές· σημεῖα δὲ μόνον ταῦτα. καὶ γάρ.
- 16 a. 15. Paris 95, 105, and J. 401 omit *և* before *յորժամ*; so that the Greek would run : *λευκὸν ὅταν μὴ*, without *καί*.
- 16 a. 17. ἀληθές ἢ ψεῦδος] *ճշմարիտ ինչ կամ սուտ* = ἀληθές τι ἢ ψεῦδος. So *g*.
- 16 a. 18. ἢ μὴ εἶναι] *կամ զոչն զոր* = ἢ τὸ μὴ εἶναι. So *g*.
- 16 a. 19. Before *ὄνομα*] A.T. has Title : *յաղաքս անուան* = περὶ ὀνόματος.
- 16 a. 21. *αὐτό*] A.T. omits. So *g. f. pr. n*.
- 16 a. 24. A.T. has order : *ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ οὐδαμῶς τὸ μέρος*. So *n. f. e*.
- 16 a. 26. τὸ κέλης οὐδέν. τὸ δὲ κατὰ συνθήκην] *եղածին* : *իսկ ըստ շարադրու թեան* = τὸ κέλης· κατὰ συνθήκην δέ. *f. E. e. d. n. u. G.* omit οὐδέν.
- 16 a. 27. After *οὐδέν ἐστὶν* the Arm. versions add : *և թէպէտ են ըստ բնութեան ձայր ընդ գրով անկեալ, սակայն անուանք ոչ աքն* = "but perhaps there are by nature sounds written, which yet are not called names," ἀλλ' ἴσως εἰσὶ κατὰ φύσιν φωναὶ γεγραμμένοι ἀλλ' ὅμως ὀνόματα οὐκ εἰσίν. These words are commented on in the Arm. Commentary.
- 16 a. 32. The A.T. confirms W. in omitting the words : *ὅτι ὁμοίως ἐφ' ὅτουσιν ὑπάρχει καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος* found in *C. e. f. u. g*.
- 16 b. 1. *ὅσα τοιαῦτα*] *որքան միանգամ պլ ինչ պայրիկք* = ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. So *C*.
- 16 b. 1. *ὀνόματος*] *անուանց* = ὀνομάτων. So *f*.
- 16 b. 1. *λόγος δὲ ἐστὶν αὐτοῦ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτά, ὅτι δὲ μετὰ τοῦ ἐστὶν*] *և բան է սորա պլն ամենայն ըստ նմին և հանդերձ էին* = *λόγος δὲ ἐστὶν αὐτοῦ τὸ ἄλλο πᾶν κατὰ τὸ αὐτὸ μετὰ δὲ τοῦ ἐστὶν*.
- 16 b. 4. *Φίλωνός ἐστὶν*] *Փիլոնի է* = *Φίλωνί ἐστὶν*.
- 16 b. 4. *οὐδὲν γάρ πω*] *քանի չև ևս* = *οὐδὲ γάρ πω*.

- 16 b. 6. Before $\rho\eta\mu\alpha$] A.T. has Title: յաղագս րայի = περὶ ῥήματος .
- 16 b. 9. τὸ νῦν ὑπάρχειν] զայժմ գոյն = τὸ νῦν ὑπάρχει . So *e*.
- 16 b. 10. A.T. confirms W. and Codices in reading $\text{καθ' ἑτέρου λεγομένων}$ as against ὑπαρχόντων of Ammonius.
- 16 b. 11. $\text{τῶν καθ' ὑποκειμένου ἢ ἐν ὑποκειμένῳ}$] $\text{*են[ծաղայից և կամ նեն-}$
 $\text{[ծաղայոց աօրցեղցն է]}$ $\text{ὑποκειμένον ἢ καὶ ἐν ὑποκειμένῳ}$
 λεγομένων ἐστὶ .
 Probably են[ծաղայից is a copyist's error for զեն[ծաղայէց = $\text{τῶν καθ' ὑποκειμένου}$. The Arm. Com. implies զեն[ծաղայէց .
- 16 b. 17. τοῦ ῥήματος] րայի ? = ῥήματος simply.
- 16 b. 18. προσημαίνει] նշանակէ = σημαίνει .
- 16 b. 18. τὰ δέ] իսկ նա = τὸ δέ . So *E. c*.
- 16 b. 20. ὁ λέγων] զոր աւէն = ὁ λέγει , "what he says." The whole clause in the Armenian = "for what he says stops the intellect."
 $\text{ὁ λέγων would = որ աւէն}$.
 The Arm. Com. however seems to imply ὁ λέγων .
- 16 b. 22. $\text{οὐδὲ γὰρ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι}$] $\text{քանզի ոչ եթէ գորն կամ ոչն գոր}$ = $\text{οὐδὲ γὰρ ἔαν τὸ εἶναι ἢ τὸ μὴ εἶναι}$, as if εἴπης were understood from succeeding clause. The Arm. Com. paraphrases the passage thus: $\text{ոչ միայն գորն և ոչ գոր ոչ նշանակեն զիրն, այլ եթէ և զնոյն ինքն զէակն ասացես, ոչ ճշմարտէ և ոչ ստէ} = \text{οὐ μόνον τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι οὐ σημαίνει τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἔαν καὶ αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ ὄν εἴπης οὐκ ἀληθεύει οὐδὲ ψεύδεται}$. This rather implies omission of ἔαν or ἄν . But the Arm. Com. is not a reliable witness of what stood in the Arm. Version of the text.
- 16 b. 23. A.T. implies order: $\text{οὐδ' ἄν ψιλὸν αὐτὸ καθ' αὐτὸ τὸ ὄν εἴπης}$.
- 16 b. 24. $\text{ἦν ἄνευ τῶν συγκειμένων}$] $\text{*որոյ առանց շարադրեցեղցն}$ = $\text{ἦς ἄνευ τῶν συνθεμένων}$. But J. 1291 reading = ἦν .
- 16 b. 26. Before λόγος] A.T. has Title: յաղագս րանի = περὶ λόγου .
- 16 b. 30. οὐχί] ոչ եթէ = οὐκ εἰ or οὐκ ἔάν .
- 16 b. 31. ἐν τῷ μὲς τὸ ὕς] $\text{ներ [ծակն ակն ?} = \text{ἐν τῇ σφύρα ὕρα}$; for $\text{[ծակ} = \text{"hammer"}$ according to the dictionaries. The Arm. commentator, or rather the Armenian translator of the Greek Commentary, certainly understood [ծակն as meaning "the mouse" and not "the hammer," for he writes thus; $\text{[ծակն ասելով տեսակ իմն}$

17 a. 35. τὴν τοῦ αὐτοῦ κατὰ τοῦ αὐτοῦ] *ἑκατέρη ἀποδοτικὴ ἑκείνη*? = τὴν τοῦ αὐτοῦ τοῦτον κατὰ τοῦ αὐτοῦ.

17 a. 36. ἄλλα] *ἄλλῃ* *καὶ* = alia etiam, perhaps ἄλλα ἐπι.

17 a. 36. προσδιοριζόμεθα] *ἑκατέρη ἀποδοτικὴ* = ἀντιδιοριζόμεθα.

17 a. 38. τὰ δὲ καθ' ἕκαστον] *καὶ ἀποδοτικὴ ἑκατέρη ἀποδοτικὴ*? = τὰ δὲ τῶν καθ' ἕκαστον.

17 b. 1. ἀνάγκη δέ] A.T. omits δέ.

In 2 b. 3 ἐν τινι τῶν καθ' ἕκαστα is rendered by: *ἐν τινὶ τῶν καθ' ἕκαστα*.

In 11 a. 32 αἱ καθ' ἕκαστα by: *καθ' ἕκαστα*.

In 11 a. 34 τῶν καθ' ἕκαστα ἐπιστημῶν τινα by: *ἐν τινὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἐπιστημῶν*.

In 17 b. 1 καλλίας τῶν καθ' ἕκαστον by: *καλλίας τῶν καθ' ἕκαστα*.

In 17 b. 3 τῶν καθ' ἕκαστον after ὑπάρχει is rendered: *καθ' ἕκαστα* (in J. 401 *καθ' ἕκαστα*).

In 20 a. 24 ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστον is rendered: *ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα*.

In 17 b. 28 ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα is rendered by: *ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα*.

In 17 a. 40 καθ' ἕκαστον (λέγω) is rendered simply: *καθ' ἕκαστα*, which is irregular.

In 17 b. 40 τῶν καθ' ἕκαστά τινος is rendered: *καθ' ἕκαστα τινος*. In 18 a. 31 ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα is rendered: *ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα* (J. 401 *καθ' ἕκαστα*). Similarly in 18 a. 33.

In the version of Porphyry Isagoge in 6. 20 (Busse Ed.) τὰ κατὰ μέρος καὶ καθ' ἕκαστα is rendered: *καθ' ἕκαστα καὶ ἀποδοτικὴ καὶ καθ' ἕκαστα*. The general rule followed in the above passages seems to be this: that David in the suffixes *καθ' ἕκαστα*, *καθ' ἕκαστα*, and *καθ' ἕκαστα* translates the article only in its forms τὰ, τῶν, τοῖς, while he takes no account of whether καθ' ἕκαστον or καθ' ἕκαστα be used, rendering both alike by: *καθ' ἕκαστα*, which properly = καθ' ἕκαστον.

I conclude from the analogy of the above renderings that David read τῶν καθ' ἕκαστον in 17 a. 38.

17 b. 2. ὑπάρχει τι ἢ μὴ] *ἢ ἢ* *καὶ* *καὶ* = ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει.

- 18 a. 3. οὐχ ἢ ἀντικειμένη] *πζ ζωλωλωμζ*? = οὐκ ἀντικειμένη.
- 18 a. 8. μία κατάφασις μιᾷ ἀποφάσει] *διε ρωγωουε[θρι.ν δι.εδ υσηρωουε*
[θβωῦ = μία ἀπόφασις μιᾷ καταφάσει. Cp. A. n. n.
- 18 a. 9. ἀντιφατικῶς] *ρωγηρλεωληρ* = ἀποφαντικῶς.
- 18 a. 9. αἱ ἐναντία ἄλλαι] *ὑερζωλωῦρ υγιρ* = ἐναντία ἄλλαι.
- 18 a. 13. ἢ] *ηωδ* = ἦ, "or;" a mechanical blunder.
- 18 a. 15. οὐκ] *ε πζ* = καὶ οὐκ οἱ οὐδέ.
- 18 a. 17. ἔστι] A.T. omits.
- 18 a. 18. κείται] *ηυγζ*? = κέσεται. A.T. also implies *ἐξ ὧν δὲ μῆ*.
- 18 a. 18. After κατάφασις] A.T. introduces *ε πζ διε ρωγωουε[θρι.ν* = οὐδὲ
 μία ἀπόφασις. So *A. d. g. i.*
- 18 a. 21. οὐδὲν γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰπεῖν ἢ ἔστιν ἵππος καὶ ἄνθρωπος λευκός]
ρῶνληρ πζ ρίνε σωρρεβρ ε σωβλ [θζ ηρ δρ δρωρ υγηρωωλ ε ηωδ
[θζ ηρ δρ υγηρωωλ ε ηρ δρωρ υγηρωωλ = οὐδὲν γὰρ διαφέρει εἰπεῖν
 ὅτι ἔστιν ἵππος ἄνθρωπος λευκός ἢ ὅτι ἔστιν ἵππος λευκός καὶ
 ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. *B. C.* read ἢ ὅτι in a. 21.
- 18 a. 25. ἦτοι πολλὰ ἢ οὐδὲν σημαίνει] *ρωρη.διν ὑζῶνωλε ηωδ πζ ρίνε* = πολλὰ
 σημαίνει ἢ οὐδέν.
- 18 a. 25. ὁ τις ἄνθρωπος ἵππος] *ηρ δρ δρωρ* = ὁ τις ἵππος ἄνθρωπος.
- 18 a. 27. A.T. has order: ἀντίφασιν εἶναι; so *q. f. n.*
- 18 a. 28. A.T. omits ἀνάγκη. *J. 401* retains it however.
- 18 a. 29. A.T. has order: ἀληθῆ εἶναι ἢ ψευδῆ.
- 18 a. 31. εἶναι] A.T. omits; so *n.*
- 18 a. 32. τῶν καθόλου μὴ καθόλου λεχθέντων] *ρσο ρορηρκεζῦ σωρηβρηρ ε πζ*
ηρηρηρ = τῶν καθόλου λεχθέντων καὶ μὴ καθόλου (οἱ μὴ καθό-
 λου δέ).
- 18 a. 33. τούτων] *σηρω* = τούτου.
- 18 a. 34. ἢ] *ε* = καὶ; so *A. n.*
- 18 a. 35. First ὑπάρχειν] *ηωδ ηρη* = ἢ ὑπάρχειν.
- 18 a. 35. ὥστε εἰ] *ηρ ε[θζ* rather = εἰ γάρ, found in *e. f.*; ὥστε is always
 rendered *ωγω η.ρ.β.δ.ν* οἱ *δρ.ν.ε.*
- 18 a. 37. κατάφασις] *υσηρωουε[θρι.ν ε ρωγωουε[θρι.ν* = κατάφασις καὶ ἀπό-
 φασις; so *A.*
- 18 a. 38. ὑπάρξει] *β.ν* = ὑπάρχει; so *g.*
- 18 a. 39. Second ὅτι] A.T. omits.
- 18 b. 2. ἢ οὐ λευκόν] *ηωδ πζ ηρ υγηρωωλ* = ἢ οὐκ ἔστι λευκόν.

- 18 b. 39. διὰ τὸ ἀποφαθῆναι ἢ καταφαθῆναι] *վասն ստորասերիչն կամ բացասերիչն* = διὰ τὸ καταφάναι ἢ ἀποφάναι. So *a.*, cp. *E.*
The Armenian, however, is not incompatible with *καταφαθῆναι ἢ ἀποφαθῆναι*; for the active infinitive is often written in the passive sense, though we should have expected the passive form to be here used.
- 19 a. 2. ἀναγκαῖον] *և հարկաւոր* = καὶ ἀναγκαῖον.
- 19 a. 3. γενέσθαι] *եղանիլ կամ ոչ եղանիլ* = γενέσθαι ἢ μὴ γενέσθαι.
- 19 a. 4. ὅ τε γὰρ ἀληθῶς εἶπέ τις ὅτι ἔσται] *քանզի յորժամ ճշմարտագէտ սասցէ որ, եղիցի* = ὅτε (when) γὰρ ἀληθῶς εἶποί (or ἐρεῖ) τις, ἔσται, or rather: *ὅταν γὰρ ἀληθῶς εἶπη τις ἔσται.*
- 19 a. 5. τὸ γινόμενον] *զեղեալն* = τὸ γενόμενον. So *e. n. u.* corr. *B.*
- 19 a. 6. εἰπεῖν ἀεὶ ὅτι ἔσται] *եթէ միշտ եղիցի* = ὅτι (or εἰ) ἀεὶ ἔσται omitting *εἰπεῖν.*
- 19 a. 7. A.T. has order: ἀρχὴ ἔστιν.
- 19 a. 9. ἔστιν ἐν τοῖς μὴ ἀεὶ ἐνεργοῦσι τὸ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ὁμοίως ἐν οἷς ἄμφω ἐνδέχεται] *է, յորս ոչն միշտ ներգործել կարն գոլ, և ոչ նորս երկորին ներընկալեալ լինին* = ἔστιν, ἐν οἷς τὸ μὴ ἀεὶ ἐνεργεῖν τὸ δυνατὸν εἶναι, καὶ μὴ ἐν οἷς ἄμφω ἐνδεχόμενα γίνεταί (? ἐνδέχεται). *ὁμοίως* is a correction in *n.*
- 19 a. 12. οἶον] A.T. omits.
- 19 a. 16. διατμηθῆναι] *հասանիլ սա* = διατμηθῆναι αὐτό.
- 19 a. 18. ἅπαντα] *ամենայն ինչ* = ἅπαν τι.
- 19 a. 20. ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις] *կամ ստորասուծիւն կամ բացասուծիւն* = ἡ κατάφασις ἢ ἀπόφασις.
- 19 a. 21. θάτερον, οὐ μὴν ἀλλ'] *մինն ընտիր և մինն ոչ եղեալ, այլ* = θάτερον ἕξοχον θάτερον δὲ οὐ γενόμενον, ἀλλὰ κ.τ.λ. *ընտիր*, which I render *ἕξοχον* = selected, picked, chosen, perhaps *ἕξαιρετον.*
- 19 a. 25. μὴ εἶναι] *ոչ գոլ հարկ* = μὴ εἶναι ἀνάγκη. Cp. *e.*
- 19 a. 25. A.T. has order: ἅπαν τὸ ὄν.
- 19 a. 26. ὅτε ἔστι] *այլ յորժամ է* = ἀλλὰ ὅτε ἔστί; *այլ* could also = ἄλλο.
- 19 a. 28. ἅπαν] *ամենայն* = τὸ ἅπαν.
- 19 a. 31. ἔσεσθαι] *լինոցելն* ? = τὸ ἔσεσθαι.
- 19 a. 31. A.T. implies τὴν ναυμαχίαν αὔριον; so *E. n.*
- 19 a. 31. οὐδὲ μὴ γενέσθαι] *և ոչ ոչ եղանելն* ? = οὐδὲ τὸ μὴ γενέσθαι.
- 19 a. 35. A.T. has *ὁμοίως* ἔχειν ἀνάγκη.

19 b. 20. λέγω δὲ οἶον—19 b. 32. οὕτω τέτακται] In the A.T. this perplexed passage appears thus: *և ասեմ որկէն՝ իբ արդար մարդն* (P. MS. *մարդ*), *զիքն *երիցս ասեմ շարկանալ *անուան կամ անորոշելի *անուան ներ ստորասուծեանդ. և ասեմ զի իքն կամ առ արդարն դիցի, և կամ առ ոչ արդարն. այսպէս և առ բացասուծիւնն.*

Իսկ ապա վասն այսորիկ չորբ այսորիկ եղիցին. յորոց երկուքն առ ստորասուծիւն և բացասուծիւն կայցին ըստ կարգի, որպէս պակասուծիւնքն, և երկուքն ոչ: և իմանամք զասացեալս արտաստորագրիցելոցս, իբ արդար մարդ, ոչ իբ արդար մարդ. իբ ոչ արդար մարդ, սորա բացասուծիւն՝ ոչ իբ ոչ արդար մարդ. քանզի իքն աստանօր և ոչն իբ՝ ընդ արդարունն և ընդ ոչն (P. ոչ) արդարունն առդիցէ: արդ այսորիկ որպէս ՚ի վերլուծականս ասի, այսպէս դասեալ է:

This implies the following :

λέγω δέ, οἶον ἔστι δίκαιος ὁ (P. MS. omits ὁ) ἄνθρωπος, τὸ ἔστι τριῶν φημί συγκεῖσθαι ὀνόματος ἢ ἀορίστου ὀνόματος ἐν τῇ καταφάσει· λέγω δὲ ὅτι τὸ ἔστιν ἢ τῷ δικαίῳ προσκείσεται ἢ καὶ τῷ οὐ δικαίῳ· οὕτως καὶ περὶ (οἱ πρὸς) τὴν ἀπόφασιν.

ὥστε διὰ τοῦτο τέτταρα ταῦτα ἔσται, ὧν τὰ μὲν δύο πρὸς κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν ἕξει κατὰ τὸ στοιχοῦν ὡς αἱ στερήσεις, τὰ δὲ δύο οὐ νοοῦμεν δὲ τὸ λεγόμενον ἐκ τῶν ὑπογεγραμμένων, ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος· ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος, τοῦτου ἀπόφασιν οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος· τὸ γὰρ ἔστιν ἐνταῦθα καὶ τὸ οὐκ ἔστι τῷ δικαίῳ καὶ τῷ οὐ δικαίῳ προσκείσεται. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς Ἀναλυτικοῖς λέγεται οὕτω τέτακται.

19 b. 21 and 19 b. 19. τρίτον is rendered *երիցս* = τῶν τριῶν, or perhaps τριῶν simply. Perhaps *երիցս* is a copyist's error for *երիրս* or *երրորդ* = τρίτον. But in any case in Arm. MSS. the numeral might be expressed by a simple letter of the alphabet, and a copyist giving it in full might easily blunder and write *երիցս* = "out of these three," or "three times," instead of *երիրս* = "the third." *անուան*, which occurs twice, and which = ὀνόματος, may well be here, as often, a corruption of *անուն* = ὄνομα. If both corrections be made the Greek would be: τὸ ἔστι τρίτον φημί συγκεῖσθαι ὄνομα ἢ ἀόριστον ὄνομα ἐν τῇ καταφάσει.

- 19 b. 25 and 30. A.T. agrees with codices in reading *δικαίω*.
- 19 b. 30. A.T. reads *προσκέισεται* before *ταῦτα* with *C. k. e.* Cp. *n.*
- 19 b. 31. A.T. reads *λέγεται* with codices.
- 19 b. 33. *τούτου* A.T. omits. So *n.*
- 19 b. 37. A.T. has order: *δύο μὲν οὖν αὐται.*
- 19 b. 38. *προσθεθέντος· ἔστι] ωηβηβηηη. ηρηξυ ζ = προσθεθέντος. οἶον ἔστι.*
But J. 401 omits *ηρηξυ = οἶον*, which however "rc. b. corr. n."
- 19 b. 39. *ἔστιν οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος—οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος]*
A.T. and P. MSS. omit. J. MSS. retain.
- 20 a. 2 and 3. *ἔσονται] βῦ = εἰσί* in both cases. So *n.*
- 20 a. 3. *προσχρώμεναι] ωη ψωρεβτωηρ* confirms this reading.
- 20 a. 8. *πᾶς ἄνθρωπος] *ωδένωγνῆν ωη δωρηηη* = τοῦ παντός ἀλλ' ἀνθρώπου* or *τῷ παντί ἀλλ' ἀνθρώπῳ*, for the genitive and dative are in Armenian the same.
- 20 a. 13. *ἢ ὅτι καθόλου τοῦ ὀνόματος ἢ κατάφασιν ἢ ἀπόφασιν] *ρωηη ηη ηρηρηε ηῦνιῦν ηωδ ὑωρηωηη ηωδ ὑωρηωηη = ἢ ὅτι καθόλου τὸ ὄνομα ἢ καταφάναι ἢ ἀποφάναι ; cp. e. which has καταφήσειν ἢ ἀποφήσειν.*
Cp. ad 18 b. 39.
- 20 a. 18. *ἔσονται οὔτε ἀληθεῖς ἅμα οὔτε] ηηηηη δζδωρηηη ζωδωηωδωηη νζ = ἔσονται ἀληθεῖς ἅμα οὐκ.*
- 20 a. 19. *οἶον οὐ πᾶν ζῶον δίκαιον καὶ ἔστι τι ζῶον δίκαιον] ηῖν ηβῆηωῖη ηρ ωρηωη, νζ ωδένωγνῆν ηβῆηωῖη ηρ ωρηωη = ἔστι τι ζῶον δίκαιον, οὐ πᾶν ζῶον ἔστι δίκαιον.*
- 20 a. 20. *τῇ μὲν πᾶς ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστιν ἢ οὐδεὶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος] ωγνῆδ; ηρ *ηρῆ ωδένωγνῆν δωρη ωρηωη ε, ηωδ νζ ηρ ε δωρη ωρηωη = "illi quod—[aliquis] omnis homo justus—sit, aut non aliquis est homo justus:" in Greek: τῇ μὲν [τις] πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος ἢ οὐδεὶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος.*
The rendering of *ἢ* instead of *ἢ* seems to shew that we have here come on a bit of careless translation. *ηρ* which I render *τις* is out of place. Perhaps it is a corruption of *ηρ = ἔστιν* or of *νζ = οὐ*.
- 20 a. 23. *οὐ] A.T. omits.*
- 20 a. 23. *φανερὸν δὲ ὅτι καὶ] ηρηηηη ε ηη = φανερόν ἐστιν ὅτι, omitting δὲ and καὶ ; C. k. e. omit καὶ.*
- 20 a. 24. *εἰ ἀληθές] δζδωρηηω. [ε = ἀληθές, εἰ.*
- 20 a. 25. *ὅτι καὶ] η = καὶ simply. "Buhle uncinis inclusit ὅτι."*

- 20 a. 27. οἶον] A.T. omits.
- 20 a. 30. αὕτη δέ] *ղի υἰου* = αὕτη γάρ.
- 20 a. 31. αἰ δὲ κατὰ τὰ ἀόριστα ἀντικειμέναι] *իսկ *անորոշակին հակակայքն*? = αἰ δὲ τοῦ ἀόριστου ἀντικειμέναι. *κατὰ* is untranslated.
- 20 a. 35. τοῦ ἀνθρώπου] *քան զայն որ սուսցն մարդ* = τοῦ εἰπόντος ἀνθρώπου. So *A. f. u.*, comp. *e.*
- 20 a. 39. A.T. has order: τὸ δὲ πᾶς οὐκ ἀνθρώπος οὐ δίκαιος.
- 20 b. 3. ἐστι] A.T. omits.
- 20 b. 4. τοῦ μὲν γάρ] *քանից որ է* = τῷ (or τῇ) μὲν γάρ. Yet in b. 5 and b. 9 *τοῦ* is rendered rightly by the Armenian genitive *այնր*.
- 20 b. 8. A.T. has order: λευκὸς ἀνθρώπος. So *A. K. G. d. e. u. f.*
- 20 b. 11. γίνεται] *եղիցի* = ἔσται.
- 20 b. 14. τὸ ἐκ τῶν πολλῶν δηλούμενον] *ի բազմացն բազմացեալ* = "constituted of many," τὸ ἐκ πολλῶν (or ἐκ τῶν πολλῶν) *συνεστηκός*. Cp. 5 a. 15 *συνέστηκε* is rendered *բազմացալ*, which in the participle makes *բազմացեալ*. *συγκειμένον* would equally translate the Armenian here.
- 20 b. 16. ἐν ᾗ κειμένον] *մի իցէ որ կայցէն* = ἐν ᾗ τὸ κειμένον: literally *ἐν ᾗ τοῦτο ὃ κείσεται*, a form sometimes used by David to translate the Greek participle preceded by def. article.
- 20 b. 18. ἐκ τούτων] *սուց* = τούτων simply. *ի* = ἐκ has clearly dropped out.
- 20 b. 19. ἐάν] *եթէ և* = ἐὰν καί.
- 20 b. 24. μιᾶς μόριον] *մից է մասն* = μιᾶς ἐστι μόριον. So *C*, but the A.T. often inserts the copula, where there is no reason to suspect its presence in the Greek, for it is congenial to the Greek language, but not to the Armenian, to omit it.
- 20 b. 30. ὁ ἀνθρώπος] *մարդ*? = ἀνθρώπος simply.
- 20 b. 34. ταῦτα] A.T. omits.
- 20 b. 36. εἰ γὰρ ὅτι ἐκάτερον ἀληθές, εἶναι δεῖ καὶ τὸ συνάμφω, πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔσται] *քանից որ եթէ զինչ իւրաքանչիւրն իցէ, և երկրորն բազմաք և անտեղիք հետեւին* = οὐ γὰρ εἰ ὅτι ἂν ἐκάτερον ᾗ καὶ ἄμφω πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔπεται (or ὅτι ἐκάτερον εἶη would equally render the A.T.). In Latin: "non enim si quodcunque quodque sit et ambo multa et absurda sequuntur." "For, if what may be each be also both, many absurdities do not follow."

- 20 b. 39. αὐτό] A.T. omits. So *f. n.* and Boethiana versio.
- 20 b. 39. ὥστε ἔσται ἄνθρωπος λευκὸς λευκός] *ἱσὴ υἰωῦ αὐξὺ δῖωρηῦ βηρηῖ*
υἰησῶη = ὥστε πᾶς ἄνθρωπος ἔσται λευκός.
- 21 a. 2. καὶ Σωκράτης ἄνθρωπος. καὶ εἰ ἄνθρωπος καὶ δίπους, καὶ ἄνθρωπος
 δίπους] Ven. Text has *ε. β[βξ] Ἰηρηωξεῦ, δῖωρη. ε. β[βξ] δῖωρη.*
ε. βηρηησῶη = καὶ εἰ Σωκράτης, ἄνθρωπος, καὶ εἰ ἄνθρωπος καὶ δί-
 πους. But Paris 105 implies καὶ Σωκράτης ἄνθρωπος καὶ ἄνθρω-
 πος δίπους, which is Waitz' reading, if in a. 3 we omit καὶ εἰ ἄν-
 θρωπος καὶ δίπους.
- 21 a. 5. ἀπλῶς] *ἰηρηωῦωρη* = κενῶς or ματαίως.
- 21 a. 6. ὅπως δὲ θετέον, λέγομεν νῦν] *ε. ἠρηξεῦ ηρηβηρη ἰωωσρη. ε. ωηδ* =
 ὅπως δὲ θετέα λέξομεν νῦν.
- 21 a. 8. συμβαίνει] *ηωωωξεω* (J. 1291 *ηωωωξεω*) *σηρηρηω*? = συμβαί-
 νειν εἴωθε.
- 21 a. 12. τὸ λευκὸν μουσικόν] *υἰησῶη* *ε. βηωδξωηωῶη* = τὸ λευκὸν καὶ τὸ
 μουσικόν.
- 21 a. 12. ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅμως οὐκ ἔσται τὸ μουσικὸν λευκόν] A.T. omits.
- 21 a. 13. τὸ μουσικὸν λευκόν] *υἰησῶη* *ε. βηωδξωηωῶη* = λευκὸν καὶ τὸ μου-
 σικόν.
- 21 a. 14. τὸ λευκὸν μουσικόν] *υἰησῶη* *ε. βηωδξωηωῶη* = τὸ λευκὸν καὶ μου-
 σικόν. So *B.*
- 21 a. 17. ἐστιν] A.T. omits.
- 21 a. 18. A.T. has order: τὸ δῖπουν καὶ τὸ ζῶον. So *n.*
- 21 a. 19, 20. A.T. exactly translates Waitz' Text, which is based on
 codex *n.*
- 21 a. 22. ὃ ἔπεται] *ρηρηη ηξεω βηδωη* = οἷς or ὦν ἔπεται; *e.* reads οἷς.
- 21 a. 24. ἦ] *ε.* = καὶ or δέ.
- 21 a. 25. μή] *ηξη*? = τὸ μή.
- 21 a. 27. τοῦ Ὀμήρου τὸ ἔστιν· ὅτι γὰρ ποιητὴς ἐστιν] *ἠρη ηξηρηηξ, ηωῶη*
ρηρηδη η = τὸ ἔστιν τοῦ Ὀμήρου· ποιητὴς γὰρ ἐστιν. *n.* has τὸ
 ἔστιν τοῦ Ὀμήρου.
- 21 a. 31. ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν] *ε. δξδωρηω ἦ ἠωηῶη ἠη ἰωη* = καὶ ἀληθὲς
 ἅμα ἐστιν εἰπεῖν. But J. 1291 omits ἅμα.
- 21 a. 33. A.T. has order: αὐτοῦ οὐκ ἐστίν. So *A. C. d. n.*
- 21 a. 35. A.T. has order: καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις. So *f.*
- 21 a. 39. καί] *ηωη* = ἦ.

- 21 b. 1. τοῦ εἶναι ἄνθρωπον ἀπόφασις τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον, οὐ τὸ εἶναι μὴ ἄνθρωπον, καί] A.T. omits.
- 21 b. 2. τὸ μὴ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ τὸ εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον] *բացասութիւն, ոչ գոչ ոչ սպիտակ մարդ, այլ ոչնչ գոչ սպիտակ մարդ*: ἀπόφασις, οὐκ (οἱ μὴ) εἶναι μὴ (οἱ οὐ) λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ μὴ (οἱ οὐ) εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον.
- 21 b. 4. κατάφασις ἢ] *ստորասութիւն իցէ կամ* = κατάφασις εἴη ἢ.
- 21 b. 5. ἄνθρωπον] *մարդ, որ է անտեղի* = ἄνθρωπον, ὃ ἐστὶν ἄτοπον.
- 21 b. 5. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως, καὶ ὅσοις] *և եթէ այսպէս անտեղի է զհակասութիւնս անտեմ որքանից* = εἰ δὲ οὕτως ποιητέον ἐστὶ τὰς ἀντιφάσεις λέγω ὅσοις. *n.* omits τοῦτο. In the A.T. *անտեղի* seems a corruption of *անդեղի*. If it be so we must read *προσθετέον* instead of *ποιητέον*. The converse error is found at 22 a. 10 where the J. 401 has *անդեղով* = *προστίθεντα* by mistake for *անտեղով* = *ποιοῦντα*.
- 21 b. 7. οὐ τὸ οὐκ ἄνθρωπος βαδίζει ἀπόφασις ἐστὶ] *ստորասութեան, բացասութիւն ոչ դնայն ոչ մարդ* = κατάφασεως, ἀπόφασις οὐ τὸ βαδίζει οὐκ ἄνθρωπος.
- 21 b. 11. τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι ἀλλ' οὐ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι] *ոչ կար ոչ գոչ, այլ ոչ կարն գոչ* = οὐ (οἱ μὴ) δυνατὸν μὴ (οἱ οὐκ) εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι (οἱ ? ἀλλ' οὐ τὸ δυνατὸν εἶναι).
- The Arm. Com. here rendered into Greek runs thus: *καταφάσεως γὰρ τοῦ δυνατὸν εἶναι οὐκ ἐστὶ ἀπόφασις τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι. քանից ստորասութիւն (? -[թեան] որ սուէ կարելի գոչ, ոչ եղիցի բացասութիւն կարելին ոչ գոչ, այլ ոչնչ կարելի գոչ*. However the Arm. Scholia cannot be accepted as paramount evidence of what should stand in the Armenian Text.
- 21 b. 12. δύνασθαι καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι] *կար գոչ և կար ոչ գոչ* = δυνατὸν εἶναι καὶ δυνατὸν μὴ εἶναι.
- 21 b. 14. λόγος δέ, ὅτι] *և քանից* = καὶ γάρ. *և քանից* may be a corruption of *և քանից*, which would exactly render the Greek λόγος δὲ ὅτι.
- 21 b. 15. αὐτῷ καί] *սորա* = αὐτοῦ without καί. Cp. *n.*
- 21 b. 18. φάσεις] *ստորասութիւնս* = κατάφασεις.
- 21 b. 18. οὐκ ἄρα τοῦ δυνατὸν εἶναι ἀπόφασίς ἐστὶ τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι] *իսկ*

ωγω νξ νερεβδ̄ ωγυ ρωγωωυι [θ̄ρῑν̄ = οὐκ ἄρα αὕτη ἀπόφασις. Cp. *n.*, which omits τοῦ . . . μὴ εἶναι.

- 21 b. 19. ἐκ τούτων ἢ τὸ αὐτὸ φάναι] *λωιδ̄ ωρινωωυγ̄ κ̄ ηρηγ̄ν̄ υσηρηωυελ̄* = ἢ ἐκ τούτων καὶ τὸ αὐτὸ καταφάναι.
- 21 b. 20. Second καὶ] A.T. omits. So *E. d. f.* and “pr. *n.*”
- 21 b. 20. ἢ μὴ κατὰ τὸ εἶναι] *λωιδ̄ ηρηγ̄ν̄* = ἢ τὸ εἶναι.
- 21 b. 21. γίνεσθαι φάσεις] *νξ ρ̄ν̄ελ̄ υσηρηωυι* [θ̄ρῑν̄ = μὴ γίνεσθαι καταφάσεις.
- 21 b. 22. εἰ οὖν] *ρωιδ̄η̄ρ̄ ε̄θ̄ε̄* = εἰ γάρ.
- 21 b. 22. τοῦτ' ἂν εἴη] *ωγυ ωζω̄ ε̄η̄η̄η̄* = τοῦτ' ἤδη ἂν εἴη.
- 21 b. 23. τοῦ δυνατὸν εἶναι τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι] *λωιδ̄ν̄ ηρηγ̄η̄, νξ̄ λωρ̄ νξ̄ ηρη̄, ωῡλ̄ νξ̄ν̄ λωρ̄ ηρη̄* = τοῦ δυνατὸν εἶναι, οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι. Comp. *c. k. f.*
- 21 b. 26. A.T. has order; ἀδυνάτου τε καὶ ἀναγκαίου.
- 21 b. 27. προσθέσεις] *ωλωηρηωι* [θ̄ρῑν̄ = πρόσθεσις. But the suffix *.p.*, which would mark the plural, may easily have dropped out.
- 21 b. 27. τὰ δ' ὑποκειμένα πράγματα] *ηῡκ̄ ε̄ν̄θ̄ω̄η̄ωῡ* = τὸ δ' ὑποκειμένον or ὑποκειμένον δέ.
- 21 b. 30. διορίζουσαι] *ηρηζ̄ελ̄η̄η̄* = ὀρίζουσαι.
- 21 b. 31. τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι] A.T. omits.
- 21 b. 33. εἶναι οὐ] *ηρηγ̄ν̄ νξ̄* = τοῦ εἶναι οὐ.
- 21 b. 34. First μὴ] A.T. omits. τό] A.T. omits.
- 21 b. 34. Second μὴ εἶναι] A.T. adds *ωῡλ̄ νξ̄ν̄ λωρ̄ ηρη̄* = ἀλλὰ τὸ μὴ (or οὐ) δυνατὸν εἶναι. So Bkk.

Thus A.T. implies in b. 34 nearly what it implied in b. 23, viz.: τοῦ δὲ δυνατὸν εἶναι ἀπόφασις οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι. So *A. e. Vat.* 1022 rc. marg. *B.*

- 21 b. 36. καὶ μὴ εἶναι] *κ̄ λωρ̄ελ̄η̄ νξ̄ ηρη̄* = καὶ δυνατὸν μὴ εἶναι.
- 21 b. 36. αἱ τοιαῦται, ἀλλὰ τὸ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ δυνατὸν εἶναι οὐδέποτε] *ωγυωη̄η̄η̄η̄, λωρ̄ελ̄η̄ ηρη̄ κ̄ λωρ̄ελ̄η̄ νξ̄ ηρη̄, ωῡλ̄ * [νξ̄ν̄ λωρ̄ελ̄η̄ ηρη̄, κ̄ λωρ̄ελ̄η̄ν̄ νξ̄ ηρη̄, κ̄ νξ̄ λωρ̄ελ̄η̄ν̄ νξ̄ ηρη̄], * κ̄ νξ̄ ηρη̄η̄η̄η̄* = αἱ τοιαῦται δυνατὸν εἶναι καὶ δυνατὸν οὐκ (or μὴ) εἶναι, ἀλλὰ [τὸ μὴ (or οὐ) δυνατὸν εἶναι καὶ τὸ δυνατὸν μὴ (or οὐκ) εἶναι καὶ τὸ μὴ (or οὐ) δυνατὸν μὴ (or οὐκ) εἶναι], οὐδέποτε. The words bracketed being irrelevant may be corrupt. Arm. MSS. agree with Ven. Text.

N. B. The words preceding ἀλλά, viz. δυνατὸν εἶναι καὶ δυνατὸν μὴ εἶναι, are read in *C. k. e. f. n. u. rec. d.* after ἀλληλαῖς in b. 35.

Waitz ad 21 b. 35 writes:—"Si vero . . . servantur et vs. 37 τὸ δυνατόν εἶναι καὶ δυνατόν μὴ εἶναι post τοιαῦται, etc." This is the reading (except for τό before δυνατόν) of A.T., but W. does not mention it in his apparatus criticus or say in what MS. he read it.

- 22 a. 1. A.T. has order: ἀληθεύονται ἅμα, and reads the singular $\alpha\lambda\theta\epsilon\upsilon\omicron\upsilon\alpha\iota$ = ἀληθεύεται. But the suffix υ , which would mark the plural, may have dropped out. Anyhow A.T. implies ἀντίκεινται not ἀντίκειται in next clause.
- 22 a. 1. ἀντίκεινται γάρ. οὐδέ γε] * $\beta\epsilon\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon\ \&\ \beta\epsilon\zeta\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon$ would rather? = εἶτε ἀντίκεινται εἶτε οὐκ, ἀλλά. A.T. seems corrupt here.
- 22 a. 2. οὐ δυνατόν] $\eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon$ = τὸ οὐ δυνατόν or οὐ τὸ δυνατόν.
- 22 a. 2. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀληθεύονται] A.T. omits. So η .
- 22 a. 4. οὐ τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι] $\eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon\ \eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon$? = οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, omitting τό.
- 22 a. 7. τὸ οὐκ ἀδύνατον] $\eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon$? = τὸ μὴ ἀδύνατον; see note on 22 a. 35. If Aristotle wrote τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι in the preceding sentence, why in this, the succeeding and analogous sentence, should he change to τὸ οὐ?
- 22 a. 8. δέ] A.T. does not translate, but it is not therefore safe to argue its absence from the translator's Greek.
- 22 a. 8. καὶ μὴ εἶναι δεῖ] $\eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon\ \eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon$ = καὶ τὸ μὴ εἶναι ἀεὶ δεῖ.
- 22 a. 11. φάσεις] $\eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon\ \eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon$ = καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις.
- 22 a. 14. δέ] A.T. does not translate. Cp. on a. 8.
- 22 a. 14. γίνονται] $\eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon$ = ἔσονται or γενήσονται.
- 22 a. 15. τό] A.T. does not translate.
- 22 a. 16. First τό] A.T. does not translate.
- 22 a. 18. τὸ οὐκ ἀδύνατον] $\eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon$? = τὸ μὴ ἀδύνατον vid. ad 22 a. 35. Here again τὸ μὴ has been used immediately before, and symmetry demands τὸ μὴ before ἀδύνατον, if it was used before ἀναγκαῖον.
- 22 a. 19. A.T. has order: τὸ ἀδύνατον εἶναι καὶ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι: "loc. mut. corr. d ."
- 22 a. 21. A.T. has after μὴ εἶναι as follows: καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι καὶ ἀναγκαῖον εἶναι, as in a. 19. As before also d . "loc. mut. corr."
- 22 a. 22. ὡς λέγομεν] $\eta\zeta\omega\lambda\omega\lambda\omega\gamma\epsilon\upsilon\iota\epsilon$ perhaps = τὸ λεγόμενον.

22 a. 24. The A.T. has the ὑπογραφή as follows :

δυνατὸν εἶναι	οὐ δυνατὸν εἶναι .
δυνατὸν μὴ εἶναι	οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι
ἐνδεχόμενον εἶναι	οὐκ ἐνδεχόμενον εἶναι
ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι	οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι
ἀδύνατον εἶναι	οὐκ ἀδύνατον εἶναι
ἀδύνατον μὴ εἶναι	οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι
ἀναγκαῖον μὴ εἶναι	οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.

22 a. 32. A.T. has order: τῷ δυνατῷ καὶ ἐνδεχομένῳ.

22 a. 33. ἀκολουθεῖ μὲν ἀντιφατικῶς] Հետևի ոչ Հակասու. [Թեամբ = ἀκολουθεῖ
οὐ μὲν ἀντιφατικῶς.

22 a. 35. ἡ ἀπόφασις τοῦ ἀδύνατον, τῇ δὲ ἀποφάσει ἢ κατάφασις· τῷ γὰρ οὐ
δυνατῷ εἶναι τὸ ἀδύνατον εἶναι] բացասու. [Թիւն ոչ կարելին գոյ-
բով բացասու. [Թիւն ստորասու. [Թեան, անկարելիւմ գոյ, որ է ոչ
անկարելին գոյ = ἡ ἀπόφασις τὸ οὐ δυνατὸν εἶναι. ἢ δὲ ἀπόφασις τῇ
καταφάσει, τῇ (or τῷ) ἀδύνατον εἶναι, ἢ τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι.

Here I have rendered ոչ կարելին գոյ and ոչ անկարելին գոյ
respectively τὸ οὐ δυνατὸν εἶναι and τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι. The
words might mean also οὐ τὸ δυνατὸν (or μὴ τὸ δυνατὸν) εἶναι
and οὐ (or μὴ) τὸ ἀδύνατον εἶναι, but these would make non-
sense. I am not so sure that the Armenian here could not
represent τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι and τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι. As a
rule, however, these latter expressions are represented in the
A.T. by ոչն կարելի գոյ, ոչն անկարելի գոյ; the negative par-
ticle here, rather than the adjective, taking the defining suffix.
Thus τὸ μὴ is rendered ոչն in 21 b. 2, 21 b. 23, 22 a. 4, 22 a. 6,
22 b. 15, 22 b. 30, and elsewhere.

This is of course not conclusive that ոչն in such phrases
might not represent τὸ οὐ, and in 22 a. 37 τὸ οὐκ ἀδύνατον is
rendered by ոչն անկարելին, and in 22 a. 7 and 22 a. 18 τὸ οὐκ
ἀδύνατον μὴ εἶναι is rendered ոչն անկարելի ոչ գոյ, though in
these two passages I suspect that the A.T. read τὸ μὴ. He
would not be likely to render τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι in contiguous
passages by ոչն անկարելի գոյ and ոչ անկարելին գոյ. Where-
ever therefore I find the suffix ն attached to the adjective in
these expressions I suspect that τὸ οὐ was read in the Greek,

- 22 b. 20. ἄμα γάρ] *ρῶνῃ ἐρήρηκῶν* = ἄμφω γάρ. So *f*.
- 22 b. 20. δυνατόν εἶναι] *ἡρῆν ἡρῆνῃ ηῖ* = δύναται δυνατόν (or δυνατὰ) εἶναι.
Thus the entire clause ran: ἄμφω γὰρ δύναται δυνατὰ εἶναι καὶ μὴ εἶναι.
- 22 b. 21. ἦ] *κ* = καί.
- 22 b. 22. τὸ οὐκ] *κ ηῖ* here = καὶ τὸ οὐκ.
- 22 b. 24. γίνεταί] *ἡρῆν* = ἔσται or γενήσεται.
- 22 b. 24. τῷ οὐ δυνατῷ εἶναι] *ηῖ ἡρῆνῃ ηῖ ηῖ* = τῷ οὐ δυνατῷ μὴ εἶναι.
- 22 b. 25. ἐκείνῳ γὰρ ἀκολουθεῖ τὸ ἀδύνατον εἶναι καὶ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι] *ἡρῆν ἡρῆν ἡρῆν ἡρῆν ἡρῆν ἡρῆν* = ἐκείνῳ δὲ ἀκολουθεῖ τῷ οὐ (? μὴ) δυνατόν εἶναι, τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. One Paris MS. reads *ἡρ* = ἐκείνο. For the reading οὐ δυνατόν instead of ἀδύνατον cp. 22 a. 35.
- 22 b. 27. ἀκολουθοῦσί τε ἄρα καί] *κ ἡρῆν ἡρῆν κ*. This confirms W. in retaining τε.
- 22 b. 28. A.T. has order: οὕτως τιθεμένων.
- 22 b. 31. A.T. has order: μὴ ταύτην. So *C*.
- 22 b. 31. ἀντίφασιν] *ἡρῆν ἡρῆν ἡρῆν* = ἀλλὰ ἀντίφασιν or ἀλλὰ τὴν ἀντίφασιν.
- 22 b. 32. ἄπερ] *ἡρῆν* = ἀλλά or else δέ after ἄμφω. "δέ post ἄμφω ηῖ."
- 22 b. 35. τὸ ἀναγκαῖον εἶναι] *κ ἡρῆν ἡρῆν ἡρῆν* = καὶ τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι.
- 22 b. 36. φανερόν δῆ] *κ ἡρῆν ἡρῆν* ? = φανερόν δέ. So *e*.
- 22 b. 36. First ἦ] A.T. omits.
- 22 b. 37. καί] A.T. omits, and understands τὰ ἀντικειμένα as an accusative governed by δύναται.
- 22 b. 37. ἐφ' ὧν] *ἡ ἡρῆν ἡρῆν* = ἐπὶ τῶν or ἐπὶ ἐνίων.
- 22 b. 39. αἱ μὲν οὖν] *ρῶνῃ* = αἱ μὲν γάρ.
- 23 a. 1. αἱ αὐταί] *ἡρῆν = αὐταί, "these." *ἡρῆν* would = αἱ αὐταί.
- 23 a. 3. ἔνια μέντοι δύναται καὶ τῶν κατὰ τὰς ἀλόγους δυνάμεις] *ἡρῆν ἡρῆν ἡρῆν ἡρῆν ἡρῆν ἡρῆν* = ἔνια μέντοι δύναται καὶ τῶν κατὰ τὸ ἄλογον δυναμέων; literally: "aliquae tamen possunt et ex illis quae secundum irrationale potentiae sunt."
- 23 a. 4. δέξασθαι] A.T. omits. So *n*.
- 23 a. 6. After ἀντικειμένων] Ven. Text adds ἐστι δεκτική; but P. 105, 106, and J. MSS. have Waitz' Text.

PART III.

ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ.

TITLE. The Armenian Title runs: **Արիստոտէլի իմաստասիրի թուղթ առ Աղեքսանդրոս թագաւոր պատմութիւն յաղաքս աշխարհի** = 'Aristotélous φιλοσόφου ἐπιστολή πρὸς Ἀλέξανδρον βασιλέα ἱστορία περὶ κόσμον.

- 391 a. 4. *τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν*] **ղիրիւ *Ճշմարտութիւն** = τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν.
- 391 a. 9. *τὸν οὐράνιον ἔκεινον χῶρον*] **զորրաղանն զայն վայր** = τὸν ἱερόν ἔκεινον χῶρον. "ἱερόν corr. O."
- 391 a. 11. *ἡ γοῦν ψυχὴ διὰ φιλοσοφίας*] **իմաստասիրութիւն** = ἡ φιλοσοφία.
- 391 a. 12. *ἐξεδήμησεν*] **Հատաւ** = ἀφίκετο or ἔφθασεν.
- 391 a. 13. *τινα*] A.T. omits.
- 391 a. 14. *συνεφρόνησε*] **երբր 'ի միտիւն** = συνεφώρησε. So Q, ambig. R.
- 391 a. 14. A.T. punctuates after *ῥαδίως*.
- 391 a. 16. *τοῦτο δὲ ἔπαθε, καθ' ὅσον οἶόν τε ἦν, πᾶσιν ἀφθόνως μεταδοῦναι βουληθείσα τῶν παρ' αὐτῇ τιμῶν*] **զայս ինչ *իրաց. և որչափ Հնար ինչ էր առ յինքննէ ամենցիւն արատապէս ևս զպատու ազանագուհիցն ցոյցս.** = τοῦτο πραγμάτων· καὶ καθ' ὅσον οἶόν τε ἦν τῶν παρ' αὐτῆς πᾶσιν ἀφθόνως ἐδίδου (or ἔδωκε) τῶν τιμωτάτων ἀπόδειξιν. P. reads *αὐτῆς*, and *իրաց* which = πραγμάτων may be a corruption of *իրեաց*, which = ἔπαθεν.
- 391 a. 21. *τὴν Ὀσσαν*] ***ղ նաւս քաղաք** = τὴν Νασπόλιν, "the city of Naus."
- 391 a. 21. *τὴν Νόσαν*] ***ղ նաւս լեանն** = τὸ Νάυς ὄρος, "the mountain Naus."
- 391 a. 22. *οἰκτίσειεν ἂν τις τῆς μικροψυχίας τὰ τυχόντα ἐκπεπληγμένους*] There is here an evident lacuna in the A.T., which omits these words.
- 391 a. 24. A.T. has order: *ἐπὶ μικρᾷ θεωρίᾳ* and adds this gloss: **և ի սահաւ Հոգացողութիւն գիտութեան** = "and upon slight solicitude for knowledge," καὶ ἐπὶ σμικρᾷ ἐπιμελείᾳ γνώσεως.

- 391 a. 26. The A.T. translates οὐδέποτε—τῶν ἄλλων thus: *ἡ δὲ οὐκ ἐρρεβερ
υνησιῶν δὴ δὴ ἡσθησι. ἡ δὲ οὐκ ἐρρεβερ* ζῶντων ἡσθησι, *ἡ δὲ οὐκ ἐρρεβερ*
ἡ δὲ οὐκ ἐρρεβερ = "For never having understood
these genuinely, therefore they were wonderstruck at some-
thing else." The Arm. translator therefore either lacked or
neglected the *ἄν* in 391 a. 26.
- 391 b. 2. οὐδενὸς ἄξια] *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι* = οὐδενὸς λόγου ἄξια, found in
P. Q.
- 391 b. 3. καὶ καθ' ὅσον ἐφικτόν] *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι* = καθ' ὅσον καὶ ἐφικτόν.
- 391 b. 4. θεολογῶμεν] A.T. implies καὶ θεολογῶμεν.
- 391 b. 6. τὴν τῶν μεγίστων ἱστορίαν] *ἡσθησι* ἡσθησι *ἡσθησι* ἡσθησι =
τὴν περὶ ἐκείνων ἱστορίαν.
- 391 b. 10. λέγεται δὲ καὶ ἐτέρως κόσμος] *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι* *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι* =
λέγεται δὲ οὕτως κόσμος.
- 391 b. 11. θεῶν] *ἡσθησι* = θεοῦ. So in 391 b. 12.
- 391 b. 13. εἴληχε γῆ] *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι*, *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι* = γῆ, ἡπερ εἴληχε. The
partic. οὐσα would according to the A.T. depend on εἴληχε.
Perhaps εἶναι should be read.
- 391 b. 14. πεπερατωμένον' ἧς τὸ ἀνωτάτω θεῶν οἰκητήριον οὐρανὸς ὠνόμασται]
οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι ἡσθησι *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι* ἡσθησι *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι* = πεπερα-
τωμένον εἰς τὰ ἀνωτάτω οὐρανὸς ὠνόμασται. The sense of A.T.
is: "being limited upwards is called heaven." Codex *R.* has
εἰς for ἧς, perhaps as a correction. θεῶν οἰκητήριον is not
translated.
- 391 b. 16. δέ] A.T. omits.
- 391 b. 24. καλοῦνται δ' οὗτοι πόλοι] *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι* ἡσθησι = ὁ γῆ
καλούμενος.
- 391 b. 25. δι' ὧν εἰ νοήσαιμεν ἐπεξευγμένην εὐθείαν ἢν τινες ἄξονα καλοῦσι διά-
μετρος ἔσται] **οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι* *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι*, *οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι*
οὐκ ἐπισημῶν ἡσθησι = ἢ (to which) νοοῦμεν ἀναλόγον ἢν
τινες ἄξονα καλοῦσι τὴν εὐθείαν διάμετρος ἔσται. "To which
(earth) we conceive a straight line equally fitted, it will be
diameter." In this sentence something is needed to corre-
spond to εἰ and the A.T. is clearly mutilated.
- 391 b. 12—392 a. 1. This whole passage, in order to conform with the
A.T., would read somewhat as follows:

- 393 a. 16. A.T. implies δ περιρρέων.
- 393 a. 24. διχῶς] * $\epsilon\rho\lambda\omega[\beta\eta$ = of iron; a copyist's error for $\epsilon\rho\lambda\omega\lambda\eta$ = διχῶς.
- 393 b. 2. εἰσρέων] $\delta\phi\epsilon\omega\lambda$ = exundans of the Latin translation of Budaeus.
- 393 b. 4. A.T. has order: διειληφῶς τὴν θάλασσαν Ἐρυθράν.
- 393 b. 10. καί] A.T. omits.
- 393 b. 11. τὴν γῆν] A.T. omits.
- 393 b. 13. Ἰέρνη] $\psi\epsilon\rho\lambda\eta\omega$, i. e. Vernia or Βερνία.
- 393 b. 14. οὐκ] A.T. agrees with Codices *O. P. Q. R.* in omitting.
- 393 b. 15. λοξῇ πρὸς τὴν οἰκουμένην] A.T. omits.
- 393 b. 16. οὐκ ὀλίγαι δὲ μικραί] $\epsilon\ \omega\psi\lambda\epsilon\ \sigma\zeta\ \sigma\omega\lambda\omega\epsilon\ \rho$ = ἄλλαι δὲ οὐκ ὀλίγαι.
- 393 b. 17. περιεστεφάνωνται] $\omega\mu\omega\rho\phi\omega\lambda\epsilon\omega\lambda\ \lambda\eta\lambda\eta\lambda\eta\ \rho$ = περιεστεφάνωνται νῆσοι.
- 393 b. 18. τὴν οἰκουμένην ταύτην] $\omega\psi\lambda\ \omega\mu\eta\epsilon\omega\lambda\epsilon\omega\sigma$ = τῆς δὲ οἰκουμένης. A new sentence begins here in the A.T., which omits ἧς, as if the Greek ran thus: τῆς δὲ οἰκουμένης ταύτης, ἣν δὴ νῆσον εἰρήκαμεν, κατὰ τὸ βαθύτατον [θαλάσσης] τῆς ἠπείρου πλάτος ἐστὶ κ.τ.λ.
- 393 b. 19. κατὰ τὸ βαθύτατον] ἦ $\lambda\omega\rho\eta\epsilon[\beta\eta\epsilon\ \omega\ \delta\eta\lambda\epsilon$ = κατὰ τὸ βαθύτατον [θαλάσσης]. $\delta\eta\lambda\epsilon$ must be an interpolation.
- 393 b. 21. μάλιστα] A.T. omits.
- 393 b. 25. τινὲς δὲ ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ] $\omega\sigma\rho\ \sigma\omega\delta\omega\epsilon\ \rho$ = "which some:" ὃν τινες; the words ἀπὸ τ. ἰ. are left out.
- 394 a. 4. A.T. omits αἰί.
- 394 a. 11. εἴ τι μὴ κατὰ τὰς ἐφάσ ἐστίν] $\epsilon[\beta\epsilon\ \sigma\zeta\ \eta\ \omega\omega\omega\omega\lambda\epsilon[\beta\eta\epsilon\ \rho\epsilon\delta\epsilon\delta\epsilon\epsilon\ \epsilon\ \rho\epsilon\epsilon\epsilon\omega\lambda\ \lambda\eta\eta\eta$ = εἴ μὴ κατὰ βίαν τινα φαίνοίτο, "unless it has appeared from some violence or rigour."
- 394 a. 14. νοτερά καὶ ἀτμώδης] $\rho\omega\delta\omega\epsilon\omega\omega\eta\ \omega$ = νοτιώτερα found in *P. R.* A.T. omits καὶ ἀτμώδης.
- 394 a. 15. A.T. omits καὶ δρόσοι.
- 394 a. 16. A.T. omits καὶ ὄμβροι.
- 394 a. 19. ἀτμώδης] $\rho\omega\delta\omega\epsilon$ = νοτερά, wet, moist, as in a. 14. In a. 27 ἀτμώδης is rendered by $\omega\sigma\lambda\eta\rho\zeta\omega\sigma\epsilon\omega\omega\lambda$ (= ἄτμος + εἶδος). Here νοτερά is implied by the words ἄγονος ὕδατος which follow. A.T. ignored ἀτμώδης in a. 14 also.
- 394 a. 21. γίνεται δὲ ἦτοι ἐξ ἀρχῆς νέφους ἢ ἐξ ὑπολείμματος] A.T. omits.
- 394 a. 24. κατὰ σύστασιν λεπτὸν φερόμενον] $\rho\epsilon\epsilon\epsilon\omega\lambda\ \rho\omega\omega\ \omega\delta\omega\omega\rho\ \rho\omega\eta\omega\eta\omega\omega\ \rho$ $\beta\epsilon\omega\omega$ = φερόμενον κατὰ λεπτὴν σύστασιν. *O. P. R.* read λεπτήν.

- 398 a. 14. καὶ περίβολον χρυσῶ] *սկի պարսպօր* = χρυσοῖς περιβόλοις.
- 398 a. 16. πυλῶνες δὲ πολλοὶ καὶ συνεχεῖς, πρόθυρά τε συχνοῖς εἰργόμενα σταδίοις ἀπ' ἀλλήλων θύραις τε χαλκαῖς καὶ τείχεσι μεγάλοις ὠχύρωτο] *դրունս ունելով դրաներօր պնտեալ և ամրացեալ ընդ դրամբն պղնձօր մեծագունիւ փռւթով, ասպարիտաց շափովք հեռացեալք 'ի խնարհագունիցն բնակութեւէ* = "having gates fastened with foregates and fortified under brazen gates with great care, at a distance of stages set afar from dwelling of inferiors."
- 398 a. 18. ἕξω δὲ τούτων ἄνδρες οἱ πρῶτοι καὶ δοκιμώτατοι διεκεκόσμητο] *և պսպէս յառաջին և 'ի վեհագրդն տեղն զետեղեալ նոցա, 'ի ծառայիցն* = "and thus being established in the first and supreme place, of them of the slaves."
- The only point of relation here between the Greek and the Armenian lies in *πρῶτοι* and perhaps in *τούτων* which = *նոցա*. The drift of the Armenian rendering seems to be this: "And they (the kings) being thus set up in the first and supreme place, of their slaves some around the king are bodyguards and servants," etc.
- 398 a. 21. ἐκάστου περιβόλου] *սպարանիցն* = "of the palace."
- 398 a. 22. αὐτὸς δεσπότης καὶ θεὸς ὀνομαζόμενος] *'ի ձեռն սոցա* = δι' αὐτῶν.
- 398 a. 25. πολέμων] *բարարաց* = πόλεων.
- 398 a. 29. καὶ βασιλεῖς δοῦλοι] A.T. omits.
- 398 a. 30. ἡμεροδρόμοι τε καὶ σκοποὶ καὶ ἀγγελιαφόροι φρυκτωριῶν τε ἐποπτήρες. τοσοῦτος δὲ ἦν ὁ κόσμος καὶ μάλιστα τῶν φρυκτωριῶν κατὰ διαδοχὰς πυρσεουσῶν] *որում և հաստակին պատգամբերն ընթացիցն փոխաորութեամբ 'ի տունն ընդեան և 'ի գիշերի ժամուց հրատարակելով միմեանց* = "to whom also are subject bearers of tidings by means of succession of stages in day and night time communicating with each other."
- 398 b. 5. ἐπιτελεῖν ἢ βούλοιτο] A.T. omits.
- 398 b. 12. διὰ τὴν ἀσθένειαν] *վան ներգոյ սոցունց տիրութեանց* = "on account of their inner (or natural) weaknesses," *διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀσθένειαν*.
- 398 b. 13. ῥαστώνης καί] A.T. omits.
- 398 b. 14. ἀμέλει] A.T. omits.

- 399 a. 1. ἔχει] A.T. omits. So *P*.
- 399 a. 2. ἀλλοίαι] *αἰγιον* = ἄλλων.
- 399 a. 6. καὶ τὰς ἰδίας ἐκάστων κατασκευάς] A.T. omits.
- 399 a. 7. καὶ φθίνουσα] A.T. omits.
- 399 a. 9. τούτων] A.T. omits.
- 399 a. 10. A.T. omits τούτου καὶ τελευταῖος ὁ τοῦ Κρόνου λεγόμενος ἐν διπλασίονι, and has order: ὁ δὲ Διὸς ἐν ἡμισεῖ καὶ ἕξαπλασίονι. "om. pr. *O*."
- 399 a. 12. συναδόντων καὶ χορευόντων κατὰ τὸν οὐρανὸν ἐξ ἐνός τε] A.T. omits.
- 399 a. 14. ἐτόμως] A.T. omits.
- 399 a. 16. ἔσθ' ὅτε] *ζωδιώκησι* = ἄμα.
- 399 a. 19. φερωνύμως] *ρωρηρωρη [θραυρῶν = "by means of benevolence." This curious mistake probably arose from κατὰ . . . τὸ ἐνδοσιμον being rendered ὑβρηρη [θραυρῶν = "by way of concession or yielding," which is one sense of the Greek, though here it means "by way of prelude or signal."
- 399 a. 20. ἀεὶ] A.T. omits.
- 399 a. 21. δὲ διττάς] *ηριρῶν* = "his," τὰς ἑαυτοῦ.
- 399 a. 21. ὁ παμφαῆς] *καὶ ἀπένωψι* = καὶ ὁ παμφαῆς.
- 399 a. 24. κατὰ καιρόν] A.T. omits.
- 399 a. 25. τὰ τε πάθη τὰ ἐν τῷ περιέχοντι συμβαίνοντα] ἢ *αἰρησιωνη* *αἰρησιωνη* *αἰρησιωνη* = ἐν τῷ περιέχοντι πάντα συμβαίνοντα.
- 399 a. 31. σημήνη] *ηωρη, *ζωρη* = θελῆ, κινεῖ. The A.T. may here be a corruption of *ηωρη* which would = σημήνη.
- 399 a. 33. πᾶσα] A.T. omits.
- 399 a. 34. μυρίας ἰδέας ἀναφαίνουσα τε] A.T. omits.
- 399 b. 1. καιροῖς] A.T. omits.
- 399 b. 3. ὁ δὲ θώρακα ἐνδύεται, ὁ δὲ κνημίδας ἢ κράνος ἢ ζωστήρα περιτίθεται] *καὶ πῆνι* *ρησιωνη* *καὶ πῆνι* *ρησιωνη* = ὁ δὲ ξίφος, ὁ δὲ κράνος.
- 399 b. 7. εἰς λόχον] *ρησιωνη* *ρησιωνη* = τὸν λόχον.
- 399 b. 7. εἰς τάξιν] *ρησιωνη* *ρησιωνη* = τὴν τάξιν κοσμεῖ (or κατασκευάζεται).
- 399 b. 12. ὅπερ οὐδαμῶς ἐστὶν ἐμπόδιον οὔτε ἐκείνη πρὸς τὸ δρᾶν οὔτε ἡμῖν πρὸς τὸ πιστεῦσαι] *ρησιωνη* *ρησιωνη* *ρησιωνη* = "who (or which) has the whole; and it need not move us to the idea of unbelief."

- 401 a. 2. ὁ ποιητής, τὰ δὲ] *բերթողն, պողոթն Են պիտանացու. իսկ այլ* = ὁ ποιητής, κάρπω εἶσι χρησιμαί, τὰ δὲ κ.τ.λ.
- 401 a. 3. πλάτανοι καὶ πίτνες καὶ πύξοι κλήθρη τ' αἰγειρός τε καὶ εὐώδης κυ-
πάρισσος] *մայրք և սուսիք, սոճիք և նոճիք* = πίτνες καὶ πύξοι
αἰγειρός τε καὶ κυπάρισσος.
- 401 a. 5. δπόρης] A.T. omits. ἄλλως] A.T. omits.
- 401 a. 7. καὶ μηλέαι] A.T. omits.
- 401 a. 11. τὴν γῆν] So Ven. Ed. which reads *ζορηի*, but P. 106 has *բանի*
= λόγον.
- 401 a. 13. αὐτὸς νεοχμοῖ. καλοῦμεν] *մեր նորոգմունիս անուանեմք: Կոչեմք* =
αὐτοὶ νεοχμώσεις ὀνομάζομεν. καλοῦμεν.
- 401 a. 13. παραλλήλως] *յարանուսպիս* = παρωνύμως.
- 401 a. 15. Κρόνου δὲ παῖς καὶ χρόνου λέγεται διήκων ἐξ αἰῶνος ἀτέρμονος εἰς
ἕτερον αἰῶνα] **ի ժամանակի. քանի և նա ժամանակէ. լինի ա-*
տեալ ըստ չեռեման և յախտան. ընդ որով և յախտանա-
հանք. = ἐκ Κρόνου (ի should perhaps be *և*, when the meaning
would be Κρόνου δὲ) καὶ γὰρ αὐτὸς χρόνος ἐστί. λέγεται διὰ τοῦτο
(A.T. = by consequence) καὶ ἐξ αἰῶνος. καθ' ὃ καὶ αἰωνία (or
αἰώνιοι). The words which I render *καὶ γὰρ αὐτὸς χρόνος ἐστί*
may have been added by the Arm. translator to explain
the play on Κρόνος and χρόνος. The rest is corrupt.
- 401 a. 16—401 a. 24. ἀστραπαῖός τε καὶ . . . καὶ μειλίχιος] The A.T. trans-
lates this passage, the copyists adding that it seems an inter-
polation though found in some exemplars. It is not, however,
translated, but the Greek titles are merely set down in Ar-
menian letters and severally explained.
- 401 a. 17. αἶθριος] is omitted in A.T.
- 401 a. 19. ἀπὸ τῶν καρπῶν πολιεύς δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων ὀνομάζεται] *լասն
պողոթն որ առեալ լինին 'ի քաղաքացն = "on account of the
fruits which are taken from the towns."
- 401 a. 22. ξένιος] A.T. omits.
- 401 a. 25. ἐτόμως] *պատրաստապիս* = ἐτοίμως.
- 401 a. 26. A.T. omits αὐτός.
- 401 a. 28. ἀργικέρανος· Ζεὺς κεφαλή, Ζεὺς μέσσα· Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται]
A.T. omits.
- 401 b. 2. Ζεὺς ἄρσην—πόντου ῥίζα] A.T. omits.

- αὐτῶν παρέπεται τῇ φρονήσει ἢ κατὰ μίαν ἐκάστη ἢ ἅμα πᾶσαι.
The A.T. seems mutilated here.
- 1250 a. 40. ὀλιγορίας] *ωρζωδιωρζωῦν ζωητωληρη* = ὀλιγορίας μετρίας.
- 1250 b. 2. καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι] *ε. γωη[θου[θκωῦν υγωσδωη φηζῖν ηρ ρῖη
ῦδω ηγβῦ* = καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι τῆς μετὰ αὐτοῦ, "to be cause
of the victory which may be with it."
- 1250 b. 4. ἀνδραγαθίζεσθαι] *ε. ηωρηζῖν* = καὶ τὸ δύνασθαι.
- 1250 b. 5. καὶ τὸ θράσος] A.T. omits.
- 1250 b. 9. καὶ τὴν δίκαιαν ἄδειαν] *ηηρωι.η ἦ ψωηωηωηη.η [θβῦξῦ* = δίκαιως
τὴν ἀτιμίαν (or ἀδοξίαν).
- 1250 b. 12. δύνασθαι] A.T. omits.
- 1250 b. 14. καρτερεῖν] *θρωῦωζῖν γωδῖνωζῖη* = καρτερεῖν ἐν πάντι.
- 1250 b. 15. τῆς κατὰ φύσιν ἐνδεείας] *ρῖωηωῦν υηηωηηηζῖν ηωρηωηη.η [θκωῦ* = τῆς
τῶν κατὰ φύσιν χρησίων ἐνδεείας.
- 1250 b. 17. τὰ νόμιμα καὶ τὸ σῶζειν] A.T. omits.
- 1250 b. 18. ἐν τῷ διαφέροντι] *ωη ηρη υωωρηωρ ρερετωρη* = ἐν τῷ ψευδῶς φέ-
ροντι; the A.T. is certainly a corruption of *ωη ηρη υωωρηε-
ρετωρη* = ἐν τοῖς διαφέρονσι.
- 1250 b. 27. ἐν τῷ διαφόρῳ] *ἦ ηωῖωηωῖη.η [θηῖνω ηρηεηηζῖν* ? = ἐν ταῖς διαφο-
ραῖς τῷ ἀδικουμένῳ.
- 1250 b. 27. τὸ μὴ λαβεῖν] *ηζ ωηῖη.ηζῖν ηῖζ* = τὸ μὴ λαβεῖν τι.
- 1250 b. 29. καὶ διαγωγὴν ἐχόντων ἠδέϊαν ἀνευ τοῦ λυσιτελοῦντος] *ηη.ρηη
ρῖζηη ηρηωηηη ωηωηεη.ρωῦ ηωηωηηωδῖν* = τῶν αὐτοῦ χρημά-
των δίκαιος μᾶλλον ἢ τὸ πρέπον (? δέον). The A.T. is not
consecutive and probably corrupt.
- 1250 b. 31. A.T. omits ἦ and has order: τῶν ζῴων θρεπτικὸς ἰδιόν τι ἐχόν-
των θαυμαστόν.
- 1250 b. 33. A.T. has order: ἐλεητικὸν εἶναι.
- 1250 b. 35. καὶ τιμὴν καὶ ἀτιμίαν] A.T. omits.
- 1250 b. 40. A.T. has order: δυνάμενος ἀδικεῖσθαι.
- 1250 b. 44. A.T. has order: τὸ κακῶς βουλευσασθαι and omits τὸ ὀμλήσαι
κακῶς.
- 1250 b. 44. A.T. has order: τὸ κακῶς χρήσασθαι.
- 1251 a. 2. ἀμαθία ἀπειρία is the order in A.T.
- 1251 a. 4. vide ad 1251 b. 15.
- 1251 a. 7. A.T. has order: ὑπὸ λόγου καὶ ὑπὸ ἔργου.

- 1251 b. 23. A.T. has order: ὕβριν καὶ ἀτιμίαν καλεῖν.
- 1251 b. 23. καὶ τὰ δι' ἄγνοιαν ἢ λήθην γινόμενα] [θελύξω κ. ἀξιωματικῶς
 ἰσχυροῦς] [θελύξω κ. ἀξιωματικῶς
 ἰσχυροῦς] καὶ τὰ δι' ἄγνοιαν ἀληθῶς
 γινόμενα.
- 1251 b. 26. τὸ ποεῖν σπουδαίαν] φησὶ κ. ἀποφάνηται κ. ἐπιτελεῖται = σπουδαίαν καὶ
 ἀγαθὴν ἔχειν.
- 1251 b. 31. After ἀγαθούς A.T. inserts κ. ἀποφάνηται κ. ἐπιτελεῖται = καὶ μισεῖν τοὺς
 φαυλοὺς.
- 1251 b. 34. After ἀγαθή A.T. inserts ἰσχυροῦς ἀγαθή = μνήμη ἀγαθή.
- 1251 b. 37. τῆς δὲ κακίας ἐστὶ τὰ ἐναντία] [ἰσχυροῦς ἀγαθῶν ἀποφάνηται κ. ἐπιτελεῖται
 κ. ἀποφάνηται κ. ἐπιτελεῖται] [ἰσχυροῦς ἀγαθῶν ἀποφάνηται κ. ἐπιτελεῖται
 κ. ἀποφάνηται κ. ἐπιτελεῖται] = ὅλως δὲ τῆς κακίας ἐστὶν ἔργον καὶ ἴδιον
 καὶ ἐπόμενον πάντα τῶν εἰρημένων τὰ ἐναντία ὄντα τῶν ψεκτῶν.

PART V.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

TEXT OF
BUSSE.
PAGE, LINE.

1. 1. A.T. has simple title: Πορφύριον εισαγωγή. But the Armenian commentary, in discussing the title, adds: τοῦ φοίνικος τοῦ μαθητοῦ πλωτίου τοῦ Λυκοπολίτου.
1. 4. Second καὶ] A.T. omits. Also Com.
1. 9. ἀντίκα] *արդ աստէն իսկ վաղվաղակի* = ἀντίκα οὖν.
1. 10. εἴ τε καὶ ἐν μόναϊς ψιλαῖς ἐπινοίαις] *և թէ* (Com. *եթէ*) *միայն ՚ի սուկ ճտածու թեան*. Reading *եթէ* of which *և թէ* is no doubt a corruption, the above implies: εἴ τε μόνον ἐν ψιλαῖς ἐπινοίαις. In Cod. Tic. *եթէ* is read.
1. 15. καὶ τούτων] A.T. omits, but the Arm. Com. retains.
1. 22. κατὰ ἀποτομήν τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων] *ըստ բացարձակ թեան զայլոցն?* = κατὰ ἀπόδοσιν τὴν τῶν ἄλλων. But MS. *E.* has *յայլոցն*; which if we read, the meaning becomes: κατὰ ἀπόδοσιν ἀπὸ τῶν ἄλλων. The word *բացարձակ* is the usual equivalent of ἀπόδοσις.
2. 1. εἴτε . . . εἴτε] *իամ . . . և իամ* = ἤτοι . . . ἤ. So also David.
2. 4. τῆς] A.T. omits.
2. 5. καὶ] A.T. omits. Omit *A.¹ B. L.* Boeth.
2. 6. λέγονται] A.T. omits.
2. 6. οἱ ἐκ γένους κατὰγοντες Ἡρακλέους] *ի Հերակλեսայ ՚ի վարդ Իրանեղի սեռն* = οἱ τὸ γένος κατὰγοντες ἀφ' Ἡρακλέους.
2. 8. καὶ] A.T. omits.
2. 9. ὅ] A.T. omits. Cod. Tic. implies *σχέσεως* for ἀρχῆς and omits words: οἶον Ἡρακλέους.
2. 10. ἔφαμεν] *և ասաց ար* = καὶ ἔφαμεν οἱ ἔφαμεν δέ.
2. 12, 13. bis τῶν ὑφ' ἐαυτοῦ] *ընդ սովαιցն* = τῶν ὑπ' αὐτό. So *B.*

2. 18. A.T. has *αμυν* = τὸ τοῦτο, which Busse retains.
2. 23. A.T. retains *μόνου*, but has *αρρ. ηδρηρ ηδωγνηρ υπηρηρεγελρηρ* = τοῦ μὲν οὖν καθ' ἑνὸς μόνου κατηγορουμένου. Similarly in 2. 17. A.T. translates τῶν κατηγορουμένων as if Greek were τοῦ κατηγορουμένου.
2. 23. ταῦτα] A.T. omits. "om. Dav. Boeth."
2. 25. A.T. has τῶν εἶδει διαφερόντων.
2. 27. ἀλλήλων] A.T. omits. "om. A. B. L. a."
2. 28. A.T. has order: ἵππου καὶ βοός. So C.
3. 1. Cod. Tic. implies ἀλλ. τῶ εἶδει and omits καί. Cp. C.
3. 2. μόνου] A.T. omits.
3. 5. διαφερόντων] *ηωρηρεγελρηγ ιβωωλωι* = διαφερόντων τῶ εἶδει. "Add. τῶ εἶδει c. Paris 2051, supra Scr. M². A³."
3. 5 and 7. τῆς . . . διαφορᾶς . . . οἱ διαφοραί] **ηωρηρεγελρηγν . . . υωρηρεγελρηρ* = τῶν . . . διαφερόντων . . . τὰ διαφέροντα.
3. 6. κοινῇ] A.T. omits.
3. 8. γάρ] A.T. omits. "om. A. (supplm.³)"
3. 9. οὐκ ἐν τῶ τί ἐστιν, φαμέν, κατηγορεῖται, ἀλλά] A.T. omits. "οὐκ . . . κατηγορεῖται om. A."
3. 10. ἐστιν] A.T. omits.
3. 16. διαστέλλει] *ηωωρηγωῶνξ ηωγμ* = διαστέλλει τοῦτο οἱ αὐτό. So C. A².
3. 17. διαφορῶν] *ωωρηρεγελρηγν = διαφερόντων.
3. 19. πῶς ἔχον ἐστίν] *ηρηρη. ηινηρ* = πῶς ἔχει.
3. 19. ἕκαστον ὧν κατηγορεῖται] A.T. omits.
3. 21. ἕκαστον] *ηωωρηῶνξ ηρηρηγν* = ἕκαστων.
4. 4. καί] A.T. omits.
4. 6. κατηγορούμενον] *υωρηρηρ* = κατηγορεῖται. So in 4. 22.
4. 7. ὅτι] A.T. omits, though the sense needs it.
4. 7. καί] A.T. omits. So B.
4. 9. καί] omitted in Cod. Tic. So C.
4. 10. ἐν τῶ τί ἐστιν κατηγορεῖται] **ιβωωλωξ ηρηηδ' ιβηῶν υωρηρηρ* = εἶδος ἐστίν ὃ τὸ γένος κατηγορεῖται. The Arm. Com. has the same reading.
4. 13. τοῦ εἰδικωτάτου] *ηωωρηωρηνηρ* = ἰδιωτάτου, which is generally adhered to in the rest of the treatise. Compare A¹, which has always ἰδικωτάτου.

It should be noticed that here and elsewhere the Arm. Com. translates *ειδικωτάτου* and not *ιδιωτάτου*.

4. 14. *τρόπον*.] A.T. punctuates not here, but after *κατηγορίαν* in 4. 15.
 4. 15. A.T. renders *ιδιώτατα*.
 4. 16. A.T. renders *ιδιωτάτων*.
 4. 19. *ἄλλα, ἃ καὶ*] A.T. omits. "ἄλλα, ἃ om. Boeth."
 4. 22. *καὶ αὐτῇ*] A.T. omits.
 4. 32. *κατηγορούμενον*] A.T. omits, but implies *προσεχῶς* in *ἡερδωληρω-*
μωρ. "προσεχές is read in Dav. which omits *κατηγορούμενον*."
 5. 1. *ἂν εἴη*] *ωυρ* = λέγεται.
 5. 2. *γένος ἦν*] Cod. Tic. omits.
 5. 3. After *εἶδος ὧν* Cod. Tic. adds [*ἡνῶρζωμῆν ῥωῖν ῥω* = inferior
 quam illa. Boeth. has: "post quam non sit alia inferior species,"
 as if the addition should be after *ἔστιν*.
 5. 3. *εἰς εἶδη*] Cod. Tic. *εἶδος*.
 5. 3. *μεθ' ὃ οὐκ ἔστιν εἶδος*] *ἡκω ηρηη ηζ ἡνζ ζ κτωωκ* = μεθ' ὃ οὐδὲν
 ἔστιν εἶδος.
 5. 4. *καὶ τοῦτὶ τὸ λευκόν*] A.T. omits. "καὶ τοῦτὶ τὸ λευκόν om. Boeth."
 5. 5. *ἂν εἴη*] A.T. omits.
 5. 6. *τῶν μὲν πρὸ αὐτῶν . . . τῶν δὲ μετ' αὐτά*] *ἡωωζ ῥωῖν ῥωωωωζ* . . .
ῥῥῥῥ ῥωωωζ? = τῶν μὲν πρὸ αὐτῶν . . . τῶν δὲ μετὰ ταῦτα. So
A¹. B. L.
 5. 8. A.T. has order: λέγεται εἶναι αὐτῶν.
 5. 9. A.T. has order: λέγεται εἶναι.
 5. 10. *τὰ ὑφ' ἑαυτοῦ*] *ηρ ῥῥη ῥηῥωῖν* = τὰ ὑπ' αὐτό. So *C.* and Dav. Com.
 5. 11. *καὶ ὡς πρώτη*] *κ ωωωζῥῥ* = καὶ πρώτη. So *B. C. L. a.* Boeth.
 5. 12. *καί, ὡς ἔφαμεν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβεβηκὸς γένος*] A.T. and
 Boeth. omit.
 5. 13. *αὐτοῦ*] *ῥωῖν ῥῥῥῥ*? = ἑαυτοῦ.
 5. 15. *ἀλλ' εἶδος μὲν λέγεται τῶν ἀτόμων*] *κ κτωωκ ῥωῖν ῥωωωζ* = εἶδος δὲ
 (or καὶ εἶδος) τῶν ἀτόμων. Here "λέγεται om. *B. C. M.* Boeth."
 5. 16. *πρὸ αὐτοῦ*] *ῥωῖν ῥῥῥῥ*? = πρὸ ἑαυτοῦ.
 5. 17. *οὕτως*] *κ ωωωζ* = καὶ οὕτως.
 5. 19. Alt. *δ*] Cod. Tic. omits.
 5. 20. *ἔτι εἰς εἶδη*] *κ κτωωκ*: *κ κω* = εἰς εἶδη· ἔτι δέ. So *B. M. C. a.*
 5. 20, 21. *δ—κατηγορεῖται*] Cod. Tic. has τὸ—*κατηγορούμενον*. So *C.*

7. 23. After γένοιτο A.T. adds *ρυσ διωῡ βωγβ̄* = τῶν κατὰ μέρος. So *A. C.*
7. 23. οὐκ ἂν ἐπ'] *ηξ λω διωι* = οὐκέτ' ἂν ἐπ' οἱ οὐ κὰν ἐπ'.
7. 24. A.T. has order: γένονται τῶν κατὰ μέρος. So *M.*
7. 24. αἱ ἀντα] A.T. omits. "om. *M. Boeth.*"
8. 1. τὸ δὲ εἶδος καὶ ὅλον] *λε υβωωλ̄β̄ ρηρηρ* = τὸ δὲ εἶδος ὅλον, οἱ καὶ τὸ εἶδος ὅλον.
8. 2. ἐν ἄλλοις] Cod. Tic. ἄλλων.
8. 5. καὶ τίνα καὶ γένη τὰ αὐτὰ καὶ εἶδη] *λε η̄β̄ξ υβηρ̄ ὑη̄β̄ρ ηρηρ̄ λε υβωωλ̄ρ* = καὶ τίνα γένη τὰ αὐτὰ ἃ καὶ εἶδη. "καὶ ante γένη om. *C. M. a. Boeth.*"
8. 12. ἐν ταῖς τοῦ πως ἔχειν ἑτερότησιν] Cod. Tic. seems to involve οὐκ ὡσαύτως ἔχοντος ἑτερότητα.
8. 13. τὸ ἕτερον] A.T. omits.
8. 14. οἶον] omitted in A.T. "om. *A. B. L.*"
8. 14. ἦ . . . ἦ] A.T. omits. Cp. *A.*, in which ἡ γλαυκότης καὶ ἡ γρυπότης καὶ οὐλή; and *C. M.*, which reads simply γρυπότης γλαυκότης.
8. 17. καθόλου μὲν οὖν πᾶσα] *λε ηρηξ̄ β[βξ̄ ρ̄β̄ξω̄β̄ω̄ρ ωβ̄β̄ω̄β̄* seems = ἴσως δὲ καθόλου πᾶσα, οἱ σχεδὸν δὲ κ. π.
8. 20. A.T. has order: ἄλλο ποιῶσαι. So *M.*
8. 21. Cod. Tic. has τὸ λογικόν for ἡ τοῦ λογικοῦ, and with *C* has order: παρελθ. διαφ.
9. 1. After ἐποίησεν Cod. Tic. adds καὶ εἶδος τοῦ ζῴου ἐποίησεν. So *B. C. L. M. Boeth. Lem.*
9. 2. Cod. Tic. reads αἱ δέ for ἡ δέ and omits ὥστε ἡ μὲν ἄλλο, the first hand noting omission in margin but not supplying it.
9. 3. τὰς ἄλλο ποιούσας διαφορὰς αἱ τε διαιρέσεις γίνονται τῶ γένων] *ρυσ ωγ̄ωρηωρηω̄ (ωγ̄ωρηη̄) ρωδ̄ω̄β̄ω̄β̄ω̄β̄ω̄β̄ [β̄β̄β̄β̄ (β̄) υβηβ̄β̄* = τὰς ἄλλο ποιούσας (αὐται) αἱ διαιρέσεις γίνονται (ἐκ) τῶν γενῶν. "διαφορὰς om. *C. Dav. Boeth.*" Arm. Com. omits the words bracketed. The ἐκ however is added in Dav.
9. 5. Cod. Tic. has ἡ ἑτερότης . . . συνίσταται. So *Boeth.*
9. 11. A.T. has order: καθ' αὐτὰς ὑπάρχουσι.
9. 16. A.T. has order: λαμβάνονται λόγφ. So *C. M.*
9. 18. A.T. has order: ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν λαμβάνουσι. So *M. a.*
9. 19. σῦ] *ρηρηγ* = ὦν.
9. 21. τὸ δὲ εἶναι]. *ρω̄β̄ω̄β̄η̄ ρη̄β̄* = τὸ γὰρ εἶναι.

9. 22. A.T. has order: γρῦπὸν εἶναι ἢ σιμόν. So *M*.
 9. 22. ἢ κεχρῶσθαί πως] *Կամ ալլաղգ օրինակ ինչ գլխ բերեալ* = ἢ ἄλλως
 πως κεχρῶσθαι.
 10. 2. τὰ γένη] *զտեան* = τὸ γένος; but Arm. Com. has *զտեան* = τὰ γένη.
 10. 5. ἢ μὲν τοῦ ἐμψύχου] *զի շնչաւորիւ* = ἢ γὰρ τοῦ ἐμψύχου.
 10. 6. συστατικῇ] *Ենթակայական* = ὑποστατικῇ. So *M*. also Dav. In
 10. 10 and 12 A.T. rightly renders συστατικαί by *բաղադրականք*.
 10. 6. τὸ ζῶον] Cod. Tic. τοῦ ζῶου.
 10. 8. τὰ γένη] *զտեան = τὸ γένος; but *զտեան* is a frequent corruption of
զտեան = τὰ γένη.
 10. 11. διαφορᾷ] *զանազանութեամբ = διαφοραῖς.
 10. 12. A.T. has order: τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ θνητοῦ. So *M. a. Boeth*.
 10. 14, 15. τῆς ἀνωτάτω οὐσίας] Cod. Tic. ἡ ἀνωτάτω οὐσία. So Boethius.
 10. 15. διαιρετικῶν οὐσῶν] *բաժանական ելլըր* = διαιρετικῆς οὐσης. So *B. C.*
L³. M. Boeth.
 10. 15. διαφορᾶς] *զանազանութեամբ* = διαφορᾷ.
 10. 17. ἢ δὲ ἐμψυχος καὶ ἀναίσθητος ἀπετέλεσαν τὸ φυτόν] A.T. omits.
 So Boeth.
 10. 20. Cod. Tic. has τὴν διαίρεσιν and omits ἀλλ'.
 11. 2. Cod. Tic. reads: ἐστι τούτων and adds οὐ before ποθέν.
 11. 4. ἔχει] *ունել* = ἔχει; but P. 106 has *ունի* = ἔχει.
 11. 4. τὰς τῶν ὑφ' αὐτὸ διαφοράς] *զենդիբեամբն զանազանութիւնս*, per-
 haps = τὰς ὑφ' αὐτὸ διαφοράς. So *B*.
 11. 5. Cod. Tic. omits καὶ οὕτως.
 11. 6. ἔσται] A.T. omits.
 11. 9. ἐστιν] A.T. omits.
 11. 10. τί μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ἐρωτωμένων ἡμῶν οἰκείου εἰπεῖν ζῶον,
 ποῖον δὲ ζῶον πυνθανομένων λογικὸν καὶ θνητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν]
*բանի զինչն հարցեցելի կենդանի, ալ ոչ եթէ բանական և մահ-
 կանացու ընտաներար բացարեցուք* = τί μὲν γὰρ ἐρωτωμένω
 ζῶον ἀλλ' οὐχ ὅτι λογικὸν καὶ θνητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν. The
 above is the reading of the majority of the Armenian texts, but
 the Cod. Tic. has τί μὲν γὰρ ἐρωτωμένω ζῶον ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ τί ἐστὶν
 τί μὲν γὰρ ἐρωτωμένω ζῶον ἀλλ' οὐκ ὅτι λογικὸν καὶ θνητὸν τὸ χωρίζει
 πεφυκὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος· τῷ αὐτῷ γένει ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος· τὸ
 λογικὸν γὰρ καὶ τὸ ἄλογον τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἵππον ὄντα ὑπὸ τὸ

αὐτὸ γένος τὸ ζῶον χωρίζει: ποῖον δὲ ζῶον πυνθανομένῳ λογικὸν θνητὸν οἰκείως ἀποδώσομεν. Here therefore are inserted words omitted below in ll. 18-21.

11. 13. ἢ ἀναλόγον γε ὕλη καὶ εἶδει] *ἡωδ' ζωιδειδιωωωωωω ωτωωωωωω ὕηι[θνη]*
= ἢ ἀναλόγως γε εἶδει ὕλη.
11. 13. after ὥσπερ add γάρ.
11. 15. εἰδικός] *ιωωωω. ἡῦ* = ἰδιος. *B. C.* have ἰδικός, see upon 4. 13.
11. 15. ἀναλόγου] *ζωιδειδιωωωωωω* = ἀναλόγως.
11. 16. add καὶ before θνητόν.
11. 17. after ἄνθρωπος add λέγεται.
11. 18-21. διαφορὰ ἐστιν—καὶ οὕτως omitted in Cod. Tic. See above on 1. 10.
11. 21. ἕκαστα] *ἡωωωωω. ἡῦ. ἡῦ* = τὸ ἕκαστον. So *L. M. a.*
11. 21. ἄνθρωπος γὰρ καὶ ἵππος] A.T. omits. "om. Boeth. (?)"
11. 22. κατὰ μὲν τὸ γένος] *ἡῦ ἡωω ωτωωἡῦ* = κατὰ μὲν γὰρ τὸ γένος.
11. 22. θνητά] A.T. omits and has order: ζῶα γάρ. So *a.*
11. 24. ἐσμεν] A.T. omits.
12. 2. φασί] *ωωωω* = φάσαι.
12. 2, 3. τὴν διαφορὰν] τῆς διαφορᾶς.
12. 3. συμβάλλεται καὶ ὃ τοῦ τί ἦν εἶναι τοῦ πράγματός ἐστι μέρος] *ῥωωωωω-
ἡωωε ἡ ωωἡῦε εῦω ωωω ἡ ωω ἡωἡῦε εῦωω* = συμβάλλεται καὶ τὸ τί
ἦν εἶναι καὶ ὃ τοῦ πράγματός ἐστι μέρος. The Arm. Com. also
has: *ἡ ωωἡῦε* = καὶ τὸ τί, the prefix *ω* marking out τὸ τί ἦν εἶναι
as acc. case. *A. B. C. L. a.* add καὶ ὃ after εἶναι. A.T. and Arm.
Com. seem to have rendered a Greek MS. in which καὶ ὃ was
misplaced.
12. 7. ἦν] *ε = ἐστι. But Cod. Tic. omits ἐστι altogether.
12. 8. αὐτῆς] A.T. omits.
12. 13. δέ] A.T. omits.
12. 17. ἐφ' οὗ] ὅτε.
12. 17. τὸ μόνῳ] *ἡ ωωωἡωωω. ἡῦ* = καὶ τὸ μόνῳ. So *B. C. a.*
12. 18. ἀεί] A.T. omits.
12. 19. ἀεί] *ωζω* = ἦδη; in 12. 18 ἦδη stood for ἀεί "in lit. *M*². Boeth.
(fort. recte)."
12. 20. δέ] *ῥωωἡῦῦ* = γάρ. Cod. Tic. also omits καὶ before κυρίως.
12. 24. δέ] A.T. omits. "om. *B. Dav.*"

ζῆλον κ.ρ. ὑπερβῆρ κ.ρ. ἰσομελῆς. ρῶν ἡγαυωσῆς κ.ρ. δῶν κ.ρ. εὐσθῆ. = πάλιν τὸ εἶδος καὶ τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται καὶ γίνεται δύο, λοιπὸν οὖν πῆ διαφέρει τὸ ἴδιον τοῦ συμβεβηκότος ῥηθήσεται.

P. 106 exhibits some variation in above passages. (i) It places after γίνονται τρεῖς in 17. 25 the words underlined equivalent to: πάλιν τὸ εἶδος down to γίνεται δύο; (ii) it supplies in the margin in a late hand the words: κ.ρ. ὑπερβῆρ ρῶν ἡγαυωσῆς κ.ρ. ρῶν ὑπερβῆρ κ.ρ. [κ.ρ. εὐσθῆ] equivalent to: εἶναι (? καὶ) τὸ γένος τοῦ εἶδους καὶ τῆς διαφορᾶς.

18. 5. λαμβανομένων] κ.ρ. ἴσῃ = ὄντων or γινομένων.
 18. 10. A.T. has κοινῶν εἶδους καὶ διαφορᾶς πέρι; so *M.* and Boeth.
 18. 12. καί] A.T. omits.
 18. 15. Title: περὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ εἶδους καὶ τῆς διαφορᾶς] ἰσομελῆς ὑπερβῆρ κ.ρ. ὑπερβῆρ κ.ρ. ὑπερβῆρ = ἰδίων διαφορᾶς καὶ εἶδους. So *M.* Boeth.
 18. 17. ποίων] ἠρωκῆ ἴσῃ = ποίων τι. "add. τι α."
 18. 21. ἀτόμων ἐστίν] A.T. omits. So *B.*
 18. 21. τοῦ κατ' αὐτήν] ἡγῆρ ἠρ ρῶν ἡγῆρ. ? = τοῦ ἡ αὐτήν. ρῶν, = than, is clearly corrupt.
 18. 23. θεοῦ] So A.T.
 19. 1. ἀνθρώπου] ἡρωκῆ ἴσῃ = τοῦ ἀνθρώπου. "add. τοῦ Brand."
 19. 2. A.T. has order: τι ἄλλο.
 19. 3. ἵππος δὲ ἀπλῶς ὄνφ] ἡρωκῆ κ.ρ. ἴσῃ ἡρωκῆ = ἀπλῶς δὲ καὶ ὄνφ.
 19. 3. οὐκ] ἡρωκῆ ἴσῃ = οὐκ ἔτι.
 19. 4. In Title τῆς κοινωνίας] A.T. implies κοινῶν. So *M.* Boeth.
 19. 6. ὑπὸ τῶν μετεχόντων] ἡρωκῆ ἴσῃ ἡρωκῆ = τῶν μετεχόντων simply, but ἡρωκῆ = ὑπό may have dropped out before a word of which ἡρωκῆ is the first syllable.
 19. 10. In title τῆς διαφορᾶς] ἰσομελῆς = ἰδίων and has order: τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ ἰδίου.
 19. 11. αὐτῆ] ὑπερβῆρ = γένος.
 19. 12. καί] A.T. omits. "om. *M.* a. Boeth."
 19. 12. A.T. reads θεοῦ, as always.
 19. 14. ἀν ἡ] ἡρωκῆ = ἡρωκῆ. So *A.* a.
 19. 16. In title τῆς κοινωνίας] A.T. has κοινῶν. So *M.* Boeth.
 19. 17. δέ] A.T. omits.
 19. 18. Before πρὸς A.T. adds κ.ρ. = καί.

APPENDIX I.

ON THE CODEX TICINUS.

A collation of this manuscript with the Greek Text supplies the following additions to and omissions from the above collations.

§ I. ON THE CATEGORIES.

ED. BEK.

PAGE.

- 1 a. 1. Cod. Tic. has *ὀνόματα*.
1 a. 10. Cod. Tic. retains *ἔστιν*.
1 a. 11. Cod. Tic. has order *ἀποδώσει λόγον*. So *g*.
1 b. 4. Add *τῆς γραμματικῆς* after *λέγεται*.
1 b. 4. *καί*] Cod. Tic. reads *ἢ καί*.
1 b. 6. Adds *τινός* after *ὑποκειμένου*.
1 b. 9. Reads *ἔστι* simply, omitting *καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐθενὸς λέγεται*. In the scholium introduced reads: *ἐξ ἀνάγκης εἶναι ἐν ὑποκειμένῳ ἄνευ γὰρ ὑποκειμένου εἶναι ἀδύνατον*.
1 b. 15. Cod. Tic. has *ὁ γὰρ τις καὶ ἄνθρωπος καὶ ζῷον*. Cp. *e*.
1 b. 22. Cod. Tic. has *τῶν ἐπ' αὐτά*.
1 b. 26. A. T. has order *ἢ ποιὸν ἢ ποσόν*.
1 b. 29. Cod. Tic. retains *τρίτην*.
2 a. 6. *τῆ*] Cod. Tic. *ἢ ἀποφάσει, τῆ*.
2 a. 6. Implies *τῆ δὲ πρὸς . . . συμπλοκῆ*.
2 a. 12. Cod. Tic. has *ἔστιν*.
2 a. 15. Cod. Tic. renders Waitz' text exactly.
2 a. 28. *κατηγορεῖται*] Cod. Tic. *κατηγορηθήσεται*.
2 a. 37. Cod. Tic. has *κατηγορεῖται*.
2 a. 38. *εἰ γὰρ κατὰ μηδενὸς τῶν τινῶν ἀνθρώπων*] Cod. Tic. *οὐ γὰρ εἰ κατὰ τινος τῶν τινῶν ἀνθρώπων*.
2 b. 2. Cod. Tic. *πάλιν καὶ τὸ χρώμα*.

- 2 b. 3. Cod. Tic. agrees with W. in reading simply *ἐν τινί*, not adding *σώματι*.
- 2 b. 7. Cod. Tic. has order of Waitz.
- 2 b. 18. Cod. Tic. *αἱ πρῶται οὐσίαι*.
- 2 b. 19. Cod. Tic. *τὸ εἶδος*.
- 2 b. 24. Cod. Tic. has *ἀποδώσει* without *τίς*.
- 2 b. 26. Cod. Tic. has *τῶν πρώτων οὐσιῶν*.
- 2 b. 31. Cod. Tic. has *τὴν πρώτην οὐσίαν*.
- 2 b. 33. Cod. Tic. has *γνωριμώτερον* simply without *μᾶλλον*.
- 3 a. 2. A. T. has *οὕτω καί*. So *g*.
- 3 a. 7. Cod. Tic. retains *κατά*.
- 3 a. 9. Cod. Tic. retains *τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν*.
- 3 a. 10. Cod. Tic. implies *φανερὸν μὲν καὶ οὕτως ὅτι οὐδεμία ἐστὶν ἐν ἰποκειμένῳ*. So *u*, Corr. *C*.
- 3 a. 17. Cancel note.
- 3 a. 26. Cod. Tic. implies *λέγεται*. So *h*, pr. *n*.
- 3 a. 30. *ὄντα*] Cod. Tic. simply omits.
- 3 a. 32. Cod. Tic. implies *λέγεται ὡς μέρη ὑπάρχοντα ἐν τινί*.
- 3 a. 34. A. T. implies *συνωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγ. π. γὰρ αἱ ἀπὸ τούτων*.
- 3 a. 36. The A. T. implies *κατὰ μὲν γὰρ* instead of *ἀπὸ μὲν γὰρ*.
- 3 a. 39. *καί*] A. T. omits. So *n*.
- 3 b. 1. sec. *καί*] A. T. omits. So *A. B. e. f*.
- 3 b. 3. A. T. transposes *εἰδῶν* and *γενῶν*. So *πμ*.
- 3 b. 7. Cod. Tic. implies *συνώνυμα . . . ἐστὶν ὄν*.
- 3 b. 8, 9. Cod. Tic. omits *ἀπὸ* in both lines. Ven. Text retains.
- 3 b. 10. Cod. Tic. retains *ἐπί*.
- 3 b. 15. Cod. Tic. reads *ἄνθρωπον* simply without adding *τίς*.
- 3 b. 18. Cod. Tic. has *οὐχ ἀπλῶς*, omitting *δέ*.
- 3 b. 20, 21. Cod. Tic. has *τὴν οὐσίαν* in both lines.
- 3 b. 27. Cod. Tic. orders the words thus: *οὐ δὲ τοῦτο ἴδιον τῆς οὐσίας*. Cp. *A. e. f*.
- 3 b. 28. *γὰρ*] A. T. omits. So *e. f. n. a*.
- 3 b. 38. Cod. Tic. does not add *μᾶλλον*.
- 4 a. 4. Cod. Tic. has order of Waitz: *εἶναι λέγεται*.
- 4 a. 6. Cod. Tic. omits *καὶ ἦττον*. So *e*.
- 4 a. 8. Cod. Tic. has *οὐσία ἐστίν*.
- 4 a. 30. Cod. Tic. has *αὐτά*.
- 4 a. 31. Cod. Tic. has *γενόμενον*.
- 4 a. 33. Cod. Tic. has *ἕκαστον αὐτὸ μεταβολήν*.
- 4 a. 34. Cod. Tic. retains *ἐστίν*.

- 4 b. 1. A. T. reads *γίγνεται* for *λέγεται*.
- 4 b. 3. Omit "Bk" in text of Collation.
- 4 b. 4. *εἰ δὴ*] A. T. *εἰ δέ*. So *e. f. g. u.*, corr. *C. n.*
- 4 b. 5. Cod. Tic. does not add *φάσκει*, but agrees with W. in reading *δεκτικὰ τῶν ἐναντίων εἶναι*.
- 4 b. 6. Cod. Tic. exactly renders Waitz' text in this passage.
- 4 b. 9. Cod. Tic. adds *ἦ* before *ἀληθής*.
- 4 b. 10. A. T. implies *δέ* instead of *γάρ*.
- 4 b. 17. Cod. Tic. has *ταῦτόν καὶ ἔν*, the order of W.
- 4 b. 22. Cod. Tic. has *διωρισμένον* simply, without *τό*.
- 4 b. 23. Cod. Tic. omits second *οἶον*, and retains *συνεχῆς δέ*.
- 4 b. 26. Cod. Tic. retains *εἰ*.
- 4 b. 27. Cod. Tic. implies *τῶν δέκα μόρια ἔστι, πρὸς οὐδένα κοινόν κ. τ. λ.* So *g.*
- 5 a. 3. Cod. Tic. retains *πρὸς τινα κοινόν*.
- 5 a. 6. *πρὸς ᾧ*] A. T. implies *πρὸς ἣν* of *n*, or *πρὸς ὅν* of *C. h.*
- 5 a. 12. Cod. Tic. *πρὸς τὸν αὐτὸν κοινόν ὄρον*.
- 5 a. 14. Cod. Tic. has order of W: *αὐτοῦ τὰ μόρια συνάπτει*.
- 5 a. 15. A. T. has *ἔτι δὲ πάλιν*, instead of *ἔτι δὲ τὰ μὲν*.
- 5 a. 17. *οἶον τὰ μὲν*] A. T. implies *τὰ μὲν γάρ*.
- 5 a. 21. A. T. has order *θέσιν τινα ἔχει*.
- 5 a. 24. Cancel note.
- 5 a. 26. A. T. introduces by some mistake the words *τὰ τοῦ τόπου* after *οὐδέ* and before *τὰ τοῦ χρόνου*.
- 5 a. 34. *ἀλλ' εἴρηται τε*] A. T. implies *εἴρηται γάρ*.
- 5 b. 3. Cod. Tic. retains *καὶ ἡ κίνησις πολλή*.
- 5 b. 16. Cod. Tic. has *ποσόν*.
- 5 b. 16. Cod. Tic. omits *αὐτό*.
- 5 b. 18. Cancel note.
- 5 b. 32. *ἀναφέρεται*] A. T. implies *ἀναφέροντα*. So *h*, pr. *C. n. d.*
- 5 b. 35. *ἐναντίοις*] Cod. Tic. *ἀλλήλοισ*.
- 5 b. 35. Cod. Tic. has order *ἅμα τὸ αὐτό*.
- 6 a. 1. Cod. Tic. implies *ἐπὶ τῆς οὐσίας*.
- 6 a. 10. Cod. Tic. has *ἐρεῖ* simply.
- 6 a. 14. *τῷ μέσῳ*] Cod. Tic. implies *τῶν μέσων*. So *e.*
- 6 a. 15. Cod. Tic. has *εἰκόσσι*, after which it omits *δέ*.
- 6 a. 22. Cod. Tic. has *οὐδὲ τὰ τρία τῶν τριῶν*.
- 6 a. 23. *χρόνος εἶναι λέγεται*] Cod. Tic. *χρόνος λέγονται*. Here *εἶναι* is omitted in *u. n. f. g.*

- 6 a. 23. τῶν εἰρημένων] so Cod. Tic. without adding τούτων.
 6 a. 25. pr. καί] A. T. omits. So *u. f. pr. n.*
 6 a. 28, 29. Cod. Tic. omits καὶ χρόνος καὶ ἴσος καὶ ἄνισος, but otherwise agrees with text of W. So *b, cp. e. u. f. g.*
 6 a. 31. Cod. Tic. has ἂν δόξαι . . . λέγεσθαι, with Waitz.
 6 a. 33. Cod. Tic. has ὁμοία simply.
 6 b. 4. αὐτὰ ἄπερ ἐστίν] Cod. Tic. τοῦθ' ὅπερ ἐστίν. So *e. n.*
 6 b. 4. A. T. omits εἶναι. So *n.*
 6 b. 7. Cod. Tic. omits εἶναι. So *n.*
 6 b. 15. Cod. Tic. implies ἢ before ἐναντιότης and perhaps omits ἐν.
 6 b. 16. A. T. reads ὄν after τι. So *e. n.*
 6 b. 19. A. T. seems to imply οὐδὲ τὰ τῶν τοιούτων οὐδενί.
 6 b. 21-24. Cod. Tic. has ὅμοιον γὰρ μᾶλλον καὶ ἤττον λέγεται· καὶ ἀνισαίτερον μᾶλλον καὶ ἤττον λέγεται, ἐκότερον αὐτῶν πρὸς τι ὄν· τό τε γὰρ ὅμοιον τινὶ ὅμοιον λέγεται καὶ τὸ ἀνισαίτερον τινὶ ἀνισαίτερον· οὐ πάντα δὲ τὰ πρὸς τι κ. τ. λ.
 6 b. 23. "τινί] *πληρηθῆ* = τινός." Cancel this note; and in note on l. 24 read τινί for τινός.
 6 b. 25. Cod. Tic. has λέγεται μᾶλλον καὶ ἤττον.
 6 b. 28. A. T. omits δέ.
 6 b. 29. A. T. has order λέγεται δούλος. So *e. n.*
 6 b. 30. A. T. adds λέγεται before δεσπότης. Cf. *e. g. d.*
 6 b. 31. Cod. Tic. implies διπλασίου ἢν ἡμισυ.
 6 b. 31. ἐλάττονος] so Cod. Tic. without either τοῦ or λέγεται.
 6 b. 32. μείζονος] so Cod. Tic. without λέγεται.
 7 a. 25. τῶν ὁμολογουμένων] Cod. Tic. τῶν ὁμολογουμένων.
 7 a. 32. Cod. Tic. has δ.
 7 a. 33. τούτου μόνου is also in *e. n.*
 7 a. 34. Cod. Tic. implies ἀπεδόθη, οἰκείως πρὸς αὐτὸ ῥηθήσεται.
 7 a. 34, 35. Cod. Tic. implies οἷον εἰ δούλος πρὸς δεσπότην λέγεται, περιαιρουμένων κ. τ. λ. So *n.*
 7 a. 36, 37. Cod. Tic. has τὸ δίποδι εἶναι καὶ τὸ ἐπιστήμης δεκτικῶ εἶναι ἀνθρώπων. Cp. *n. e.*
 7 a. 38. Cod. Tic. has τοῦ δεσπότην εἶναι.
 7 a. 39. Cod. Tic. has λέγεται in place of ῥηθήσεται, and ῥηθήσεται in place of λέγεται. Cp. *B. C. d.*
 7 b. 1. Cod. Tic. has πρὸς δ, omitting ποτε.
 7 b. 3. Cod. Tic. has ῥηθήσεται.
 7 b. 4. γάρ] A. T. implies οὖν or δὴ, and also omits ὁ and τό. ὁ om. *e.*
 7 b. 6. Cod. Tic. retains γάρ before ἔτι.

- 7 b. 7. Cod. Tic. implies *δούλος* simply without *δ*.
- 7 b. 8. Cod. Tic. retains *γάρ*.
- 7 b. 17. The omission should not include the second *καί*.
- 7 b. 19. Cancel note.
- 7 b. 20. Cod. Tic. implies *οὐκ* simply, not *οὐδέ*.
- 7 b. 25. Cod. Tic. has *λαμβάνομεν* simply without *ὑστερον*.
- 7 b. 27. A. T. perhaps implies *γενομένην*.
- 7 b. 33. Cod. Tic. and J. 401 favour the reading *αὐτὸ δὲ τὸ ἐπιστητόν*. *B. n. u. e.*
have *αὐτό*. *C. d. f.* add *τό*.
- 7 b. 34. *ἔσται*] A. T. *ἔστιν*. So *c.*, corr. *n.* Cancel note upon *πολλά*.
- 8 a. 5. Cod. Tic. has *τὸ δὲ αἰσθητὸν ἔστιν, οἶον, σώμα*.
- 8 a. 7. *τῷ αἰσθητικῷ*] A. T. *τῷ ζῳῷ*.
- 8 a. 9. A. T. has order: *τοῦ εἶναι αἰσθησιν*.
- 8 a. 14. Cod. Tic. has *καθάπερ δοκεῖ, ἢ*.
- 8 a. 14. Cod. Tic. has *κατὰ τινος τῶν δευτέρων οὐσιῶν*.
- 8 a. 20. Cod. Tic. instead of *καὶ ἢ τις κεφ.* has simply *οὐδέ κεφ.*, but like the Ven.
Text retains *οὐ* before *λέγεται*.
- 8 a. 21. Cod. Tic. retains *τινος*.
- 8 a. 29. Cod. Tic. retains *ἀποδέδοται*.
- 8 a. 30. Cod. Tic. has *ἔστι τὸ λύσαι*.
- 8 a. 32. Cod. Tic. along with the Jerusalem and Paris MSS. end the sentence with
the words *ταῦτόν ἐστι* and begin a new paragraph with *τῷ* (or *τὸ*) *πρὸς*
τί πως ἔχειν, and introduce a space of commentary between.
- 8 a. 34. Cod. Tic. has *ἔστι τοῦτο τὸ πρὸς τι*.
- 8 a. 35. Cod. Tic. involves no departure from text of W.
- 8 b. 3. A. T. implies *πρὸς τι πῶς ἔχει*.
- 8 b. 4. A. T. has order *οἶον εἰ τόδε τι οἶδε*, and Cod. Tic. has an inexplicable read-
ing which would imply in the Greek *ἀφωρισμένος ἐστι* instead of
ἀφωρισμένως.
- 8 b. 5. A. T. has order *οἶον ἐστι διπλάσιον*.
- 8 b. 9. Cod. Tic. retains *οὐκ ἀορίστως δέ*.
- 8 b. 11. Cod. Tic. retains *γάρ τὸ τοιοῦτο γίνεται, οὐκ ἐπιστήμη*.
- 8 b. 14, 15. Cod. Tic. implies *ὃ εἴαν εἰδῆ τις τῶν πρὸς τι ὠρισμένως, κάκεινο πρὸς ὃ λέ-
γεται ὠρισμένως εἴσεται*.
- 8 b. 16. Cod. Tic. has *ἕκαστον*.
- 8 b. 17. Cod. Tic. has *ὑπερ ἐστίν*.
- 8 b. 36. Cod. Tic. retains *καὶ νόσος*.
- 9 a. 7. Cod. Tic. has *διακείνται*.

- 9 a. 23. Cod. Tic. has *νοσώδεις δὲ τῷ δύναμιν ἔχειν φυσικὴν τοῦ μηδὲν πάσχειν. ὁμοίως δὲ κ. τ. λ.*, thus omitting *ῥαδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων*.
- 9 a. 27. Instead of *τῷ ἀδυναμίαν ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τούτου* Cod. Tic. involves *τῷ δύναμιν ἔχειν κακίονο μὴ ῥαδίως διαιρέσθαι τοῦ αὐτοῦ τούτου*.
- 9 a. 32. Cod. Tic. has *τὰ γὰρ δεδεγμένα ποιά λέγεται*, omitting *αὐτά* altogether. Om. *B. d. i.*
- 9 b. 1. Cancel note in text, and instead of it read thus: "A. T. has *γλυκύ* in place of *μέλι*, so that sentence runs thus: *οὔτε γὰρ τὸ γλυκὺ τῷ πεπονθέναι τι λέγεται γλυκὺ*."
- 9 b. 16. *τῶν*] A. T. seems to omit.
- 9 b. 19. Cod. Tic. retains order *Καὶ τὴν χροιάν ὄμ.*
- 9 b. 20. A. T. has order *παθῶν τινων*.
- 9 b. 22. Cod. Tic. implies reading of *W.*, except perhaps omitting *ἐν*.
- 9 b. 22. A. T. seems to involve *μελανίαί γεγένηται*.
- 9 b. 24. A. T. has order *διὰ μακρὰν νόσον*; *τὸ τοιοῦτον* is in *C.* and *Vat.* 238.
- 9 b. 25. *ἦ*] Cod. Tic. *καί*.
- 9 b. 25. Cod. Tic. has *μὴ ῥαδίως ἀποκαθίσταται ἢ καὶ διὰ βίου παραμένουσι*.
- 9 b. 32. A. T. perhaps involves *προσπεπονθέναι* instead of *πεπονθέναι*.
- 9 b. 35. Cod. Tic. retains order *τινων παθῶν*.
- 9 b. 36. Cod. Tic. has *ποιότητες ποιότητες λέγονται*.
- 10 a. 4. Cod. Tic. does not add *καί*.
- 10 a. 15. *ἦ*] A. T. implies *καί*.
- 10 a. 22. Cod. Tic. retains *πως*.
- 10 a. 27. *αἱ εἰρημέναι*] A. T. has *αἱ προειρημέναι*.
- 10 a. 28. A. T. omits *ἄλλως*.
- 10 a. 30. Cod. Tic. has *παρωνύμως λέγεται* with *W.*
- 10 b. 9. Cod. Tic. has *τῆς ἀρετῆς* simply.
- 10 b. 10. Cod. Tic. has *τὰ παρωνύμως*.
- 10 b. 11. Cod. Tic. has *ἄλλως*.
- 10 b. 18. Cod. Tic. has *τὸ λοιπὸν ἔσται ποιόν*.
- 10 b. 20. Cod. Tic. has *τῇ δικαιοσύνῃ ἢ ἀδικία*.
- 10 b. 23. A. T. has *ἐφαρμόζει* with *g. n.*
- 10 b. 31. Cod. Tic. omits *καὶ ἦττον*. So *B.* and pr. *A.*
- 11 a. 3. *καὶ τὸ ἦττον*] Cod. Tic. omits.
- 11 a. 6. Cod. Tic. does not add *καὶ τὸ ἦττον*.
- 11 a. 8. *ἦ τόν*] A. T. has *καὶ τόν*. So *C. e.*, corr. *n.*
- 11 a. 9. A. T. implies *τὰ δὲ μὴ ἐνδεχόμενα*, or perhaps *ἐπιδεχόμενα*. The same word is used as rendered *ἐπιδέχεται*, *ἐπιδέχεται*, and *ἐπιδεχόμενα* in ll. 3, 6, and 7.

But, it should be added, this same word is the usual Arm. equivalent of *ἐνδέχομαι*.

- 11 a. 13. A. T. has *μᾶλλον* simply, not adding *καὶ ἦττον*.
 11 a. 16. A. T. has *μόνας* after *ποιότητας*.
 11 a. 24. *τῶν πρὸς τι* is read in *C. e. f.*
 11 a. 29. Cod. Tic. retains *καί*.
 11 a. 30. Cod. Tic. has *οὐ* simply, not *ἀλλὰ οὐ*. So in l. 31.
 11 a. 30 alt. *γραμματικῆ]* Cod. Tic. has this in margin in first hand, but in text has *ἐπιστήμη*.
 11 a. 37. A. T. seems to involve *ἀτοπώτερον*.
 11 b. 1. A. T. omits *δέ* after *ἐπιδέχεται*. So *e. n. i. g.*
 11 b. 2. pr. *καί]* Cod. Tic. omits. So *e.*
 11 b. 6. *θερμαίνεσθαι]* Cod. Tic. has *λυπέισθαι* without *τό*.
 11 b. 27. *τινὸς γὰρ διπλάσιον]* A. T. omits. *n. om. διπλάσιον*.
 11 b. 30. Cod. Tic. retains words *τὸ γὰρ ἐπιστητὸν κ. τ. λ.*
 11 b. 36. Cod. Tic. has order of W.
 11 b. 38—12 b. 2. A. T. omits *δέ*, and Cod. Tic. reads *ὅσα τῶν ἐναντίων ἐστὶ**, *τοιαυτὰ ἐστὶν ὥστε ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι ἢ ὧν κατηγορεῖσθαι, ἀναγκαῖον αὐτῶν θάτερον ὑπάρχειν, οὐ** *οὐδὲν ἐστὶν ἀνὰ μέσον*.
 12 a. 6. A. T. has order: *ἢ ὑγίειαν ἢ νόσον*.
 12 a. 6. A. T. has order: *καὶ ἄρτιον δὲ καὶ περιττόν*.
 12 a. 9. A. T. has order: *οὔτε ἄρτιον καὶ περιττοῦ*.
 12 a. 13. A. T. has order: *λευκόν ἐστὶν ἢ μέλαν*.
 12 a. 13. A. T. implies *οὐ φαῦλον δὲ καὶ σπ.*, or *οὐδὲ φ. κ. σπ.*
 12 a. 14. *κατηγορεῖται μὲν καὶ κατ']* Cod. Tic. *κατηγορηται μὲν κατ'*, while the Venice Text implies *ὁ κατηγορηται κατ'*. *e. om. καί*.
 12 a. 23. A. T. has order: *ἀποδοῦναι τὸ ἀνὰ μέσον*.
 12 a. 28. Cod. Tic. has *περὶ τοῦτο* simply.
 12 a. 29, 30. Cod. Tic. has *ἕκαστον τῶν τῆς ἕξεως δεκτικῶν, ὅταν ἐν ᾧ πέφυκεν ὑπάρχειν, ὅτε (or ? ὅταν) ὁ πέφυκεν ἔχειν μηδαμῶς μὴ ὑπάρχειν*.
 12 a. 35. A. T. has order: *τὸ ἔχειν τὴν ὕψιν*. *C. e. n.* have same order, but read *ἕξιν*.
 12 a. 39. Cod. Tic. adds *καί* before *ἐστερηῆσθαι*.
 12 b. 6. A. T. has order: *κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν*. So *n.*
 12 b. 7. A. T. has order: *κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν*. So *n.*
 12 b. 9. It should be remarked that *ἦ* is read for *καί* in *C. n.*
 12 b. 23. Cod. Tic. has *κἀκεῖνο* simply.
 12 b. 27. Cod. Tic. omits *δῆλον*.

- 12 b. 28. *ὄν*] First hand in Cod. Tic., also J. 1291 read *δ*, which in Cod. Tic. is corrected by an ancient hand into *ὄν*. Ven. Text has *ὄν*.
- 12 b. 30. Cod. Tic. simply omits *γάρ*; also omits *τι* after *μέσον*.
- 12 b. 30. *ὄν*] Cod. Tic. implies *ὄν δέ*. Thus acc. to Cod. Tic. l. 30 would run :
τούτων οὐδὲν ἦν ἀνὰ μέσον, ὄν δὲ θάτερον ἀναγκαῖον ἦν τῷ κ. τ. λ.
- 12 b. 33. A. T. implies *οὐ γὰρ λευκὸν οὔτε μέλαν πᾶν εἶναι τὸ δεκτικόν*, omitting *ἀνάγκη*.
- 12 b. 37. Cod. Tic. retains *εἰ μὴ* simply.
- 12 b. 38. *ἐπὶ δὲ—ὑπάρχειν*] Cod. Tic. retains text of Waitz.
- 12 b. 39. *καὶ* before *οὐχ*] Cod. Tic. omits.
- 13 a. 2. Cod. Tic. retains *ὑπάρχει*.
- 13 a. 8. Cod. Tic. has *ἀλλ' οὐδ' ὄν ἀνὰ μέσον ἐστίν, ἀναγκαῖον ποτε παντί*. Cp. *η*.
- 13 a. 9. Cod. Tic. has *ὑπάρχειν* simply.
- 13 a. 11. *καὶ τούτων*] Cod. Tic. *καὶ τοῦτο*.
- 13 a. 14. *ἀλλὰ τισί*] so Cod. Tic. simply.
- 13 a. 24. Cod. Tic. omits *καί*.
- 13 a. 34. Cod. Tic. does not add *μεταβολὴν γίνεσθαι*.
- 13 a. 35. *τις*] Cod. Tic. implies *οὔτις*.
- 13 a. 36. Cod. Tic. has *ἔφυσεν* simply.
- 13 b. 3, 4. A. T. has order : *ἀναγκαῖον εἶναι θάτερον ἀληθές*, still omitting *αἰ*.
- 13 b. 11. Cod. Tic. retains *ἐστίν*.
- 13 b. 18. Cod. Tic. involves *οὔτε γὰρ τὸ νοσεῖ Σωκράτης οὔτε τὸ ὑγιαίνει ἀληθές ἐστίν, αὐτοῦ μὴ ὄντος ὄλωσ τοῦ Σωκράτους ψεύδος*.
- 13 b. 20. Cod. Tic. omits *καὶ τῆς ἕξεως* and words *τε ὄλωσ οὐδέτερον ἀληθές, ὄντος τε*, and also reads *ἐστί* instead of *αἰ* after *οὐκ* in l. 21.
- 13 b. 25. *ὄλωσ*] A. T. implies *ἀπλῶσ*.
- 13 b. 30. Cod. Tic. retains *καί*.
- 13 b. 33. Cod. Tic. involves *ὥστε ἐπὶ ἀλλήλων ἴδιον*.
- 13 b. 36. Cod. Tic. retains *τοῦτο δὲ δῆλον*.
- 13 b. 37. Codices *C. g. e. n.* also make this addition.
- 14 a. 20. *γένη*] Cod. Tic. has *γένος*.
- 14 a. 24. Cod. Tic. retains *ἐν γένει*.
- 14 a. 26. A. T. has *πρῶτον μὲν γὰρ καί*. So *e. n. u.*
- 14 a. 36. Cod. Tic. has *κατά* simply, but adds *τό* before *πρότερον*, with *A. d. e. i. u.*
- 14 b. 4. A. T. has *παρὰ τὰ προειρημένα*. So *g.*
- 14 b. 5. Cod. Tic. retains *εἶναι τῇ φύσει δοκεῖ*.
- 14 b. 9. A. T. omits *σχεδόν*. So *n.* It should be added that Codd. *e. n.* have order : *τοῦ πρ. τρόποι*.

- 14 b. 10. A. T. perhaps implies instead of *καὶ ἕτερος εἶναι* the following: *ἕτερος ἔτι εἶναι*.
- 14 b. 11. Cod. Tic. has *τῶν γὰρ ἀντιστρεφόντων* simply.
- 14 b. 24. Cod. Tic. simply omits *δὲ λέγεται*.
- 14 b. 25. A. T. omits *ἔστιν*. So *n*.
- 14 b. 38. Read in note *χερσαῖον* for *χερσόν*.
- 15 a. 4. The order of A. T. *ἀεὶ τῶν εἰδῶν* is read in *C*.
- 15 a. 5. A. T. omits *ἔστι*. So *e. n*.
- 15 a. 9, 10. Cod. Tic. has *μηδαμῶς δὲ αἴτιον τοῦ εἶναι τῷ ἑτέρῳ ἔστί*.
- 15 a. 14. Cod. Tic. retains order of *W*.
- 15 a. 15. Cod. Tic. has *αὐται μὲν οὖν αἱ κινήσεις*.
- 15 a. 17. Cod. Tic. has *τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς* by a copyist's error.
- 15 a. 19. Cod. Tic. retains *ἀλλοιούμενον*, but for *τινά* implies *τινάς*.
- 15 a. 20. Cod. Tic. retains *ἀλλοιοῦσθαι*.
- 15 a. 29. Read in note "rc add *n*."
- 15 b. 1. Cod. Tic. retains *κίνησις ἡρεμία*.
- 15 b. 6. Cod. Tic. retains *τῇ δὲ λοιπῇ τ. ἀπ. κιν.*
- 15 b. 7. Cod. Tic. adds *τι* after *εἶναι*. So *C. f*.
- 15 b. 9. *ἢ τὴν εἰς τ. ἐ. τ. π. μεταβολήν*] Cod. Tic. *τῇ εἰς τ. ἐ. τ. π. μεταβολῇ*. So *A. B. e. u. pr. d. n*.
- 15 b. 13. Cod. Tic. has *τῇ κατὰ τὸ ποιὸν ἡρεμία ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολή*.

§ II. ON THE DE INTERPRETATIONE.

- 16 a. 6. Cod. Tic. has *ὧν μέντοι τούτων* (a simple corruption in Arm. of *ταῦτα*) *σημεῖα πρώτων, ταῦτα πᾶσι κ. τ. λ.* Boeth.: "quorum autem haec primorum."
- 16 a. 8. Cod. Tic. retains *ἤδη ταῦτά*.
- 16 a. 10. Cod. Tic. retains *ὅτι μὲν*.
- 16 a. 10. Cod. Tic. retains *ἤδη*.
- 16 a. 11. *φ*] Cod. Tic. like *V. T.* has *οἷς*.
- 16 a. 14. Cod. Tic. retains reading of *W*.
- 16 a. 15. Cod. Tic. has *ἢ τὸ λευκόν, ὅταν μὴ προστεθῇ τι οὐπω ἔστιν οὔτε ψεῦδος οὔτε ἀληθές· σημεῖον δὲ ἔστί τοῦδε. καὶ γὰρ κ. τ. λ.*
- 16 a. 19. A. T. omits *μὲν οὖν*.
- 16 a. 25. A. T. implies *ἀλλ' οὐδενὸς κεχωρισμένου*. So Boeth.: "sed nullius separati."
- 16 a. 26. Boethius also omits *οὐδέν*, reading "ut in equiferus ferus. Secundum placitum vero."

- 16 a. 27. Cod. Tic. omits the scholion added in other texts.
- 16 b. 1. Cod. Tic. implies *ἀλλὰ πτώσις ὀνόματος*. Cod. A has *πτώσις*.
- 16 b. 4. *οὐδὲν γὰρ πω*] The A. T. rather implies *οὐδέ πω γὰρ* than *οὐδέ γὰρ πω*.
- 16 b. 6. Cod. Tic. omits *δέ* with *g*, and adds *τὸ* before *μέρος*.
- 16 b. 11. Erratum. Read in second line of note "*ξ=ὑποκειμένων*."
- 16 b. 12. *λέγω*] A. T. *λέγομεν*. So 17 a. 39.
- 16 b. 20. Cod. Tic. retains *ὁ λέγων*.
- 16 b. 24. Cod. Tic. retains *ἦν*.
- 17 a. 11. Cod. Tic. has *ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος*. Boethius agrees with A. T. throughout this passage: "ex verbo esse vel casu. Etenim hominis ratio."
- 17 a. 12. *ἢ τι τοιούτων*] Cod. Tic. implies *ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων*.
- 17 a. 14. Cod. Tic. implies *οὐ γὰρ τῷ σύνεγγυς δὴ εἰρησθαι*.
- 17 a. 30. Cod. Tic. reads comma before, not after, *ὡσαύτως*, and A. T. omits *καί* before *ὁ κατέφησε*. So Boeth. "et quod quis negaverit."
- 17 a. 33. Cod. Tic. omits *καί*, but retains *τοῦτο*.
- 17 a. 36. In note on *ἄλλα* read *ἔτι* for *ἐπι*.
- 17 a. 40. Cod. Tic. for *ἡριωρῶν ἡριῶν* has *ἡριωρῶν ἡριῶν*, the regular equivalent of *καθ' ἕκαστον*.
- 17 b. 4. Boethius omits *τι*.
- 17 b. 4. Cod. Tic. has *ἔσονται ἐναντία αἱ ἀποφάνσεις*.
- 17 b. 7. Boeth. omits *αὐται μὲν*: "quando autem in universalibus non universaliter, non sunt contrariae."
- 17 b. 8. Boeth. omits *ποτέ*: "est esse contraria."
- 17 b. 13. *καθόλου κατηγορεῖν τὸ καθόλου*] Cod. Tic. implies *τὸ καθόλου κατηγορεῖν καθόλου*.
- 17 b. 14. Boethius also omits *ἀληθῆς*: "nulla enim affirmatio erit, in qua."
- 17 b. 17. Cod. Tic. implies *καὶ ἀποφάσει λέγω*, though the first hand suspects *καί*.
- 17 b. 18. Cod. Tic. retains *ὅτι οὐ καθόλου*.
- 17 b. 20. Cod. Tic. retains *ἐναντίως*.
- 17 b. 22. Cod. Tic. omits words: *οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιος*.
- 17 b. 28. Cod. Tic. does not add *ὡσαύτως*.
- 17 b. 28, 29. Cod. Tic. omits words: *οὐκ ἔστι Σωκράτης λευκός*.
- 17 b. 32. alt. *καί*] Cod. Tic. omits. So *G*.
- 17 b. 33. pr. *καί*] Cod. Tic. omits.
- 17 b. 40. *ἢ κατάφασις*] Cod. Tic. has this in margin in first hand, but in text *ἢ ἀπόφασις*.
- 17 b. 40. Cod. Tic. has *ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ*.
- 18 a. 1. Cod. Tic. has *ἢ ὡς καθόλου ἢ ὡς μὴ καθόλου*.

- 18 a. 3. Cod. Tic. has οὐκ ἢ ἀντικειμένη.
- 18 a. 5. Cod. Tic. has τῇ δὲ τις ἄνθρωπος ἢ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός, omitting first λευκός.
- 18 a. 8. Boeth. partly agrees with A. T. "uni negationi una adfirmatio."
- 18 a. 15. Cod. Tic. has simply οὐκ.
- 18 a. 21. Cod. Tic. has οὐδὲν γὰρ διαφέρει εἰπεῖν ὅτι ἔστιν ἵππος καὶ ἄνθρωπος λευκός, ἢ ὅτι ἔστιν ἵππος λευκός καὶ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. Thus in l. 21 Arm. omits the words τοῦτο and ἢ, perhaps reading ὅτι in place of latter, and in l. 22 omits τοῦτο δὲ οὐδὲν διαφέρει τοῦ εἰπεῖν, and in l. 23 introduces ἢ ὅτι before ἔστιν ἵππος λευκός.
- 18 a. 28. Cod. Tic. omits ἀνάγκη.
- 18 a. 32. Cod. Tic. has τῶν καθόλου λεχθέντων, μὴ καθόλου. So *e.*
- 18 a. 32. Cod. Tic. omits δέ after εἴρηται.
- 18 a. 34. Note refers to first ἢ.
- 18 a. 35. Boeth. reads "nam si hic quidem," etc., so agreeing with A. T.
- 18 a. 37. Cod. Tic. has κατάφασις simply.
- 18 b. 2. Cod. Tic. retains ἢ οὐ λευκόν.
- 18 b. 2. Cod. Tic. retains ἢν.
- 18 b. 3. Cod. Tic. reads καὶ εἰ μὴ, ψεύδεται, omitting ὑπάρχει, but retaining καί.
- 18 b. 5. Cod. Tic. has ἢ ψευδῆ simply.
- 18 b. 6. ἢ οὐκ ἔσται] Cod. Tic. has ἢ οὐκ οὐκ ἔσται.
- 18 b. 9. Cod. Tic. retains οὕτως ἢ μὴ οὕτως.
- 18 b. 21. Cod. Tic. has ὅτι λευκόν καὶ μέλαν, δεῖ.
- 18 b. 22. Cod. Tic. implies εἰ δὲ ὑπάρχειν εἰς αὔριον, ὑπάρχειν εἰς αὔριον εἰ δὲ μὴ ἔσται μῆτε μὴ ἔσται εἰς αὔριον, οὐκ ἂν εἴη τὸ κ. τ. λ. Thus the only real change implied is of ὑπάρχει into ὑπάρχειν in l. 22, which reading is found in *d. u.* and the addition of εἰς before αὔριον in l. 23 as found in *C. E. e. u.*
- 18 b. 25. Boeth. also adds ναυμαχίαν.
- 18 b. 26. A. T. has order ταῦτα ἄτοπα.
- 18 b. 33. Cod. Tic. omits τοδί after ἔσται. So also Boeth.
- 18 b. 37. Cod. Tic. retains ἢ μὴ εἶπον.
- 18 b. 38. Cod. Tic. retains text of W, only omitting τι. Boeth. also omits τι.
- 18 b. 39. Boeth. seems to have read διὰ τὸ καταφάναι ἢ ἀποφάναι, for he renders "propter negare vel adfirmare."
- 19 a. 2. Cod. Tic. does not add καί.
- 19 a. 4. Cod. Tic. has ὅτε γὰρ ἀληθῶς εἶπέ τις, ὅτι ἔσται. Boeth. also renders "quando enim."
- 19 a. 6. Cod. Tic. retains εἰπεῖν ἀεὶ ὅτι ἔσται.
- 19 a. 7. δῆ] A. T. δέ.

- 19 a. 9. Cod. Tic. agrees with Waitz except that it omits *ὁμοίως* and implies *ἐνδεχόμενα γίνεταί* rather than *ἐνδέχεται*. Boethius omits *ὁμοίως*.
- 19 a. 18. Omit note ad loc.
- 19 a. 20. Boethius also has "vel adfirmatio vel negatio."
- 19 a. 21. Cod. Tic. implies no alteration of text of W.
- 19 a. 26. Cod. Tic. has *ὅτε ἔστι τὸ ἀπλῶς εἶναι κ. τ. λ.*
- 19 a. 28. *εἶναι μὲν*] Cod. Tic. *εἶναι δέ*.
- 19 a. 28. Cod. Tic. has *ἅπαν* simply.
- 19 a. 36. Cod. Tic. retains *τούτων γάρ* simply.
- 19 a. 37. Cod. Tic. retains *θάτερον μῦθον*.
- 19 a. 38. Cod. Tic. has *μᾶλλον* simply.
- 19 a. 39. Cod. Tic. implies *τὴν ἐτέραν, οὐ μέντοι ταύτην ἀλ. ἢ ψ. ὥστε*.
- 19 b. 7. Cod. Tic. agrees with text of W.
- 19 b. 8. *ὄνομα μὲν οὐ λέγω*] *ῶνικεῖ ἢ κ. ῶνικεῖ* in Cod. Tic. The punctum delens set over *ηξ* by first hand implies that *οὐ* is to be omitted.
- 19 b. 9. Cod. Tic. has *ἐν γάρ πως σημαίνει τὸ ἀόριστον ὄνομα, ὥσπερ καὶ τὸ οὐκ ὑγιαίνει οὐ ῥῆμα ἐστὶ πᾶσα κατάφασις*.
- 19 b. 12. Boethius renders *οὐδέ* by "vel," as if he read *ἤ*.
- 19 b. 15. Boethius also omits *ἔσται*.
- 19 b. 20. *λέγω δὲ οἶον*—19 b 32. *οὕτω τέτακται*] Cod. Tic. agrees with text of W. throughout except for following small differences:—
- b. 22. Read in order *ταῦτα ἔσται*.
- b. 25. Read *δικαίῳ* for *ἀνθρώπῳ* twice. So Boethius.
- b. 27. Omit *ἀπόφασις τούτου*.
- b. 28. Omit *οὐκ ἔστι δικ. ἄν.*
- b. 30. Read *δικαίῳ* for *ἀνθρώπῳ* twice and set *προσκειῖσεται* at end of clause after *τῷ οὐ δικαίῳ*. So Boethius.
- b. 31. Read *λέγεται* instead of *εἴρηται*.
- 20 a. 8. Cod. Tic. retains *πᾶς ἄνθρωπος*.
- 20 a. 10. Cod. Tic. adds *τὸ ὄνομα* after *καθόλου*.
- 20 a. 13, 14. Cod. Tic. has *ἢ ὅτι καθόλου τοῦ ὀνόματος ἢ καταφάναι ἢ ἀποφάναι*.
- 20 a. 14. *τὰ δὲ ἄλλα*] A. T. has *τὰ δὴ ἄλλα* or *τὰ ἄλλα οὖν*. Boethius "ergo cetera."
- 20 a. 17. A. T. omits *ἐστι*.
- 20 a. 19. *αἱ δὲ ἀντικειμέναι*] Cod. Tic. *οὔτε (or οὐδέ) αἱ ἀντικειμέναι*.
- 20 a. 23. Cod. Tic. retains *οὐ*.
- 20 a. 23. Cod. Tic. has *φανερὸν δὲ ὅτι*, retaining *δέ* but rejecting *καί*.
- 20 a. 24. Cod. Tic. retains order *εἰ ἀληθές*.
- 20 a. 25. Cod. Tic. retains *ὅτι καί*.

- 20 a. 31. *καί*] A. T. has *ἤ*. So Boethius "nomina vel verba."
- 20 a. 32. A. T. implies *ἀπόφασις* instead of *ἀποφάσεις*.
- 20 b. 3. Cod. Tic. retains *ἔστι*.
- 20 b. 4. Cod. Tic. retains *τοῦ μὲν γάρ*.
- 20 b. 19. Cod. Tic. has *εἰάν* simply.
- 20 b. 32. Cod. Tic. omits *τῶν* before *χωρίς*.
- 20 b. 34. Boethius also omits *ταῦτα*: "et ut unum" is his rendering.
- 20 b. 36. The Cod. Tic. implies, as it would seem, the following: *εἰ γὰρ μὴ, ὃ τί τις ἐκότερον εἶη, καὶ ἄμφω, πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔπεται*. Boethius has "si enim, quoniam alterutrum dicitur, et utrumque dicitur, multa et inconvenientia erunt." From which Karl Meiser (*Jahrbücher für classische Philologie von Fleckeisen*, Band 117, p. 252) infers that Boethius read *εἰ γάρ, ὅτι ἐκότερον, καὶ τὸ συνάμφω*. The reading *εἰ γὰρ μὴ* was beyond doubt in the Armenian translator's Greek text.
- 20 b. 39. *ὥστε ἔσται ἄνθρωπος λευκός λευκός*] Cod. Tic. has *ὥστε ὁ* (or *τὸ*) *ἄνθρωπος ἔσται λευκός*.
- 21 a. 2. *καὶ Σωκράτης—δίπους*] Cod. Tic. has *καὶ Σωκράτης, ἄνθρωπος· καὶ ἄνθρωπος καὶ δίπους*.
- 21 a. 5. Cancel note on *ἀπλῶς*.
- 21 a. 6. *λέγειν ἄτοπα*] Cod. Tic. implies *ψεύδεσθαι ἄτοπα*.
- 21 a. 11. Cod. Tic. omits *τό*. So *π*.
- 21 a. 12. *οὐδ' εἰ τὸ λευκὸν μουσικόν*] Cod. Tic. has *εἰ δὲ τὸ λευκὸν μουσικόν*. In the Cod. Tic. there is a lacuna between *τὸ* and *λευκόν*, where one letter has been erased. What the letter was cannot be seen, but there is no room for the equivalent of *οὐ* to have stood there. Like the Ven. Text the Cod. Tic. omits the words immediately following.
- 21 a. 13. Cod. Tic. retains *τὸ μουσικὸν λευκόν*.
- 21 a. 14. Cod. Tic. retains *τὸ λευκὸν μουσικόν*.
- 21 a. 18. Boethius has order of A. T. "in homine bipes et animal."
- 21 a. 22. Boethius, like the A. T., implies *οἷς ἔπεται*: "quando in adiecto quidem aliquid oppositorum inest quae consequitur contradictio."
- 21 a. 25. Cod. Tic. omits *μή* altogether.
- 21 a. 31. Cod. Tic. has *καὶ ἀληθές ἐστιν εἰπεῖν*.
- 21 b. 1, 2. Cod. Tic. implies *τοῦ εἶναι ἄνθρωπον ἀπόφασις μὴ εἶναι ἄνθρωπον, τὸ μὴ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ τὸ εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον*. It therefore omits the words *οὐ τὸ εἶναι μὴ ἄνθρωπον, καὶ τοῦ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον* doubtlessly through the similar endings. In this as in other passages where omissions in the Cod. Tic. are clearly due to this cause, the

Venice Text is a record of attempts to patch up a meaning out of the mutilated passage.

- 21 b. 5. The Cod. Tic. agrees with Ven. Text except in this, that λέγω is added, though in first hand, in margin.
- 21 b. 6. προστίθεται] A. T. implies προστιθείη.
- 21 b. 11. τὸ δυν. μ. ε. ἀλλ' οὐ τ. μ. δ. ε.] The Cod. Tic. has οὐ μὴ δυνατὸν εἶναι ἀλλὰ τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι.
- 21 b. 12. Cod. Tic. has δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι.
- 21 b. 18. Boethius agrees with A. T. and *n.* "non igitur est ista negatio."
- 21 b. 19. Cod. Tic. reads ἐκ τούτων ἢ τὸ αὐτὸ καταφάναι.
- 21 b. 20. Cod. Tic. retains ἢ μὴ κατὰ τὸ εἶναι.
- 21 b. 21. Cod. Tic. reads γίνεσθαι καταφάσεις. So Boethius, "fieri adfirmationes."
- 21 b. 23. τοῦ δυνατὸν εἶναι τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι] Cod. Tic. has τοῦ δυνατὸν εἶναι, τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ (οἱ οὐ) δυνατὸν μὴ εἶναι, the last clause of which the first hand, it seems, corrected into ἀλλὰ οὐ τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι, which reading is in *C. K. f.*
- 21 b. 25. Perhaps the A. T. implies ἐνδεχομένου εἶναι.
- 21 b. 27. Cod. Tic. retains τὰ δ' ὑποκειμένα, but rejects πράγματα.
- 21 b. 28, 29. The Cod. Tic. repeats by a dittology the words τὸ μὲν λευκὸν τὸ δ' ἄνθρωπος, οὕτως ἐνταῦθα τὸ μὲν εἶναι καὶ μὴ εἶναι ὡς ὑποκειμένον γίνεται.
- 21 b. 34, 35. Cod. Tic. reads τοῦ δὲ δυνατὸν μὴ εἶναι ἀπόφασις οὐ τὸ μὴ (οἱ οὐ) δυνατὸν εἶναι ἀλλὰ τὸ μὴ (οἱ οὐ) δυνατὸν μὴ εἶναι. This is the reading of *A. K. c.* rec. marg. *B.*
- 21 b. 36. αἱ τοιαῦται κ. τ. λ.] Cod. Tic. nearly agrees with the Ven. Text and would thus run in Greek: αἱ τοιαῦται, δυνατὸν εἶναι καὶ δυνατὸν οὐκ (οἱ μὴ) εἶναι, ἀλλ' οὐ τὸ δυνατὸν εἶναι καὶ τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι, οὐ τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι, οὐδέποτε.
- 22 a. 1. ἀντικείμενα γὰρ οὐδέ γε.] Cod. Tic. agrees with text of *W.* in exhibiting this reading.
- 22 a. 4. οὐ τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.] Cod. Tic. implies οὐ τοῦ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, which is perhaps a slip in rendering.
- 22 a. 6. καὶ τοῦ ἀδύνατον εἶναι] Cod. Tic. seems to retain just this reading.
- 22 a. 7. τοῦ δὲ ἀδύνατον μὴ εἶναι] Cod. Tic. seems to involve τοῦ δὲ ἀδυνάτου μὴ εἶναι.
- 22 a. 8. καὶ μὴ εἶναι δεῖ] Cod. Tic. has καὶ μὴ εἶναι ἀεὶ δεῖ.
- 22 a. 9. A. T. has full stop after ὑποκειμένα.
- 22 a. 10. ποιοῦντα] Cod. Tic. and a Jerusalem MS. have here *ωνηζήβληζ* = προστίθεντα. In note on 21 b. 5 I conjectured that *ωνηζήβληζ* προστίθεντα

- 22 b. 2. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι] Cod. Tic. has ἀναγκαῖον γὰρ τὸ μὴ (or οὐ?), μὴ εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι.
- 22 b. 6. A. T. omits first εἶναι.
- 22 b. 6. Cod. Tic. retains ἀλλὰ μὴ εἶναι.
- 22 b. 8. καὶ μὴ, ταῦτα ἐξ ἐναντίας] Cod. Tic. punctuates differently, thus: καὶ μὴ ταῦτα, ἐξ ἐναντίας.
- 22 b. 11, 12. εἰ γὰρ μὴ, ἢ ἀπόφασις ἀκολουθήσει] Cod. Tic. implies thus: εἰ γὰρ μὴ εἴη ἀπόφασις, ἀκολουθήσει.
- 22 b. 12. Cod. Tic. retains φάναι.
- 22 b. 13. εἰ μὴ δυνατόν] Cod. Tic. has εἰ μὴ ἀδύνατον.
- 22 b. 13. ἀδύνατον ἄρα] So Cod. Tic. in text, but a definite article is added above the line in an early hand, as if τὸ ἀδύνατον ἄρα should be read.
- 22 b. 15. τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι ἀκολουθεῖ, τούτῳ δὲ τὸ μὴ] Cod. Tic. implies τὸ οὐκ δυνατόν εἶναι ἀκολουθεῖ καὶ τούτῳ τὸ μὴ.
- 22 b. 17. Cod. Tic. retains οὐδέ.
- 22 b. 18. Cod. Tic. retains ἀκολουθεῖ simply, without οὐ.
- 22 b. 19. Cod. Tic. implies τούτῳ δὲ ὁπότερα ἂν ἀληθῆ ἦ.
- 22 b. 20. Cod. Tic. has οὐκ ἔτι ἔσται ἐκείνο ἀληθές.
- 22 b. 25. Cod. Tic. retains text of W. except in that it implies δέ instead of γάρ.
- 22 b. 28. καί] Cod. Tic. omits.
- 22 b. 28. Boethius has same order as A.T. "sic positus."
- 22 b. 31. Cod. Tic. retains ἀντίφασιν simply.
- 22 b. 31. Boethius has order of A.T. "si quis non hanc dicat esse."
- 22 b. 32. Boethius agrees with A.T. "sed utraeque falsae sunt."
- 22 b. 35. τὸ ἀναγκαῖον εἶναι] Cod. Tic. τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι without adding καί.
- 22 b. 35. μὴ] Cod. Tic. omits, also Ven. Text.
- 22 b. 36. δέ] Cod. Tic. omits, along with stop before τοῦτο in b. 35.
- 22 b. 37. Cod. Tic. retains καί.
- 23 a. 3. οὐδ'] has dropt out of the Cod. Tic., in a way easily understood, for καὶ μὴ and οὐδ' have one and the same Armenian equivalent.
- 23 a. 4. Boethius also omits δέξασθαι.
- 23 a. 6. Cod. Tic. has ἀντικειμένων simply.
- 23 a. 9. Cod. Tic. has τὸ δυνατόν εἶναι ὅτι, but does not add τὸ δέ.
- 23 a. 11. οἶον] Cod. Tic. omits, but implies τὸ δυνατόν.
- 23 a. 11. εἶναι] η omits as well as A.T. Boethius also omits: "ut possibile est ambulare quoniam ambulabit," where "possibile est" is the equivalent of δυνατόν alone.
- 23 a. 13. τὸ μὴ ἀδύνατον] Cod. Tic. has τὸ δυνατόν.

- 23 a. 16. Cod. Tic. reproduces text of W. except in implying *τοῖς ἐν μέρει*.
- 23 a. 20. Cod. Tic. has *τούτοις πως*, if that be really the sense of *σημαινέτω χωρισμῶν*.
- 23 a. 21. δῆ] A.T. has δέ. Boethius has: "manifestum est autem," which seems to imply δέ, "ergo" being his equivalent for δῆ.
- 23 a. 23. Cod. Tic. has *δυνάμει ἐνεργείᾳ αἰεὶ εἰσιν*. Boethius agrees with this, except that he does not add *αἰεὶ*. He renders "et haec quidem sine potestate actu sunt." It is noticeable that in the preceding line a. 22 he renders *καὶ τὰ ἐνεργείᾳ*, "et quae actu sunt," where *ἐνεργείᾳ* stands in text of Waitz and also in A.T.
- 23 a. 25. Here again Boethius agrees with A.T.: "sunt actu, sed potestate solum."
- 23 a. 27. Cod. Tic. retains ἡ κατάφασις τῆ ἀποφάσει.
- 23 a. 28. ὁ λόγος τῶ λόγῳ] The A.T. would imply *λόγος λόγῳ* simply.
- 23 a. 30. Cod. Tic. retains ἡ τό.
- 23 a. 31. Boethius has order of A.T. "Callias iustus est, Callias iustus non est."
- 23 a. 32. Cod. Tic. has *τούτων*; τὰ μὲν γὰρ ἐν τῇ φωνῇ, omitting *εἰ*.
- 23 a. 39. A.T. involves instead of *ἀποφάσεως* rather *ἀντιφάσεως*.
- 23 b. 2. Cod. Tic. omits *ἔστι* before *μία* altogether.
- 23 b. 2. Cod. Tic. involves *καθ' ὁποτέραν καὶ ἐναντία*; which is read in *n* except for the *καί*.
- 23 b. 13. A.T. omits *ἐστίν* and with *μ* adds *εἰσιν* after *αὐται δέ*.
- 23 b. 15. Cod. Tic. has *εἰ οὖν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ οὐ κακὸν ἐστι*.
- 23 b. 17. μᾶλλον δὲ ἐκάστου ἀληθῆς ἢ καθ' ἑαυτοῦ] Cod. Tic. retains this reading except that it has ἢ "or" for ἡ.
- 23 b. 18 and b. 19. A. T. seems to omit *ὅτι* before *ἀγαθόν* and before *κακόν*.
- 23 b. 21. ἡ τῆς ἀποφάσεως] A.T. has ἡ ἀντίφασις.
- 23 b. 21. Boethius also omits *δόξα*.
- 23 b. 21. δέ] Cod. Tic. involves *γάρ*.
- 23 b. 24. δὲ ἡ τῆς ἀντιφάσεως] A.T. has *δὲ ἀποφάσεως* and omits *ὅτι* in b. 26.
- 23 b. 28. ἢ] A.T. omits.
- 23 b. 33. A.T. has *ἔχει καὶ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ*.
- 23 b. 36. Cod. Tic. has *οὐκ ἤδη ἡ λέγουσα ὅτι κακόν*;
- 23 b. 39. Cod. Tic. omits *καί*.
- 23 b. 40. οὖν] A.T. has *δέ*.
- 24 a. 1—24 a. 3. Cod. Tic. seems to imply: *οὐ γὰρ ἀληθῆς αὕτη ἀλλ' ἐκεῖνα, ἔπει οὐκ ἀγαθὸν ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ, ἐναντίον τῶ μὴ ἀγαθῶ ὅτι ἀγαθὸν ψευδῆ ἀληθῆς γὰρ αὕτη ὥστε καὶ τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν ἂν εἴη ἡ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀγαθόν*. Boethius also omits *ψευδῆς γὰρ αὕτη*, but otherwise reflects the text of Waitz.

- 24 b. 4. τῆ] A.T. omits. So *B. C. d. u.* and pr. *A. n.*
- 24 b. 4. alt. *ὅτι*] A.T. omits.
- 24 b. 5. ἡ *ὅτι οὐδὲν ἢ οὐδεὶς*] Cod. Tic. implies: ἡ *ὅτι οὐ πρὸς πάντα ἄνθρωπον ἢ ὅτι οὐδεὶς.* For ἡ *ὅτι* here Boethius implies: ἡ ἢ *ὅτι*, "ea quae est vel quoniam." Cod. Tic. omits the *ἢ* before *οὐ*.
- 24 b. 6. A.T. omits *δέ* after *φανερὸν* and with *d. f.* reads *καὶ* after *ὅτι*. So Boethius, "quoniam et."
- 24 b. 6. Cod. Tic. implies: *ἀληθείᾳ ἀλήθειαν οὐκ ἐνδέχεται ἐναντίαν εἶναι οὐτε δόξαν οὐτε ἀντίφασιν.*
- 24 b. 8. *περὶ ταῦτα*] Cod. Tic. has *περὶ ταῦτά* simply. So *e.* and Boethius, "circa eadem."

APPENDIX II.

ARMENIAN TEXT.

A = Codex Ticinus.

B = Codex Hierosolymarius, 1291.

C = Codex Hierosolymarius, 401.

D = Codex Parisiensis, Cat. Arm. 95.

E = Codex Parisiensis, Cat. Arm. 106.

V = Editio Veneta, A. D. 1833.

Vo = Codices Veneti secundum notas editionis Venetae.

M = Porphyrii Introductio, Madras, 1793.

N.B. The Armenian Text printed below is that of the Codex Ticinus. All the variations from this Codex Ticinus contained in the Venice Printed Text are given at foot of page.

Not all but only the more important variations of the Jerusalem Codices from the Codex Ticinus are noted. The Paris Codices as being of slight value are seldom given, except when they confirm the Cod. Tic. against other authorities.

Where the critical notes do not specify the contrary it is to be assumed that B C D and E have the same reading as V.

THE CATEGORIES OF ARISTOTLE.

Ստորոգութիւնք արիստոտելի:—

ED. BEK,

- p. 1. 𐌆 𐌌ոմանոնք¹ ասին որոց անուանք² միայն Հասարակ: իսկ ըստ անուանն, բան գոյացութեան³. սյդ: որդան: կենդանի, և⁴ մարդն, և գրեան: քանզի սոցա⁵, անուն միայն Հասարակ: իսկ ըստ անուանն, բան գոյացութեան⁶, սյդ: քանզի եթե բացատրեսցէ որ. զինչ է նոցա երկաքանչիւր ուրոնք⁷ կենդանին գոլ յատուկ իւրաքանչիւր ումք. բան բացատրեսցէ:
- 𐌆 Եւ փաղանոնք⁸ ասին, որոց և⁹ անունն Հասարակ: և ըստ անուանն. բան գոյացութեան¹⁰ նոյն: Հիզան: կենդանի մարդն, և

¹ V Հոմանուանք. ² V անուանքն. ³ B բանն գոյացութեանն. ⁴ V om. և.
⁵ V սոցայց. BDE սոցա. ⁶ B գոյացութեանն. ⁷ CV ուրուք. B ումուք.
⁸ BCD փաղանուանք. V փաղանուանք. ⁹ V om. և. ¹⁰ BDE գոյացութեանն. V գոյացութեանն.

արջառն¹: քանզի մարդն և արջառ². Հասարակ անուամբ առ-
 սսին, կենդանի³ և բան գոյացութեան³, նոյն է⁴: քանզի եթե
 բացատրեսցէ որ զերկաքանչիւր ուրուք զբանն. զինչ է⁵ նոցա
 10. երկաքանչիւրումեք. կենդանին գոյ՝ զնոյն բացատրեսցէ բան⁶:
 ք̄ Եւ յարանունք⁷ ասին, որք միանգամ յուսմեքէ տարբերեայք
 15. Հոլովիւ, զըստ անուանն զառասութիւն ունին: որդան: ի քերա-
 կանութենէն, քերականն: և յարութենէն, արին:
 ք̄ Յասիցելոցն⁸, է ինչ որ ըստ շարամանութեան ասի, և է ինչ որ
 առանց շարամանութեան: արդ ըստ շարամանութեանքն: որդան:
 մարդ ընթանայ, մարդ յաղթէ: իսկ առանց շարամանութե-
 անքն⁹: որդան: մարդ՝ արջառ, ընթանայ՝ յաղթէ:
 20. Եւ Լալացն, է ինչ որ զենթակայէ իմեմէ¹⁰ ասի, և նենթակայում,
 ոչ յուսմեքէ¹¹: որդան: մարդ զենթակայէ ասի, զուսմեքէ մարդոյ՝
 և նենթակայում, ոչ նուսմեքէ¹²: և է որ նենթակայումէ, և զեն-
 թակայէ ոչ զուսմեքէ ասի:
 ք̄ Կենթակայում ասեմ: որ նիմեքըն¹³, ոչ իբր մասն ելով, անկար
 25. զատ գոյ յայնմանէ, յորումէն: որդան: ոմն քերականութիւն.
 նենթակայումէ¹⁴, նանձին: և զըստորակայէ¹⁵ ոչ զուսմեքէ ասի:
 և այս ինչ սպիտակ, նենթակայումէ ի¹⁶ մարմընի: քանզի ամենայն
 գոյն, ի¹⁷ մարմընի է¹⁸: իսկ զենթակայէ. ոչ զուսմեքէ ասի: և
 է¹⁹ որ զենթակայէ²⁰ ասի, և նենթակայում²¹ է: որդան: մակաց-
 ութիւն, նենթակայում է, նանձին: և զենթակայէ ասի՝ զքերա-
 կանութենէ: և է որ ոչ նենթակայում է, և ոչ զենթակայէ ասի
 զքերականութենէ²²: որդան: ոմն մարդ. և²³ կամ ոմն ձի: քանզի
 5. ոչ ինչ յայսպիսեացս. ոչ²⁴ նենթակայում է. և ոչ զենթակայէ
 ուսմեքէ²⁵ ասի:

¹ V արջառն. ² քանզի մարդն և արջառ om. in E. V reads արջառն.
³ B գոյացութեան. V գոյացութեանն. ⁴ B om. է. ⁵ V om. է.
⁶ V has order բան բացատրեսցէ. ⁷ DE յարանունք. V յարանունքը.
⁸ DE յասիցելոցն. V յասիցելոցս. ⁹ BC շարամանութեանքն. V շարա-
 մանութեան. ¹⁰ V ուսմեքէ. ¹¹ CDE նուսմեքէ. ¹² յուսմեքէ.
¹³ V նուսմեքն. ¹⁴ V նենթակայումէն. ¹⁵ V զենթակայէ. ¹⁶ V ըն.
¹⁷ V ըն. ¹⁸ V om. է. ¹⁹ V է որ. ²⁰ V զենթակայէ. ²¹ V նենթակայում.
²² BCDEV om. զքերականութենէ. ²³ V om. և ²⁴ BCDEV om. ոչ
²⁵ BCDEV om. ուսմեքէ.

- 1.** **Σ** Են, միանգամայն պարզաբար անհատքն՝ և մի՛ թուուի, ոչ զուժեքէ զենթակայէ ասին՝ բայց նենթակայումն, ոչ ինչ նոցա¹ արգելէ գոլ: քանզի ոմն քերականութիւն, յայնցանէ է որ նենթակայո՛ւմնէ²: Վոյացուծիւն, ոչ նենթակայումն և³ ոչ զենթակայէ: իսկ պատահումն, ի հարկէ գոլ նենթակայում⁴: քանզի⁵ թարց ենթակայի ել. անկարէ:
- 10.** **Π** Յորժամ այլ զայլմէ ստորոգիցի. իբր զենթակայէ: որքան⁶ միանգամ զստորոգիցելոյն ասի ամենայն⁷ և զենթակայէն ճառեսցի՝ որդան: մարդն, զուժեմնէ մարդոյ ստորոգի: իսկ կենդանին, զմարդոյն՝ ապա ուրեմն, և զուժեմնէ մարդոյն⁸, կենդանին ստորոգեսցի: քանզի ոմն և մարդ և կենդանի⁹:
- 15.** **Θ** Յայլոց սեռիցն, և ոչ ընդ միմեամբ զասեցելոցն¹⁰: այլք տեսակքն, և տարբերութիւնքն՝ որդան: կենդանւոյ՝ և մակացութեան: քանզի կենդանւոյն տարբերութիւնքն, հետեանկըն, և երկոտանին, և թռչունն, և զուղակն է: իսկ մակացութեանն¹¹, և ոչ մի՛ ինչ յայնցանէ: քանզի ոչ տարբերի. մակացութիւն ի մակացութեանէ. երկոտանի գոլ: իսկ ընդ միմեամբն¹² սեռից, ոչ ինչ է արգել նոյնք¹³ տարբերութիւնք գոլ: քանզի իվերոյքն¹⁴ զընդինքեամբ¹⁵ սեռիցն ստորոգին: մինչ զի որքանք, ստորոգիցելոյն¹⁶ տրամաբերութիւնքն¹⁷ են, այսքանք և ենթակայի են եղիցի՝
- 20.** **Κ** իսկ յայնցանէ, որ և ոչ ըստ միում շարամանութեան ասացեալ են, իւրաքանչիւրոք, կամ գոյացութիւն նշանակէ; կամ որակ: կամ քանակ: կամ առինչ: կամ ուր: կամ երբ: կամ կայ: կամ ունել: կամ առնել: կամ կրել: և է գոյացութիւնն, իբրու գաղափարաւ՝ ասել: որդան: մարդ: ձի: իսկ քանակ: իբրու՝ թէ երկկանկուն¹⁸, եռականգուն¹⁹: և որակ: որդան: սպիտակ. քերական: և առինչ, որդան: երկպատիկ, կէս, մեծամեծ: և ուր: որդան:

¹ C նոցա. V սոցա.   ² V են and adds և զենթակայէ ոչ զուժեքէ ասի. BCDE do not add these words and keep է.   ³ V է, և.   ⁴ V 'նենթակայումն.   ⁵ քանզի թարց] V բայց omitting թարց. E թարց.   ⁶ V որք. BDE, որքան.   ⁷ V ամենայն.   ⁸ մարդոյ.   ⁹ V քանզի ոմն մարդն և մարդ է, և կենդանի.   ¹⁰ V զասեցելոցն.   ¹¹ V մակացութեան.   ¹² V միմեամբ. C միմեամբքն.   ¹³ V նոյն.   ¹⁴ CVo ի վերոյքն. V վերոյքն.   ¹⁵ V զընդմիմեամբքն. B զընդինքեամբքն.   ¹⁶ B ստորոգիցելոցն.   ¹⁷ V տարբերութիւնքն.   ¹⁸ V երկկանգուն.   ¹⁹ V քառականգուն.

- արջառն¹: քանզի մարդն և արջառն². Հասարակ անուամբ առ-
ասին, կենդանի: և բան գոյացութեան³, նոյն է⁴: քանզի եթե
բացատրեսցէ որ զերկաքանչիւր ուրուք զբանն. զինչ է⁵ նոցա
երկաքանչիւրումէք. կենդանին գոլ՝ զնոյն բացատրեսցէ բանն⁶:
10. Ի Եւ յարանունք⁷ ասին, որք միանգամ յուսմէքէ տարբերեալք
Հոյովիւ, զըստ անուանն զառասութիւն ունին: որզան: Ի քերա-
կանութենէն, քերականն: և յարութենէն, արին:
15. Ի Կասիցելոցն⁸, է ինչ որ ըստ շարամանութեան ասի, և է ինչ որ
առանց շարամանութեան: արդ ըստ շարամանութեանքն՝ որզան:
մարդ ընթանայ, մարդ յաղթէ: Իսկ առանց շարամանութե-
անքն⁹: որզան: մարդ՝ արջառ, ընթանայ, յաղթէ:
20. Ե Լ յակացն, է ինչ որ զենթակայէ իմեմնէ¹⁰ ասի, և նենթակայում,
ոչ յուսմէքէ¹¹: որզան: մարդ զենթակայէ ասի, զուսմեմնէ մարդոյ՝
և նենթակայում, ոչ նուսմէքէ¹²: և է որ նենթակայումէ, և զեն-
թակայէ ոչ զուսմէքէ ասի:
25. Ի Նենթակայում ասեմ: որ նիմէքըն¹³: ոչ իբր մասն ելով, անկար
զատ գոլ յայնմանէ, յորումէն: որզան: ոմն քերականութիւն.
նենթակայումէ¹⁴, նանձին: և զըստորակայէ¹⁵ ոչ զուսմէքէ ասի:
և այս ինչ սպիտակ, նենթակայումէ ի¹⁶ մարմնի: քանզի ամենայն
գոյն, ի¹⁷ մարմնի է¹⁸: Իսկ զենթակայէ. ոչ զուսմէքէ ասի: և
է¹⁹ որ զենթակայէ²⁰ ասի, և նենթակայում²¹ է: որզան: մակաց-
ութիւն, նենթակայում է, նանձին: և զենթակայէ ասի՝ զքերա-
կանութենէ: և է որ ոչ նենթակայում է, և ոչ զենթակայէ ասի
զքերականութենէ²²: որզան: ոմն մարդ. և²³ կամ ոմն ձի: քանզի
5. ոչ ինչ յայսպիսեացս. ոչ²⁴ նենթակայում է. և ոչ զենթակայէ
ուսմէքէ²⁵ ասի:

¹ V արջառն. ² քանզի մարդն և արջառ om. in E. V reads արջառն.

³ B գոյացութեան. V գոյացութեանն. ⁴ B om. է. ⁵ V om. է.

⁶ V has order բան բացատրեսցէ. ⁷ DE յարանունք. V յարանունք.

⁸ DE Կասիցելոցն. V Կասիցելոցս. ⁹ BC շարամանութեանքն. V շարա-

մանութեան. ¹⁰ V ուսմեմնէ. ¹¹ CDE նուսմէքէ. ¹² յուսմէքէ.

¹³ V նուսմէքէ. ¹⁴ V նենթակայումնէ. ¹⁵ V զենթակայէ. ¹⁶ V ըն.

¹⁷ V ըն. ¹⁸ V om. է. ¹⁹ V է որ. ²⁰ V զենթակայէ. ²¹ V նենթակայում.

²² BCDEV om. զքերականութենէ. ²³ V om. և ²⁴ BCDEV om. ոչ.

²⁵ BCDEV om. ուսմէքէ.

- Ⲛ Ⲛⲉ, միանգամայն պարզաբար անհատքն՝ և մի՛ թուով, ո՛չ զումեքէ զենթակայէ ասին՝ բայց նենթակայումն, ո՛չ ինչ նոցա¹ արգելէ գոլ: քանզի ոմն քերականութիւն, յայնցանէ է որ նենթակայումնէ²: Վոյացութիւն, ո՛չ նենթակայումն և³ ո՛չ զենթակայէ: իսկ պատահումն, ի հարկէ գոլ նենթակայում⁴: քանզի⁵ թարց ենթակայի ել անկարէ:
10. Ⲓ Ⲙորժամ այլ զայլմէ ստորոգիցի, իբր զենթակայէ: որքան⁶ միանգամ զստորոգիցելոյն ասի ամենայն⁷ և զենթակայէն ճառեսցի: որզան: մարդն, զումեմնէ մարդոյ ստորոգի: իսկ կենդանին, զմարդոյն՝ ապա ուրեմն, և զումեմնէ մարդոյն⁸, կենդանին ստորոգեսցի: քանզի ոմն և մարդ և կենդանի⁹:
15. Ⲓ Ⲙայլոց սեռիցն, և ո՛չ ընդ միմեամբ զասեցելոցն¹⁰: այլք տեսակքն, և տարբերութիւնքն՝ որզան: կենդանւոյ՝ և մակացութեան: քանզի կենդանւոյն տարբերութիւնքն, հետեակըն, և երկոտանին, և թռչո՛ւնն, և զուզակն է: Վսկ մակացութեանն¹¹, և ո՛չ մի՛ ինչ յայնցանէ: քանզի ո՛չ տարբերի. մակացութիւն ի մակացութեանէ. երկոտանի գոլ: իսկ ընդ միմեամբքն¹² սեռից, ո՛չ ինչ է արգել նոյնք¹³ տարբերութիւնք գոլ: քանզի ի վերոյքն¹⁴ զընդինքեամբք¹⁵ սեռիցն ստորոգին: մինչ զի որքանք, ստորոգիցելոյն¹⁶ արամաբերութիւնքն¹⁷ են, այսքանք և ենթակային եղիցի:
20. Ⲓ Ⲙակ յայնցանէ, որ և ո՛չ ըստ միում շարամանութեան ասացեալ են, իւրաքանչիւրոր, կամ գոյացութիւն նշանակէ; կամ որակ: կամ քանակ: կամ առինչ: կամ ուր: կամ երբ: կամ կալ: կամ ունել: կամ առնել: կամ կրել: և է գոյացութիւնն, իբրու գաղափարաւ՝ ասել: որզան: մարդ: ձի: իսկ քանակ: իբրու՝ թէ երկկանկո՛ւն¹⁸, եռականգո՛ւն¹⁹: և որակ: որզան: սպիտակ. քերական: և առինչ, որզան: երկպատիկ, կէս, մեծամեծ: և ուր: որզան:

¹ C նոցա. V սոցա.   ² V են and adds և զենթակայէ ոչ զումեքէ ասի. BCDE do not add these words and keep է.   ³ V է, և.   ⁴ V 'նենթակայումն.   ⁵ քանզի [թարց] V բայց omitting [թարց. E [թարց.   ⁶ V որք. BDE որքան.   ⁷ V ամենայն.   ⁸ մարդոյ.   ⁹ V քանզի ոմն մարդն և մարդ է, և կենդանի.   ¹⁰ V զասեցելոցն.   ¹¹ V մակացութեան.   ¹² V միմեամբք. C միմեամբքն.   ¹³ V նոյն.   ¹⁴ CVo ի վերոյքն. V վերոյքն.   ¹⁵ V զընդմիմեամբքն. B զընդինքեամբք.   ¹⁶ B ստորոգիցելոցն.   ¹⁷ V տարբերութիւնքն.   ¹⁸ V երկկանգուն.   ¹⁹ V քառականգուն.

վանդի եթե¹ բացատրեսցէ որ զառաջին գոյացութիւնն, զինչէ:
 Ճանաւթագոյն և ընտանեգոյն բացատրեսցէ, զտեսակն բացատ-
 10. րելովք ան զսեռն: որչան զոմն մարդն, ծանաւթագոյն բացատր-
 րեսցէ, մարդ բացատրելովք քան թե կենդանի: քանզի սս, ուրոյն
 առաւել² ուրոմն մարդոյ՝ իսկ սս³, հասարակագոյն: և զոմն ծառ
 բացատրելով, ծանաւթագոյն բացատրեսցէ, ծառ բացատրելով
 15. քան թե տունկ: և այլ ևս առաջին գոյացութիւնքն, վասն ընդ-
 այլովքն ամենայնիւ կալ, և զայլն զամենայն զսոցանէ, ստորոգիլ,
 կամ ըն սոսայ⁴ գոլ: վասն այսորիկ մանաւանդ գոյացութիւնքն⁵
 առաջինք ասին: արդ որպէս առաջինք⁶ գոյացութիւնքն⁷, առ այլն
 20. ամենայնս ունին, այսպէս և տեսակըն⁸, առ սեռն ունի⁹, քանզի
 կայ տեսակն, ընդ¹⁰ սեռին: քանզի սեռքն զտեսակացն ստո-
 րոգին: իսկ տեսակքն զսեռիցն ոչ հակադարձին: ապա՝ ուրեմն
 և արտասայց տեսակն քան զսեռն յաւէտ գոյացութիւն¹¹:—

Պրակք Ըորորդ

Եւ նոցա տեսակացն որքան¹² միանգամ ոչ են սեռք, ոչ ինչ
 առաւել այլ քան զայլ գոյացութիւն է: քանզի ոչ ինչ ընտանե-
 գոյն բացատրեսցէ¹³ զումեմնէ մարդոյ՝ զմարդն բացատրելով:
 25. կամ¹⁴ զումեքէ ձիոյ. զձին: սոյնպէս և առաջին գոյացու-
 թեանցն¹⁵, ոչ ինչ առաւել՝ այլ քան զայլ գոյացութիւն է: քանզի
 ոչ ինչ յաւէտ, ոմն մարդն գոյացութիւն, կամ ոմն արջան¹⁶:

Պրակք Հինգերորդ:

Եւ վայելաբար յետ քան զառաջին գոյացութիւնն, միայնք
 պատահմանցն¹⁷ այլոցն. տեսակքն¹⁸ և սեռքն երկրորդ
 30. գոյացութիւնք ասին: քանզի միայնք յայտնեն զառաջին գոյա-
 ցութիւն¹⁹ զստորոգիցելոցն: քանզի զոմն մարդն. եթե բաց-
 տրեսցէ որ՝ զինչ է, զտեսակն առաւել քան զսեռն բացատրելով;
 ընտանեբար բացատրեսցէ: և ծանաւթագոյն՝ արասցէ²⁰, մարդ
 քան թե կենդանի բացատրելով:

¹ V թէ. ² V transposes առաւել ուրոյն. ³ V նս. ⁴ V սոսս.
⁵ գոյացութիւնք. ⁶ B առաջին. ⁷ CD գոյացութիւն. V գոյացութիւք.
⁸ V տեսակքն. DE տեսակն. ⁹ V ունին. ¹⁰ DE om. ընդ. ¹¹ V adds է.
¹² V որք. ¹³ V բացատրեսցե որք. ¹⁴ կամ] V քան. ¹⁵ V գոյա-
 ցութիւքն. ¹⁶ V արջառ. CD արջան. ¹⁷ V իպատահմանցն. ¹⁸ V տե-
 սակք. D տեսակքն. ¹⁹ V գոյացութիւն ՚ի. ²⁰ V adds առաւել before
 արասցէ. In A a not very late hand adds it above line.

- քանզի մարդըն. զուժեմնէ մարդոյ ստորոգեսցի: և բան մարդոյն.
 25. զուժեմնէ մարդոյ ստորոգեսցի: քանզի ոմն մարդ¹. և մարդ և
 կենդանի է: ապա ուրեմն, և անո՛ւնն² և բանն³ զենթակայէն
 ստորոգեսցի: իսկ նենթակայոջն⁴, եակաց⁵ մակաւելացն⁶, և ո՛չ
 զանու՛նն⁷, և ո՛չ զբանն⁸ ստորոգեսցի զենթակայէն: Խակ մակ
 30. ոմանցն⁹ զանու՛նն, ո՛չ ինչ¹⁰ արգելու, ստորոգիլ զենթակայէն:
 իսկ զբանն, անկա՛ր: որկէն: այսինչ սպիտակ, նենթակայո՛ջէ¹¹,
 մարմընի¹². և ստորոգի զենթակայէն: քանզի սպիտակ մարմն
 35. ասի: իսկ բան սպիտակին, և ո՛չ երբեք ի՛¹³ զմարմընոյ ստորո-
 գեսցի: Խակ այլքն ամենայն. կամ զենթակայից ասի¹⁴. զառա-
 ջնոց գոյացութեանցն, և կամ նենթակայս ի նոսա՛¹⁵ է¹⁶: և այս
 երևելի է ըստ¹⁷ իւրաքանչիւրուժէ, նախաձեռեցելոյ¹⁸: որզան:
 կենդանի¹⁹ զմարդոյն ստորոգի²⁰: ապա ուրեմն, և զուժեքէ²¹
 մարդոյ: քանզի ո՛չ եթե²² զուժեքէ ոմանց²³ մարդկան²⁴, և ո՛չ
 b. զմարդոյ բոլորովին: գարձեալ՝ և գոյն՝ ընմարմնի: ապա ուրեմն,
 և յուժեմն մարմընի: քանզի եթե²⁵ ոչն²⁶ ուժեմն²⁷ իւրաքանչիւ-
 րուժն²⁸, և ո՛չ ընմարմընի բոլորովին: ապա ուրեմն այլքն ամեն-
 5. այնք կամ զենթակայից զառաջնոց գոյացութեանցըն ասին, և²⁹
 կամ նենթակայս³⁰ ի նոսա՛ է³¹: իսկ յորժամ ո՛չ իցեն առաջին
 գոյացութիւնքն, անկարէ այլոցն ուժեք գոլ: քանզի այլքն ամե-
 նայն կամ զենթակայից զսոցանէ ասին, և կամ նենթակայս³² ի
 սոսայ³³ են:

Պրակք գ

Խակ երկրորդ գոյացութեանցն. յաւէտ գոյացութիւն³⁴, տեսակն
 քան զսեռն է: քանզի հպագոյն յառաջին գոյացութիւնն է:

¹ V մարդն. ² V անու՛ն. ³ V բան. ⁴ V նենթակայոջ. C նենթա-
 կայոջն. ⁵ V էակացն. C էակաց. ⁶ V աւելաց. C աւելացն.
⁷ V անու՛ն. C զանու՛ն. ⁸ V բանն. C զբանն. ⁹ V ոմանց. ¹⁰ V tr. ոչ
 ինչ զանու՛նն. ¹¹ V նենթակայում է. ¹² ըն մարմնի. ¹³ V om. ի՛.
¹⁴ V ասին. ¹⁵ V ըն սոսա. ¹⁶ V են. ¹⁷ V ըստ. C D ըստ.
¹⁸ V նախընձեռեցելոցն. ¹⁹ V կենդանին. C կենդանի. ²⁰ V ստորոգեսցի.
²¹ V զուժեմնէ. ²² V tr. եթէ ոչ. ²³ V om. ոմանց. ²⁴ V մարդոյ. ²⁵ D om.
 եթե. E թէ. ²⁶ V ոչ ըն, rightly. ²⁷ V adds մարմնի before ուժեմն.
²⁸ V իւրաքանչիւրսն. ²⁹ V om. և. ³⁰ V յենթակայս. ³¹ V են.
³² V յենթակայս. ³³ V սոսա. ³⁴ V reads յաւէտ գոյացութի after զսեռն.

Պրակք եւթներորդ:—

25. Ընդհանուր զգայականութեան է այս, այլ և տարբերութիւնն, ոչ նենթակայողացն¹ է: քանզի հետեակն, և երկոտանին, զենթակայէ ասի զմարդոյ²: և նենթակայում ոչ է: քանզի ոչ եթերնմարդոյ³ է երկոտանին, կամ հետեակն⁴: և⁵ բանն ստորոգի տարբերութեանն, զորմէ ումէքէ ասի տարբերութիւնն⁶: որզանն եթեր հետեակն. զմարդոյ ասիցի. և բանն հետեակին ստորոգեսցի զմարդոյն: քանզի հետեակ է մարդն⁷:

Պրակք ութերորդ:

30. Ընդհանուր ինքնակայականութեանն, իբրու նենթակայս⁷ ընթողորսն: մի. գուցէ հարկեսցո՞ւք. ոչ գոյացութիւնս զնոսա ասել գոյ: քանզի ոչ այսպէս նենթակայողքն ասին, իբրու մասունք⁸ գոլով, նումէք⁹:

Պրակք իններորդ:—

35. Եւ է գոյացութեանցն¹⁰, և տարբերութեանցն, ամենայն փաղանուանարար ի նոցանէն ասիլ: քանզի ամենայնք, իսոցայցն¹¹ ստորոգութիւնք¹², կամ զանհատիցն ստորոգին, կամ զտեսակացն: քանզի զառաջնմէ գոյացութեանէն, և ոչ մի, ոչ է ստորոգութիւնք¹³: քանզի և ոչ զմիոյ ումէքէ զենթակայէ ասի: իսկ երկրորդաց գոյացութեանցն, տեսակն, զանհատէն ստորոգի: և սեռն զտեսակէն և զանհատէն: սոյնպէս և տարբերութիւնքն զտեսակացն և զանհատիցն ստորոգին: և զբանն¹⁴ ընդունին առաջինք¹⁵ գոյացութիւնքն, զսեռիցն և զտեսակացն: և տեսակքն զսեռիցն: քանզի որբան¹⁶ միանգամ զստորոգիցելոյն ասի, և զենթակայէն ճառեսցի: սոյնպէս և զտարբերութեանցն բան, ընդունին տեսակքն և անհատքն: և փաղանուն է, որոց¹⁷ և անունն է հասա-

¹ V 'ի 'նենթակայողացն.² V զմարդոյն.³ DE ընդ մարդով.⁴ V tr. է հետեակն կամ երկոտանին.⁵ և] V զի.⁶ V տարբերութիւն.⁷ After նենթակայս V adds մասն.⁸ մասունքն.⁹ V յումէք and D has ի բողորն նումէք.

E adds ի բողորն in margin.

¹⁰ V գոյացութեանց և տարբերութեանց.¹¹ V 'ի սոցայցն.¹² B ստորոգութեանց.¹³ V ստորոգութիւն.¹⁴ V զբան. CD զբանն.¹⁵ V առաջին.¹⁶ V որբ. CD որբան.¹⁷ V որոյ.

35. Իսկ յայլոցն, որդինչ և բացատրեսցէ որ, աւտարաբար եղիցի բացատուեալն: Հիզան՝ սպիտակ, կամ ընթանալ կամ այլ ինչ յայսպիսեացըս բացատուեալ¹: ապա ուրեմն, վայելչաբար միայնք² սղբայ այլոցն³ գոյացութիւնք ասին:
- p. 3. Եւ այլ ևս, առաջին գոյացութիւնքն, վասն ընդ այլովքն ամենեքումք⁴ կալ, տիրագոյնք և իսկագոյնք գոյացութիւնք ասին: և որպէս առաջին գոյացութիւնքն, առայլսն ամենեսին⁵ ունին, այսպես և տեսակքն և սեռքն առաջին գոյացութեանցն առ այլսն ամենեսին⁶ ունին: քանզի զսոցանէ այլքն ամենեքին⁷ ստորոգին՝
5. քանզի զոմն մարդն, ասասցես քերականն: ապա ուրեմն և զմարդն և զկենդանին քերականն ասասցես⁸: սոյնպէս և մակայլոցն:

Պրակք վեցերորդ:

- : ք: Եւ հասարակ զամենայն⁹ գոյացութեանէ, ոչ նենթակայումըն գոլ: քանզի առաջին գոյացութիւնն ոչ նենթակայոջ է, և ոչ զենթակայէ ասի:
10. Իսկ երկրորդից¹⁰ գոյացութեանցրն¹¹, երևելի է և¹² այսպէս¹³: զի և ոչ մի է¹⁴, նենթակայոջ¹⁵: քանզի մարդ՝ զենթակայէ ումեմնէ¹⁶ մարդոյ ասի, և նենթակայոջ ոչ է: քանզի ոչ, նումեք մարդոջ մարդ¹⁷ է: սոյնպես, և կենդանին, զենթակայէ ասի, զումեմնէ մարդոյ: բայց ոչ է կենդանին նումեք¹⁸ մարդոջ: և այլ ևս, նենթակայոջ էակացն՝ անուանն, ոչ ինչ է արգել երբեք¹⁹ ստորոգիլ զենթակայէն: իսկ բանին, անկարութիւն է: Իսկ երկրորդից²⁰ գոյացութեանցն, ստորոգի և բան²¹ զենթակայէն²², և անուանն: քանզի զմարդոյն²³ բան, զումեքէն մարդոյ ստորոգեսցես, և զկենդանւոյն: ապա ուրեմն ոչ է գոյացութիւն, նենթակայոջացն²⁴:—

¹ V բացատրեալ. ² V միայն. CD միայնք. ³ V յայլոցն. ⁴ CD ամենեքումք. ⁵ V ամենայնս. ⁶ V ամենայնս. ⁷ ամենեքեան. ⁸ D ասես. ⁹ V ամենայն. ¹⁰ V երկրորդ. ¹¹ V գոյացութիւն. ¹² և] V զի. ¹³ V adds է after այսպէս. ¹⁴ է,] V om. ¹⁵ V յենթակայում. ¹⁶ V զումեմնէ. ¹⁷ V մարդն. ¹⁸ V յումեմն. ¹⁹ V երբեք always. ²⁰ V երկրորդիցն. CD երկրորդից. ²¹ V բանն. ²² V զենթակայէ. ²³ զմարդոյ. ²⁴ V 'ի նենթակայոջացն. In A the final ացն is written in small at end of line, but in first hand.

Պրակք եւթներորդ:—

25. Ի այց *նչ* ուրոյն գոյացութեան է այս, այլ և տարբերութիւնն, *նչ* նենթակայոջան¹ է: քանզի Հետեակն, և երկոտանին, զենթակայէ ասի զմարդոյ²: և նենթակայում *նչ* է: քանզի *նչ* եթե ընմարդոջ³ է երկոտանին, կամ Հետեակն⁴: և⁵ բանն ստորոգի տարբերութեանն, զորմէ ումեքէ ասի տարբերութիւնն⁶: *որ* զան⁷ եթե Հետեակն. զմարդոյ ասիցի. և բան Հետեակին ստորոգեսցի զմարդոյն: քանզի Հետեակ է մարդն⁸:

Պրակք ութերորդ:

30. Ի այց մի խռովեցուսցէ զմեզ մասունք գոյացութեանն, իբրու նենթակայս⁷ ընբոլորան: մի. գուցէ Հարկեսցո՞ւք. *նչ* գոյացութիւնս զնոսա ասել գոլ: քանզի *նչ* այսպէս նենթակայոջքն ասին, իբրու մասունք⁸ գոլով: նումեք⁹:

Պրակք իններորդ:—

35. Եւ է գոյացութեանցն¹⁰, և տարբերութեանցըն, ամենայն փաղանուանաբար ի նոցանէն ասիլ: քանզի ամենայնք, իսոցայցն¹¹ ստորոգութիւնք¹², կամ զանհատիցն ստորոգին, կամ զտեսակացն: քանզի զառաջընմէ գոյացութեանէն, և *նչ* մի, *նչ* է ստորոգութիւնք¹³: քանզի և *նչ* զմիոյ ումեքէ զենթակայէ ասի: իսկ երկրորդաց գոյացութեանցն, տեսակն, զանհատէն ստորոգի; և սեռն զտեսակէն և զանհատէն: սոյնպէս և տարբերութիւնքն զտեսակացն և զանհատիցն ստորոգին: և զբանն¹⁴ ընդունին առաջինք¹⁵ գոյացութիւնքն, զսեռիցն և զտեսակացն: և տեսակքըն զսեռիցըն: քանզի որքան¹⁶ միանգամ զստորոգիցելոյն ասի, և զենթակայէն ճառեսցի: սոյնպէս և զտարբերութեանցըն բան, ընդունին տեսակքըն և անհատքն: և փաղանո՞ւն է՝ որոց¹⁷ և անո՞ւնն է Հասա-

¹ V 'ի 'նենթակայոջան.² V զմարդոյն.³ DE ընդ մարդով.⁴ V tr. է Հետեակն կամ երկոտանին.⁵ և] V զի.⁶ V տարբերութիւն.⁷ After նենթակայս V adds մասն.⁸ մասունքն.⁹ V յումեք and D has ի բողորն նումեք.

E adds ի բողորն in margin.

¹⁰ V գոյացութեանց և տարբերութեանց.¹¹ V 'ի սոցայցն.¹² B ստորոգութեանց.¹³ V ստորոգութիւն.¹⁴ V զբան. CD զբանն.¹⁵ V առաջին.¹⁶ V որք. CD որքան.¹⁷ V որոյ.

րակ, և բանն նոյն: ապաուրեմն, ամենայն գոյացութեանցքն¹,
և տարբերացքն փաղանունարար ասին:

Պրակք տասներորդ:—

10. Բայց ամենայն գոյացութիւն, թուի զայս ինչ նշանակել: արդ՝
մակ² առաջնոց գոյացութեանցն, աներկուանալի³. և ճշմարիտ
է. զի զայս ինչ նշանակէ: քանզի անհատ և մի թուով զեկու-
ցեալն է: իսկ երկրորդաց գոյացութեանցն երեխն, է⁴, նմանա-
պէս ձևով առասու-
15. թեանն⁵ զայս ինչ նշանակել: յորժամ ասիցէ⁶,
մարդ կամ կենդանի: այլ սակայն ոչ ճշմարիտ, այլ առաւել որակ
իմն նշանակէ: քանզի ոչ մի է, ևնթակայն, որպէս առաջին գոյա-
ցութիւնն⁷, այլ զբազմաց մարդն ասի և կենդանին: ոչ⁸ վայրարար
որակ ինչ նշանակէ, որբէս սպիտակն: քանզի ոչ այլ ինչ նշանակէ
20. սպիտակն, այդ որակ: իսկ տեսակն և սեռն, առի գոյացութիւնն
զորակն իբացորոշէ: քանզի որակ իմն, գոյացութիւնն⁹ նշանակէ:
բայց մակաւելի, սեռիւն քան տեսական զբացորոշութիւնն¹⁰
առնէ: քանզի որ կենդանի, է¹¹, ասէ, մակաւելի բակառէ¹², քան
թե որ զմարդն:

Պրակք Ժա

- Բայց է գոյացութեանցն, և¹³ ոչ ինչ նոցա ներհականրն¹⁴ գու:
25. քանզի նախկին գոյացութեանն¹⁵, զի նչ ինչ լինիցի¹⁶ ներհական:
որդան: ումեմրն մարդոջ, կամ կենդանւոջն¹⁷ ոչ ինչ է ներհական:
բայց ոչ է այս ուրոյն գոյացութեան¹⁸: այլ և մակ¹⁹ այլոցն:
որդան: ի վերայ քանակին: քանզի երկկանկրնոջն²⁰ ոչ ինչ է
30. ներհական: և ոչ տասանցն: և ոչ այսպիսեացն²¹, ոչ միում

¹ V ՚ի գոյացութեանցքն. ² V om. մակ. ³ V անյերկուանալի.
D աներկուանալի. ⁴ երեխն, է,] V երեխի. B երեւելին. ⁵ V առասու-
թեան. ⁶ B V add որ after ասիցէ; CDE do not add it. ⁷ C գոյա-
ցութեանն. ⁸ V բայց ոչ but CDE have ոչ simply. ⁹ V գոյացութիւն.
¹⁰ V զբացորոշութիւն. ¹¹ է,] V om. ¹² V om. բակառէ. ¹³ V om. և.
¹⁴ V ներհական. ¹⁵ B գոյացութիւնն. ¹⁶ V լինիցի. B լինիցի.
¹⁷ V կենդանւոջ. ¹⁸ V գոյացութեանն. ¹⁹ V om. մակ. ²⁰ V երկ-
կանգնոջն. In A first hand writes գ over third կ. ²¹ V այսպիսեաց.

ումէք¹ բայց եթե որ զչատն, սակաւումն ասասցէ ներհական
գոլ²: կամ զմեծն, փոքումն²: իսկ բացորոշեցելոցն, ոչ ինչ, ոչ³
ումէք ներհական է:

Պրակթ: Երկոտասան:

35. Բայց թուի, գոյացութիւնն ոչ ընդունել զլաւետն և զնուազն: և
զայս ասեմ: Իբրու, ոչ թե⁴ գոյացութիւն քան զգոյացութիւն
ոչ է առաւել գոյացութիւն⁵: քանզի զայս⁶ ահա ասացեալ
է, զի է: այլ զի իւրաքանչիւր գոյացութիւն, այն որ ինչ էն,
ոչ ասի յաւէտ և նուազ: որդան: թե է⁷ այս գոյացութիւնըն:
մարդ⁸: ոչ եղիցի առաւել և նուազ մարդ: ոչ ինքն ինքեան⁹,
և ոչ այդ այդոյ: քանզի ոչ է այլ քան զայլ առաւել մարդ:
p. 4. որպէս սպիտակն, է այլ քան զայլ առաւել սպիտակ: և ինքն
ինքեան՝ յաւէտ և նուազ ասի: Հիզան: մարմին որ սպիտակ է,
առաւել սպիտակ գոլ ասի¹⁰: այժմ քան թե¹¹ յառաջագոյն:
5. և որ ջերմ է, առաւել ջերմ և նուազ ասի: իսկ գոյացութիւն, ոչ
ինչ առաւել¹² ասի: քանզի և ոչ մարդ առաւել այժմ մարդ,
քան թե յառաջագոյն ասի: և ոչ յայլոցն ինչ որք գոյացու-
թիւն¹³ են: ապա ուրեմն ոչ ընկալցի գոյացութիւնն զլաւէտն
և զնուազն:

Պրակթ: ԺԳ:

10. Եւ մանաւանդ զի ուրոյն գոյացութեան թուի գոլ, որ նոյն և
մի¹⁴ թուովն է: ներհակացն գոլ ընդունական: որդան: քանզի
մակայլոցն, ոչ զուրուք գրտրցէ որ յայտնել: որք միանգամ
ոչ են գոյացութիւնք¹⁵, որ մի թուով են ներհակացն ընդունական.
որդան գոյն որ մի և նոյն է թուով, ոչ է սպիտակ և սեաւ,
15. և ոչ նոյն իրակութիւն, և մի թուով ոչ եղիցի վատթար և

¹ V tr. գոլ ներհական. B has order of A. ² V փոքուն. ³ B ոչն.
⁴ V եթէ. ⁵ B գոյութիւն ⁶ V այս. ⁷ V om. է.
⁸ V has գոյացութիւն է մարդ. ⁹ After ինքեան V adds յաւէտ.
¹⁰ V tr. ասի գոլ. ¹¹ V եթէ. ¹² After առաւել V adds և նուազ.
¹³ գոյացութեանն. C գոյացութիւնն. ¹⁴ V tr. մի և նոյն. ¹⁵ Owing to loss
of page, the text is deficient in A from գոյացութիւնք here to այլսակայն
in 4 a. 29. inclusive. The text of this missing portion is printed from V.

- առաքինի: Մոյնպէս և մակ պլոցն, որք միանգամ ոչ են գոյացուծիւնք: Իսկ գոյացուծիւնն որ է մի և նոյն թուով, ընդունական ներհակացն է. որդան ոմն մարդ մի և նոյն ելով, է զի սպիտակ, և է զի սեաւ լինի, և ջերմ և ցուրտ. և վատթար և առաքինի: Իսկ մակ պլոցն ոչ ուրուք երևի պսպիսի ինչ:

Պրակք ժդ

- Եւ այց եթե որ վիճեցն զբանն և զկարծիսն ասելով յայսպիսեացն գոլ իբրու ներհակաց ընդունական¹. քանզի նոյն բան և ճշմարիտ և սուտ թուի գոլ. հիզան եթե ճշմարիտ իցէ բանն նստելն ումեք, յարուցելոյ նորա սոյն սա սուտ եղիցի: սոյնպես և կարծիքն. քանզի եթե ճշմարտապէս կարծեսցէ որ² նստելն զումեքէ, յարուցելոյ նորա ստաբար կարծիքն եղիցի յաղագս նորա: Եւ պս եթե որ զայս առնկայցի, պլ սակոյն յեղանակաւ տարբերէ³: քանզի մակագոյացուծեանցն, այնք⁴ յեղափոխեալք. ընդունականք⁵ ներհակացն են: քանզի ցուրտ⁶ ի ջերմոյ՝ եղեալ⁶ շրջեցաւ, քանզի պլպլեցաւ: և սեաւ, ի սպիտակէ, և առաքինի, ի վատթարէ: սոյնպէս և մակպլոցն իւրաքանչիւր⁷, ինքն⁸ փոփոխումն ընկալեալ ներհակացն ընդունականէ⁹: Իսկ բանն և կարծիքն, ինքեանք անշարժք և անխաղացք, ամենայն իրաւք ամենևին կայ մնայ¹⁰: Իսկ իրին շարժեցելոյ, ներհական, ընկնքեանս¹¹ լինին¹²: քանզի բանն. կայ մնայ. նոյն նստելն ումեքն: Իսկ իրին շարժեցելոյ է զի ճշմարիտ, և է զի սուտ լինի: սոյնպէս և մակակարծեացն: ապա ուրեմն, յեղանակաւ, ուրոյն է գոյացուծեանն ըսա իւրոյ փոփոխմանն¹³. ընդունական ներհակացըն գոլ: ապեթե¹⁴ որ և զայսոսիկ առնկայցի, զկարծիսն և զբանն, ընդունականս ներհակացըն գոլ¹⁵: բայց ոչ է ճշմարիտ պս¹⁶:

¹ իբրու ներհակաց ընդունական omitted in BDE.

² C om. որք.

³ V տարբերի.

⁴ V այնքան, զի յեղ.

⁵ V ընդունական.

⁶ V յեղեալ.

⁷ V իւրաքանչիւրոց.

⁸ In A ն has been erased

between ի and ք. BC have ինքն. V has իրքն.

⁹ է] V ասի.

¹⁰ V կան մնան.

¹¹ V om. ըն before յինքեանս.

¹² D լինի.

¹³ V փոփոխմանն. C փոփոխմանն.

¹⁴ V թէ.

¹⁵ V adds ասէ

after գոլ. ¹⁶ V tr. պս ճշմարիտ.

- քանզի բանն¹ և կարծիքն, ո՛չ վասն իւրեանցն ընդունել² ինչ³.
 ներհակացն գոլ ընդունականք ասին⁴: այլ վասն յայլումըն⁵
 կիրքն եղանեւն: քանզի իրն⁶. գո՛ղն կամ չգողն. այսուիկ և
 բանն կամ⁷ ճշմարիտ և⁸ կամ սո՛ւտ ասի: այլ ո՛չ վասն իւրն
 10. ընդունական գոլ ներհակացն: բայց միանգամայն⁹ պարզաբար,
 ո՛չ յումեքէ. ո՛չ բանն շարժի. և ո՛չ կարծիքն: ապա ուրեմն ո՛չ
 եղեցի ընդունական ներհակացն. ո՛չ ինչ ուրուք ի նոսայ¹⁰
 եղելոյ: իսկ գոյացութիւն վասն իւրն զներհականսն¹¹ ընդու-
 նելոյ: այսուիկ ընդունական ներհակացն ասի: քանզի հիւանդու-
 15. թիւն. և ողջութիւն ընդունի, և սպիտակութիւն. և սևութիւն:
 և իւրաքանչիւրոք¹² յայսպիսեացն յինքն¹³ ընդունելով. ներ-
 հակացն գոլ ընդունական ասի: ապա ուրեմն. ուրո՛յն գոյա-
 ցութեան եղեցի. որ նո՛յն և մի¹⁴ է թուով. ըստ¹⁵ իւրում
 փոփոխման¹⁶ ընդունական գոլ ներհակաց¹⁷: և յաղագս գոյա-
 ցութեան, այսքան ասասցի:

Նաղագս Վանակի:—

- Եւ քանակին, է ինչ՝ որ տարո՛շ¹⁸ է: եւ է ինչ, որ շարունակ: և
 21. այնք որ¹⁹ զիրն ունին առ միմեանս, նինքեանցն²⁰ մասանց բաղկա-
 ցաւ²¹: և է որք ո՛չ յայնցանէ են որ զիրն²² ունին, և է տարոր-
 ոշեակ²³: ո՛րգովն: թիւ. և²⁴ բան: և շարունակ²⁵, գիծ, մակերեւ-
 ութիւն²⁶, մարմին: և առ այսորքիւք ևս, ամանակ և տեղի: քանզի
 25. ի²⁷ թուո՛յն մասնրկանց, ո՛չ ինչ է հասարակ սահման, առ որ շարա-
 մաւտին մասնրկուելն²⁸ իւր: հիկէն: հինգքըն, եթէ²⁹ տասանցըն

¹ V բան. ² V ընդունական. ³ ինչ.] V om. ⁴ After
 ասին V adds որպէս [թէ ընդունել ինչ.
⁵ V յայլումըն. ⁶ V իրին.
⁷ կամ] V om. ⁸ V om. և. ⁹ C has միան. ¹⁰ V նոսա.
¹¹ V զներհական. ¹² V զիւրաքանչիւր.
¹³ յինքն] V յինքեան.
¹⁴ V tr. մի և նոյն. CDE have նոյն մի omitting և. ¹⁵ V adds և
 before ըստ. ¹⁶ V փոփոխմանն. ¹⁷ V ներհակացն. ¹⁸ V տարորոշ.
¹⁹ V որք. ²⁰ V յինքեանց. ²¹ An old, but not first, hand corrects
 մասանց բաղկացաւ into մասանցն բաղկացան. ²² V զզիրն. ²³ V տար-
 որոշեակն. ²⁴ V om. և. ²⁵ V շարունակն որդէն ²⁶ V մակերեւոյթ,
 but three Ven. Codices and C D մակերեւութիւն. ²⁷ V omits ի before
 թուոյն. ²⁸ V մասնրկուելք, C adds ն. ²⁹ V om. եթէ.

մասնըկուճք են. առ¹ ոչ մի ինչ հասարակ սահման շարամաւ-
տին, հինգքըն², և հինգքն: այլ տարրոշեալ է³. և երեքն⁴, և
30. եւթանքն, առ ոչ ինչ հասարակ⁵ սահման շարամաւտին: և ոչ
ընաւ ամենեւին, գտցես ի վերայ թուոյ, առնուլ հասարակ⁷
սահման մասնըկանցն⁶: այլ միշտ տարրոշեալ է: ապա ուրեմն,
թիւ՝ ի տարրոշեցն⁷: սոյնպէս. և բան ի տարրոշեցելոցն է⁸:

Պրակք երկրորդ:

Եւ զի քանակ է բան, երեւելի է: քանզի ստորաշափի փաղառու-
թեանմբ, սրղիւ, և երկարաւ: և մասմ գնոյն ինքն⁹ որ ձայնին
35. բանն¹⁰ լինի: քանզի առ¹¹ ոչ մի ինչ հասարակ սահման, նորա
մասնըկուճքն շարամաւտին: քանզի ոչ է հասարակ սահման,
առ որ փաղառութիւնքն շարամաւտին: այլ իւրաքանչիւրք
տարրոշեալ է, ինքն ըստ ինքեան, ուրոյն¹²:

Պրակք երեք.

p. 5. Եւ գիծ. շարունակ է: քանզի է առնուլ հասարակ սահման. առ
որ մասնըկուճքն սորա շարամաւտին, կէտ: և մակերեւութեանն,
գիծքն: քանզի մակարդակին մասնըկուճքն. առ ոմն հասարակ¹³
5. սահման շարամաւտին: սոյնպէս և ի վերայ մարմնոյ զըտրցես
առնուլ հասարակ սահման: գիծ¹⁴. կամ մակերեւութիւն, առ որ
մարմնոյքն¹⁵ մասնըկուճքն, յարեալ միաբանեն¹⁶: և է, աւեւ
լատրամակայքն¹⁷, և զնուազիցըն ունի¹⁸ զսահման: իսկ նուազքն,
ոչ ևս: որպէս և մարմնոյն ասաց¹⁹ հասարակ սահման գոլ:

¹ առ] V և առ. ² V հինգն և հինգն. ³ First hand in A է և which an early but not the first hand corrects into էն. ⁴ B C for և երեքն have երրորդն.
⁵ V reads առ ոչ մի ինչ հասարակ, C D առ ոչ մի omitting հասարակ.
⁶ V մասնկացն. ⁷ V տարրոշեցն է. ⁸ This chapter is divided in A into heads by the letters ա, բ, գ, դ written above the text. ⁹ V զինքն.
¹⁰ V բան. ¹¹ V has order ոչ առ. ¹² This chapter is divided like the last by letters written above the text. ¹³ V առ մի իմն omitting հասարակ.
¹⁴ V զգիծն. ¹⁵ V մարմնոյն. ¹⁶ V միաբանին. ¹⁷ The passage և է, աւեւլատրամակայքն down to քանզի ոմն եռա is asterisked by first hand in A, and after եռա a lacuna is left in text of ten letters which a later hand fills up thus կի. իսկ ոմն երկակի. ¹⁸ V ունել. ¹⁹ V ասացաւ. In մասանցն just below the suffix ն is wanting in V and in A is added in early but not first hand.

- մասանցն, զգի՞ծն, կամ զմակերևութիւնն: իսկ մակերևութեան, և
 ոչ¹ սահման եղիցի. մարմին: քանզի ոմն եռա և է
 մմանակ, և տեղի յայսպիսեացս, քանզի արդեան ամանակս, շարա-
 մաւտի առ անցեալն, և² հանդերձեալն: և դարձեալ տեղի. ըն
 շարունակացն³ է: քանզի տեղի իմն մարմնըքըն⁴ մասնկուլնքն
 10. ունին որք առ հասարակ իմն սահման շարամաւտին: ինկա-
 պէս⁵ և տեղւոյքն⁶ մասնրկուլնքն, զորս⁷ ունին իւրաքանչիւրոք⁸. ի
 մարմնոյն մասնրկանց⁹ առ նոյն հասարակ¹⁰ սահման շարա-
 մաւտին. առ որ և մարմնոյն մասնրկուլնքն: ապաուրեմն, և¹¹
 շարունակ լիցի¹². և տեղին: քանզի առ մի հասարակ սահման
 սորա մասնրկուլնքն շարամաւտին¹³:—

Պրակք չորրորդ:

15. Եւ¹⁴ ևս, դարձեալ արտադիրունաւղացն¹⁵ առ միմեանքս, յինքեանց
 մասանցըն¹⁶ բաղկացաւ: և են որք ոչ¹⁷ յարտունաւղացըն դիր:
 քանզի գծին մասնրկուլնքն. դիր ունին առ միմեանս: քանզի¹⁸
 իւրաքանչիւրոք ի նոցանէ¹⁹, կայ ուրեմն: և գորցես տարառնուլ՝
 և բացատրել՝ ո՛ւր իւրաքանչիւր ոք կայ՝ ըն մակարդակին: և առ
 20. ո՛ր մասնիկ՝ պլլոցըն շարամաւտի²⁰: և²¹ սոյնպէս, և մակարդի-
 կքն²² մասնրկուլնքն, դիր իմն ունին: քանզի նմանապէս բացատ-
 րեսցի իւրաքանչիւրոք, ո՛ւր կայ, և ո՛րք շարամաւտին առ միմե-
 անս: և հաստատիքն; սոյնպէս և տեղւոյքն²³:—

Պրակք հինգերորդ:

- Իսկ ի վերայ թուոյ, ոչ ոք գտցէ մակայել՝ իբրու թե մասուլնքն²⁴
 25. սորա, դիր ինչ²⁵ ունին առ միմեանս, կամ կան ուրեք: և կամ ո՛րք

¹ ոչ] V ոչ ևս. ² և] V և առ. ³ V ի շարունակացն. ⁴ V մարմնոյն.
⁵ V իսկ ապա which the Greek demands. ⁶ V տեղւոյն. ⁷ V զորս.
⁸ V զիւրաքանչիւրոք. ⁹ V մասնկացն. ¹⁰ V om. հասարակ. ¹¹ V om. և.
¹² լիցի] V եղիցի. ¹³ V has order: շարամ: սորա մաս, ¹⁴ V om. և.
¹⁵ V յարտունողացն դիր; C agrees with A. ¹⁶ V մասանց. ¹⁷ ոչ]
 V ոչ են. ¹⁸ քանզի] V զի. ¹⁹ նոցանէ] so CD; V սոցանէ.
²⁰ V շարամաւտին. ²¹ V om. և. ²² V մակարդակին. ²³ V տեղւոյքն.
²⁴ V մասնկուլնքն. ²⁵ V om. ինչ; in C it is erased.

- առ որս շարամաւտին մասնրկանցն¹: և ոչ տեղւոյքն² ամանա-
կիքն³: քանզի ենթամնայ և ոչ ինչ ամանակին մասանց: իսկ որ
ոչն է⁴ ենթամնական⁵, զի անոգ սա զիւր ինչ⁶ ունիցի: այլ առաւել
զան ինչ ասասցես ունել: այնու, զի է ինչ որ նախկին գոլ է
ամանակին, և է որ վերջին: և ի վերայ [Թուոյ] սոյնպէս այսու,
30. զմին⁷ նախկին [Թուիլ]⁸ երկուցն⁹: և զերկուան¹⁰, երկցն¹¹: և այսպէս
զան ինչ կալցի, բայց զիւր, ոչ կարի քաջ գտցես առնուլ: և բանն,
սոյնպէս: քանզի ոչ ինչ ենթամնանայ¹² մասնրկանցն սորա:
քանզի ասացեալ է, և ոչ ևս գոյ զսա առնուլ: ապայ¹³ ուրեմն
35. ոչ եղիցի զիւր մասանցն սորա: զի եթե¹⁴ ոչ ինչ ենթամնանայ¹⁵:
արդ որք¹⁶ յարտադիրունաւղաց մասնրկանցն բաղկացաւ և որք¹⁷
ոչ յարտունաւղացն զիւրք:—

Պրակք վեց:

- Եւ իսկապէս, տիրաբար¹⁸ քանակ, միայնք¹⁹ սոյնքիկ՝ ասին, ասաց-
եալքս: իսկ սոյլքն ամէնէքին²⁰, ըստ պատահըսան: քանզի յայս-
b. ոսիկ հայելով և զսոյսըն քանակս²¹ ասեմք: հիկէն: շատ սպի-
տակն ասի, վասն մակերեւութեանն շատըն գոլ: և իրակութիւնն,
երկար, վասն զամանակն, բազում գոլ և շարժումն²² շատ:
քանզի ոչ ըստ ինքեան իւրաքանչիւր, սայցըն քանակ ասի:
5. հիբար: եթե բացատրեսցէ որք քանի ինչ իրակութիւնն է, աման-
ակաւ սահմանեսցէ տարեոր: [Թե²³ այսպէսաբար²⁴ ինչ աւրին-
ակաւ բացատրեսցէ: եւ սպիտակն քանակ ինչ բացատրեալ
մակերեւութեամբն սահմանեսցէ: վասն զի որքան մակերեւ-
[Թիւնն իցէ. այսքան²⁵ և զսպիտակն ասացէ. ել: ապա ուրեմն.
միայնք իսկապէս, և ըստ ինքեան, քանակք²⁶ ասին ասացեալքս:

¹ V մասնկանցն. Such variations of spelling in regard to մասն and its cases are frequent and need not be again noticed.

² V տեղոյք.

³ V ամանակին.

⁴ V om. է.

⁵ V ենթամնայական.

⁶ V om. ինչ.

⁷ V զի մինն.

⁸ [Թուիլ] V է ի [Թուել].

⁹ C երկուց.

¹⁰ V երկուան.

¹¹ C երկց.

¹² V ենթամնայանայ.

¹³ Over յ is a punctum delens in A.

¹⁴ V om. եթե.

¹⁵ V ենթամնայանայ.

¹⁶ որք V են որք.

¹⁷ V բաղկացան

և են որք.

¹⁸ V adds և before տիրաբար.

¹⁹ միայնք] so C D; V միայն.

²⁰ V ամէնայնքն.

²¹ V քանակ.

²² V զշարժումն.

²³ V [Թէ so always.

²⁴ V այսպիսաբար.

²⁵ V այսքանապէս.

²⁶ D քանակ.

10. *իսկ այլոցն¹. ո՛չ ինչ ինքն ըստ ինքեան, բայց եթե արդեւք² ըստ պատահուման :—*

Պրակք և թն :

- Եւ այլ ևս, քանակին ինչ ո՛չ է ներհական : քանզի ի վերայ բացորոշելուն, երևելի է. զի ո՛չ ինչ է ներհական : Հիպէս : եռականգումն, կամ մակերեւութւոցն, կամ այսպիսեացն իմիք, ո՛չ ինչ նայց³ է ներհական : բայց եթե զշատրն. սակաւումն ասացէ որ ել. ներհական, կամ զմեծն, փոխումն : և սայց, ո՛չ ինչ է քանակ⁴, այլ յաւէտ⁵ առնչիցն : քանզի ո՛չ ինչ ըստ⁶ ինքեան, մեծ ասի, և⁶ կամ փոքր : այլ առ այլ վերաբերիլ : որկէն : զի լեանն փոքր ասի, և կորեակ⁷ մեծ : վասն ումեմն հոմասեռիցն մեծ գոլ⁸ և ումեմն, նուազ զհոմասեռիցն⁸ : Իսկ ապա ուրեմն, այլ առ այլ վերաբերութիւնն⁹ է : այլ թե¹⁰ էր, ինքն ըստ ինքեան¹¹ փոքր և մեծ, ոչ երբէք լեանն փոքր ասացեալ լինէր, և կորեակն մեծ : զարձեալ ի գեաւոս ասեմք բազում մարդիկ գոլ, և յաթէնս սակաւ¹², իբրու զի բազմապատիկ են քան զնոսա. և ի տեսարանին սակաւս, իսկ ի տան բազումն : և այլ ևս երկկանգունն և եռականգունն, և իւրաքանչիւրոք յայսպիսեացն քանակ նշանակէ : իսկ մեծն կամ փոքրն¹³ ոչ նշանակէ քանակ, այլ յաւէտ առ ինչ. քանզի առ այլ տեսանի մեծն և փոքրն. ապա ուրեմն երևելի է, զի սոքա առնչիցն են :*

Պրակք ը :

30. *Եւ այլ ևս, թե դիցէ որ զսոսա քանակ գոլ, և եթե ո՛չ դիցէ, ո՛չ է սոցա ներհական և ո՛չ ինչ : քանզի զոր¹⁴ ո՛չ է ինքն ըստ ինքեան¹⁵ առնուլ, այլ առ այլ¹⁶ վերաբերեալ¹⁷. զիարդ լիցի սարմ¹⁸ ինչ¹⁹*

¹ V յայլոցն. ² C om. արդեւք. ³ E նայց] so CDE : V նայնցն.

⁴ V քանակին. C քանակ. ⁵ ըստ] V ինքն ըստ. ⁶ V om. և. ⁷ V կորեակն.

⁸ V հոմասեռիցն. ⁹ V վերաբերութիւն. ¹⁰ V եթէ.

¹¹ From ինքեան down to end of section is wanting in A owing to loss of one folio. ¹² D սակաւս. ¹³ C փոքր. ¹⁴ V որ. ¹⁵ V ինքեանս.

¹⁶ V այլս. ¹⁷ V վերաբերեալ. ¹⁸ V om. սարմ. In A there is a late erasure before the մ; where ը seems to have stood. ¹⁹ After ինչ

V adds սոցա.

- ներհական : և այլ ևս : եթե եղիցին¹ մեծն և փոքրն. ներհականք. պատահեցէ նմին համանգամայն զներհականսն ընդունել :
 35. և ինքեանք իրեաց² գոլ ներհականք : քանզի պատահէ համանգամայն³. նմին և⁴ մեծ և փոքր գոլ¹ քանզի է առ սա փոքր. և առ այլ սոյն այս մեծ : ապա ուրեմն. նոյն⁵ և մեծ և փոքր ըստ նմին աւրինակէ՝ գոլ պատահէ : մինչ զի համանգամայն զներհականսն⁶ ընդունել : այլ ոչ ինչ թուի համանգամայն զներհականսն. ընդունել :
 p. 6. հիզան : ի վերայ գոյացութեան⁷. զի ընդունական ներհակացըն թուի գոլ : այլ⁸ սակայն. ոչ համայն հիւանդ՝ և ոչ զէ : և ոչ սպիտակ և սեան է համանգամայն : Տի նա՝ և ոչ այլոցն⁹ ոչ¹⁰ ինչ է. որ համանգամայն զներհականսն ընդունի : և ինքեանք՝ ինքեանց պատահեն¹¹ ներհականք գոլ : քանզի թե է մեծն փոքումն ներհական¹². և նոյն է համանգամայն և մեծ¹³ և փոքր, ինքն, ինքեան, եղիցի ներհական : այլ անկարացն, ինքն¹⁴ ինքեան՝ գոլ ինչ ներհական : ապա ուրեմն, ոչ է մեծն փոքումն ներհական : և ոչ շատն սակաւուցն : իսկ ապա թեպէտ և ոչ դք. առ ընչիցն զսոսա ասացէ¹⁵.
 10. այլ քանակին, ոչ ինչ ներհական կալցի :

Պրակթ. թ :

- Եւ մանաւանդ. զի ներհակութիւն՝ քանակին, առ ի տեղի¹⁶ թուի գոլ : քանզի զվերոյն, ստորումն¹⁷ ներհական դնեն, զառ մէջն վայր ի ստորեւ¹⁸ ասելով. վասն յոյժ աւելի միջոցումն¹⁹ տարակացութեան. առ ոլորտս աշխարհիս գոլ. նմանեցին²⁰ : և զայլոցըն ներհակացըն սահասն բաց սայց²¹ մակաբերել : քանզի յոյժ²² աւելիքն ի միմեանց տարակացեալք. ինմինց սեռի, ներհականս որոշէ :

¹ V եղիցի. ² իրեաց] V ինքեանց; in A first hand obliterates *p* before *g*.
³ V has order նմին համ. ⁴ C om. և. ⁵ V նոյնն. ⁶ V զներհական; so often. ⁷ V գոյացութեանց. ⁸ C om. այլ. ⁹ V յայլոցն. ¹⁰ V om. ոչ.
¹¹ V պատահին. ¹² V adds է after ներհական. ¹³ CD և մեծ; V մեծ.
¹⁴ V է ինքն. ¹⁵ After ասացէ V adds գոլ: C omits with A. ¹⁶ V տեղին.
¹⁷ V ստորնումն. ¹⁸ ի ստորեւ] V ըստորեւ; D ստորեւ. ¹⁹ V միջոցին.
²⁰ V անուանեցին. ²¹ V բացասայց. ²² V զլոյժ.

Պրակթ. Ժ :

- Իայց ո՛չ թուի քանակն, ընդունել զյաւէտն. և զնուա՛զն : Հիկէն :
 20. երկականգունն¹ : քանզի ո՛չ է այլ այլոյ յաւէտ, երկականգուն :
 և ո՛չ ի վերայ թուոյ : որպակ : երեքն, Հինգիցն², ո՛չ ինչ յաւէտ
 Հինգ, քան երեք ասին : և ո՛չ երեքն³, երկիցն : և ո՛չ ամանակքն,
 այլ այլոյ յաւէտ ամանակ⁴ ասին : և ո՛չ ի վերայց⁵ ասացելոցն
 բոլորովին, ո՛չ միոյ ուրուք⁶ յաւէտն և նուա՛զն⁶ ասի : իսկ ապա՛
 25. քանակրն. ո՛չ ընդունի զյաւէտն և զնուա՛զն : և ուրոյն յատուկ
 մանաւանդ քանւոյն և⁷ զհանգէտն և զանհանգէտն ասիլ : քանզի
 իւրաքանչիւր ասիցելոցն քանակաց, հանգէտ⁸ և անհանգէտ ասի :
 որդան : մարմին, և հանգէտ և անհանգէտ ասի : և թիւ, և զոյգ⁹ և
 30. անզոյգ ասի : սապէս և ի վերայ այլոցն ճառեցելոց¹⁰ իւրաքան-
 չիւր հանգէտ և անհանգէտ ասի : իսկ այլոցն, որքան¹¹ միանգամ են
 ո՛չ քանակք¹² ո՛չ կարի յոյժ թուեսցին¹³ զոյգ և անզոյգ ասիլ¹⁴ :
 որպակ : տրամադրութիւն. ո՛չ կարի յոյժ, զոյգ և անզոյգ ասի :
 այլ յաւէտ նմանք¹⁵ : և սպիտակ, զոյգ և անզոյգ ո՛չ կարի յոյժ,
 35. այլ նման : ապա ուրեմն, քանւոյն¹⁶ մանաւանդ եղիցի ուրոյն
 յատուկ զոյգ և անզոյգ ասիլ :

Տաղադս առնչի :

- ա : Առինչ, այսպիսիքս ասին, որք միանգամ ինքեանք որ ինչ ենն, այլոց
 գոլ ասին : և կամ որպէս զիարդ և իցէ, այլպէս առ այլ :
 որդո՛վն¹⁷ : մեծ : այս, որ ինչ էս, այլոյ ասի : քանզի ուրումըն,
 մեծ ասի : և կրկնապատիկ : այլոյ ասի, այս որ ինչ էս : քանզի
 b. ուրումըն կրկնապատիկ ասի : սապէս, և որքան միանգամ, այլք
 ինչ այսպիսիք ասին : և է¹⁸ այսպիսիքս. առինչունիցն : որկէն :
 ունակութիւն : տրամադրութիւն : զգայութիւն : մակացութիւն :

¹ V երկականգունն, so in next line.² V Հնգիցն.³ V Հինգն.⁴ V ամանակք.⁵ ի վերայց] V ի վերայ սայց ; C ի վ. սայցն.⁶ V

նրւացն.

⁷ V om. և.⁸ V adds և before հանգէտ.⁹ և զոյգ] so

CDE ; V has և ամանակ զոյգ.

¹⁰ V ճառեցելոց.¹¹ որքան] so

CDE ; V որք.

¹² V քանակ.¹³ CDE omit թուեսցին.¹⁴ CDE

ասի.

¹⁵ նմանք] so CDE ; V has նմանք և անմանք.¹⁶ քանւոյն]

The Paris MSS. usually have this form ; V քանոյն.

¹⁷ V որդոն.¹⁸ է] CD է և.

- գրութիւն : քանզի ամենայն ասացեալքս, այս, որ ինչ էս¹, այլոց
 5. սօր² : և կամ որպէս զիարդ³ և իցէ⁴, այլազգ առ այլ, և ոչ այլ
 ինչ : քանզի ունակութիւն, ուրումն ունակութիւն սօր. և մակա-
 ցութիւն, ուրումն մակացութիւն : և գրութիւն, ուրումն գրու-
 թիւն : և այլքն սոյնպէս : Արդ առինչն, է⁵, որքան⁶ միանգամ
 ինքեանք որք ինչ ենն, այլոցն⁷ սօրն : և կամ որպէս զիարդ և
 իցէ, այլազգապէս⁸ առ այլ : Տիկէն : լեանն, մեծ սօր. առ այլ :
 10. քանզի առ այլ մեծ սօր լեանդ : և նման, որումն⁹ նման սօր : և
 այլքն այսպիսիքն, սոյնպէս առ ինչ սօրն :

Պրակք Է :

Եւ է ընկողմանումն, և կացութիւն, և նիստըն, գրութիւնք ոմանք :
 և գրութիւնք¹⁰ առնչիցն¹¹ : իսկ ընկողմանելն, կամ¹² կանն, կամ
 նստելն, սորա՛ ոչ են գրութիւնք : բայց յարանունաբար յասացե-
 15. լոց¹³ գրութեանցն սօրն :

Պրակք Ը :

15. Բայց է և ներհականութիւնն¹⁴, առնչւոյն¹⁵ : որկէն : առաքի-
 նութի, չարութեան ներհական է : երկաքանչիւր¹⁶ առնչի-
 ցնէ¹⁷ : և մակացութի, անդիտութեան : բայց ոչ ամենայնի առ
 ինչունիցն, գոյ ներհական : քանզի կրկնապատկին ոչ ինչ է
 ներհական¹⁸ : և ոչ եռապատկին, և ոչ այսպիսեացքն ոչ ի¹⁹
 20. միում ումք : Բայց թուի զառաւելն և զնուազն ընդունել առ-
 ինչքն : քանզի նման²⁰, յաւէտ և նուազ սօր : և անհանգիտագոյն²¹,
 յաւէտ և նուազ սօր : երկաքանչիւրդ²² ինոցանէ, առինչնէ²³ :
 քանզի նմանն, ուրումն նման սօր : և անզուգագոյնն, ուրումն
 անզուգագոյն : այլ ոչ ամենայնք առինչքն, ընդունին զառաւելն
 25. և զնուազըն : քանզի կրկնապատկին, ոչ սօր յաւէտ և նուազ²⁴ : և
 ոչ այսպիսեացն²⁵, և ոչ մի ինչ :

¹ էս] V են. ² V սօրն. ³ B omits զիարդ. ⁴ V է. ⁵ V առինչք են ;
 D առինչ է. ⁶ V որք. ⁷ այլոցն] so C ; V այլոցն գոլ. ⁸ V այլազգ.
⁹ V ուրումն. ¹⁰ V գրութիւնք. ¹¹ V adds են. ¹² կամ] so C D ; V և կամ.
¹³ V յասիցելոց. ¹⁴ V ներհակութիւն. ¹⁵ V յառնչոյն. ¹⁶ V երկա-
 քանչիւրն ; CD երկաքանչիւրքն. ¹⁷ V են. ¹⁸ In A inchoate ք after -ն.
¹⁹ V om. ի. ²⁰ V նմանն. ²¹ V անհանգիտոյն ; CD անհանգիտագոյնն. ²² V
 և երկ. ²³ V առինչ է ; A has punctum delens over ն. ²⁴ սօր յաւէտ
 և նուազ] so C ; V B ընդունին զյաւէտն և զնուազն. ²⁵ V այսպիսեացն.

Պրակթ. Դ՝

- Մենայնք առինչքըն, առհակադարձն ասին : Հիկէն : ծառայ, ան
 30. ասի ծառայ : և տէր ծառայի¹ ասի տէր : և կրկնապատկին,
 կիսւոյ² կրկնապատկէ : և կիսին³, կրկնապատկին էր⁴ կիսի⁵ : և
 մեծն. նուազի⁶ մեծ : և նուազն, մեծի⁷ նուազ : սպայէս և ի վերայ
 պլոցըն : Բայց հոյովիւ, է երբեք⁸ զի տարբերեսցի ըստ բառին :
 որդան : մակացութիւն, մակացելոյն ասի՝ մակացութիւն : և մա-
 35. † մը կացելին, մակացութեան⁹ մակացելի : և զգայութի՝ զգալոյ
 † մը զգայութիւն : և զգալին, զգայութեան¹⁰ զգալի : բայց սակայն
 է երբեք, զի ոչ թուեսցի հակադարձել¹¹ : եթ¹² ոչ ընտանեբար
 առ որ ասին բացատրեսցին : պլ¹³ զեղեսցի որ բացատրեսցն :
 որբար : թե, եթե բացատրեսցի՝ հաւու, ոչ հակադարձէ. հաւ,
 p. 7. թեղյ : քանզի ոչ է ընտանեբար : առաջինն¹⁴ բացատրեալ¹⁵ է¹⁶.
 թե հաւու : քանզի ոչ ըստ որում հաւ, ըստ այսմ, թե սորա¹⁷
 ասի : պլ ըստ որում թեաւորն է : քանզի բազմաց և պլոց թե
 է որք ոչ են հաւք : ապա եթե բացատրեսցի ընտանեբար, և
 5. հակադարձէ : որպակ, թե թեւաւորի թե : և թեաւորն, թեոյ
 թեաւոր :

Պրակթ. Ե՝

- Բայցէ երբեք, զի և անուանագործել թերևս հարկաւոր է, եթե
 ոչ կայցէ անուն¹⁸ առ որ ընդանեբար բացատրեսցի. հիկէն քեղի
 նաւի եթե բացատրեսցի, ոչ ընտանի է բացատրութիւն. քանզի ոչ
 10. ըստ որում նաւն է ըստ այսմ սորա ասի քեղին : քանզի են նաւք՝
 որոց ոչ գոն քեղիք. վասն որոյ և ոչ հակադարձէ, քանզի նաւ ոչ

¹ V ծառային. ² V կիսոյն. ³ V կէսն. ⁴ V է. ⁵ V կէս.
⁶ նուազի] V նրուազին ասի. ⁷ մեծի] V մեծի ասի. ⁸ V երբէր, so
 always. ⁹ In A first hand adds in margin the alternative reading
 մակացութեամբ, which V has. ¹⁰ In A first hand adds in margin alter-
 native reading զգայութեամբ, which V has. ¹¹ V հակադարձել. ¹² V
 եթէ. ¹³ In A a heavy vertical line before the *ω* indicates perhaps
 that the scribe began to write a *ρ*, but desisted ; V om. *զ* in զեղեսցի.
¹⁴ V ընտանեբար առ առաջինն. ¹⁵ Before բացատրեալ B adds զի. ¹⁶ V
 om. է. ¹⁷ նորա. ¹⁸ Through loss of one folio the text is wanting in
 A from բայցէ to սոսայն. The text here printed is V. ¹⁹ B has անունն.

- ասի քեղւոյ, այլ թերևս ընտանեգոյն բացատրութիւն եղիցն եթէ
 այսպէս օրինակաւ ինչ բացատրեսցի. քեղին՝ քեղաւորի քեղի կամ
 որպէս զիարդ և իցէ այլազգարար. քանզի անուն ոչ կայ, և հակա-
 դարձէ, եթէ ընտանեբար բացատրեսցի. քանզի քեղաւորն քեղեա-
 15. քեղաւոր է: Այնպէս և ի վերայ այլոցն. հիզան գլուխ¹ ընտանե-
 բար բացատրեսցի գլխաւորն քան² կենդանւոյ բացատրեալ³. քանզի
 ոչ ըստ որում կենդանի է գլուխ ունի, քանզի բազումք ի կենդա-
 նեաց գլուխ ոչ ունին, և այսպէս դիւրաւ թերևս առցէ դք, որոց ոչ
 կան անուանք. և թէ յառաջնոցն և յայնցանէ որք առ սոսայն⁴
 20. հակադարձեն⁵ դիցին⁶ անուանքն, որպէս և ի վերայ յառաջասացե-
 լոցն: ի թեւոյն, թեւաւոր⁷, և ի քեղւոյն, քեղաւոր: Արդ ամենայն
 առինչքն, եթէ ընտանեբար բացատրեսցին, առ հակադարձսն ասին:
 25. ապեթե⁸ առ դիպաւոր ինչ բացատրեսցին, և ոչ առ որ ասինն, ոչ
 հակադարձէ⁹:

Պրակք. Գ.

- Եւ ասեմ: զի և ոչ որք¹⁰ խոստովանեցելոցն¹¹ առ հակադարձսն
 ասիցելոց՝ և անուանցրն¹² նոցա կացելոց: ոչ ինչ հակադարձէ-
 եթէ առ ինչ պատահելոցն բացատրեսցի՝ և ոչ իցեն առ որս
 ասինն: Հիկէն: ծառայ, եթէ ոչ են բացատրեսցի: այլ մարդոյ.
 30. կամ երկոտանւոյ. և կամ ոյր ուրուք և իցէ¹³ այսպիսեացս, ոչ
 հակադարձէ: քանզի ոչ ընտանի է բացատրութիւնն: և ևս, եթէ
 ընտանեբար բացատրեալ իցէ առ որ ասին¹⁴. ամենայն պարաբա-
 րձեցելոց¹⁵ այլոցն, որք միանգամ պատահարք են: բայց մնացելոյ
 այսր միայնոյ. առ որ բացատրեցաւն, ընտանեբար, առ սա¹⁶
 35. ասասցի: Հիկէն¹⁷: եթէ ծառայ առ տր ասի¹⁸; պարաբարձեցելոց¹⁹
 այլոցն²⁰, որք միանգամ պատահարք են ենն: Հիկէն: երկոտանին

¹ գլուխ] B գլուխ եթէ. ² քան] B այլ ոչ. ³ D բացատրել. ⁴ A resumes with սոսայն, for which V reads սոսա. ⁵ V հակադարձին. ⁶ V դիցեն. ⁷ After թեւաւոր in A is a lacuna of seven letters. ⁸ V ապա եթէ. ⁹ V հակադարձին; B agrees with A. ¹⁰ ոչ որք] V B ոչ որք են 'ի; C ոչ ի. ¹¹ V խոստովանիցելոցն. ¹² V անուանց. ¹³ իցէ] so VEB and second hand in C; D and first hand in C have եթէ. ¹⁴ V առ որս ասինն. ¹⁵ V պարաբարձիցելոց. ¹⁶ սա] so C; V B սա միայն. ¹⁷ V որդան, which in marg. of A in first hand. ¹⁸ ասի] so DE; V ասասցի. ¹⁹ V և պարաբարձեցելոցն; DE և պարաբարձեցելոցն. ²⁰ այլոցն] so C; V այլոց.

b. գոլ՝ և մակացուծեանն¹ ընդունական գոլ² մարդոյն³, և մնացելոյ միայնոյ տն գոլ⁴: յարծառայն⁵ առ նա ասի⁶: քանզի ծառայ, տն⁷ ծառայ ասասցի: ապեթե⁸ ոչ ընտանեբար բացատրեսցի, առ որ ասին⁹ պարարարձեցելոց պլոցն¹⁰, և մնացելոյ միայնոյ՝ առ որ բացատրեցան, ոչ ասասցի¹¹ առ սա¹²: արդ բացատրեսցի ծառայ՝ մարդոյ՝ և 5. թեհառու: և պարարարձցի¹³ մարդոյն¹⁴, տէրն սմա գոլ: քանզի¹⁵ ոչ ևս ծառայն առ մարդ¹⁶ ասասցի: քանզի ոչ ելոյ տն, և ոչ ծառայ¹⁷ է: սյսպէս՝ և հառուն, փարաբարձցի¹⁸ թեհառոն գոլ: քանզի¹⁹ ոչ ևս եղիցի թեհն, առնչիցն: քանզի ոչ ելոյ թեհառորի, և ոչ թեհն եղիցի ուրուք: ապա ուրեմն պիտի բացատրել, առ որ ոքն²⁰: ընտանեբարն ասի: և եթե անուն կայցէ, դիւրաւ բացատրուծիւնն²¹ լինի: և ոչ ելոյ, հարկաւոր է թերևս անունագործել: և այսպէս բացատրեսցելոց, երևելի է զի ամենայնք²² առինչքն առ հակադարձն ասին:

Պրակթ. է.

15. [Այց թուին առինչքն համանգամայն ընուծեամբ գոլ: և ի վերայ շատիցն, ճշմարիտ է: քանզի համանգամայն, կրկնապատիկն է²³, և կէսն: և կիսոյն ելոյ, կրկնապատիկն է: և ծառայի²⁴ ելոյ, տէրն է: նմանապէս այսոցիկ և այլքն: և առհասարակ իբաց բառնան այսորիկ զմիմեանս: քանզի ոչ ելոյ կրկնապատիկ, ոչ²⁵ է կէս: և կիսոյ. ոչ ելոյ, ոչ է կրկնապատիկ: սոյնպէս և ի վերայ պլոցն: որք միանգամ այսպիսիք են:

[Այց ոչ ի վերայ ամենեցուն առնչիցն ճշմարիտ թուի, համանգամայն²⁶ ընուծեամբն գոլ: քանզի մակացելին. քան զմակացուծիւնն²⁷,

¹ V մակացուծեան. ² գոլ] V գոլ և; DE և, omitting գոլ. ³ V մարդն. ⁴ V om. գոլ. ⁵ յարծառայն] so om. first hand in B; C and second hand B առ որ ծառայն. ⁶ ասի] so B; V ասասցի. ⁷ BC omit տն. ⁸ V ապաթէ. ⁹ V որս ասինն; C որ ասինն. ¹⁰ պլոցն] so C; V պլոց. ¹¹ ասասցի] so B; V ասի. ¹² սա] so B; V նա. ¹³ B պարարարձեցելոյ. ¹⁴ V ՚ի մարդոյն. ¹⁵ V om. քանզի. ¹⁶ V մարդն. ¹⁷ V ծառայն. ¹⁸ V եթե պարաբարձի. ¹⁹ V om. քանզի. ²⁰ ոքն] V omits. ²¹ V բացատրուծիւն. ²² D ամենայնքն. ²³ է] C omits. ²⁴ V ծառային. ²⁵ ոչ] V և ոչ. ²⁶ D համանգամայնն. ²⁷ V զմակացուծիւն.

25. նախկին թուեսցի¹ գոլ՝ քանզի իբրու յաճախ յառաջագոյն գոյացելոց իրացն զմակացութիւնն² առնումք³ :

Պրակք Ը⁴ :

30. Վրանզի ի վերայ սակաւոց, և կամ ի վերայ ոչ միոյ. տեսցէ որ զհամանգամայն⁵ ընդ մակացելոցն⁶. զմակացութիւնն⁷ լեալ : և ևս : զի մակացելին ի բաց բարձեալ՝ ընդ իւր՝ ի բաց բառնայ զմակացութիւնն : իսկ մակացութիւնն, զմակացելին ոչ շարաբառնայ : քանզի մակացելոյ ոչ ելոյ. ոչ է մակացութիւն : քանզի ոչ ևս ուրուք եղիցի մակացութիւն⁸ : և մակացութեան ոչ ելոյ. ոչ ինչ արգելու զմակացելին գոլ : որկեն⁹ : և բոլորակին, չորեքանգիւնութիւն¹⁰, զի եթե¹¹ է մակացելի : քանզի մակացութիւն սորա, չն ևս է : իսկ այս¹², մակացելիս՝ գոյ : և ևս : կենդանւոյ վերաբարձեցելոյ. ոչ է մակացութիւն : իսկ մակացելեացն, բազումք¹³ ինչ դէպ լինին գոլ :

Պրակք. Թ¹⁴ :

35. Եւ նմանապէս պսոցիկ, և ի վերայ զգայութեանցքն¹⁵ ունին : քանզի զգայլին¹⁶ նախկին քան զգայութիւնն թուի գոլ : քանզի զգայլին բարձեալ. ընդ իւր բառնայ զգայութիւնն¹⁷ : իսկ զգայութիւնն, զգայլին. ոչ ընդ իւր¹⁸ ի բաց բառնայ : վասն զի զգայութիւնք զմարմնով. և ըն մարմնին¹⁹ : և զգալոյ ի բաց բարձեցելոյ²⁰. ի բաց բարձեալ է և մարմինն : իսկ մարմնոյ ոչ ելոյ. ի բաց բարձեալ է և զգայութիւնն : ապա ուրեմն ընդ իւր ի բաց

¹ C թուի. ² V զմակացութիւն. ³ V առնումք հետոյ. ⁴ The title պրակք Ը is added in late hand. ⁵ V զհամանգամայն. ⁶ C մակացելոցն. ⁷ V զմակացութիւն. ⁸ D omits the clause : քանզի ոչ ևս ուրուք եղիցի մակացութիւն. ⁹ V որպէս. ¹⁰ V չորեքանգիւնութիւն. ¹¹ V [եթե. ¹² V omits այս. ¹³ բազումք] so BD; V բազում. ¹⁴ In A the numeration of new chapter omitted. ¹⁵ զգայութեանցքն] so CDE; V has զգայութեանցքն. ¹⁶ V զգայլին. ¹⁷ V զգայութիւնն. ¹⁸ ընդ իւր added in A above line in first hand. ¹⁹ C մարմնովն. ²⁰ V բարձիցելոյ; so often.

բառնա¹ զգալին զգայութիւնն: իսկ զգայութիւնն զգալին, ո՛չ
 5. ընդ իւր ի բաց բառնայ: քանզի կենդանւոյն ի բաց բարձեցելոյ-
 զգայութիւնն² ի բաց բարձեալ է: բայց զգալին գո՛յ՝ որկէն:
 մարմին³, զնրմ, քանզոր, դանն: և այլք⁴ ամենայնք որք⁵ միանգամ
 զգալիք: և ևս: զի զգայութիւնն⁶ համանգամայն ընդ կենդա-
 նւո՛ջըն լինի: քանզի միանգամայն կենդանին լինի⁷. և զգայու-
 10. թիւնն: իսկ զգալին, է և նախ քան զգոլ զգայութեանն: քանզի
 հո՛ւր. և զո՛ւր. և նայսպիսիքս⁸. յորոց⁹ և կենդանին բաղկացեալէ՛
 է և յառաջ քան զկենդանին բողբոջիւն գոլ. անզգայութիւն¹⁰:
 ապա ուրեմն յառաջագոյն՝ եացեալ քանզգայութիւնն զգալին
 գո՛լ թուեսցի՛:

Պրակք. Ե¹¹:

Բայց ունի տարակուսանս, եթարդևք¹² և ո՛չ մի գոյացութիւն՝
 առընչին ասի: որպէս թուի թե¹³ սա ընդունի ըստ ոմանց
 15. երկրորդաց¹⁴ գոյացութեանցն: քանզի մակ ոմանց՝ առաջնոց
 գոյացութեանցն. Ճշմարիտէ: քանզի ո՛չ բոլորքն, և ո՛չ մասունքն
 առինչ¹⁵ ասին: քանզի ոմն մարդ. ո՛չ ասի ուրումն որ մարդ: և
 ո՛չ ոմն արջառ. ուրո՛ւմն¹⁶ ո՛մն արջառ¹⁷: սո՛յն պէս և մասունքն:
 քանզի ոմն ձեռն, ո՛չ ասի ուրո՛ւմն¹⁸, ո՛մն ձեռն: և ո՛չ¹⁹ գլուխ:
 20. ո՛չ ասի ուրումն²⁰ ո՛մն գլուխ: այլ *** ո՛* մըն²¹ գլուխ: սո՛յնպէս
 և ի վերայ երկրորդաց գոյացութեանցն, թի վերայ յուրոցն²²:
 որկէն: մարդ, ո՛չ ասի ուրո՛ւմըն մարդ: և ոչ արջառ, ուրո՛ւմն

¹ V բառնայ. ² V և զգայութիւնն. ³ որկէն: մարմին] so C D E;
 V մարմին, որգոն. ⁴ V այլքն. ⁵ V որ. ⁶ V զգայութիք. ⁷ V
 has order լինի կենդ. ⁸ V այսպիսիքս; B այսպիսիքսն. ⁹ V նորոց;
 B որոց. ¹⁰ In A a heavy line resembling vertical stroke of a p pre-
 cedes ան and has by a late hand been turned into p. Above it to
 the left is an erasure. Also the first ն, over which is an erasure to
 the right, seems to have been by the same hand manufactured out of
 a մ: ¹¹ Title of the chapter left blank in A. ¹² V եթէ արդեօք.
¹³ V has order թէ որպ. թ. ¹⁴ V has order երկր. ոմ: ¹⁵ V առընչին.
¹⁶ B որումն. ¹⁷ D omits ուրո՛ւմն ո՛մն արջառ. ¹⁸ C որումն. ¹⁹ ո՛չ]
 V ոչ ոմն. ²⁰ C որումն. ²¹ ո՛մըն has been manufactured out of
 ուրո՛ւմըն; V ոմն. ²² V յուրոյլեցն; C ոլուլեցն.

25. արջառ: և ոչ վայտ, ուրձամբն վայտ: այլ ուրձամբն ստացուած
ասի: արդ ի վերայ այսպիսեացս, երևելի է, զի ոչ է¹ առնչիցն:
Իսկ ի վերայ ոմանց՝ երկրորդաց գոյացութեանցն, ունի երկբայու-
թիւն: Տիպէս՝ գլուխ, ուրձամբն ասի գլուխ, և ձեռն՝ ուրձամբն
ասի ձեռն: և իւրաքանչիւրոք այսպիսեացն²: մինչ զի այսպիսիքս
առ ինչիցն թուեսցին գոլ:

Պրակբ. Ժա³:

30. Ըրդ՝ եթե բաւականաբար՝ առնչիցն սահման բացատրեալ է. կամ
յոյժ դժուարացն, և⁴ կամ անկարացն⁵ է⁶ լուծանել իբրու թե
և ոչ մի գոյացութիւն առնչիցն ասի: ապաթե⁷ ոչ բաւականա-
բար, սյլ են առինչքն, որոց գոլն նոյն է⁸:

Պրակբ. Ժբ⁹:

35. Ըռինչըն իմնապէս ունել, թերևս ճառեսցի ինչ առ այստիկ: բայց
առաջին սահմանըն՝ յարահետելին¹⁰ ամենեցուն¹¹ առնչիցն¹²:
այլ սակայն, ոչ է այս առինչն¹³, սոցա գոլ¹⁴, նոյնք, որք ինչ ենն,
այլոցն¹⁵ ասիլ: Եւ ի սոցանէ յայտնի է, զի եթե¹⁶ որ գիտացեալ՝
տեսցէ ինչ, որոշաբար, առնչիցն¹⁷: և զայն առ որ¹⁸ ասին, որո-
շաբար գիտացէ: արդ երևելի և յինքենէ է: քանզի եթե գիտէ
որ զայս ինչ, զի առնչիցն է: և է գոլն առնչիցն, նոյն առ
ինչն¹⁹, իմնաւրինակ՝ ունել: և զայն գիտէ, առ որ սաւն²⁰, և
զիւրդ²¹ ունի: քանզի եթե ոչ գիտէ բողոքովն առ որ զիւրդ
ունին. և ոչ՝ եթե՝ առ ինչ զիւրդ ունի²² գիտացէ: և ի վերայ
իւրաքանչիւրոցըն յայտնի է այսպիսին: որկէն, եթե զայս ինչ
5. գիտե, բացորոշեալ է²³, զի է կրկնապատիկ: և որոյ է կրկնապատիկն,

¹ V են. ² V այսպիսեացն. ³ In A numeration of chapter is omitted. ⁴ V om. և. ⁵ V յանկարացն. ⁶ V էր. ⁷ V ապա եթէ.

⁸ ABCDE end the chapter with the words նոյն է, but V prolongs it to առ այստիկ of the next. ⁹ Title of chapter left blank in A.

¹⁰ V յարահետելի. ¹¹ V ամենեցունց. ¹² առնչիցն] so V; C D առը-
նչից. ¹³ V առնչից. ¹⁴ V omits սոցա գոլ. ¹⁵ V այլոց. ¹⁶ V թէ.

¹⁷ առնչիցն] so D; V յառնչից. ¹⁸ D որս. ¹⁹ V ինչ. ²⁰ V սայն.

²¹ զիւրդ] so D; V զիւրդն. ²² C ունին. ²³ V omits է.

- անգէն բացորոշաբար գիտասցէ : քանզի եթե ոչ ուրուք բացորոշ-
 շիւրցն¹ գիտէ զսա, կրկնապատկել, եւմ². և ոչ եթե է կրկնապա-
 տիկ բոլորովին գիտէ : Սապէս³, և զայս ինչ. եթե գիտէ եթե
 գեղեցկագոյն է : և որոյ գեղեցկագոյնն է, անդէն, բացորոշաբար՝
 Հարկաւոր է գիտել՝ սա⁴ վասն սոցա : բայց ոչ⁵ անորոշակի
 10. գիտասցէ՝ եթե սա⁶, է, վատթարի լաւագոյն : քանզի⁷, կարծիք,
 պսպիսիս լինի⁸. ոչ⁹ մակացութի : քանզի ոչ ևս գիտասցէ ստու-
 գարար, եթե է վատթարի լաւագոյն : քանզի եթե այսպէս գիպե-
 ցաւ, ոչ ինչ գոյ վատթարագոյն՝ քան զսա : ապա ուրեմն, երևելի
 է, զի Հարկաւոր է՝ զոր¹⁰ եթե գիտասցէ որ, առնչիցն¹¹, սահմա-
 նաբար ; և¹² զայն առ որ ասին, սահմանաբար գիտասցէ :—

Պրակք. Ժգ¹³ :

- Իսկ զգլուխն, եթե գիտասցէ որ¹⁴ կամ զձեռնն, և զիւրաքանչիւր¹⁵
 զայնպիսեանցն¹⁶ : որք են գոյացութիւնք. զայն. որ էն¹⁷ որոշա-
 բար գիտասցէ : բայց առ որ ասին¹⁸ ոչ է Հարկաւոր : քանզի ոյր
 պս պլուխ, և¹⁹ կամ ոյր ձեռնս²⁰, ոչ եղիցի գիտել սահմանաւրէն :
 20. ապա ուրեմն ոչ են սոքա՝ առնչիցն : ապա եթե²¹ ոչ են առնչ-
 չիցն, ճշմարիտ եղիցի ասել զի և²² ոչ մի գոյացութիւն առնչիցն
 է : բայց թերևս դժուար է յաղագս պսպիսեացս, սաստրկաբար
 ի²³ բաց երևեցուցանել. Հրամանաւ պատասխանելոյ. ոչ բազում
 անգամ Հարցեալ՝ և խնդրեալ : բայց սակայն, տարակուսել, և
 վարանել. ի վերայ իւրաքանչիւր ուրուք սոցայցն²⁴. ոչ անպի-
 տան է :

¹ V 'ի բացորոշիցելոցն.² V կրկնապատկել ; D կրկնապատկեալ.³ սապէս] so C ; V սոյնպէս.⁴ սա] V զսա.⁵ ոչ] V եթէ.⁶ V սայ.⁷ V om. քանզի.⁸ ն seems to have been erased after

ի ; V has լինին.

⁹ ոչ] V պլ ոչ.¹⁰ զոր] V զի ; CDE զի որ.¹¹ V յառնչիցն.¹² V omits words զայն առ որ ասին, սահմանաբար.

The omission is explicable from the homoioteleuton. That it occurs in all texts except A is one of the many proofs of the absolute superiority of the latter. ¹³ A omits title of new chapter. ¹⁴ V has order

¹⁵ V զիւրաքանչիւրսն.¹⁶ V յայսպիսեանցն.¹⁷ էն] V են.¹⁸ V ասինն.¹⁹ CD omit և.²⁰ ձեռնս] so CD ; V ձեռն.²¹ V թէ.²² V om. և.²³ V om. ի.²⁴ D սոցայն.

Յաղագս որակի և որակութեան :

25. Եւ որակութիւն ասեմ: ըստ որում որակք ոմանք ասին : և է որակութի յոքնակաբարն¹. ասիցելոց :

Պրակք: Է :

- Ըրդ մի տեսակ որակութեան, ունակութիւն և տրամադրութիւն ասասցին : և տարբերէ, ունակութիւնըն², ի տրամադրութենէ: քն տեղագոյն, և յոքնամանակագոյնըն գոլ: և այսպիսիք են մակացութիւնք, և առաքինութիւնք: քանզի մակացութիւն, թուի յարատեղացն³ գոլ, և⁴ դժուարաշարժիցն: եթե և չափաբար⁵ որ մակացութիւն առցէ: եթե ոչ մեծ փոփոխումն ընկալցի ի հիւանդութենէ, կամ յայլմէ իմիքէ պատճառէ⁶ այսպիսոյ: սապէս⁷ և առաքինութիւն: հիւբար: արդարութիւն, և ողջախոհութիւն, և իւրաքանչիւրոք այսպիսեացըն⁸, ոչ դիւրաշարժելի թուի գոլ, և ոչ դիւրափոփոխ: և տրամադրութիւնք ասին, որք են դիւրաշարժք. և արագափոխք⁹: հիկէն: ջերմութիւն, և ցրտութիւն, և¹⁰ **** հիւ ** անդութիւն, և ողջութիւն¹¹: և որք միանգամ այսպիսիք են: քանզի տրամակայի իմն ըստ այսոցիկ մարդն: բայց արագափոփոխ¹² է, ի ջերմոյցուրտ լեալ: և յողջանալոյն, հիւանդանալն: սոյնպէս և ի վերայ այլոցն: եթե ոչ որք. և սոցուն, այսոցիկ դիպեցցի, բազում ամանակաւ ահա բնաւորեալ անբոյժ և կամ կարի դժոխաշարժելի եղեալ: զոր ահա. որ իբր ունակութիւն առասացէ :

Պրաքր. Կ :

5. Եւ երևելի է, զի զայսոցիկ կամին ունակութիւնս՝ ասել՝ որքեն յոքնամանակագոյնք, և դժուարաշարժագոյնք: քանզի զմակացութեանցսն, ոչ¹³ քաջ¹⁴ զունաւղսրն, այլ դիւրաշարժելիս եսլս¹⁵,

¹ V ՚ի յոքնաբարն. ² V ունակութիւն. ³ V ՚ի յարտեղացն. ⁴ և] V և ՚ի. ⁵ V չափաւորաբար. ⁶ V has order պատ. իմեքէ; DE have իրիք for իմեքէ. ⁷ V սապէս. ⁸ V այսպիսեացն. ⁹ արագափոխք] so D & Vo; V արագափոփոխք. ¹⁰ V om. և; C adds և. ¹¹ V առողջութիւն; in C առ is erased. ¹² V արագափոխ. ¹³ ոչ] so CD; V և ոչ. ¹⁴ V զքաջ. ¹⁵ եալս] so CD; V լեալս.

10. *նչ ասեն ունակութիւն ունել՝ այլ սակայն տրամակային¹ իմն
 ըստ մակացութեն. կամ վատթար, և² կամ քաջ՝ իսկ ապա տար-
 բերէ ունակութիւն ի տրամագրութենէ՝ այսու, դիւրաշարժելին
 գոլ: և ումեմն յոքնամանակագոյն, և դժոխաշարժագոյն՝ և են
 ունակութիւնքն և տրամագրութիւնք: իսկ տրամագրութիւնքն³,
 ոչ ի հարկէ ունակութիւնք⁴: քանզի որ ունակութիւնս ունին, և
 տրամակային իմն ըստ սոսա՝ իսկ որք տրամակայինն, ոչ ամենայն
 իրաւք ունակութիւն ունին:*

Պրակք. 7:

15. *Եւ այլ սեռ որակութեան, ըստ որում մրցականս, և ընթացականս:
 կամ ողջականս, կամ հիւանդոտս՝ և ասեմք պարզաբար միանգա-
 մայն, որ ինչ միանգամ ըստ բնական կարողութեան, կամ անկա-
 ըութեան ասի՝ քանզի ոչ վասն տրամակալւոյն իմն. իւրաքան-
 չիւրոք այսպիսեացն⁵ ասի. այլ վասն զաւրութիւն ունելոյ
 բնական. կամ անկարութիւն, առնել ինչ դիւրաւ, և կամ ոչ ինչ
 կրել: Հիշան՝ մրցականք, կամ ընթացականք ասին: ոչ վասն
 տրամակալւոյն իմն աւրինակի, այլ վասն զաւրութիւն⁶ ունելոյ
 20. բնական առնել ինչ դիւրաւ: և ողջականք ասին, վասն զաւրու-
 թիւն⁷ ունել⁸ բնական, ոչ ինչ կրել ի դիպելոցն⁹ դիւրաւ: և
 հիւանդոտս, վասն զաւրութիւն ունել բնականս, ոչ ինչ կրել¹⁰:
 25. և նմանապէս այսոցիկ, և խնստն և կակոնոն ունի: քանզի խնստն
 ասի, վասն զաւրութիւնն¹¹ ունել. ոչ դիւրաւ հատանիլ: իսկ
 կակոնոն¹², վասն¹³ զաւրութիւնն ունել. և նա, ոչ¹⁴ դիւրաւ հատա-
 նիլ¹⁵ սորին այսորիկ:—*

¹ V տրամակայիլ. ² C om. և. ³ տրամագրութիւնքն] so D; V omits ն suffix. ⁴ V ունակութի. ⁵ V այսպիսեացն. The first hand in A corrects իւրաքանչիւր ուրուքպիսեացն into իւրաքանչիւրոք այսպիսեացն. ⁶ զաւրութիւն] so B; C զաւրութեան; V զօրութիւն. ⁷ զաւրութիւն] so CV; D զաւրութեան. ⁸ V ունելոյ. ⁹ V դիպելոցն. ¹⁰ վասն դ.—կրել] BV read: վասն անզօրն լինել, և դիւրաւ տալ տեղի հիւանդու-թեանց բնականս ինչ կրել; C has վասն անզօրն լինել բնականս ինչ կրել, adding և դիւրաւ տալ in margin. Here as often the Ven. reading is given in late hand in margin of A. ¹¹ V զօրութի ¹² V կակոնո. ¹³ վասն] V վասն ոչ. ¹⁴ նա, ոչ] V om. ¹⁵ հատանիլ] V տեղի տալ.

Պրակք. Ե:

- Եւ երրորդ սեռ որակութեան, կրականք որակութիւնք. և կիրք: և
 30. են այսպիսիքս: որկէն: քաղցրութիւն, և դառնութիւն, և ամե-
 նայնք սոցանք¹. ազգակիցք: և Լս² ջերմութիւն, և ցրտութիւն, և
 սպիտակութիւն, և սևութիւն: և զի այսորքիկ որակութիւնք են,
 երևելի է: քանզի ընդունականք³ որակք ասին, ըստ այսրմիկ:
 որդան: մեղրդ³, վասն քաղցրութիւնդ⁴ ունելոյ. քաղցր ասի: և
 մարմին. սպիտակ. վասն սպիտակութիւնդ ունելոյ: սապէս, և ի
 35. վերայ այլոցն ունի⁵: Խակ կրականք որակութիւք ասին, որ վասն
 սոցուն ընդունակացս, զորակութիւնսրն կրել ինչ: քանզի և որ
 քաղցր՝ վասն կրել ինչ ասի քաղցր: և ոչ այլոցն⁶ այսպիսեաց⁷ և
 b. որ ինչ: նմանապէս⁸ այսոցիկ և ջերմութիւն և ցրտութիւն⁹,
 կրականք որակութիւք ասին: որ վասն սոցին¹⁰ ընդունականացս
 5. կրել ինչ. այլ վասն ըստ զգայութեանցս, իւրաքանչիւր ասիցե-
 լոցս, որակութեանցն, ախտից¹¹ գոլ արարչական: և¹² կրականք
 որակութիւնք ասին: քանզի քաղցրութիւն, կիր¹³ իմն ըստ ճաշա-
 կելեաց առնէ, և ջերմութիւն ըստ շաւշափման¹⁴: նմանապէս և
 սյղքն¹⁵:

Պրակք. Զ:

- Խակ սպիտակութիւն, և սևութիւն, և այլք¹⁶ գոյնք. որ նոյն¹⁷
 10. աւրինակ ասիցելոցս, կրականք որակութիւնք ասին: այլ վասն
 իւրեանցն յախտէ եղանել¹⁸: և զի լինին վասն ախտի. բազում
 փոփոխմունք գունոյ. յայտէ: քանզի ամաչեալ որ. շառագոյն
 եղև¹⁹: և երկուցեալ. դեղին²⁰: և իւրաքանչիւրդ²¹, նայսպիսե-
 ացն²²: մինչ զի և թե որ բնութեամբ յայսպիսեացս ինչ ախտից

¹ First hand in A wrote first սոցայք and in margin corrects յ into ք; V սոցայցք. ² V adds սոցա after ընդունականք. ³ մեղրդ] so C; V մեղր. ⁴ V քաղցրութի. ⁵ ունի] so VC; B ասի. ⁶ այլոցն] V յայլոցն ինչ. ⁷ V յայսպիսեացս. ⁸ C adds և. ⁹ V ջերմութիւնք և ցրտութիւնք; BEC ջերմութիւնք և քաղցրութիւն; D ջերմութիւնք և ցրտութիւնք և քաղցրութիւն; C corrects քաղցրութիւն into ցրտութիւն. ¹⁰ V սոցուն. ¹¹ V ախտիցն. ¹² V om. և. ¹³ V կիրս. ¹⁴ V շոշափելեաց. ¹⁵ V այլքն. ¹⁶ V այլ. ¹⁷ նոյն] so CD; V զնոյն. ¹⁸ V եղանել. ¹⁹ V շառագունէ. ²⁰ After դեղին V adds լինի. ²¹ V զիւրաքանչիւրդ. ²² V յայսպիսեացն.

15. կրելեաց¹. յոմանց բնական պատահմանց. զնմանն գոյն². դէպ եղև ունել սմայ³: քանզի որ այժմ⁴ յամաչելն. տրամադրուածիւն առ ի մարմինն⁵ եղև, և ըստ բնական բաղկացուածեան, սոյն եղիցի տրամադրուածիւն: մինչ զի⁶ բնուածեամբ⁷. և զգոյն⁸ նման⁹ լինել: արդ որք միանգամ: այսպիսեացըս¹⁰ պատահից. յախտից ոմանց. 20. դժոխաշարժից. և յարատեաց¹¹. սկիզբն եառ. որակուածք ասին: քանզի եթե ըստ բնուածեանն¹² բաղկացուածեան. դեղնուածիւն¹³, կամ սևուածիւնք եղեալք են, որակուածիւնք ասին: քանզի որակք ըստ սոսա ասիմք¹⁴: զի¹⁵ եթե վասն երկար հիւանդուածեան. կամ¹⁶ վասն խարշման, այսպիսիս պատահեաց. դեղնուածիւնն և¹⁷ սևուածիւնն¹⁸ և ճչ զիւրաւ անդրէն հաստատեալ դառնայ: և կամ¹⁹ առ կենալքն յար կա²⁰ մնան, որակուածիք և սոքա ասին: քանզի նմանապէս որակք ըստ սոսա ասիմք²¹:—

Պրակք. Է:—

30. Խակ որք միանգամ: իղիւրին տարալուծելոցն, և յարագ անդրէն հաստատիոց լինին. ախտք ասին: զի ճչ ասին որակք ոմանք ըստ սոսա: քանզի և ճչ որ զիկնէն. վասն ամաչելոյն շիկնոտ ասի²² և ճչ դեղնացեալն վասն երկնչելոյն, դեղնչոտ²³: այլ յաւէտ առ կրել ինչ: ապառ-բեմն, անտ²⁴ այսպիսիքս ասին: այլ ճչ որակուածիք: նմանապէս սոքա. և ըստ հոգւոյն՝ կրականք. որակուածիւնք և կիրք ասին: քանզի որք միանգամ ի լինելուածեանն. անդէն յոմանց ախտից²⁵ եղեալ, լինին որակուածիւնք²⁶ որակուածիք ասին: 35. որակէն: մոլեկան արտակացուածիւն²⁷, ազլուածեան²⁸, և բարկուածիւն, p. 10. և այսպիսիքս: քանզի որակք ըստ սոսա ասին, և բարկացողք²⁹. և

¹ V կրեաց. ² զնմանն գոյն] V զնմանագոյնն. ³ V սմա; D սմայ. ⁴ D յայժմ. ⁵ V առ մարմին; C առ մարմինն. ⁶ զի] V զի և. ⁷ V բնուածեամբն. ⁸ և զգոյն] V զգոյն. The text should be գոյն. ⁹ նման] V և նման. ¹⁰ V այսպիսեացս. ¹¹ C յարատեորոշաց. ¹² V բնուածև. ¹³ V դեղնուածիք. ¹⁴ CD ասիմք. ¹⁵ զի] C զի և; V և, omitting զի. ¹⁶ կամ] so BC; V և կամ. ¹⁷ և] V կամ. ¹⁸ V սևուածիւն. ¹⁹ և կամ] V այլ. ²⁰ յար կա] V յարակայ. ²¹ ասիմք] so CD; V ասեմք. ²² ասին C. ²³ դեղնչոտ V o CD; դեղնոտ V. ²⁴ անտ C; ախտք BV. ²⁵ յախտից ոմանց V. ²⁶ որակուածի V. ²⁷ արտակացուածի V. ²⁸ աիշուածի V. ²⁹ V բարկացողք.

- մոլեկանք : և¹ նմանապէս և որք միանգամ արտակացութիւնք
 ապշութեան². ոչ բնականք. այլ յոմանց յայլոց պատահից՝ եղեակ
 5. են : դժուարաթափք³, և կամ բողբոլին անշարժք՝ որակութիւնք
 և այսորիկ⁴ են : քանզի որակք ոմանք ըստ սոսա ասին : իսկ որք
 յարագ անդրէն⁵ հաստատիւնցն⁶ լինին. ակտք ասին : հիզան՝
 եթե տրամեակ՝ բարկացողագոյն ոք է : քանզի ոչ ևս⁷ ասի բարկա-
 ցող⁸. որ յայսպիսեւում ակտի⁹ բարկացողագոյնն է : այլ յաւէտ
 10. վասն կրէլն ինչ : ապա ուրեմն կերք ասին՝ այսպիսիքս, այլ ոչ
 որակութիւնք :

Պրակք .: ը :—

- Եւ քառորդ սեռ որակութեան. ձև. և որ առ իւրաքանչիւրք¹⁰ է կերպ :
 և ևս՝ առայսորիք ուղղութիւն. և ծրուութիւն : և որ ինչ սոցայ¹¹
 նմանէ : քանզի ըստ իւրաքանչիւր սոցա, որակ ինչ ասի : քանզի
 15. վասն եռանգիւնին. կամ քառանգիւնին գոլ. որակ իմն ասի : և
 վասն ուղիղն. և ծուռն գոլ. և ըստ կերպին իւրաքանչիւր. որակ
 իմն ասի : իսկ անգայտն, և հոծն, և խոշորն, և ողորկըն. թուեսցի
 որակ նշանակել : բայց երևեցաւ աւտար այսպիսիքս գոլ՝ առ ի
 յորակն բաժանմանէ : քանզի գրութիւն իմն առաւել երևին
 20. մասնըկանցն¹², իւրաքանչիւր ազդել : քանզի հոծն. վասն մասնը-
 կանցն շարամաւտն գոլ. առ միմեանս : և անգայտն վասն տարա-
 կացելոյն ի միմեանց : և ուղորկն¹³. վասն դէպուղիղ իմն¹⁴ մասնը-
 կանցն կալ : և խոշոր¹⁵. վասն ումեմն. գերազանցն լինելոյ¹⁶. և
 ումեմն պակաս¹⁷ և զնիստ լինել¹⁸ :

Պրակք .: թ :

25. Բայց թերևս, և այլ ինչ երևեսցի յեղանակ՝ որակութեան : այլ որք
 մանաւանդ¹⁹ ասին, գրե, թե սորա են : արդ որակութիւնք են

¹ և B ; om. V. ² ափշութեան V. ³ և դժուարաթափք V. ⁴ այնորիկ
 V ; այսորիկ B. ⁵ անդրէն] դարձեալ is added in V and by an old, yet
 not first hand in margin of A ; B omits. ⁶ հաստատելոցն V. ⁷ ևս
 om. B. ⁸ բարկացող V. ⁹ ակտի V. ¹⁰ իւրաքանչիւր ումեք V.
¹¹ սոցին V. ¹² Add 'ի before մասնըկանցն V. ¹³ ողորկն V. ¹⁴ դէպու-
 ղիղ իմն B ; դէպուղիղն omitting իմն V. ¹⁵ խոշորն V. ¹⁶ լինելոյն V.
¹⁷ որ before պակաս add V. ¹⁸ լինել C ; լինելն V. ¹⁹ մանաւանդ om. B.

նախասացեալքս; և որակք՝ ըստ սոսանքն¹ յարանունաբար ասացեալքն; և կամ որպէս զհարդ և իցէ ի սոցանէ: արդ ի վերայ յոլովոցն². և գրե. թե ի վերայ ամենեցուն³, յարանունաբար ասին⁴: որկէն: ի սպիտակութենէն. սպիտակն: և ի քերականութենէն, քերականն: և յարդարութենէն, արդարն: սոյնպէս և ի վերայ պլոցն: իսկ ի վերայ ոմանց. վասն ոչն կալոյ որակութեանցն անուանք՝ ոչ ընդունին յարանունաբար ի սոցանէ ասիլ: որկէն: ընթացականն⁵; կամ մրցականն: որ ըստ զաւրութեան մրցականութեանն⁶ ասի⁷: և⁸ ոչ ի միոջէ որակութենէ յարանունաբար ասի: քանզի ոչ կան անուանք զաւրութեանցն՝ ըստ որս սոքայ որակք ասին, որպէս և մակացութեանցն⁹: ըստ որս մրցականք և կամ մարտիկք որք ըստ¹⁰ տրամադրութեանն¹¹ ասին: քանզի մրցական մակացութիւն ասի, և մարտական: քանզի որակք ի սոցանէ յարանունաբար տրամակայեալքն ասին: և թերևս անոնն¹² կայցէ. և ոչ ասի յարանունաբար ըստ այսմիկ որակն ասացեալ: որդան յառաքինութենէն, քանզի ասի: քանզի վասն առաքինութիւն ունելոյ. քանզի ասի. այլ ոչ յարանունաբար յառաքինութենէ¹³: բայց ոչ ի վերայ բազմաց պայսիսիս է: արդ որակք այսուհետև ասին, յարանունաբարքս¹⁴ յասիցելոց որակութեանցն ասիցեալք: և կամ որպէս զհարդ և իցէ. այլպէս¹⁵ և ի նոցանէ:

Պրակր. Ժ: ¹⁶

Եւ գոյ և ներհակութիւն¹⁷ ևս, ըստ որակին: Հիզան: արդարութիւն. անիրաւութեան ներհական է: և սպիտակութիւն սևութեան, և այլքն: սապէս, և ըստ սոսայքն որակք ասիցեալք¹⁸: որկէն: անիրաւն. արդարոյն: և սպիտակն. սևոյն: բայց ոչ ի վերայ

¹ սոսա V.   ² յոլովոցն V.   ³ ամենեցուն է V.   ⁴ ասին V; below l. 32 in A ն կա over erasure in late hand.   ⁵ ընթացականն և V.   ⁶ մրցականութի V; մրցականութեանն B.   ⁷ ասիցի V.   ⁸ և om. V.   ⁹ մակացութեանցն E; մակացութեանց V.   ¹⁰ որք ըստ] ըստ որս D.   ¹¹ տրամադրութեանն V.   ¹² և before անուն add V.   ¹³ յառաքինութենէ] յառաքինութենէն առաքինի V.   ¹⁴ յարանունաբարք B.   ¹⁵ այլպէս V.   ¹⁶ In A title of this and following three chapters is wanting.   ¹⁷ ներհականութիւն D.   ¹⁸ ասիցեալքն V.

- ամենեցուն, այսպիսիս է: քանզի շիկին կամ դեղին¹. կամ այսպիսեացս գունոց. ոչ ինչ է ներհական է. թեպետ և որակք են: և, ևս. եթե ներհակացն². իմն³. է որակ. և այլն⁴ եղիցի⁵ որակ⁶: և այս յայտ է ի ձեռն առեալ և երևեցուցեալ զայլսն ստորոգութիւնն: որզան: եթե արդարութեան. անիրաւութիւն: և սպիտակութեան. սևութիւն ներհական⁷: և որակ է⁸ արդարութիւն: որակ ուրեմն ապա և անիրաւութիւնն է⁹: քանզի ոչ և մի. այլոց ստորոգութեանցն յարմարեալ պատկանի՝ ընդ անիրաւութեան: ոչ քանակն. և ոչ առինչն. և ոչ ուրըն: և ոչ բոլորովն ինչ այսպիսեացն և ոչ մի ինչ: այլ որակ¹⁰: սոյնպէս՝ և ի վերայ այլոցն. ըստ որակին ներհակացն:

Պրակք. Ժա:

- Եւ ընդունին զյաւէտն և զնուազն, որակք: քանզի սպիտակ, յաւէտ և նուազ, այլ այլոյ ասի: և արդարագոյն, այլ այլոյ յաւէտ և նուազ: և ինքն մակատրութիւն¹¹ առնու: քանզի իբրու՝ սպիտակն է, ընդունի և սպիտակագոյն ևս եղանե¹²: բայց ոչ ամենայնքն¹³, այլ յովոյք: քանզի արդարութի. արդարութե եթե ասացի յաւէտ¹⁴, տարակուսեալ վարանեսցի ոք: նմանապէս և ի վերայ այլոց տրամադրութեանցն: քանզի ոմանք յերկուանան՝ յաղագս այսպիսեացն: քանզի արդարութի, արդարութեան, ոչ կարի քաջ ասեն ասիլ՝ յաւէտ և նուազ: և ոչ ողջութի ողջութեան: բայց սակայն նուազ ունե¹⁵լ այդում քան զայդում ողջութիւն ասեն¹⁵: և արդարութիւն նուազ այդում քան զայդում: սոյնպէս և զքերականութիւն, և զայլըս տրամադրութիւնս: բայց սակայն ըստ սոսանն¹⁶. ասիցեալք որակքըն. անյերկուանալի ընդունին զյաւէտն¹⁷: քանզի քերականագոյն այլ քան զայլ ասի¹⁸: և ողջագոյն և

¹ այսպիսի է: քանզի շիկին կամ դեղին V. ² ի ներհակաց V; ի ներհակացն BD. ³ The first hand in A corrects իմն into ոմն; ոմն V. ⁴ այլքն V. ⁵ եղիցին V. ⁶ որակ D; որակք V. ⁷ ներհական է V. ⁸ է om. D. ⁹ անիրաւութի omitting է V. ¹⁰ որակն C. ¹¹ մակատրամատուի V. ¹² եղանիլ V. ¹³ ամենայնք V; ամենայնքն D. ¹⁴ յաւէտ և նուազ V. ¹⁵ ասին V. ¹⁶ սոսայն V. ¹⁷ V has զյաւէտն և զնուազն. ¹⁸ Before ասի in A is an erasure of one letter over which first hand had put a punctum delens.

5. արդարագոյն. և ի վերայ այլոցն սոյնպէս: բայց եռանգիւնի¹ և քառանգիւնի². ոչ թուի զյաւէտն³ ընդունել⁴. և ոչ այլոցն⁵ ձեռոց⁶. և ոչ մի ինչ⁷. քանզի որք միանգամ ընդունին զեռանգիւնւոյն զբան. և բոլորակին⁷, ամենեքեան նմանապէս եռանգիւնիք կամ բոլորակք են: իսկ այնք՝ որք ոչն⁸ ընդունին. ոչ մի ինչ
10. այլ քան զայլ յաւէտ ճառեսցի: քանզի ոչ ինչ յաւէտ⁹ քառանկիւնին քան զայլ¹⁰ երկաւրն բոլորակ է: քանզի և ոչ մի ոչ ընդունի զբոլորակին բան: բայց պարզաբար միանգամայն եթե ոչ ընկալին երկոքին¹¹ զառաջիկային զբան. ոչ ասասցի այլ քան զայլ յաւէտ¹²: ապա¹³ ոչ ընդունին որակքն զյաւէտն¹⁴ և զնուազն:

Պրակք. Ժբ:

15. Եւրդ ասացելոցս, ոչ ինչ է ուրոյն յատուկ որակութեան, բայց նմանս՝ և աննմանս ըստ որակութեանց միայն ասին: քանզի նրման այլ քան զայլ է, և ոչ ըստ միում իրիք, ըստ¹⁵ որում որակն է: իսկ ապա ուրեմն ուրոյն յատուկ լինի որակութեան նմանն ասիլ
20. ըստ ինքեան: բայց ոչ է պարտ և արժան խոտվիլ, մի, գուցէ ասասցէ որ զմեզ յաղագս որակութեան արարելոյ զառաջագրուութիւնս, բազումն ինչ առինչիցն համարել՝ և ի հաշիւ արկանել: վասն զի զունակութիւնս և զտրամագրութիւնս, առինչիցն¹⁶ գոյ: քանզի գրէ. թե ի վերայ ամենեցուն այսպիսեացս, սեռքն, առինչիցն ասին: իսկ ըստիւրաքանչիւրցն¹⁷, ոչ ինչ: քանզի մակացութիւն իբրու զի, սեռէ, ինքն որ ինչ էն, այդոյ ասի: քանզի ուրո՛ւմն մակացութիւն ասի: իսկ ըստ իւրաքանչիւրցն¹⁸, ոչ ինչ ինքն. որ ինչ էն. այդոյ¹⁹ ասի: որզան: քերականութիւն, ոչ ասի ուրումն քերականութիւն: և ոչ երաժշտականութիւն, որումն²⁰ երաժշտականութիւն: այլ թերևս արդեւք ըստ սեռին, և²¹ սորթ

¹ եռանգիւնի B; եռանգիւնին V. ² քառանգիւնի B; քառանգիւնին V. ³ զյաւէտն և զնուազն V. ⁴ ընդունելով BD. ⁵ յայլոցն C. ⁶ ձեռոցն V. ⁷ զբոլորակին V. ⁸ ոչ V. ⁹ յաւէտ] սուղ V. ¹⁰ զայլն V. ¹¹ երկոքեան V. ¹² յաւէտ և նուազ V. ¹³ ապա ուրեմն B. ¹⁴ որակութիւն զյաւէտն V. ¹⁵ այլ ըստ V. ¹⁶ առինչիցն V. ¹⁷ ըստիւրաքանչիւրցն V. ¹⁸ իւրաքանչիւրցն V. ¹⁹ այլոց V. ²⁰ ուրումն V. ²¹ Om. և V.

30. յառնչիցն ասին : որկէն : քերականութիւն ասի, ուրոմըն մակացութիւն : ոչ¹ ուրոմըն մակացութիւն² : և երաժշտականութիւն ուրումն մակացութիւն ասի, ոչ³ ուրումն երաժշտականութիւն : ապա ուրումն ըստ իւրաքանչիւրքն ոչ են առնչիցն : և ասիմք⁴ որակք ըստ այսոցիկ. քանզի զսոսայ և ունիմք : քանզի մակացութիւն ասիմք վասն ունեյն ինչ ըստ իւրաքանչիւրքն⁵
35. Հանճարոյ : ապա ուրումն սոքա և ուրակութիւնք⁶ եղիցին ըստ իւրաքանչիւրքա⁷, ըստ որոց երբեմն և որակք ասիմք : իսկ սոքա ոչ են առնչիցն : և ևս թե պատահեսցէ նոյն առ ինչ և որակեալ : ոչ ինչ անտեղեզոյն⁸ է, յերկոսին սմա ի սեռէն, համար⁹ դասու¹⁰ անկանիլ :

Յաղագս առնելոյ և կրելոյ :—

- b. ի նդունի, և¹¹ առնելու և կրելու, ներհականութիւն զյաւէտն, և զնուազն : քանզի ջեռուցանելն ցրտացուցանելոյն ներհական է : և ջեռնուլըն, ցրտանալոյն : և հեշտանալն, տրտմելոյն : ապա ուրումն,
5. ընդունի ներհականութիւն, և զյաւէտն և զնուազ¹² : քանզի ջեռուցանելն. և յաւէտ և նուազ է : և տրտմել¹³ յաւէտ և նուազ : ապա ուրումն ընդունի զյաւէտ¹⁴, առնելն և կրելն : արդ յաղագս սոցա¹⁵, այսքանք ասին : և ասացեալ է և յաղագս կալոյ. յառնչն : քանզի յարանունարար ի դրոցն ասի : իսկ յաղագս այլոցն, և բնի. և ուրն. և ունելոյն. վասն յառաջագոյն յայտնին գոլոյ՝ ոչ ինչ յաղագս սոցայ՝ այլ ինչ ասի, քան որ միանգամ, ի սկրսմանն¹⁶ ճառեցաւ : զի ունեյն. նշանակէ զըստիմանելն, զզինելն¹⁷ : իսկ ուրն. հիւրար : ըն՝ լիկոջ¹⁸ : և այլքն որ¹⁹ միանգամ յաղագս նոցա ճառեցաւ : արդ յաղագս յառաջ եղելոցս²⁰ սեռիցս՝²¹ բաւական են յառաջ ասացեալքն :

¹ այլ ոչ V. ² քերականութիւն V, and in margin in first hand A, which also adds following և above line. ³ այլ ոչ V. ⁴ ասեմք V. ⁵ իւրաքանչիւրքն V. ⁶ որակութիւնք V. ⁷ իւրաքանչիւրք B. ⁸ անտեղազոյն V. ⁹ ի համար V. ¹⁰ դասիլ B. ¹¹ և om. V. ¹² զնուազն V. ¹³ տրտմելն V. ¹⁴ զյաւէտ զյաւէտ և զնուազ V; զյաւէտն և զնուազն C D. ¹⁵ սոցա B D; նոցա V. ¹⁶ սկզբանէ V E; սկսմանն B D. ¹⁷ զզինելն B D; զինելն V. ¹⁸ ըն լիկոջ V. ¹⁹ որ V; որք D. ²⁰ յառաջագրելոց V. ²¹ սեռից V.

Յաղագս Հակակայց :

- Իսկ յաղագս Հակակայց. ըստ քանին¹ յեղանակս, սովորեցաւ Հակակայիլ. ճառելի է : և ասի. այլ այլում Հակակայիլ. քառակարար : կամ իբր առինչք : կամ իբր ներհակք : կամ² իբր պակասութիւն՝ և ունակութիւն : կամ իբր ստորասութիւն. և բացասութիւն : և
20. Հակակայի է³ իւրաքանչիւրոք այսպիսեացս⁴, իբր թե գաղափարաւ ասել. որպէս առինչքն : որկէն : կրկնապատիկն. կիսւոջ : իսկ որպէս ներհականք : Հիբար : չար. բարւոջ. իսկ որպէս ըստ պակասութեան և ունակութեան : Հիզան : կուրութիւն, և երեւք :
25. իսկ. որպէս ստորասութիւն և բացասութիւն : Հիպէս : նստի, ո՛չ նստի : արդ. որք միանգամ իբրու առինչք Հակակային, ինքեանք. որ ինչ են. Հակակայինցն ասին : և կամ որպէս զիարդ և իցէ, այլազգ առ սոսա՝ որբար : կրկնապատիկն. կիսւոյն : ինքն. որ ինչ էն. այլոյ կրկնապատիկ ասի : և մակացութիւն, մակացելում. իբրև առինչք Հակակային : և ասի մակացութիւն, ինքն որ ինչ էն. մակացելոյն : և մակացելին, ինքն որ ինչ էն. առ Հակակայեալ մակացութիւնն ասի : քանզի⁵ մակացելին, իմեն ասի մակացելի մակացութեան :

Պրակք. Ը :

- Արդ որք միանգամ Հակակային, իբրու առինչք. ինքեանք որ ինչ ենն. և կամ որպէս զիարդ և իցէ երբեք. առ միմեանս ասին : իսկ որպէս ներհակքն⁶. ինքեանք որ ինչ ենն. և ո՛չ միով իւիք առ
35. միմեանս ասին⁷ : բայց սակայն ներհակք⁸ միմեանց ասին⁹. քանզի ո՛չ բարի. չարի ասի բարի¹⁰. այլ ներհական : և ո՛չ սպիտակ. սևոյ սպիտակ. այլ ներհական : իսկ ապա ուրեմն տարբեր են այսք Հակադրութիք միմեանց :

¹ քանի V.   ² կամ D ; և կամ V.   ³ է om. V.   ⁴ յայսպիսեացս V.
⁵ քանզի մակացելին, իմեն ասի մակացելի մակացութեան :] omit V and the other codd.   ⁶ ներհակք V.   ⁷ ասին om. D.   ⁸ ներհականք B.
⁹ ասին om. D.   ¹⁰ V tr. բարի ասի.

Պրակթ. Կ:

- p. 12. Որք միանգամ ներհակացն են. այնպիսիք¹ են. մինչ զի յորս բնաւորեցան² լինել. կամ զորոց ստորոգիլն³: հարկաւոր⁴ է սոցա միումն գոլ. որոյ⁵ ոչ ինչ է ընդ մէջ: իսկ որոց ոչ է հարկաւոր. միումն գոլ սոցա. է իմն ամենայն իրաւք ընդ մէջ: որդէն: ողջութի և հիւանդութի ի մարմնոջ կենդանւոյ⁶
5. բնաւորեաց⁷ լինել: և հարկաւոր է միումն գոլ⁸ ի կենդանւոյն մարմնի⁹ կամ առողջութիւնն¹⁰. կամ հիւանդութիւն: և դար. և կոճատ. զթուոյ ստորոգի¹¹: և հարկաւորէ. միումն թուոջն գոլ. կամ կոճատ¹². կամ դար. և¹³ ոչ է սոցա, և ոչ ինչ ընդմէջ: ոչ հիւանդութեան. և ողջութեան: և¹⁴ ոչ դարի և¹⁵ կոճատի:
10. **Ի**սկ որոց ոչ է հարկաւոր. մին¹⁶ գոլ. սոցա է իմն ընդ մէջ: որզան: սեւաւ և սպիտակ ի մարմնոջ բնաւորեաց լինել: և ոչ է հարկաւոր, զմին¹⁷ գոլ նոցա ընմարմնոջն: քանզի ոչ ամենայն կամ սպիտակ է. և կամ սեւաւ: և ոչ վատթար և առաքինի ստորոգեալ¹⁸
15. լինի՛ զմարդոյ¹⁹ և զայլոց բազմաց: բայց ոչ է հարկաւոր. զմի²⁰ ի նոցանէ գոլ այնց զյց ստորոգին: քանզի ոչ՛ ամենայն կամ վատթար է²¹. կամ առաքինի: և է սոցա ընդ մէջ: որդէն: սպիտակի. և սևի. գորշն և դեղինն: և որ միանգամ այլ գոյնք: իսկ վատթարին և առաքինւոյն, ոչ վատթարն. և ոչ առաքինին: արդ ի վերայ ոմանց անուանք կան միջոցացն: հիկէն: սպիտակին և սևին, գորշն և դեղինն և որ²² միանգամ այլ գոյնք: իսկ ի վերայ ոմանց. անուամբ ոչ է դիւրին բացատրել²³ զընդմէջսն, բայց երկաքանչիւրովք²⁴ ծայրիցն, ապասուլթեամբ ընդմէջն²⁵ սահմանի:
25. հիբար: ոչ բարին, և ոչ չարն: ոչ արդարն. և ոչ անիրաւն:

¹ ի ներհակացն այնպիսիք V. ² բնաւորեցան V. ³ ստորոգիլ V. ⁴ և հարկաւոր V. ⁵ որոյ] սոցա V. ⁶ կենդանւոյն V. ⁷ բնաւորեցաւ D. ⁸ գոլ] լինել V. ⁹ ի մարմնի V. ¹⁰ առողջութի V. ¹¹ ստորոգին V. ¹² կոճատին B. ¹³ և om. V; is partially erased in A. ¹⁴ և om. D. ¹⁵ և ոչ D. ¹⁶ մինն V; միումն B. ¹⁷ զմինն V. ¹⁸ որ ստորոգեալ V. ¹⁹ V tr. զմարդոյ լինի. ²⁰ զմինն V. ²¹ է om. V. ²² որք V. ²³ բացադրել V. ²⁴ երկաքանչիւրովքն V. ²⁵ զընդմէջն V.

Պրակթ. Գ. —

Իսկ պակասութիւն և ունակութիւն¹, առ նոյն ինքն: ճիշտը: Երեսը և կուրութիւն ասին զակամք: Իսկ ընդհանուր² ասիլ յորում բնաւորեացն ունակութիւն լինել զամբան³ ասին երկարանշիւրք ի նոցանէ: քանզի պակասիլ յնշնեամ ասեմք զիւրաքանչիւր ունակութեանն⁴ ընդունականաց⁵ յորում յորում բնաւորեացն⁶ գոլ յորում որ բնաւորեացն ունել⁷ ճշ միով իւիք ճշ գուցե⁸: քանզի ժաււան ասեմք ճշ որ ճշ ունի սասանուս: և կոյր⁹ ճշ որ ճշ ունի երես: այլ որ ճշ ունի յորում բնաւորեացն ունել: քանզի ոմանք ի ճնշնդեմէ¹⁰ ճշ երես ունին, և ճշ սասանուս: այլ ճշ ասին ճշ ժաււանք և ճշ¹¹ կոյրք: Իսկ պակասելն և ունելն երես ոչ է պակասութիւն և ունակութիւն: քանզի ունակութիւն է երեսը: Իսկ պակասութիւն, կուրութիւն: բայց ունելն երես, ճշ է երեսը: և ճշ կոյրն գոլ կուրութիւն: քանզի պակասութիւն իմ է կուրութիւն: Իսկ կոյրն գոլ և պակասելն ճշ¹² է պակասութիւն: և ևս: եթե էր նոյն կուրութիւն և կոյրն գոլ ստորոգեմ¹³ երկօրքին զնմանէ: այլ սակայն կոյր ասի մարդ բայց կուրութիւն և ճշ միով իւիք մարդ ճշ ասի¹⁴ և հակակայիլ և այսօրիկ թուին և պակասիլ¹⁵, և զունակութիւնն¹⁶ ունել¹⁷, որպէս պակասութիւն և ունակութիւն: քանզի յեղանակ հակասութեանն¹⁸, նոյն է: քանզի որպէս կուրութիւն երեսաց հակակայիւ այսպէս և¹⁹ կոյրն գոլ զերեսն ունելում²⁰, հակակայի:

Պրակթ. Ե:

Բայց ճշ որ ընդ ստորասութեամբ և բացասութեամբ ստորասութիւն և բացասութիւն: քանզի ստորասութիւն բան է ստորասական: Իսկ բացասութիւն, բան բացասական: Իսկ այնոցիկ²¹ որ ընդ

¹ Իսկ պակ. և ուն C; Իսկ ուն. և պակ. V. ² ընդհանուր V; անտանուր DE. ³ զի զսովա. V. ⁴ զունակութեանն V. ⁵ ընդունողն V. ⁶ բնաւորեացն V. ⁷ յորում որ բնաւորեացն ունել] և V. ⁸ ունիցի B. ⁹ ճնշեան V. ¹⁰ ոչ] կամ B. ¹¹ և] գոլ է պակասիլն, և ոչ V. ¹² ստորոգեիւն V. ¹³ պակասիլն V. ¹⁴ զունակութիւնն C; զունակութիւն V. ¹⁵ ունելն V. ¹⁶ հակադրութեան V. ¹⁷ և om. V. ¹⁸ ունելում CD; ունելում V. ¹⁹ այնորիկ V.

10. ստորասուլթեամբն¹. կամ ապուսուլթեամբն. ոչ են². ոչ ինչ է բան: և ասին և սորա հակակայիլ միմեանց՝ որպէս ստորասուլթիւն և բացասուլթիւն: և³ քանզի և ի վերայ սոցա. յեղանակ հակադրութեանն⁴. նոյն է: քանզի որպէս երբեմն ստորասուլթիւն, առ բացասուլթիւնն⁵: ոչ զան: նստիւն⁶: ոչ նստուամն⁷: այսպէս և որք ընդերկաքանչիւրով⁸ ի սոցանէ. իրք են. հակակային: նստելն, ոչ նստելումն: և զի պակասուլթիւն. և ունակուլթիւն. ոչ հակակային. որպէս առինչքն երևելի է: քանզի ոչ ասի այն ինչ. որ ինչ էն. հակակային: քանզի երեսք. ոչ է⁹ կուրութեան երեսք: և ոչ այլազգ. և ոչ միով իւրիւրաբ՝ առ այս ասի: սապէս. և ոչ կուրութիւն. ասի կուրութիւն երեսաց:
20. այլ պակասուլթի երեսաց կուրութիւնն ասի: և, ևս: առինչքն ամենեքեան¹⁰. առ հակադարձս¹¹ ասին: իսկ ապա և կուրութիւն. զի եթ¹². էր առնչեցն, հակադարձէր ապա և այն¹³ առ որ¹⁴
25. ասին: այլ ոչ հակադարձի. քանզի. ոչ ասի երեսք կուրութեան:

Պրակք. Դ:

- Եւ զի ոչ որպէս ներհակքն¹⁵ հակակային. այնք որք ըստ պակասուլթեանն¹⁶ և ունակութեան ասին յայսցանէ¹⁷: քանզի ներհակացն. որոց¹⁸ ոչ ինչ է ընդ մէջ. հարկաւոր է յորում բնաւորեցան¹⁹
30. ընկել կամ զոյց ստորագին. միումն. ի սոցանէ գոլ միշտ: սոցա²⁰ ոչ ինչ էր ընդ մէջ: իսկ որոց²¹ միումն հարկաւոր էր ընդունականին²² գոլ: ոչ ինչ: ի վերայ հիւանդութեան. և ողջութեան, և, կոճագին և դարի²³: իսկ որոց է ինչ ընդ մէջ. ոչ երբեք հարկ ամենայնեղ²⁴. գոլ զմին²⁵: քանզի ոչ սպիտակ. և ոչ սեաւ. ամենայն գոլ ընդունականն: և ոչ ջերմն²⁶. և ոչ ցուրտ: իսկ ընդ²⁷

¹ ստորասուլթեամբ V. ² ապասուլթեամբ են V. ³ և om. V. ⁴ հակադրութեան V. ⁵ բացասուլթիւնն B; բացասուլթիւն V. ⁶ նստին V. ⁷ նստումն V. ⁸ ընդ երկաքանչիւրովք V. ⁹ է om. D. ¹⁰ ամենայն V. ¹¹ հակադարձան V. ¹² եթ V. ¹³ այն] առ այն V. ¹⁴ որ D; որս V. ¹⁵ ներհականքն V; ներհակքն CD. ¹⁶ պակասութեան V. ¹⁷ After յայսցան է V adds յայտ է. ¹⁸ որոց] որ B; in A the first hand adds ոց above line. ¹⁹ բնաւորեցան V. ²⁰ և սոցա V; իսկ սոցա B. ²¹ մէջ: իսկ որոց] մէջ իմն, յորոց V. ²² յընդունականին V. ²³ կոճատին և դարին V. ²⁴ հարկ է ամենայնիւ V. ²⁵ զմինն V. ²⁶ ջերմ D; ջերմն V. ²⁷ զընդ V.

35. միջոցն. ո՛չ ինչ արգելու՛ գոլ: և սոցս՝ ևս. էր իմն ընդ մէջ. որոց
 ո՛չ էր հարկաւոր՝ զմիւրն¹ գոլ. ընդունականումն². եթե³ ո՛չ
 որոց ընութեամբ միւրն⁴ գուցէ: հիզան: ընութեամբ հրոյ՝
 ջերմին գոլ. և ձեան՝ սպիտակ: և ի վերայ այսրց⁵ բացորոշաբար⁶,
 40. հարկաւոր է զմիւրն⁷ գոլ: ո՛չ ոււրում⁸ ումեք դէպ եղև: քանզի
 ո՛չ ընդունի զհո՛ւր⁹ ցուրտ¹⁰ գոլ. և ո՛չ. զձիւն սեան: ապա ուրեմն,
 p. 13. ամենայնոջ¹¹, ո՛չ հարկաւոր է. ընդունականոջն¹². զմիւրն¹³. ի
 նոցանէն¹⁴ գոլ: այլ միայն. որոց ընութե. միւրն¹⁵ գոլ¹⁶: և սոցս
 բացորոշաբար, միւրն¹⁷. ո՛չ որում ումեք և դէպ իցէ: իսկ ի վերայ
 պակասութեան և ունակութեան. և ո՛չ մի յասիցելոցս ճշմարիտ
 է¹⁸: քանզի ո՛չ միշտ ընդունականումն հարկաւոր է¹⁹ զմիւրն²⁰ ի
 5. նոցանէ գոլ: քանզի չկ՛ ևսն²¹ ընաւորեալ²² երեսս ունել. և ո՛չ
 կոյր, և ո՛չ²³ երեսս ունել ասի: իսկ ապա. ո՛չ են սոքս յայսպի-
 սեացս ներհակաց. որոց ո՛չ ինչ է ընդ մէջ: այլ և ո՛չ ոյց է ընդ
 մէջ է²⁴. հարկաւոր է երբեք ամենայնի ընդունականումն զմիւրն²⁵
 ի նոցանէ գոլ²⁶: քանզի յորժամ ահա ընաւորեալ իցէ երեսս ունել.
 10. յայնժամ²⁷ կոյր. և կամ երեսս ունել ասացի: և²⁸ սա ո՛չ բացո-
 րոշաբար միւրս²⁹, այլ որում³⁰ և դէպ իցէ: քանզի ո՛չ հարկաւոր
 է կամ կոյր և³¹ կամ երեսսն³² ունել ասիլ. այլ որում³³ և դէպն³⁴
 եղև: իսկ ի վերայ ներհակացն. ոյց է ինչ ընդ մէջ. ո՛չ երբեք
 հարկաւոր էր³⁵ ամենայնի զմիւրն³⁶ գոլ: այլ ոմանց³⁷: և սոջայ.
 15. բացորոշաբար միւրն: իսկ ապա յայտ է. զի ո՛չ ըստ միում յեղա-

¹ զմիւրն V.   ² յընդունականումն V.   ³ եթե] և V.   ⁴ միւրն V.
⁵ After այսրց V adds հարկաւոր է զոմն յընդունականին գոլ. և.   ⁶ բայց
 որոշաբար C.   ⁷ զմիւրն V.   ⁸ ոչ որում CD; և որում ոչ V.
⁹ հուր V.   ¹⁰ ցուրտն B.   ¹¹ յամենայնոջ V.   ¹² յընդունականոջ V.
¹³ զմիւրն V.   ¹⁴ ի նոցանէ V.   ¹⁵ միւրն V.   ¹⁶ գոլ V; գոյ BC.
¹⁷ միւրն V.   ¹⁸ իցի B.   ¹⁹ էր B.   ²⁰ զմիւրն V.   ²¹ ևս V.
²² ընաւորեալն V.   ²³ ոչ om. D.   ²⁴ է ընդ մէջ է] ընդ մէջ է, և V; A
 erased first է.   ²⁵ զմիւրն V.   ²⁶ After գոլ V adds բացորոշաբար.
²⁷ և յայնժամ V.   ²⁸ և om. V.   ²⁹ միւրն V; միւր CD; զմիւրն B.
³⁰ ում V.   ³¹ և om. V.   ³² երեսս V.   ³³ որումն V.   ³⁴ դէպ V.
³⁵ է ըն V.   ³⁶ զմիւրն V.   ³⁷ For corruptions of this passage in Ven.
 Text, see collation, p. 23, note on 13 a 14. Paris Cod. E alone, beside
 A, has the true text.

նակաց. որպէս ներհականք հակակային. ըստ պակասութեանքն¹
և ունակութեանք² հակակայքն³:

Պրակք. Է:

- Եւ՝ ևս: զի ի վերայ ներհականցն յորժամ է ընդունականն, կարէ
ի միմեանս փոփոխումն լինել. եթե ոչ՝ ում բնութեամբ միւրն⁴,
20. գուցէ: Հիզան. հրոյ. ջերմըն գոլ: և քանզի ողջըն, կարէ հիւան-
դանալ: և սպիտակն սեւալ լինել: և ջերմն. ցուրտ: և յառաքի-
նւոյն վատթար: և ի վատթարէն առաքինի, կարէ լինել: քանզի
25. վատթարն. ի լաւ, դեգերանս, ածեալ բանս⁵ գոնեա սակաւ մի
աճումն առցէ, ի լաւագոյն⁶ գոլ: և եթե միանգամ: սակաւ
աճումն առցէ. երևելի է, զի կամ կատարելայէս փոխեցի, և
կամ կարի շատ աճումն առցէ: քանզի միշտ դիւրաշարժագոյն
յառաքինութիւնն⁷ լինի, է: [Թեպէտ⁸ զինչ և⁹ աճումն և իցէ
առեալ սկսումնէ¹⁰: մինչ զի առաւելագոյն դէպէ աճումն
30. առնուլ: և այս միշտ լինելով: կատարելայէս ի ներհակութեան
ունակութիւն հաստատեալ դարձցի, եթե ոչ ժամանակաւ արդել-
ցի: իսկ ի վերայ ունակութեան, և պակասութեան. անկար¹¹ է
ի միմեանս փոփոխութիւնն¹² լինել: քանզի յունակութենէ ի պակ-
սութի լինի փոփոխումն. իսկ ի պակասութենէ յունակութիւն
35. անկար է¹³: քանզի ոչ կոյր՝ եղեալ. ոչ¹⁴ որ դարձեալ վերատե-
սեաց: և ոչ կընտացեալ որ, վարսաւոր եղև: և ոչ ժաւուատ,
ատամունն բուսոյց¹⁵.

Պրակք. Ը:

- Իսկ որք միանգամ իբր ստորասութիւն և բացասութիւն հակակային:
b. երևելի է. զի և¹⁶ ոչ ըստ միում ասացելոց յեղանակացս¹⁷ հակա-

¹ պակասութեք V. ² ունակութեքն V. ³ հակակայք D E.
⁴ միւրն V. ⁵ և 'ի բանս V; բանս C. ⁶ լաւագոյնն V. ⁷ յառաքի-
նութիւն V. ⁸ լինի, է: [Թեպէտ] լինի: Եւ [Թեպէտ V. ⁹ և om. V. A sets
over և a punctum delens. ¹⁰ 'ի սկզբանէ V; in A ի is added in early,
but not first hand. ¹¹ անհար V. ¹² փոփոխումն V; in margin also
in first hand in A. V just below has առ for ի before պակասութի. ¹³ After
անկար է V adds փոփոխումն լինել. ¹⁴ ոչ om. V; D omits որ as well.
¹⁵ բուսոյց երբէք V. ¹⁶ և om. V. ¹⁷ V tr. յեղանակաց ասիցելոցս.

- կային : քանզի ի վերայ միայնց սոցա՝ հարկաւորէ միշտ զոմն ճշմարիտ. և զոմն¹ սուտ, սայց գոլ : քանզի ո՛չ ի վերայ ներհակացն հարկաւոր է գոլ զմիւրն² ճշմարիտ, և զմիւրն սուտ : և ո՛չ ի վերայ առնչիցն՝ և ո՛չ ի վերայ ունակութեան և պակասութեան :
5. ո՛րզան : ողջութի և հիւանդութիւն. ներհականք : և ո՛չ մի ի սոցանէ. ո՛չ ճշմարիտ. և ո՛չ սուտ է : սոյնպէս. և կրկնապատիկն. և կէան : քանզի սոքա՝ իբր առնչքըն³ հակակային : և ո՛չ է ի սոցանէ. և ո՛չ մի. ո՛չ ճշմարիտ. և ո՛չ սուտ :
10. Եւ ո՛չ ըստպակասութեանքն. և ունակութեանքն : ո՛րբար : երեսք. և կուրութիւն : և բնաւին յայնրց. որք և ո՛չ ըստ միում շարամանութեան ասին. ո՛չ ինչ. ո՛չ ճշմարիտ. և ո՛չ սուտէ⁴ : բայց⁵ ամենայն ասացեալքս. առանց շարամանութեան՝ ասին : բայց սակայն՝ առաւել թուեսցի. պոսպիսիս դիպել և ի վերայց ըստ շարամանութեան ներհակացն ասիցելոց : քանզի ողջն լինել սովերատայ՝ հիւանդանալումն սովերատայ ներհական է : պլ և ո՛չ ի վերայ՝ սոց. հարկաւոր է. միշտ զմիւրն ճշմարիտ. և զմիւրն սուտ գոլ : քանզի ելոյ սովերատայ. եղիցի ոմն ճշմարիտ, և ոմն սուտ : իսկ ո՛չ ելոյ. երկոքին սուտք : քանզի ո՛չ հիւանդանայն սովերատէս⁶, և ո՛չ, ողջն է ճշմարիտէ⁷ : նորա⁸ ո՛չ ելոյ. բոլորովն սովերատայն սուտ : իսկ ի վերայ պակասութեան⁹. ո՛չ ելոյ¹⁰. ո՛չ է մին¹¹ ճշմարիտ, և միւն¹² սուտ : քանզի երեսն¹³ ունել սովերատայ. կոյրն գոլ, սովերատայ հակակային : որպէս պակասութի. և ունակութի¹⁴ : և ելոյ : միումն. ո՛չ է հարկաւոր. ճշմարիտ գոլ՝ կամ սուտ : քանզի յորժամ չն և ս բնաւորեցաւ ունել. երկոքին սուտք : և ո՛չ ելոյ պարզաբար միանգամայն¹⁵ սովերատայ՝ և սոյնպէս սուտք երկոքին : և երեսն¹⁶ զնա ունել, և կոյրն զնա գոլ : իսկ ի վերայ ստորասութեան. և բացասու-

¹ զոմանս V.   ² զմիւրն V ; so always.   ³ առնչքըն D ; առնչք V.
⁴ սուտ ասին V.   ⁵ բայց] և V.   ⁶ In A first hand wrote հիւանդանայն սովերատէս, which is corrected by a late hand into հիւանդանալն սովերատայ,—the reading of V.   ⁷ է ճշմարիտ V.   ⁸ V adds զի before նորա, and below է aft. սուտ.   ⁹ պակասութեան] ունակութեան և պակասութեան V.
¹⁰ ո՛չ ելոյ] ելոյ և ոչ ելոյ V.   ¹¹ միւն V.   ¹² միւն V.   ¹³ երեսս V.
¹⁴ պակ. և ուն. C ; V tr. ուն. և պակ.   ¹⁵ պարզ. միա. D ; V tr. միա. պարզ.
¹⁶ երեսս D ; in A an old but not first hand adds suffix ն above line.

30. թեան. յա՛ր եթե իցէ. և եթե ո՛չ իցէ. մի՛րն¹ եղիցի ճշմարիտ. և մի՛ն² սո՛ւտ: քանզի Տիւանդանալն սովկրատայ. և ո՛չն³ Տիւանդանալն. ելոյ սորայ⁴ երևելի է. զի մի՛րն սայց՝ ճշմարիտ է. կամ սուտ: և ո՛չ ելոյ նմանապէս: քանզի Տիւանդանալն. ո՛չ ելոյ սո՛ւտ է: իսկ ո՛չն⁵ Տիւանդանալ⁶. ճշմարիտ: իսկ ապա ի վերայ միմեանց⁷. ուրոյն յատո՛ւկ եղիցի. մի՛շտ՝ մի՛րն⁸ սոցա ճշմարիտ. կամ սո՛ւտ գոլ. որք միանգամ իրր ստորասութիւն. և բացասութի՛ Տիւանդանալն:

35.

Պրակք. թ:

p. 14. Եւ ներհական է. ի հարկէ. բարւոջ⁹. չա՛ր¹⁰: և սա՛¹¹ յայտէ¹² ըստ իւրաքանչիւր իւրեանց մակածութեամբ¹³: ո՛րկէն: ողջութեան. Տիւանդութիւն¹⁴: և արդարութեան. անիրաւութիւն¹⁵: և արութեան, երկչոտութիւն: նմանապէս և ի վերայ այլոցն: իսկ չաւրո՛ջ¹⁶, է՛ զի բարին ներհական է. և է՛ զի չա՛ր¹⁷: քանզի պակասււո՛ջ¹⁸. չարո՛ւմ. ելում. առաւելն ներհական է չար: և նմանապէս և ընդմիջութիւնն¹⁹, ներհականք երկաքանչիւրումն: իբրու զի բարի է: քանզի²⁰ ի վերայ սակաւոյց զպսպիսիսս՝²¹ գիտասցէ որք: Իսկ ի վերայ յոլովոցն²² միշտ չարումն. բարին ներհական է: և, ևս, ներհակացն²³. ո՛չ հարկաւոր է. եթե մի՛ն²⁴, իցէ, այլումն գո՛ւ: քանզի ո՛ղջ եղելոյ ամենեցո՛ւն, ողջութիւն, եղիցի, բայց Տիւանդութի, ո՛չ: սապէս և սպիտակաց եղելոց²⁵ ամենեցո՛ւն, սպիտակութիւն, եղիցի, իսկ սևութիւն, ո՛չ: և, ևս, զի եթե սովկրատայ ո՛ղջն լինել, սովկրատայ Տիւանդանալն²⁶ ներհական է. և ո՛չ ընդունի համանգամայն ի նմին գոլ երկոքինն: ո՛չ ընկալցի

¹ մի՛ն V.   ² մի՛ն C D; միւսն B; մի՛նն V.   ³ և ո՛չն] կամ ո՛չ V.
⁴ սորայ] սովկրատայ C.   ⁵ ո՛չն V; ո՛չ C D.   ⁶ Տիւանդանալն D.   ⁷ միմեանց] միայնց A in mg.; սայց V.   ⁸ մի՛ն V.   ⁹ բարւոյ V.   ¹⁰ չար C; չարն V.
¹¹ սա] սորա V.   ¹² յայտնին V.   ¹³ մակածութեան V.   ¹⁴ ողջութեան Տիւանդութիւն V; ողջութիւն Տիւանդութեան B C.   ¹⁵ արդարութեան. անիրաւութիւն V B; արդարութիւն անիրաւութեան C.   ¹⁶ V չարի.
¹⁷ V չարն.   ¹⁸ V պակասոջ.   ¹⁹ V ընդմիջութիւն.   ²⁰ V և քանզի.
²¹ V զպսպիսիսս.   ²² V յոլովոցն.   ²³ V ներհակացն.   ²⁴ V մի՛ն.
²⁵ V սպիտակացելոց.   ²⁶ V Տիւանդանալոյն.

- միոյ ներհակացն եղելոց¹, և այլըն գոյ: քանզի ելոյ սովկրատայ
 15. ողջ, ոչ եղիցի հիւանդանալ սովկրատայ: և յայտ է, զի և² առ ի³
 նոյն տեսակի, կամ սեռի բնաւորեցան լինել ներհականքն: քանզի
 հիւանդութիւն և ողջութիւն, ըն մարմննուոջ կենդանոյ: իսկ
 սպիտակութիւն և սևութիւն, պարզարար ըն մարմննոջ: իսկ
 20. արդարութիւն և անիրաւութիւն, նոգւոջ մարդոյ: Եւ հար-
 կաւորէ ամենայն ներհականքն⁴, կամ նմին⁵ սեռի գոլ, և կամ ի
 ներհական սեռսն⁶: և կամ⁷ ինքեանք սեռ⁸ գոլ: քանզի սպի-
 տակ, և սեւաւ, ի նմին սեռի: քանզի գոյն, է սոցա սեռն: իսկ ար-
 դարութիւն և անիրաւութիւն, ի ներհական սեռսն: քանզի
 ուրոմն առաքինութիւն, և ուրոմն չարութիւն⁹ է սեռ: իսկ
 25. բարի և չար, ոչ է՝ ի¹⁰ սեռի¹¹, այլ ինքեանք դիպեցան լինել
 ոմանց սեռք:—

Յաղագս նախկնի:—

- : ն: Նախկին. այլ այլոյ ասի, քառակարճ: քանզի նախ առաջին և
 իսկագոյն. և տիրագոյն ըստ ժամանակի. ըստ որում երիցագոյն
 այլ այլոյ, և հընագոյն և վաղագոյն ասի: քանզի վասն զժամա-
 նակն աւելի գոլ. երիցագոյն. և հընագոյն. և վաղագոյն ասի: իսկ
 30. երկրորդ, որ ոչն հակադարձի, ըստ գոյն հետեութեան: որչան:
 մին¹². քան զերկուսն նախկին է: քանզի երկուց ելոց, հետեւի
 անգէն միւրն¹³ գոլ: իսկ միոյ ելոյ, ոչ է հարկաւոր երկու գոլ:
 ապա ուրեմն, ոչ հակադարձի¹⁴, ի միոջէն հետեութիւն¹⁵ գոլոյ
 զայլն: բայց նախկին նախկին¹⁶ թուի. այսպիսիս գոլ յորմէ ոչն
 35. հակադարձի գոյն հետեութիւն¹⁷: իսկ երրորդ, ըստ¹⁸ դասի
 իմն նախկինն¹⁹ ասի. որպէս ի վերայ մակացութեանցն և այլոցն:
 քանզի նապացուցականց²⁰ մակացութեանց²¹ գոյ նախկին և վերջին

¹ V եղելոյ. ² և CD; om. V. ³ ի om. V. ⁴ V ներհակացն.
⁵ V ի նմին; նմին CD. ⁶ V սեռն. ⁷ կամ om. D. ⁸ V սեռք.
⁹ V չարութիւնն. ¹⁰ է՝ ի] V են. ¹¹ After սեռի V adds միում.
¹² մին BD; մի V. ¹³ մինն V. ¹⁴ հակադարձէ B. ¹⁵ հետեու-
 թեան BDE. ¹⁶ նախկին om. V. ¹⁷ հետեութեան C. ¹⁸ որ
 ըստ V. ¹⁹ նախկին V. ²⁰ նապացուցական; in A first hand wrote
 նապացուցականց, but *ց* is erased. ²¹ First hand in A wrote մակացու-
 թեանց, but *ց* is erased.

- դասիւ : քանզի տանք¹. նախկինք քան զտրամագիծսն են
 դասիւ : քանզի² սկզբունք. նախկինք են քան զտեսուածսն դասիւ :
 b. և ի քերականութեան. տանքն, նախկինք են քան զփաղառու-
 թիւնսն : և ի վերայ բանիցն³. նմանապէս : քանզի նախերգու-
 թիւնն⁴, քան զպատմութիւնն⁵ նախկին է դասիւ : Եւ, ևս : առ
 5. յառաջասացելովքդ. լաւագոյն⁶ և պատուականագոյն⁷ նախկին
 գոլ⁸ բնութեամբ՝ թուի⁹ : բայց սովորեցին և բազումք, զպատու-
 ականագոյնսն, և զլաւէտ սիրեցեալսն ինքեանց, նախկինս յիւ-
 րեանց¹⁰ ասեն գոլ : բայց է¹¹. գրե թե աւտարագոյն յեղանա-
 կացն¹² այտոքիկ : արդ որք ասինն, նախկինն յեղանակք, այսքանք
 10. են : բայց թուեսցի, և քան զասացեալսն. սյլ միւս¹³ ևս գոլ՝
 նախկինն յեղանակ : քանզի այնց. որ¹⁴ հակադարձին. ըստ գոլոյն
 հետևութեան. զպատճառն որպէս զիարդ և իցէ. միւսոյն գոլ
 նախկին. վայելչաբար ասացի : և զի են այսպիսիք իմն, յայտէ ;
 15. քանզի գոլն մարդ՝ հակադարձէ. ըստ գոլոյն հետևութեան. առ
 ճշմարիտս յաղագս իւր բան : քանզի եթե է մարդ¹⁵. ճշմարիտ
 բան¹⁶, որով ասեմք. զի է մարդ. և հակադարձէ : և էր ճշմարիտ
 բանն, ոչ միով իւրք պատճառք՝ գոլոյ զիրն¹⁷ : բայց սակայն¹⁸. իրն
 20. երևի. իմն. որպէս¹⁹ պատճառք, գոլոյ ճշմարիտ՝ զբանն : քանզի
 վասն գոլոյ զիրն. կամ ոչ. ճշմարիտ բանն, կամ սուտ ասի :
 իսկ ապա՝ ըստ հինգ յեղանակս. նախկինն այլ այլոյ ասի :—

Յաղագս համանգամայնց :

- բ : համանգամայնքն²⁰, պարզաբար և իսկագոյնք, և տիրապէս²¹. որոց
 25. լինելութիւնն²² ինմին ամանակի : քանզի ոչ մի²³ նախկին²⁴, և ոչ
 վերջին է սոցա : բայց²⁵ համանգամայնք ըստ ամանակի սոքա

¹ տանք] V գիծք.   ² քանզի և B; և քանզի C.   ³ բանից V.
⁴ նախերգութիւն V.   ⁵ զպատմութիւն V.   ⁶ լաւագոյնն V.   ⁷ պատուա-
 կանագոյնն V.   ⁸ գոլ] գոլ. այլ ոչ V.   ⁹ Add այս before թուի V.
¹⁰ իւրեանց V.   ¹¹ է C; om. V.   ¹² յեղանակացս V.   ¹³ միւսն C.
¹⁴ և է յայնց որք V.   ¹⁵ մարդ է V.   ¹⁶ բանն է V.   ¹⁷ իրն V.
¹⁸ բայց սակայն] այլ V.   ¹⁹ իբրև V.   ²⁰ The rubricating hand in A has
 crossed out the suffix ն in A; համանգամայնք են V.   ²¹ տիրապէսք B.
²² լինելութիւն C.   ²³ մի V.   ²⁴ նախկին է C.   ²⁵ բայց] այլ V.

ասին : իսկ բնութեամբ համանգամայնք՝ որք միանգամ հակա-
 դարձին ըստ գոլոյն հետևութեան : բայց ո՛չ միով իւրիք, պատ-
 ճան, այլ այլոյ գոլոյ է : որզան : ի վերայ կրկընապատըկին. և
 30. կիսւոյ¹ : քանզի հակադարձն սորա : վասն զի կրկընապատըկի²
 ելոյ, է կէս : և կիսւոյ ելոյ, է, կրկնապատիկ³ : բայց ո՛չ միում
 ուրուք, պատճառք գոլոյ է : և ի նմանէք սեռէ : հակատարաբար-
 ձեայք միմեանց, համանգամայնք բնութեամբ ասին : իսկ հակա-
 35. տարաբարձիլ ասին միմեանց, ըստ նրմ, ինքն տարբերութեան : որ-
 զան : թռչոն⁴ հետևակին. և ջրայնոյն : քանզի սորա միմեանց,
 հակատարաբարձին. ի նմին սեռէ ելով : քանզի կենդանին. տա-
 րաբարձի յայտոսիկ. ի թռչոնն. և⁵ հետևակին, և ի ջրայինն, և
 ի ցամաքայինն : և ո՛չ ինչ սոցա նախկին. կամ վերջին է. այլ
 p. 15. համանգամայնք բնութեամբ այտոքիկ թուին գոլ : և տա-
 րաբարձցին և սորա, իւրաքանչիւր. ի տեսակս դարձեալ հե-
 տևակն⁶, կենդանի⁷, և թռչոնն. և ջրայինն : և եղիցի՝ և
 այն համանգամայն բնութեամբ, որ միանգամ ի նմին սեռէ.
 5. ըստ նմին տարաբարձութեան⁸ է : իսկ սեռքն, միշտ քան զտեսակ-
 սրն. նախկինք : քանզի ո՛չ հակադարձէ⁹, ըստ գոլոյն հետևու-
 թեան : որզան : ջրայնոյ ելոյ, է կենդանին : իսկ, կենդանոյ՝
 ելոյ, ո՛չ հարկուոր է ջրային գոլ : արդ համանգամայնք¹⁰ բնու-
 թեամբ ասին, որք միանգամ հակադարձին. ըստ գոլոյն հետևու-
 10. թեան : բայց ո՛չ միով իւրիք պատճառ¹¹ գոլոյ, այլումն է : և ի
 նմանէքն սեռէ. հակատարաբարձեայքն միմեանց : տի, միանգա-
 մայն պարզաբար, համանգամայնք՝ որոց լինելութիւնն ի նմին
 ամանակի :—

Նաղագս շարժութեան :

է : Շարժութեան տեսակք են. վեց : լինելութիւն : ապականութիւն :
 աճելութիւն : նուազութիւն : այլայլութիւն : ըստ տեղւոյ փոփո-
 15. խութիւն¹² : արդ այնք¹³ շարժութիւնքն¹⁴, երևելի են. զի սյրք
 ի միմեանց են : քանզի ո՛չ է լինելութիւն, ապականութի : և ո՛չ

¹ կիսւոյ CD ; կիսոյն V. ² կրկնապատիկ C ; կրկնապատիկն B. ³ կրկնա-
 պատիկն V. ⁴ թռչոնն V, which just above has նմինքն. ⁵ և ի V.
⁶ հետևակ V. ⁷ կենդանին V. ⁸ տարաբարձութեանն V. ⁹ հակադարձ
 է C ; om. է V. ¹⁰ համանգամայնքն V. ¹¹ պատճառք V. ¹² V tr.
 ըստ տ. փոփո. : այլայլութիւն. ¹³ հինգ այնք V. ¹⁴ շարժութիւնք V.

20. անձեղուծիւն, նուազուծիւն; և ոչ ըստ տեղւոյն¹ փոփոխու-
 թեան²: սապէս և այլքն: իսկ ի վերայ այլայլուծեան. ունի
 իմն անհնարուծիւն: մի գուցէ հարկաւոր էր այլայլեալ³ ըստ
 ոմանց այլոց շարժուծեանցն այլայլել⁴: իսկ այս ոչ ճշմարիտ է⁵:
 քանզի գրե, թե ըստ ամենայն ախտից՝ և կամ⁶ ըստ աւելեաց
 այլայլել պատահեաց մեղ: քանզի⁷ և ոչ միոյ այլոց⁸ շարժու-
 թեանցն, հասարակաց ելոց: քանզի ոչ անել⁹ հարկաւոր է՝ որ
 ըստ ախտին շարժի. և ոչ նուազել¹⁰: սապէս. և ի վերայ այլոցն:
 25. ապա ուրեմն, այլ եղիցի առ այլովք շարժուծեամբքն այլայլու-
 թիւն: քանզի եթե նոյն էր պարտ էր այլայլուոյն¹¹. անդրէն
 անել. և նուազանալ: և կամ այլ ինչ, այլոցն հետեւել շարժու-
 թեանց: այլ ոչ է հարկ: սոյնպէս. և որ անէրն. և կամ այլ ինչ
 շարժուծիւն շարժիւր, այլայլել՝ այլ են ինչ որ անեն որք
 30. ոչ այլայլին: որկէն՝ քառանկիւնին. անգեան փարադրեցելոյ.
 անձեաց. է¹²: բայց այլայլադոյն. և ոչ ինչ. ոչ¹³ եղև: սոյնպէս
 և ի վերայ այլոց այսպիսեացն: ապա ուրեմն, այլք եղիցին շար-
 ժուծիւնքն ի միմեանց:

Պրակթ. Ի:

- b. : Ի: Եւ է պարզաբար շարժուծիւն¹⁴. դադարուծեան¹⁵ ներհական:
 իսկ ըստ իւրաքանչիւրոցն լինելուծե, ապականուծիւն: և անձե-
 լուծեան, նուազուծիւն: իսկ ըստ տեղւոյն փոփոխուծեան. ըստ
 տեղւոյն դադարուծիւն: մանաւանդ¹⁶ երևեցաւ՝ հակակայիլ:
 5. և թերևս արդեք. ի ներհական տեղին¹⁷ փոփոխուծիւն: հիբար:
 ներքստոմն, վերինն: իսկ վերստոմն ներքինն: իսկ այլում¹⁸
 բացատրեցելոց¹⁹ շարժուծեանցն. ոչ դիւրին է բացատրել: զինչ

¹ տեղւոյ V. ² փոփոխուծիւն V. ³ այլայլել V. ⁴ այլայլուծիւն
 V; այլայլուծիւնն C. ⁵ Om. է V. ⁶ կամ թէ D. ⁷ այլքանզի V
 (on page 452); քանզի without այլ V (page 406); քանզի և այլ ոչ C.
⁸ և ոչ ըստ միոյ այլոց V (p. 451); in A first hand wrote այլոյ but cor-
 rected into այլոց. ⁹ անել V. ¹⁰ նուազել V. ¹¹ այլայլելոյն V;
 այլայլուծեանն D ¹² անեսցէ V; անեսցէ CD; in preceding line
 անկեան V. ¹³ Om. ոչ V. ¹⁴ շարժուծեան V. ¹⁵ դադարուծիւն V.
¹⁶ դադարուծի մանաւանդ omitting stop, V. ¹⁷ ի ներհական տեղին V.
¹⁸ այլայլուծեանն V. ¹⁹ բացատրեցելոյ V.

- արդեք է ներհական: բայց¹ երևեցաւ, ոչ ինչ գոլ ինչ², իւր ներհական: բայց եթե ո՛ք. և ի վերայ պսորիկ, զըստ որակին դադարութիւն՝ հակադրիցէ այնմ: ի ներհական որակին փոփոխութիւն: որպէս ի վերայ՝ ըստ տեղւոյն փոփոխութեան. ըստ տեղւոյն դադարութիւն: կամ ի ներհական տեղին փոփոխութիւն³: քանզի է այլայլութիւն, փոփոխութիւն ըստ որակի: ապա ուրեմն, հակակայեսցէ ըստ որակին դադարութեան, ի⁴ ներհականն. որակին փոփոխութիւն: ո՛րբար: սպիտակըն լինել սեան լինելում: քանզի այլայլէ ի ներհական որակին՝ փոփոխութեան եղելոյ:

Նաղագս ունելոյ:—

- 15: Ունելոյ, ըստ յոլո՛վ յեղանակս ասի, կամ իբր ունակութիւն. և տրամադրութիւն. կամ ըստ այլոյ իմն որակութեան: քանզի ասիմք⁵ մակացութիւն իմն ունել. և առաքինութիւն: կամ որպէս քանակ: ո՛րբար: որ զիպի՛ ոք, ունելով⁶ մեծութիւն: քանզի ասի եռականգուն մեծութիւն ունել. կամ քառականգուն, կամ որպէս, որք⁷ շուրջ զմարմնո՛վք են: ո՛րբար: հանդերձ, կամ պատմուճան: կամ որպէս ի մասնըկան: ո՛րզան: ի ձեռին մատանի: կամ որպէս, մասն: ո՛րզան: զձեռն, կամ զոտն: կամ որպէս՝ յամանի: ո՛րկէն: կեղծն, զցորեանսն: և սափորն, զգինին: քանզի զգինին. ունի սափորն, և կեղծն զցորեանսն⁸: արդ պսոքիկ ամենեքեան. ունել ասին: որպէս նամանւո՛ջ. և⁹ կամ որպէս ստացուած: քանզի ունել տուն և վայր ասիմք¹⁰: և կին ունել. և կին¹¹ սյր: բայց երևեցաւ, աւտարագոյն ունելոյս, այժմո՛ւ ճառեցեալ՝ յեղանակս գոլ¹²: քանզի ոչ այլ ինչ ունելովս¹³, կինս¹⁴, նշանակեմք, բայց զի շարարնակեալ է: բայց թերևս, և սյլք ոմանք երևեսցին ունելոյ յեղանակք¹⁵: բայց սովորեալքս՝ ասիլ՝ գրե, թե ամենեքին¹⁶ թուեալք և հաշուեալք եղեն պսոքիկ:

¹ բայց] այլ V.   ² ինչ] ինքն V.   ³ կամ ի ն. տ. փոփոխութիւն first hand adds above line in A.   ⁴ ի om. V.   ⁵ ասեմք V.   ⁶ ունել V.   ⁷ որ V; om. D.   ⁸ զցորեանսն C; զցորեանն V.   ⁹ և om. V.   ¹⁰ ասեմք V.   ¹¹ կինն V.   ¹² գոլ om. C.   ¹³ ունելովս D; ունելով V.   ¹⁴ կին V.   ¹⁵ յեղանակ V.   ¹⁶ ամենիքեան V.

THE DE INTERPRETATIONE OF ARISTOTLE.

Յաղագս մեկնութեան

պէրի առմէնիսս :

Պրակբ. և :

- p. 16. Վրա արժան է դնել զինչ է անուն. և զինչ¹ բայ : ապա զինչ է բացասութիւն, և ստորասութիւն, և բացերևութիւն. և բան :

Պրակբ. և :

5. Արդ եւն. ներձայնոջն. ներանձինցն ախտից² նշանակբ : և գրիցեալքն, ներձայնոջն : և որպէս կիրքն³ ոչ ամենեցուն նոյնք. և ոչ ձայնքն. նոյնք : բայց որոց այսոցիկ⁴ նշանակբ առաջնոցն : սոքին ամենեցուն կիրք⁵ անձինն : և որոց այսոցիկ⁶ նմանութիւնք իրբ ահա սոքին⁷ : արդ յաղագս այսոցիկ ասացեալ է, ներ յաղագս որպէս, քանզի այլոյ իրի է :

Պրակբ. և :

10. Եւ է, որպէս նանձին, յորժամ⁸ իմացուածս առանց ճշմարտել կամ սրտել⁹. և յորժամ ահա¹⁰ որոց հարկաւոր է սոցա՝ գոլ միսմն : այսպէս և ներձայնոջն : քանզի ի շարադրութեան, և ի տրոհութեան է. ճշմարտն և սոլան :—

Պրակբ. և :

15. Արդ սոքին իսկ անուանքս. և բայքրս, երևին առանց շարադրութեան. և տրոհութեան իմացուածի¹¹ : որկէն : մարդ. կամ

¹ զինչ է V. ² ախտիցն V; ախտից D. ³ գիրքն V. ⁴ այսոցիկ BC in marg.; այսոցիկ V. ⁵ Before կիրք add նոյն V. ⁶ այսոցիկ B. ⁷ սոքին B; սոքա V. ⁸ յորժամ om. V; in A late hand erased. ⁹ ստել V. ¹⁰ յորժամ ահա] է V; in A late hand erased. ¹¹ յիմացուածսն V.

սպիտակ: յորժամ¹ ոչ առդիցի ինչ. չնչ ևս է. ոչ սուտ. և ոչ ճշմարիտ: բայց նշանակէ² այսորիկ³: և քանզի եղջիւրուա, քաղզ⁴. նշանակէ իմըն. բայց չնչ ևս ճշմարիտ ինչ կամ սուտ, եթե ոչ զգորն. կամ զոչըն գոլ առդիցէ: կամ պարզ. կամ ըստ ժամանակի:

Նաղագս անուան: ն:

20. Ընուն. է ձայն նշանական. ըստ շարադրութե՛. առանց ամանակի: որոյ ոչ ինչ մասն է նշանական, զատեալ: քանզի ներգեղեցկա- ձիոջոգ: ձիգ. ոչ ինչ ըստ ինքեան նշանակէ. որպէս ներբանին: գեղեցիկ ձի: բայց սակայն, ոչ որպէս ներ պարզս, անուանս⁵, այսպէս ունի և ներմանեալսրն: քանզի՛ ներ, նոջո⁶, ոչ միով իւր մասն նշանական: իսկ ներ, սոջո⁷, կամք, է, այլ ոչ ուրեք զատուցելոյ: որզան: յանգեղաձուջն, եղաձին:
- 25.

Պրակք: ք:

- Իսկ ըստ⁸ շարադրութեան. զի բնութեամբ, նանուանցն⁹ ոչ ինչ է: այլ¹⁰ յորժամ եղիցի¹¹ նշանակ: բայց նշանակեն, և անգիրք¹²
30. թընդըմուռք: որզան: գազանաց, որոց ոչ ինչ է անուն: բայց ոչ մարդ, ոչ անուն: բայց սակայն, և ոչ կայ անուն. զինչ պարտ է կոչել զոչ: քանզի ոչ բան. և ոչ բացասութիւն է: այլ եղիցի անուն անորոշելի: իսկ փիլոսոֆի¹³, կամ փիլոսոֆի¹⁴. և որբան միանգամ, այլ ինչ, այսպիսիք. ոչ անուանք, այլ հոլով¹⁵ անուան¹⁶: և բան է սորա, այլն ամենայն: ըստ նմին, և հանդերձ էին, կամ երըն, կամ եղիցիըն, ոչ ճշմարիտ է¹⁷,
- b.

¹ Add և before յորժամ V; om. D.   ² նշանակք V.   ³ այսորիկ] միայն են այսորիկ V.   ⁴ եղջերուաքաղզ V.   ⁵ ներ պարզ անուանս V; ներ պարզս անուանս D.   ⁶ նոջոյ V.   ⁷ սոջոյ V.   ⁸ զըստ C.   ⁹ անուանց V.   ¹⁰ Before այլ all Arm. texts except A add foll.: և թէպէտ են ըստ բնութեան ձայնք ընդ գրով անկեալ, սակայն անուանք ոչ ասին; in A very late hand adds this scholion in margin.   ¹¹ եղիցին V.   ¹² անգիր V; in next line A adds last syllable ոց of որոց above line.   ¹³ փիլոսոֆ V.   ¹⁴ փիլոսոֆ V.   ¹⁵ հոլովք V.   ¹⁶ անուանց V.   ¹⁷ ճշմարտ է V.

5. կամ սըտէ՛ քայց անո՛ւնն, մի՛շտ՝ ո՛րզան՝ փիլոսօփնի է. կամ ո՛չ է՝ քանզի չէ՛ ևս ո՛չ ճշմարտէ՛, և ո՛չ սըտէ՛:—

{)աղագս բայի : ն :

- Բայէ՛¹. որ առնշանակէ՛ ամանակ. որոյ մասընն² ո՛չ ինչ նշանակէ զստ՝ և է՛ մի՛շտ, ըստ³ զայլմէ՛ց ասիցելոցն նշանակ՝ և ասեմ, զի առնշանակէ՛ ամանակ՝ ո՛րզան՝ ողջութիւն, անո՛ւն՝ իսկ ո՛ղջ է, բայ՛ : քանզի առնշանակէ՛ զայժըմ գոյն՝ և մի՛շտ ըստ⁴ զայլմէ՛ց ասիցելոցն նշանակէ՛ ո՛րկէն՝ ենթակայից՝ և⁵ կամ նենթակայւ-
 10. ւոջաց⁶ ասիցելոցն է՝ իսկ ո՛չն ո՛ղջ է, և ո՛չն վաստակէ՛ : ո՛չ բայ ասեմք; քանզի առնշանակէ՛ ամանակ՝ և մի՛շտ զումեքէ՛ գոյ՝ քայց տարբերութեանն⁷. անուն ո՛չ կայ՝ այլ եղիցի անորոշելի բայ՝ զի
 15. նմանապէս յորոյ⁸ վերայ և⁹ է, և ելոյ, և ո՛չ ելոյ՝ քայց նմանապէս, և ողջացան, կամ ողջացին¹⁰ ո՛չ բայ, այլ հոլով բայի : քայց տարբեր է բայի՝ զի սա՛ զյարկայսն¹¹ նշանակէ ամանակ՝ իսկ նա՛ զչուրջն :—

Պրակք. ք :

- Ըրդ սորս՝ ինքեանք ըստ ինքեանս ասելով¹² բայքս, անուանք են՝
 20. և նշանակեն իմն; քանզի կացուցանէ, որ ասեն¹³ զտրամախոհու-
 թիւնն¹⁴: և որ լուան. դադարեաց՝ այլ թե է, կամ թե¹⁵ չէ. չէ ևս նշանակէ՛ քանզի ո՛չ եթե գոյն, կամ ո՛չն գոյ՛ նշանակ է իրին՝ և ոչ եթե լոկ՝ զնոյն ինքն զեակն ասացես : քանզի
 25. սա ո՛չ ինչ է. քայց առնշանակէ՛ շարադրութի իմն. որ¹⁶ առանց շարադրեցելոցն. ո՛չ¹⁷ է իմանալ :—

¹ In A rubricating hand adds the է. ² մասն V. ³ Om. ըստ V. ⁴ Om. ըստ V; add D. ⁵ և om. C. ⁶ նենթակայոջաց V. ⁷ տարբերութեանն D; տարբերութեան V. ⁸ նմանապէս է յորոյ V. ⁹ և om. V. ¹⁰ ողջացին V. ¹¹ զներկայսն VE; զյարակայսն D. ¹² ասելով B; ասացեալ CV; ելով V. ¹³ զոր ասէն V. ¹⁴ զտրամա-
 խոհութիւնն BD; զտրամախոհութիւն V. ¹⁵ թե om. V. ¹⁶ որոյ V; որ B. ¹⁷ Before ոչ add զշարադրեալսն C.

Յաղագս բանի :—

- Բան, է. ձայնն նշանականն : որոյ մասանցըն. իմն նշանական է զատ : իբր ասուծիւն : այլ ո՛չ իբր ստորասուծիւն : և ասեմ¹, որդան : մարդ. նշանակէ իմրն : այլ ո՛չ եթե է, կամ եթե ո՛չ է : 30. այլ եղիցի ստորասուծիւն. կամ բացասուծի. թե² քնն առդիցի : այլ ո՛չ եթե մարդոյն փաղառուծիւն. մո՛ւ : քանզի և ո՛չ ներթափանցն. անն նշանական : այլ ձայն է՝ այժբմ միայն : իսկ ներկայատիկսըն³, նշանակէ է : այլ ո՛չ ըստ ինքեան, որպէս⁴ յառաջն ասացեալ է :

Պրակք. Է :

- p. 17. Եւ է, բան ամենայն, նշանական, ո՛չ իբր զգործի. այլ որպէս ասացեալ է. ըստ շարադրուծեան : իսկ բացերեական, ո՛չ ամենայն⁵ այլ նորում ճշմարտելն, կամ սրտելն, իք : բայց ո՛չ նամենեօին՝ իք : որկէն : իղձքդ. բան : այլ ո՛չ ճշմարիտ, և ո՛չ սուտ : այլ՝ 5. այլքն, իրաց կացըցեն : քանզի⁶ ճարտասանուծեան, կամ քերդուղուծեան⁷, ընտանեգոյն է որոնումընս⁸ : իսկ բացերեականս, արդեան տեսուծեանս⁹ : և է. մի, առաջին բան բացերեական. ստորասուծիւն, ապա բացասուծիւն : իսկ այլքն ամենեքեան. 10. շաղկապու, մի : բայց հարկ է զամենայն բան բացերեական. նարտաբայէ գող. կամ ի տապալմանէ : և քանզի մարդոյն¹⁰ բան, թե ո՛չ զէն, և կամ զեղիցին, կամ զայլ ինչ զայսպիսեացն առդիցէ, չէ ևս բան բացերեական : և վասն զի մի է. այլ ո՛չ բազում, կենդանի, հետևակ. երկոտանի : քանզի ո՛չ ի շարայարդ՝ 15. ասիլ¹¹, մի եղիցի : բայց է այլոյ այս գործառնուծեան ասել :

Պրակք. Է :

Եւ է մի բան բացերեական¹². կամ որ մի յայտնէ, կամ որ շաղկապու մի : և բազումք. որք¹³ բազումըս. և ո՛չ մի. կամ անշաղկապքն :

¹ ասեմք V ; ասեմ CD.   ² եթէ V.   ³ ներ պատիկսն Vo D.
⁴ որպէս և V.   ⁵ ամենայն V.   ⁶ քանզի ըն V.   ⁷ քերթողուծի V ;
քերդողուծի E.   ⁸ որոշումընս V ; որոշումընս in marg. A.   ⁹ տեսուղուծեանս V.
¹⁰ վասն մարդոյն V.   ¹¹ շարաղասելոյ V ; շարաղապսելոյ C.
¹² In A the rubricating hand writes in marg. variant բացասական.
¹³ որ V.

20. Լ՛րդ՝ անձն կամ բայ, ասուծիւն եղիցի միայն՝ վասն զի ո՛չ է ասել այնպէս յայտնել ինձ¹ ձայնիւ. մինչ զի բացերեոցել կամ հարցեալ ուրուք կամ ո՛չ. այլ իւր յառաջագոյն կամեցելոյ՝ և սայց. պարզն է բացերեուծիւն՝ որպակ : իմըն զումեմէ. կամ իմըն², ապումեքէ : իսկ արդ. սայցըն. շար. կայն : որդան : բան իմն ահա³, շարադրելի՛ :

Պրակք. Դ :

25. Եւ է պարզ բացերեուծիւն, ձայն նշանական յաղագս գո՛ւ ինչ. կամ ո՛չ գոյ՝ որպէս ամանակքն բաժանեալք : և ստորասուծի՛, է, բացերեուծիւն, ուրո՛ւմըն զումեմէ : իսկ բացասուծի՛. բացերեուծիւն, ուրո՛ւմըն, ապումեքէ : և վասն զի է. և զէքն ապերեցուցանել⁴ իբր⁵ զէք : և զէքն իբրև զէք : և զէքն իբրև զէք : և զէքն իբրև զէք : և շուրջ զարտաբոյսըն այժո՛ւ⁶ ամանակիս⁷ : սոյնպէս զամենայն ինչ ներկայցի. զոր ստորասեանցն որ. ապասոցել : և զոր ապուսեանցն որ. ստորասոցել : ապա ուրեմն, յայտնի է, զի ամենո՛ւմ⁸ ստորասուծեան, է բացասուծիւն հակակայ : և ամենո՛ւմ բացասուծեան, ստորասուծիւն : եղիցի հակասուծիւն այս⁹ : ստորասուծիւն և բացասուծիւն հակակայեալք : և ասեմ հակակայիլ, զսորին այսորիկ. զամընէ : բայց ո՛չ հոմանունակի, և որքանք¹⁰ այլք ևս զայսպիսեանցըն հակորոշեմք, առ իմաստականս խանդուծիւնս¹¹ :

Պրակք. Ե :

40. Եւ վասն զի են ոմանք ըստ բոլորէ զերացըն. և ոմանք ըստ իւրաքանչիւրցն : և ասեմք ըստ բոլորէ, որ ի վերայ յոլովոցն¹² բնաւորեցաւ ստորոգիլ : և իւրաքանչիւրըն¹³. որ ո՛չ : որկէն : մանր զբոլորէցն¹⁴ : իսկ կալիսո՛ս՝ զըստ իւրաքանչիւրցըն՝ հարկ է բացերեոցել. որպէս իք, կամ չէք : է¹⁵ յորժամ զբոլորէցն իմիք.

¹ ինչ V. ² իմն C D ; omit V. ³ իմն. ահա V. ⁴ երեցուցանել V. ⁵ իբրև V. ⁶ այժում V. ⁷ ամանակին V. ⁸ ամենում V. ⁹ այսպէս V. ¹⁰ որքան V. ¹¹ խանդուծիւնս V ; խանդուծիւն C ; in A the rubricating hand adds suffix u above line. ¹² յոլովոցն V. ¹³ իւրաքանչիւրցն V. ¹⁴ ըստ բոլորէցն V. ¹⁵ և է V.

- և է յորժամ զըստ իւրաքանչիւրցրն: արդ եթե զըտլորէն. բաց-
 երևոցէ, ի վերայ բոլորին¹ եթե իբ. կամ ոչ, եղիցի ներհականք²
 5. բացերևութիւնքն³: և ասեմ ի վերայ ըստ բոլորէն. բացերևոցել
 զըտլորէն: որպէս: ամենայն մարդ. սպիտակ: ոչ որ մարդ
 սպիտակ: Իսկ յորժամ ի վերայ ըստ բոլորէցն. և ոչ ըստ
 բոլորէ⁴. ոչ են ներհականք: բայց զաղդեցեանսրն. իբ' գոլ
 ներհական⁵: և ասեմ: զըստբոլորէն ապերևեցոցել⁶ ի վերայ ոչ
 10. ըստ⁷ բոլորէցն: որզան: իբ' սպիտակ մարդ: ոչ իբ' սպիտակ
 մարդ: քանզի ըստ բոլորէ ելոյ մարդոյն. ոչ իբ' ըստ⁷ բոլորէ
 վարիլ բացերևութեամբն: քանզի ամեն ոչ⁸ զըստ⁹ բոլորէն
 նշանակէ¹ այլ թե ըստ բոլորէ: իսկ ի վերայ ստորոգիցելոյ¹⁰
 զըստբոլորէն¹¹, ստորոգել ըստ բոլորէ¹². ոչ իբ' ճշմարիտ: քանզի
 15. և ոչ միւս¹³ ստորասութիւն եղիցի. նորոժամ ստորոգիցելոյն ըստ
 բոլորէն, ստորոգի ըստ¹⁴ բոլորէն: որզան: իբ' ամեն. մարդ. ամեն
 կենդանին¹⁵:

Պրակթ. 4:

- Ըրդ հակակայիլ ստորասութիւն և¹⁶ բացասութեան ասեմ հակա-
 սութեամբ. զըստ բոլորէն, նշանակելով նրմին. զի ոչ¹⁷ ըստ
 բոլորէ: որզան: ամեն մարդ. սպիտակ: ոչ ամեն մարդ. սպիտակ:
 20. ոչ որ մարդ սպիտակ: է ոմն մարդ սպիտակ: և ներհակին¹⁸ զըստ
 բոլորէ ստորասութի, և զըստ բոլորէն բացասութիւն: որկէն:
 ամեն. մարդ արդար: վասն¹⁹ որոյ²⁰ զայսոսիկ. ոչ գոյ կար²¹. համան-
 գամայն ճշմարիտըս գոլ: իսկ զներհականըս սոցա, ներընդունի
 25. ի վերայ սորին: ոչ ամեն մարդ սպիտակ: և է ոմն մարդ սպի-
 տակ: զի²² ոչ ամեն ոչ, զըստբոլորէն նշանակէ: արդ որքանք

¹ ըստ բոլորին V. ² ներհականք CD; ներհական V. ³ բացերևութի V.
⁴ ըստ բոլորէ] զըտլորէ V. ⁵ ներհական CD; ներհականք V. ⁶ երևոցել V.
⁷ ըստ] զ V. ⁸ V tr. ոչ ամեն. ⁹ զըստ] զ V. ¹⁰ ստորոգիցելոցն V;
 ստորոգիցելոցն CD. ¹¹ ոչ ըստ բոլորէն V. ¹² զըտլորէն omitting ըստ V.
¹³ մի V. ¹⁴ ըստ] զ V. ¹⁵ կենդանի V; in A rubricating hand adds ն
 above line. ¹⁶ In A first hand set a punctum delens over և; V omits.
¹⁷ զի ոչ] զոչ V. ¹⁸ ներհակի C; ներհակ V. ¹⁹ Before վասն V adds ոչ
 որ մարդ արդար. և. ²⁰ որոյ] զի V. ²¹ First hand in A seems to have
 written կարի and an early hand to have erased ի. ²² զի] քանզի V.

30. *Հակասութիք զըստ բոլորէցն են. ըստ բոլորէ՞¹ Հարկ է. զոմըն ճշմարիտ գոլ՝ կամ սուտ: և որքանք ի վերայ ըստ իւրաքանչիւրցն: որկէն՞²: Իք սովկրատէս սպիտակ. և³ որքանք ի վերայ ըստ բոլորէցըն. ոչ⁴ ըստբոլորէ՞⁵ ոչ միշտ, ոմն սուտ, և ոմն ճշմարիտ: քանզի Համանգամայն ճշմարիտ Իք ասել. Թե Իք մարդ սպիտակ: և եթե ոչ Իք մարդ սպիտակ: և Իք մարդ գեղեցիկ: ոչ⁶ Իք մարդ գեղեցիկ: քանզի եթե զազիր⁷ ոչ գեղեցիկ: և եթե լինի ինչ. և ոչ Իք:*

Պրակք. Է:

35. *Եւայց Թուեսցի յանկարծաւրէն անտեղի գոլ, վասն երեկի⁸ նշանակելի⁹. ոչդ.¹⁰ Իք մարդ սպիտակ: Համանգամայն. Թե¹¹ և ոչ որ մարդ սպիտակ: բայց այս, ոչ զնոյն նշանակէ. և ոչ Համանգամայն ի Հարկէ: և երեկելի է. զի և մո՛ւ բացասութիւն ըստ միոյ ստորասութեան: քանզի զսոյն պարտ է բացասոցել. զբացասութիւնն¹². զոր ստորասեանցն ապուսութիւնն¹³ և ապոսմընէ¹⁴. կամ ըստ իւրաքանչիւրոցն¹⁵ ումէքէ. և¹⁶ կամ ապրստբոլորէցն. իմէքէ: կամ իբր ըստ բոլորէ. կամ իբր¹⁷ ոչ ըստ¹⁸ բոլորէ: և ասեմ, որկէն¹⁹: Իք սովկրատէս սպիտակ: ոչ է սովկրատէս սպիտակ. և եթե այլ ինչ: կամ ապա²⁰ այլոյ զսոյն. ոչ Հակակայն²¹: այլ եղիցի նորա, միւսն²² ևս²³: ամենո՛ւմ մարդ սպիտակ, ոչն ամեն մարդ սպիտակ: և ումենո՛ւմն²⁴ մարդ²⁵. ոչն որ մարդ սպիտակ: իսկ Իքո՛ւմ մարդ սպիտակ. ոչ Իք մարդ սպիտակ:*
5. *Եւրդ՝ զի մո՛ւ բացասութիւն, մո՛ւ ըմ ստորասութեան Հակակայ է. բացերեակի: և ոչք են սորա, ասացեալ են: և զի²⁶ ներհականք*

¹ ըստբոլորէ D; զբոլորէ V. ² Before որկէն add սոյնպէս. V. ³ Before և add սովկրատէս ոչ սպիտակ V. ⁴ և ոչ V. ⁵ զբոլորէ V. ⁶ և ոչ V. ⁷ զազիր՝ V. ⁸ վասն զի երեկի V. ⁹ նշանակելի V. ¹⁰ ոչ V. ¹¹ Համանգամայն այնմ Թէ V. ¹² զբացասութի V. ¹³ ստորասութի V; in A punctum delens over ն suffix and first hand gives variant ստորասութիւնն in margin. ¹⁴ ապոսմեել V. ¹⁵ իւրաքանչիւրոցն C; իւրաքանչիւրցն V. ¹⁶ և om. V. ¹⁷ կամ իբր] և V. ¹⁸ ըստ] զ V. ¹⁹ որզան V. ²⁰ ապ V. ²¹ Հակակայ V. ²² միւսն D; միւս V. ²³ ևս D; ևսն V. ²⁴ ումեմն ոմն V. ²⁵ After մարդ add սպիտակ V. ²⁶ զի են V.

10. պլք. և դք բն սոքա՝ և զի ոչ ամեն ճշմարիտ, կամ սուտ
 Հակասութիւնն¹: և վասն էր. և երբ ճշմարիտ կամ սուտ:

Պրակք. Ը:

15. Բայց մի է ստորասութիւն և բացասութի՛ն կամ զմո՛ւ² զմիոջէ՛ նշա-
 նակելով: կամ զբոլորէ՛ ելոյ՛ զբոլորէ՛: կամ ոչ նմանապէս:
 որզան՛: ամենայն մարդ՛ սպիտակ է: ոչ³ էք ամենայն մարդ
 սպիտակ: էք մարդ սպիտակ: չէք մարդ սպիտակ: ոչ որ մարդ
 սպիտակ: ոմն մարդ սպիտակ: Թե սպիտակն մո՛ւ նշանակէ:
 իսկ եթե երկո՛ւց՛ մո՛ւ անուն կայցէ՛ արտ որոց չէք մո՛ւ: ոչ մո՛ւ
 ստորասութիւն, և ոչ մո՛ւ բացասութիւն: որզան՛: Թե որ դիցէ՛⁴:
 20. անուն. Հանդերձ. ձիոջ. և մարդում: էքըն Հանդերձ սպիտակ:
 սա ոչ մո՛ւ ստորասութիւն, և ոչ բացասութիւն մո՛ւ: քանզի ոչ
 ինչ տարբեր է ասել. Թե էք ձի և⁵ մարդ. սպիտակ: և կամ Թե
 էք ձի սպիտակ: և էք մարդ. սպիտակ: արդ եթե սոքա բազումս
 25. նշանակեն. և են բազումք: յայտ է, Թե և⁶ առաջի՛նն բազումս
 նշանակէ, կամ ոչ ինչ: քանզի չէք որ ձի՛ մարդ: ապա ուրեմն.
 և ոչ ներ սոջա⁷ Հարկաւոր. զոմն ճշմարիտ և զոմն սո՛ւտ Հակա-
 սութիւն գոլ:

- Մարդ՛ մակ եակացն, և եղելոց⁸, զստորասութիւնն⁹, կամ զբացասու-
 30. Թիւնն¹⁰ ճշմարիտ գոլ՛ կամ սո՛ւտ: և մակ¹¹ ըստ բոլորէցն. իբր
 զբոլորէ միշտ զոմն ճշմարիտ. և զոմն սո՛ւտ: և մակ ըստ իւրա-
 քանչիւրցն. որպէս ասացեալ է: իսկ մակ ըստ բոլորէցն ասիցելոց՛
 ոչ¹² ըստ¹³ բոլորէ, ոչ Հարկաւոր. ասացեալ է¹⁴, և յաղագս սորա:

Պրակք. Թ:

Իսկ մակ՛ ըստիւրաքանչիւրցն, և Հանդերձելոցն՛ ոչ նմանապէս՛
 քանզի եթե ամենայն ստորասութիւն. և բացասութիւն ճշմարիտ

¹ Հակասութի՛ն են V.   ² մո՛ւ V.   ³ և ոչ V.   ⁴ In A first hand
 sets punctum delens over դ in դիցէ.
⁵ և om. V.   ⁶ և om. V.
⁷ նոջա V.   ⁸ After եղելոց C adds Հարկ է.
⁹ ստորասութի՛ն V.
¹⁰ զբացասութի՛ն V.   ¹¹ մակ] կամ՛ C.   ¹² և ոչ V.   ¹³ ըստ] զ V.
¹⁴ է om. V.

35. կամ սուտ¹: և² ամենայն³ հարկ է կամ գո՛ղ կամ չգոլ: զի եթե ոմն ասասցէ. լինոցե՛լ⁴ ինչ. և ոմն ո՛չ ասասցէ զսո՛յն զայս: յայտ է. եթե հարկ է ճշմարտե՛լ զոմն. սայց: թե ամենայն ստորասութի՛ն⁵ ճշմարիտ կամ սո՛ւտ: քանզի երկոքին, ոչ են համանգամայն ի վերայ այսպիսեացս: քանզի եթե ճշմարիտ ասե՛լ⁶, եթե՛ սպիտակ. կամ ո՛չ սպիտակ. է հարկաւոր գո՛ղ սպիտակ. կամ ո՛չ սպիտակ: և եթե իբր սպիտակ. կամ ո՛չ⁷ սպիտակ. ճշմարիտ էր⁸. ասե՛լ, կամ ապուսե՛լ⁹: և¹⁰ եթե ո՛չ սրտէ. և եթե սրտէ. չիբ ապա հարկըստորասութիւնն կամ¹¹ զբացասութիւնն¹², ճշմարիտ գոլ կամ սուտ: ապա¹³ ուրեմն, ո՛չ ինչ ո՛չ իբր՝ և ո՛չ լինի. և ո՛չ ի դիպուածոյ: և ո՛չ ո՛ւմ ումեք և դէպ լիցի. և¹⁴ ո՛չ եղիցի¹⁵: կամ¹⁶ ո՛չ՝ ո՛չ¹⁷ եղիցի¹⁸: այլ ի հարկէ ամենայն: և ո՛չ ո՛ւմ ումեք և դէպ է: զի. կամ: որ ստորասեանցն ճշմարիտ է. կամ¹⁹ որ ապուսեաց: քանզի²⁰ նմանապէս արդեք լինէր կամ ո՛չ լինէր. քանզի ո՛ւմ ումեք. և դէպ է: և ո՛չ ինչ առաւել այսպէս, կամ²¹ ո՛չ²² այնպէս ունի՛ր կամ կալցի՛:

Պրակք. Ժ²³:

10. Եւս²⁴, եթե իբր սպիտակ՝ այժմ: ճշմարիտ էր ասել յառաջագոյն. թե եղիցի սպիտակ: իսկ ապա միշտ ճշմարիտ էր ասել յառաջագոյն, զինչ և էր յեղելոցն, եթե եղիցի: և եթե ճշմարիտ էր ասել յառաջագոյն. թե է, կամ թե²⁵ եղիցի: ո՛չ կար, այս ո՛չ գոլ: և ո՛չ ո՛չ լինոցե՛լ²⁶: իսկ որ ո՛չ կար, ո՛չ եղանել²⁷, անկար²⁸,

¹ սուտ է V. ² և] ապա V. ³ ամենայնի V. ⁴ լինոցել V; A sets punctum delens over n; D has լինելոցել. ⁵ ստորասութիւն և բացասութիւն V. ⁶ է ասելն V. ⁷ ոչ իբր V. ⁸ է V. ⁹ ապուսել V. ¹⁰ և om. V. ¹¹ V has passage thus ստէ չիբ. ապա հարկ է զստորասութի, կամ. ¹² զբացասութի V. ¹³ Before ապա add Եւ եթե այս ոչ V. ¹⁴ և om. V. ¹⁵ եղիցին V. ¹⁶ կամ] և V. ¹⁷ ոչ որ ոչ V. ¹⁸ եղիցին V. ¹⁹ և կամ V. ²⁰ քանզի B C; թէ V. ²¹ կամ] և V. ²² In A first hand adds ո՛չ above line. ²³ Ժ man. rec. supra rasuram in A. ²⁴ Եւ ևս V. ²⁵ թե om. V. ²⁶ լինելոցել C. ²⁷ եղանիլ V. ²⁸ անկարն C.

15. *նչ եղանել*¹: *իսկ որ անկարն. նչ եղանել. հարկաւոր եղանել*:
*իսկ ապա ամենայն*² *զհանդերձեալսն հարկաւորապէս էր եղանել*:
*ապա նչ ինչ ուրեմըն. ում ումք զէպ էր*³. *և նչ ի դիպուածոյ*⁴
եղիցի: *քանզի եթե ի դիպուածոյ*⁵. *նչ ի հարկէ: բայց սակայն,*
և նչ որպէս չեզոք. ճշմարիտ ներընդունի ասել: որդան: եթե
նչ եղիցի: և նչ նչ եղիցի: քանզի և նախառաջին ելցյ ստորա-
 20. *սուծեանն*⁶, *սրտի բացասութիւնն*⁷. *նչ ճշմարիտ: և, սորա սրտոյ*
*ելոյ, զստորասուծիւնն*⁸ *պատահեցէ նչ ճշմարիտ գոյ: և առ*
*այսոքիւք. եթե ճշմարիտ էր ասել. եթե սպիտակ. և սեան*⁹ *պարտ*
*է*¹⁰ *երկոցոն*¹¹ *գոյ: և*¹² *եթե գոյ ի վաղիւ. ելոցել*¹³ *ի վաղիւ:*
*և եթե*¹⁴ *նչ եղիցի. և նչ նչ*¹⁵ *եղիցի ի*¹⁶ *վաղիւ. նչ*¹⁷ *եղիցի ում*
 25. *ումքըն զէպ է: որդան: նաւամարտութիւն: քանզի պիտեսցի*¹⁸.
նչ լինել նաւամարտութիւն: և նչ նչ լինել նաւամարտութիւն:
արդ որք պատահեն. այսոքիկ. անտեղիք. և այսպիսիք այլք: զի
եթե ամենայն ստորասուծեան, և բացասութեան, կամ ի վերայ
ըստ բոլորէցն ասիցելոց՝ իբր զբոլորէ. կամ ի վերայ ըստ իւրաքան-
 30. *չիւրոցըն. հարկ է հակակայիցն*¹⁹ *գոյ ումեն ճշմարիտ, և ումեն*
*սուտ: այլ նչ ինչ ում ումք զէպէ. գոյ ներլինինն*²⁰. *այլ ամենայն*
*ինչ գոյ*²¹ *և լինել*²² *ի հարկէ: իսկ ապա և նչ խորհել պիտեսցի:*
և նչ իրաւորել: իբրու թե զայս ինչ արասցո՞ւք եղիցի այս: և
եթե նչ զայս ինչ. նչ եղիցի: քանզի նչ ինչ արգելու. և ի բիւր
 35. *ամ: ումեն ասել՝ այս լինոցել. և ումեն նչ ասել: իսկ ապա ի*
հարկէ եղիցի՝ ում ումք սայց ճշմարիտ էր ասել յայնժամ:—

¹ *եղանել* V, and so throughout chapter.   ² *զամենայն* V.   ³ *և*
դիպէր V.   ⁴ *դիպուածոյց* V; *դիպուածոց* C.   ⁵ *ի դիպուածոց* V, and
 in next line *չեզոք*.   ⁶ *ստորասուծիւն* C.   ⁷ *բացասութի* V.   ⁸ *զստո-*
րասուծի V.   ⁹ Before *սեաւ* add *նչ սպիտակ* V; om. B.   ¹⁰ *է* B; *էր* V.
¹¹ *երկոցոն* B; *երկուցն* V.   ¹² *եւ* BD; om. V.   ¹³ *եղոցել* BC;
և եթե ելոցել V.   ¹⁴ *և եթե* B; *և եթե ոչ գոյ ի վաղիւ ոչ ելոցել*
(ելոց C) ի (om. ի D) վաղիւ, և եթե V.   ¹⁵ *ոչ* B; *ոչն* V.   ¹⁶ *ի* om. B.
¹⁷ *ապա ոչ* V.   ¹⁸ *դիպեսցի* V.   ¹⁹ *հակակայից* V.   ²⁰ *ներլինինն* D;
ներլինելինն V.   ²¹ *ամենայնին չգոյն* V.   ²² *լինելն* V.

Պրակթ. Ժա¹:

Թ Վայց սակայն, և ոչ այս տարբերէ. Թե ոմանք ասացին զՏակասու-
 Թիւնն², Թե³ ոչ ասացին: քանզի յայտ է. Թե այսպէս ունին
 իրքն, Թեպէտ և ոմն ոչ ստորասիցէ. և ոմն⁴ բացասիցէ: քանզի
 ոչ վասն ստորասելոյն, կամ բացասելոյն, եղիցի՝ կամ ոչ եղիցի:
 Թե ոչ⁵ ի բիւր ամ առաւել՝ կամ ներքանհում ժամանակի և իցէ:
 Իսկ ապա Թե. նամենհում⁶ ամանակում այսպէս ունէր՝ մինչ զի
 միհումն ճշմարտել⁷ հարկաւոր էր այս եղանիլ. կամ ոչ եղանիլ
 և⁸ իւրաքանչիւր ի լինելոցն միշտ այսպէս ունէր, մինչ զի ի
 հարկէ լինել: քանզի յորժամ ճշմարտապէս եսասց⁹ որ, եթե¹⁰
 5. եղիցի. ոչ կար. ոչ եղանիլ: և զեղեւորն ճշմարիտ էր ասել միշտ
 եթե¹¹ եղիցի: և եթե սորա անկարք, քանզի տեսանեմք. զի
 սկիզբն է հանդերձելոցն. և ի խորհել. և ի գործել ինչ: և զի
 10. բոլորապէս, է. ներս¹² ոչն միշտ ներգործեն¹³, կարն գոլ՝ և ոչ.
 նորս երկոքին ներընկալեալ լինին և գոյն և ոչն գոլ: իսկ ապա
 և եղանիլն. և ոչն եղանել¹⁴: և բազումք մեզ յայտք են, այսպէս
 ունելով: զի զայս, զհանդերձս՝ կար գոյ հատանիլ¹⁵. և ոչ
 հատրցի, այլ յառաջ մաշեացի: նմանապէս և ոչն հատանիլ կար:
 15. քանզի ոչ գոյր յառաջագոյն սա՝ մաշիլ. եթե ոչ կար էր, ոչն
 հատանիլ սա: ապա ուրեմն, և մակ այլոցն ներելու թեանց¹⁶,
 որք միանգամ ըստ զաւրու թեանն ասին այսպիսուումն: ապա ուրեմն
 երևելի է. զի ոչ ամենայն ինչ ի հարկէ, ոչ է. և ոչ լինի: այլ
 են ինչ. որում ումեք և զէպ է: և ոչ ինչ առաւել՝ կամ ստորա-
 20. սու թիւն կամ բացասու թիւն ճշմարիտ: և են. որք առաւել: և
 իբրու թե բազում անգամ. յոյժով մի¹⁷ ընտիր ոչ աղե¹⁸. այլ
 ընդունի եղանել ոմն. և ոմն ոչ:

¹ Ժ over erasure of a Ժ and ω added in recent hand A.   ² զՏակասու-
 սու թի V.   ³ Թե] և եթէ V.   ⁴ ոմն added in first hand in marg. of
 A; ոմն ոչ V.   ⁵ ոչ և V.   ⁶ յամենում V.   ⁷ ճշմարտել, և V.
⁸ ապա և V.   ⁹ ասասցէ V.   ¹⁰ եթե om. V.   ¹¹ V tr. եթե միշտ.
¹² յորս V.   ¹³ ներգործել V.   ¹⁴ եղանիլ V.   ¹⁵ հատանել V.
¹⁶ եղելու թեց V.   ¹⁷ և յոյժով մինն V.   ¹⁸ ոչ աղե] և մինն ոչ
 եղեալ V.

Պրակթ. Ժբ.՝

- Արդ՝ գո՛ւ զեանկըն յորժամ է՝ և զո՛չ եակըն ո՛չ գոլ յորժամ ո՛չ է
 25. հարկ՝ բայց սակայն. ո՛չ զեակն զամենայն հարկ¹ գո՛ւ և ո՛չ զո՛չ
 եակն. ո՛չ գոլ հարկ քանզի ո՛չ նո՛յն է զամենայն զեանկըն գոլ
 ի հարկէ. յորժամ² է³ պարզաբանն գո՛ւ ի հարկէ և նմանապէս
 և⁴ ի վերայ ո՛չ եակին և ի վերայ հակասութեան⁵ նո՛յն բան քայց
 գո՛ւ կամ ո՛չ գոլ ամենայն⁶ հարկ և եղոցել կամ ո՛չ քայց ո՛չ
 սակայն զատուցանելով ասել զոմն հարկաւոր. և ասեմ՝ որդան քայց
 30. հարկ⁷ լինոցել նաւամարտութիւն՝ վաղիւ՝ կամ ո՛չ լինոցել քայց
 ո՛չ սակայն լինոցելն նաւամարտութիւն, նվաղիւ⁸ հարկաւոր
 և ո՛չ ոչ եղանել⁹. այլ եղանել¹⁰. կամ ո՛չ եղանել¹¹ հարկաւոր
 իսկ ապա, վասն զի նմանապէս բանքն ճշմարիտ. որպէս իբրքն¹²
 յայտ¹³. զի որքանք անպէս ունին. մինչ զի ո՛ւմ ումք զէպ իցէ
 35. և զներհակսն ներընդունել. նմանապէս ունել հարկ է և զհակա-
 սութիւնն, որ պատահէ ի վերայ¹⁴ ո՛չ միշտ են, և ո՛չ միշտ չեն քանզի
 սայց¹⁵ հարկ ումեմն մասին¹⁶ հակասութեանն¹⁷, ճշմարիտ
 գոլ կամ սո՛ւտ քայց ո՛չ սակայն, այն կամ այս. այլ ուրում¹⁸
 ումք զէպ իցէ և¹⁹ առաւել ճշմարիտ զոմն, քայց ո՛չ սակայն
 այս ճշմարիտ²⁰ կամ սուտ մինչ զի յայտէ եթե ո՛չ հարկ է
 40. ամենայն ստորասութեան՝ կամ բացասութեան, հակակայն. զոմն
 ճշմարիտ. և զոմն սո՛ւտ գոլ քանզի ո՛չ որպէս ի վերայ եակացըն,
 այսպէս ունի և ի վերայ²¹ ո՛չ եակացն քայց կարից գո՛ւ²² կամ
 ո՛չ գոլ, այլ²³ որպէս ասացեալ է քայց

¹ հարկ է V.   ² այլ յորժամ V.   ³ է. և V.   ⁴ V om. և.
⁵ հակասութե V.   ⁶ ամենայն V.   ⁷ հարկ է V.   ⁸ նաւամարտութիւ
 ըն վաղիւ V.   ⁹ եղանել V.   ¹⁰ եղանիլ V.   ¹¹ եղանիլ V.
¹² V և իբրքն.   ¹³ յայտ է V.   ¹⁴ ի վերայ սայց V.   ¹⁵ V և սայց.
¹⁶ ումեմն մասին V հարկ է ի միասին.   ¹⁷ V հակասութե.
¹⁸ V որում;
 D ում.   ¹⁹ V և ոչ.   ²⁰ V om. քայց ոչ սակայն այս ճշմարիտ.   ²¹ ի
 վերայ] so D; V ի վերայ.   ²² կարից գոլ] so D; E has կարից է գոլ;
 V կարելի գոլ.   ²³ B D E omit այլ.

Պրակթ. տանն երեք:—

5. Այլ զի է իմն, զումեմնէ¹. կամ ստորասուծի նշանակելով. և կամ բացասուծիւն: և է այս անուն, և կամ² անանուն: բայց մի պիտի գուր զմիոջէ. զներստորասուծեանն³: բայց անունն, ասացեալ է և անանունն⁴ յառաջագոյն. քանզի ոչ մարդ. անուն ոչ⁵ ասեմ. այլ անորոշելի անուն: քանզի մի⁶ իմն նշանակէ՝ անորոշելի անուն, որպէս և ոչն որջ է. ոչ բայ է: ամենայն ստորասուծիւն և բացասուծիւն, կամ արտանուան է. և բայէ⁷: կամ արտանորոշելի⁸ անուան է և բայէ⁹: բայց առանց բայի, և ոչ մի ստորասուծիւն կամ բացասուծիւն: քանզի է, կամ եղիցի. կամ եր. կամ լինի: կամ¹⁰ որքանըք այլըք այսպիսիք. բայք. արտակայցն է: քանզի առնշանակէ ամանակ: ապա ուրեմն նախ ստորասուծիւն. և բացասուծիւն: իք¹¹ մարդ: ոչ իք մարդ: ապա իք ոչ մարդ: ոչ իք ոչ մարդ: դարձեալ իք ամէն մարդ: ոչ իք ամէն մարդ: իք ամէն ոչ մարդ: ոչ իք ամէն ոչ մարդ: և ի վերայց արտաքոյ ամանակաց, նոյն բան է:—

Պրակթ. Ժդ:

20. Բայց յորժամ զիքն. երիցս առստորոգեսցէ¹², ահա կրկնակի ասին հակադրուծիւնքս: և ասեմ որկէն: իք արդար մարդ¹³: զիքն երիցս ասեմ շարկանալ: անուն¹⁴, կամ բայ¹⁵. ներստորասուծիւնդ: իսկ¹⁶ ապա վասն այսորիկ, չորքք այսոքիկ եղիցի¹⁷. որոց¹⁸ երկունքն առստորասուծիւն և բացասուծիւն կալցին, ըստ կարգի

¹ C իմեմնէ. ² և կամ BC; կամ V. ³ V ներ ստորասուծիւն. ⁴ բայց անունն աս. է և անանունն] V բայց զինչ անուն և անանուն, ասացեալ է; so D, only omitting զինչ and reading անուն; BC have բ. զ. անունն ասացեալ է անանուանն. ⁵ A sets punctum delens over ոչ. ⁶ V ոչ մի. ⁷ V յարտանուանէ և ՚ի բայէ D. ⁸ V յարտանորոշելի. ⁹ V ՚ի բայէ. ¹⁰ V և կամ. ¹¹ V բացասուծիք իք. ¹² V առստորոգեսցի. ¹³ V մարդն; D մարդ. ¹⁴ V անուան. ¹⁵ բայ] V անորոշելի անուան. ¹⁶ Before իսկ V adds և ասեմ զի իքն կամ առ արդարն դիցի, և կամ առ ոչ արդարն. այսպէս և առ բացասուծիւն. ¹⁷ V եղիցին. ¹⁸ V յորոց.

- որպէս պակասութիւնքն: բայց¹ երկուքն, ո՛չ: և² ասեմ: զիքն-
 25. կամ առարդար ընդիցի. և կամ առ ո՛չ արդարն: իսկ ապա, և
 բացասութիւնն: և ապա, չորք եղիցին: և իմանամք զասիցեանս³
 արտաստորդիցելոցս⁴; ևք արդար մարդ: ևք ո՛չ⁵ արդար մարդ:
 30. սորա⁶ բացասութիւն, ո՛չ ևք ո՛չ արդար մարդ: քանզի ևքն
 աստանաւր, և ո՛չըն ևք, ընդ արդարո՛ւմս⁷, և ընդ ո՛չ⁸ արդարո՛ւմ⁹
 առդիցի¹⁰: արդ այսոքիկ որպէս ի վերլուծականն¹¹ ասի. այսպէս
 դասեանլ է:—

Պրակթ. ԺԵ¹²:

- Բայց նմանապէս ունի, զի թէպէտ ըստ բոլորէ զանուանէն իցէ
 ստորասութի, որզան՝ ամենայն իք մարդ արդար, բացասութի, ոչ
 35. ամենայն իք մարդ արդար, ամենայն իք մարդ ոչ արդար, ոչ
 ամենայն իք մարդ ոչ արդար, բայց ոչ նմանապէս զըստ տրամա-
 չափսն ընկալցի շարաճմարտել, այլ ընկալցի երբէք:
 Ըրդ երկուք այսոքիկ հակակային. բայց այլքն առ ոչն մարդ իբր
 ենթակայ իմն առեղելոյ. որպէս¹³, է արդար ոչ մարդ, ոչ իք
 p. 20. արդար ոչ մարդ¹⁴: Բայց աւելիք սայց ոչ են հակադրութիւք-
 բայց սոքա զատ առանց նոցա ինքեանք ըստ ինքեանս են՝ իբրև
 անուամբ ոչն մարդով առվարեցեալք:

Պրակթ. տանն ուվեց:

- Իսկ մակոյցեքն. ո՛չ յարմարի¹⁵: ո՛րզան: մակողջէին, և գնայ. ի
 5. վերայ սոցա զնոյն առնէ, այսպէս եղեալ. իբրու. թէ ևքն յարիցի
 և ընդհարկանիցի: որզան: է: ողջանալով¹⁶ ամենայն մարդ: ո՛չ

¹ բայց] V և. ² V omits from և ասեմ to չորք եղիցին. ³ V զասս-
 ցեալս. ⁴ արտաստորդիցելոցս V. ⁵ իք ոչ] V ոչ իք. ⁶ Before
 սորա V adds իք ոչ արդար մարդ. ⁷ V ընդ արդարումն. ⁸ ոչ] so
 C D; V ոչն ⁹ V արդարումն. ¹⁰ V առդիցէ. ¹¹ V վերլուծականս.
¹² Through loss of folio this whole chapter is absent in A; the text given
 is therefore that of V. ¹³ C omits որպէս. ¹⁴ After մարդ B C add
 իք ոչ արդար ոչ մարդ, ոչ իք ոչ արդար ոչ մարդ. ¹⁵ V յարմարին.
¹⁶ V ողջ.

ողջէ ամենայն մարդ: ողջէ ամենայն ո՛չ մարդ: ո՛չ ողջէ ամենայն
 ո՛չ մարդ: քանզի ո՛չ է. զո՛չն ամենայն մարդ¹ ասելի, այլ² զո՛չն.
 բացասու[թիւնը]³ մարդոյն. առդնելի է: քանզի ամէ՛նն. ո՛չ
 10. զբոլորէն⁴ նշանակէ՝ այլ իբր⁵ զբոլորէ անո՛ւնըն⁶: և յայտ է
 յայսմանէ: ողջ է մարդ: ո՛չ ողջ է մարդ: ողջէ ո՛չ մարդ: ո՛չ
 ողջէ ո՛չ մարդ: քանզի սոքա. նոցա տարբերեն՝ վասն ո՛չն
 զբոլորէ: իսկ ապա ամենայն⁷, կամ և ո՛չ ո՛րքն. ո՛չ ինչ այլ
 առնշանակէ. բայց զի զբոլորէ անուանն⁸. կամ ստորասել կամ
 15. ապուսել: արդ զայնսն. զնոյնս պիտի առդնել:

Պրակք: Տասն և եւթն:—

1] ասն զի ներհական բացասու[թիւն է. ամենայն իք կենդանի՝
 արդար, որ նշանակէ՝ թե ո՛չ ինչ կենդանի արդար: սոքա երեւին.
 զի ո՛չ երբեք եղիցին ճշմարիտք համանգամայն: ո՛չ ի վերայ
 սորին: և ո՛չ⁹ հակակայքն սոցայ¹⁰, եղիցին¹¹ երբեք. իմըն¹²
 20. կենդանի. իք արդար: ո՛չ ամենայն կենդանի՝ իք արդար: և
 հետեւին սոքա այնմ որոքն, ամենայն մարդ արդար է: կամ ո՛չ
 ոք է մարդ արդար: իսկ այնմ. իբրն. ո՛մն մարդ արդար. հակա-
 կայն, թե ո՛չ ամեն մարդ իք ո՛չ¹³ արդար: քանզի հարկ է գոլ
 զո՛մն: և¹⁴ երևելի է. զի ի վերայ ըստ¹⁵ իւրաքանչիւրցըն, թե
 25. ճշմարիտ¹⁶ հարցեալ, բացուսել՝ զի¹⁷ և ստորուսել ճշմարիտ՝
 ո՛րդ: ապաքէն. սովկրատէս. իմաստո՛ւն: ո՛չ՝ սովկրատէս՝ ապա
 ո՛չ իմաստու՛ն: իսկ ի վերայց ըստ բոլորէ, ո՛չ ճշմարիտ, նմանա-
 պէս ասիցեալն¹⁸: բայց ճշմարիտ բացասու[թիւնն]¹⁹: ապաքէն
 ամէն մարդ իմաստու՛ն: ո՛չ՝ ամէն, ապա մարդ ո՛չ իմաստու՛ն:
 քանզի այս սո՛ւտ: այլ ո՛չն ամեն, ապաքէն մարդ իմաստու՛ն
 30. ճշմարիտ: զի այս է հակակայն, իսկ այն ներհակըն:

¹ ամենայն մարդ] V ամենայնին, այլ մարդոյ. ² C և այլ. ³ V
 բացասու[թիւն. ⁴ զըստ բոլորէն V. ⁵ իբրև V. ⁶ V om. անուներն;
 D reads զանուներն. ⁷ V ամենայնն. ⁸ V զանուներն. ⁹ V om. ոչ.
¹⁰ V սոցա. ¹¹ V եղիցին. ¹² V ոմն. ¹³ V om. ոչ. ¹⁴ V om. և.
¹⁵ V om. ըստ. ¹⁶ V tr. ճշմարիտ թէ. ¹⁷ V om. զի. ¹⁸ V ասա-
 ցեալն. ¹⁹ V բացասու[թիւն.

Պրակթ. Տասն և ութ՝—

- Իսկ անորոշին¹ հակակայքն, անուանք՝ կամ բայք: որդան: ի վերայր², ոչ ըն մարդ՝ և ոչ արդար: որպէս բացասութիւն անուան, և բայի, [Թուեսցի գոլ՝ բայց՝ ոչ են՝ քանզի միշտ ճշմարտեմ հարկ³, կամ սրտեմ զբացասութիւնն⁴: իսկ որ ասացրն,
35. ոչ մարդ: ոչ ինչ առաւել քան զայն որ ասացրն մարդ⁵: այլ և նուազ ճշմարտեաց ինչ՝ կամ⁶ սրտեաց՝ [Թե ոչ ինչ առդիցի՝ և նշանակ: իբն⁷ ամէն ոչ մարդ արդար՝ և ոչ մո՛ւ, ի նոցանէ, զնոյն, և ոչ հակակայն սմա⁸, այսրմ⁹, ոչ սէ¹⁰, ամէնն¹¹ ոչ
40. մարդ արդար՝ իսկ ամէնն, ոչ մարդ ոչ արդար՝ այնրմ, ոչն որ արդար՝ ոչ մարդ՝ զնոյն նշանակէ՝ և փոխադրեալք անուանքս. և բայք զնոյն նշանակեն: որդան: իբ սպիտակ մարդ: իբ մարդ սպիտակ՝ քանզի եթե ոչ այս է¹², սորին աւելիք եղիցին բացասութիւնք¹³: այլ զուցաւ, զի մո՛ւ, մոյր՝ քանզի այնր¹⁴ որ է սպիտակըն մարդ. բացասութիւնըն¹⁵, ոչ ըն իբ սպիտակ մարդ: իսկ այնր, իբըն մարդ սպիտակ. [Թե ոչ սոյն է. այնրմ իբըն սպիտակ մարդ. եղիցի բացասութիւնըն¹⁶, կամ ոչ ըն իբ. ոչ մարդ սպիտակ. կամ ոչ ըն իբ. սպիտակ մարդ: այլ այլ է բացասութիւնն¹⁷, այնր, իբն, ոչ մարդ սպիտակ: և այլ այնր. իբըն սպիտակ մարդ: իսկ ապա եղիցին երկո՛ւք. մոյր: Արդ զի փոխադրեցելոյ անուանն¹⁸ և բայի. սոյն եղիցի ստորասութի և բացասութիւն՝ յայտ է՝

Պրակթ. Տասն և ինն՝

15. Իայց մո՛ւ զշատից, կամ զբազո՛ւմն զմիողէ, ստորասել կամ ազուսել. եթե ոչ մի իմն իցէ ի բազումացըն բաղկացեալ. ոչ իբ ստորասութի մի. և ոչ բացասութիւն: և ասեմ մի. ոչ եթե անուան մի

¹ V անորոշակին. ² V իվերայ. ³ V հարկ է. ⁴ V զբացասութի. ⁵ C D մարդն. ⁶ V և կամ. ⁷ նշանակ: իբն] V նշանակէ ինքն; D has իբն for ինքն. ⁸ սմա seems to have been reading of A, but մ is erased by late hand; V սորա. ⁹ այսրմ] V որ է այս. ¹⁰ ոչ սէ] V ոչ է. ¹¹ V ամէն. ¹² V om. է. ¹³ V բացասութիբն. ¹⁴ V այնմ. ¹⁵ V բացասութի. ¹⁶ V բացասութիւն. ¹⁷ V բացասութի. ¹⁸ V անուան.

- իցէ որկայցէն. և ոչ իցէ մի ինչ ի նոցանէն: որկէն: մարդ
 թերևս թք, և կենդանի, և երկոտանի՝ և ընտանի: այլ և մի իմն
 լինի սոյց: իսկ իսպիտակէն, և ի մարդոյն. և ի գնալոյն, ոչ մի:
 իսկ ապա և ոչ եթե¹ մի ինչ զսոցանէ ստորոգեսցէ որ, մոռ
 20. ստորասուծիւն: այլ ձայն, մոռ² բայց ստորասուծիւնք բազումք:
 և ոչ եթե զմիոջէ զայսոսիկ՝ այլ նմանապէս բազումք: արդ
 եթե հարցումն տրամաբանական. ընպատասխանատուութեան է
 խնդիր. կամ առարկելոյն, և կամ միւսոյ մասին հակասութեան:
 25. իսկ առարկութիւնն³ հակասութե մոյր է, մասն; ոչ եղիցի
 պատասխանատուութիւն մոռ. առայսրս; քանզի և ոչ հարցումն
 մոռ: և ոչ եթե իցէ ճշմարիտ: և ասացեալ է ներ տեղականսն,
 յաղագս սոյց: բայց համայն յայտ է, զի և ոչ զինչ է³. հար-
 ցումնէ տրամաբանական: քանզի պարտ է տալ ի հարցմանէն
 առնուլ զորք կամի զհակասութեանն⁴ մասն բացերևե-
 ցուցանել: և պիտի հարցաւդին առտարրորչել. արդևք այս է
 30. մարդ. կամ ոչ այս:

Պրակք քսան:—

- 1) ան զի ոմանք ստորոգին շարագրեալք, իբր մի զամենայն⁵ ստորո-
 գածն⁶, առանց⁷ ստորոգիցելոց⁸ և ոմանք ոչ: զինչ է⁹ տար-
 րեբութիւնըն¹⁰: քանզի զմարդոյ. ճշմարիտ¹¹ ասել. և զատ
 35. կենդանի. և զատ երկոտանի. և իբր մի: և զմարդ. և զսպիտակ.
 և զայսոսիկ իբր զմի, այլ ոչ եթե կարուակ, և բարի. և կարուակ
 բարի: քանզի եթե ոչ¹², զինչ որ¹³ երկաքանչիւրն¹⁴ իցէ. և
 երկոքին: բազումք՝ և անտեղիք հետեին: քանզի զմարդոյն. և
 մարդն ճշմարիտ, և սպիտակն՝ իսկ ապա, և ամէնն: դարձեալ
 40. թե սպիտակն և ամէնն: իսկ ապա մարդն¹⁵, եղիցի, սպիտակ: և
 p. 21. այս յանհունն¹⁶: և դարձեալ երաժշտական սպիտակ. գնալով: և

¹ V եթէ և.   ² V առարկութի.
³ V զինչէն; in A one letter is
 erased after է.   ⁴ V զհակասուե.
⁵ V ամենայն.   ⁶ V ստորոգած.
⁷ V առանձին.   ⁸ V ստորոգիցելոցն.
⁹ V զինչէն.   ¹⁰ V տարբե-
 րութիւն.
¹¹ V ճշմարիտ է.   ¹² V tr. ոչ եթէ.
¹³ V om. որ.
¹⁴ V իւրաքանչիւրն.   ¹⁵ V adds ամէն before մարդն.
¹⁶ V յանհունս.

- այսոքիկ բազում անգամ շարամանեալք : ևս¹, եթե սովորատէս :
սովորատէս և մարդ : և² սովորատէս, մարդ : և³ մարդ և⁴ երկու-
5. տանի : արդ զի եթե ոք վայրապար ասասցէ, զշարամանութիւնս.
լինել բազումք պատահեն սրտե՛լ⁵ անտեղիք. յայտ⁶. և որպէս
դրելիք⁷. ասասցո՛ւք այժմ :—

Պրակք. Իա⁸ :—

10. [Այց ստորոգիցելոցն. և մակորոց ստորոգիլ պատահել⁹ սովորեաց.
որքան միանգամ ասին ըստ պատահուման. կամ զնմանէ¹⁰. կամ
զմիւսըն¹¹. զմիւսըմէն : այսոքիկ. ոչ եղիցին մի : որզան : մարդ
սպիտակ իք և երաժշտական : այլ ոչ մո՛ւ սպիտակն՝ և երաժ-
շտական¹² : քանզի պատահումնք երկոքին նրմին : և եթե զ .
սպիտակն¹³ երաժշտական¹⁴, մի ինչ : քանզի ըստ պատահուման
սպիտակըն¹⁵ երաժշտական¹⁶ : ապա ոչ եղիցի սպիտակն երաժ-
շտական¹⁷ մո՛ւ¹⁸ ինչ : վասն որոյ և ոչ կարուակն վայրապար
15. բարի. այլ կենդանի. երկոտանի : քանզի¹⁹ ոչ ըստ պատահուման :
ևս, և ոչ որքանք՝ ներգոնն. ներմիո՛ւմն : վասն որոյ և ոչ
սպիտակն բազում անգամ, և ոչ մարդն : մարդ կենդանի կամ
երկոտանի : քանզի ներգոյն²⁰, ներմարդումն. երկոտանին և
կենդանին :
20. [Այց ճշմարիտ է ասել զումեքէն. և պարզարար : որկէն : ոմն²¹
մարդ՝ մարդ : կամ զոմն սպիտակ՝ մարդ սպիտակ : բայց ոչ միշտ :
այլ²² յորժամ ներառկայ՝ ո՛ւմ²³ հակակայցն ինչ՝ ներգուցէ,
զորոց զճետերթայ հակասութիւնն²⁴, ոչ ճշմարիտ՝ այլ սո՛ւտ :

¹ V և ; E ևս. ² D և ; V և եթէ. ³ D և ; V և եթէ. ⁴ D om. և.
⁵ C սրտել : V ասել. ⁶ V յայտ է. ⁷ In mg. of A the rubricating hand
writes զնելիք. ⁸ This chapter is missing in C. ⁹ B պատահել ; V
պատահեալ. ¹⁰ V զնմանէ. ¹¹ V միւսն. ¹² V երաժշտականն.
¹³ V և ոչ եթէ սպիտակն ; in A one letter is erased after զ, and the պ in
սպիտակն is corrected from a տ. ¹⁴ V և երաժշտականն. ¹⁵ V սպիտակ.
¹⁶ V և երաժշտականն. ¹⁷ V adds և before երաժշտականն. ¹⁸ V մի.
¹⁹ քանզի] B որք. ²⁰ V ներգոյ. ²¹ V զոմն. ²² այլ B ; V քանզի.
²³ D ներառկայցն. ²⁴ V հակասութի.

25. *որզան*: մեռեալն¹ մարդ՝ մարդ ասել. և յորժամ՝ ոչ² ներգուցէ ճշմարիտ³. և յորժամ⁴ ներգուցէ՝ միշտ ոչ⁵ ճշմարիտ: և յորժամ⁶ ներգուցէ⁷, ոչ միշտ ճշմարիտ: որպէս համերոս, իբր իմն: *որզան*: քերդո՞ղ⁸: իսկ արդ արդևք, և է՞ կամ ոչ: քանզի ըստ պատահման ստորոգի իբն զհոմերոսինէ: քանզի քերդո՞ղէ: այլ ոչ ըստ ինքեան ստորոգի զհոմերոսինէ իբրն: իսկ ապա նորքանուջս ստորոգութեանս⁹, և ոչ ներհակութիւն է. թե բանք¹⁰ փոխանակ անուանց ասին: և ըստ ինքեան ստորոգիցէ և ոչ ըստ պատահմանն: ի վերայ սայց զինչ¹¹ և պարզ՝ և ճշմարիտ իբր¹² ասել: իսկ զորոչն եակ թե կարծելի. ոչ ճշմարիտ ասել եակ ինչ: քանզի կարծիք սորա, ոչ իբր թե է. այլ զի ոչ է՝

Պրակք: իբր:—

35. **Եւ** այսոցիկ. տարորոշիցելոց. հայցելի¹³ է. զիարդ ունին ստորասու-
 թիւնք և բացասութիւնք առ միմեանըս. կարողքն գոլ և ոչ կար:
 և ներընդունականին: և ոչ ներընդունականին: և յաղագս
 անկարին և հարկաւորին: քանզի ունի տարակուսանս ոմանս:
 քանզի եթե շարամանելոցըն. սոքա միմեանց հակակայեն¹⁴ հակա-
 սութիւնք. որքանք¹⁵ ըստ գոլ կամ ոչ գոլ դասին: *որզան*: գոլոյն¹⁶
 մարդ. բացասութիւն ոչ գոլ մարդ. ոչըն գոլ սպիտակ մարդ,
 այլ ոչ գոլն. ոչ սպիտակ մարդ: քանզի եթե զամենայնէ ստորա-
 սութիւն իցէ. կամ բացասութիւն, զփայտն եղիցի ճշմարիտ ասել:
 5. *գոլ ոչ սպիտակ մարդ. որէ, անտեղի*: և եթե այսպէս առնելի է
 զհակասութիւնն: ասեմ¹⁷ որքանից գոլն. ոչ. առդընիցի. զսոյն
 արասցէ. փոխանակ գոլոյն ասիցեալ: *որզան*: սոյնըր. մարդն

¹ V զմեռեալն. ² BDE omit ոչ. ³ Before ճշմարիտ BDE add միշտ ոչ. ⁴ B յորժամ ոչ. ⁵ միշտ ոչ] BDE ոչ միշտ. ⁶ DE omit և յորժամ ներգուցէ, ոչ միշտ ճշմարիտ. ⁷ V adds ոչն before ներգուցէ. ⁸ V քերթող. ⁹ V ստորոգութիւն. ¹⁰ D բայ. ¹¹ V զինչ: ¹² B իբր; ի միասին իբր V. ¹³ CD հայցելի; V այցելի. ¹⁴ C հակա-
 ոակայեն. ¹⁵ որքանք CD; որքան V. ¹⁶ V has the passage thus:
*գոլոյն սպիտակ մարդ՝ բացասութիւն, ոչ գոլ ոչ սպիտակ մարդ, այլ ոչն գոլ
 սպիտակ մարդ: Վքանզի եթե . . .* ¹⁷ In A first hand adds ասեմ in
 margin.

- գնայ. ստորասուծեան : բացասուծիւն. ոչ գնայն ոչ մարդ. այլ
 ոչն գնայ մարդ : քանզի ոչ ինչ տարբեր է ասել մարդ գնայ.
 10. կամ մարդ զնալով ել : իսկ ապա թե այսպէս, ամենայն ուրեք.
 և կարն գոլոյ. բացասուծիւն եղիցի. ոչ ոչ կար¹ գոլ. այլ կարն
 ոչ² գոլ :

Պրակք. իգ. —

- Բայց թո՛ւի. զնոյն կար գոլ³ և ոչ³ գոլ : քանզի ամենայն կարն.
 Հատանիլ. կամ գնալ. և ոչ գնալ. և ոչ Հատանիլ կար : և քանզի
 15. ամենայն այսպէս կարելի. ոչ միշտ ներգործէ : իսկ ապա լիցի
 սորա բացասուծիւնն⁴ : քանզի կարէ և ոչ գնայ. գնալին. և ոչ
 տեսանել. տեսանելին : այլ սակայն անկար է զնմանէ ճշմարտել
 զհակակայն ստորասուծիւնն : իսկ ապա, ոչ ուրեմն այս բացա-
 սուծիւնն : քանզի պատահի⁵. արտ սայց՝ կամ⁶ սոյն⁷ ստորուսել
 20. և բացուսել. համանգամայն զնմանէ⁸ կամ ոչ ըստ գոլն⁹. և ոչ
 գոլ զառեղեալն. լինել¹⁰ ստորասուծիւնս և բացասուծիւնս :
 քանզի եթե այն անկարելի է, այս ահա եղիցի ընտրելի : ապա
 է ուրեմն բացասուծի. կարն գոլոյ. ոչըն¹¹ կար գոլ¹² այլ ոչն¹³
 կարն¹⁴ ոչ¹⁵ գոլ : և սոյն բան և յաղագս, ներընդունելոյ գոլ : և
 25. քանզի և¹⁶ սորա բացասուծիւն է. զոչն¹⁷ ներընդունական գոլ :
 և մակ այլոցն, նմանաւրէն : ոչն¹⁸ անկարելի և հարկաւորի : քանզի
 լինի. որպէս ի վերայ նոցա, գոլն, և ոչն գոլ առդրուծիւն¹⁸ :
 իսկ ենթակայլքն¹⁹. ոմն սպիտակ. և ոմն մարդ : այսպէս աստա-
 նաւր. գոլն և ոչն գոլ. իբր ընթակայլ լինի : ոմն²⁰ սպիտակ. և ոմն
 մարդ : այսպէս աստանաւր. գոլն և ոչն գոլ. իբր ընթակայլ լինի :

¹ ոչ կար] V կար ոչ. ² կարն ոչ] V ոչ կարն. ³ ոչ] V կար ոչ.
⁴ C բացասուծիւն. ⁵ C պատահի ; V պատանի. ⁶ V tr. կամ արտասայց.
⁷ V և սոյն ; C և սոյն. ⁸ V զնմանէ. ⁹ ոչ ըստ գոլն] V զգոլն.
¹⁰ V գոլ զառեղեալն ոչ լինել. ¹¹ V ոչ. ¹² գոլ] V ոչ գոլ.
¹³ ոչն] The ն has over it a punctum delens in first hand. ¹⁴ V կար ;
 in A the suffix ն is added above the line, but apparently by the first
 hand. ¹⁵ V om. ոչ. ¹⁶ V om. և bef. and aft. քանզի. ¹⁷ V ոչն. ¹⁸ առդ-
 րուծիւն D ; առդրուծիւն V. ¹⁹ V ենթակայլ. ²⁰ ոմն սպիտակ down
 to լինի are omitted in V ; their presence in A is clearly due to dittology.

30. Իսկ կարելն¹. և ներընդունելն. առդրուծիւնք²: որոշելով. որպէս ի վերայ այնոցիկ զՃմարիտն. և զսուտն: նմանապէս սորայ ի վերայ գործն կար: և գործն ոչ կար:—

Պրակք. քսասն ու չորք:—

35. Իսկ կարն ոչ³ գործ, բացասուծի. ոչ ոչն⁴ կար գոր⁵. այլ ոչն. կար ոչ⁶ գոր: վասն որոյ և հետեւել⁷ թուեսցին միմեանց: քանզի զնոյն կարելի գոր. և կարելի ոչ գոր: զի ոչ հակասուծիւնք միմեանց այսպիսիքս: կարելի գոր. և կարելի ոչ գոր: այլ ոչ⁸ կարելին⁹ գոր և կարելին ոչ գոր: ոչ¹⁰ կարելին ոչ գոր: և ոչ երբեք ի վերայ սորին ճմարտի. միանգամայն¹¹. քանզի¹² հակակայ քն: և ոչ¹³ սակայն կարելին ոչ գոր. և ոչ կարելին ոչ գոր. ոչ¹⁴ երբեք միանգամայն: և նմանապէս, և հարկաւորն գործ. բացասուծիւն. ոչ հարկաւորն¹⁵ ոչ գործ¹⁶. այլ ոչն հարկաւոր¹⁷ գոր: իսկ հարկաւորն ոչ գործ. ոչն հարկաւոր ոչ գոր: և անկարելի ոչն¹⁸. ոչ անկարելին ոչ գոր. այլ ոչն անկարելի գոր: իսկ անկարելի ոչն ոչ գոր. ոչն անկարելի ոչ գոր: և զբոլորէ որպէս ասացեալ է. գորն¹⁹ և ոչ²⁰ գոր. միշտ պիտի դնել իբրև զենթակայս:
10. Իսկ ստորասուծիւն և բացասուծիւն զսոսա առդնելով²¹. առ գորն և ոչ գոր շարադասել: և զսոսա կարծել պարտ է. գոր զհակակայս, ասուծիւնս²², և բացասուծիւնս՝ կարելի, ոչ կարելի: մարթ, ոչ մարթ: անկարելի, ոչ անկարելի: հարկաւոր, ոչ հարկաւոր: ճմարիտ, ոչ ճմարիտ: և հետեւուծիւնքն²³. ըստ բանի եղիցին, այսպէս եղելոց²⁴: քանզի կարո՞ւմն գոր²⁵. մարթելն²⁶ գոր: և սա այսմ հակադարձէ: և ոչն²⁷ կարելի²⁸ գոր. և

¹ V կարել; CD կարելին. ² V առդրուծիւ. ³ V om. ոչ. ⁴ V om. ոչն. ⁵ V adds ոչ before գոր. ⁶ V om. ոչ. ⁷ V հետեւել. ⁸ V ոչն. ⁹ V կարելի. ¹⁰ ոչ] V և ոչ. ¹¹ V ճմարտի միանգամայն. ¹² քանզի] V թէ. ¹³ քն: և ոչ] V եւ և թէ ոչ. ¹⁴ ոչ] V և ոչ. ¹⁵ V հարկաւոր. ¹⁶ V գոր. ¹⁷ հարկաւոր D; հարկաւորն V. ¹⁸ V գործ. ¹⁹ V զգորն. ²⁰ V զոչ. ²¹ առդնելով C; առնելով V. ²² V գոր հակակայս ստորասուծիւնս. ²³ V հետեւուծիւք. ²⁴ եղելոց CD; եղելոց V. ²⁵ գոր D; գոր հետեւի V. ²⁶ մարթել V. ²⁷ V ոչ. ²⁸ V անկարելի.

- ոչն հարկաւոր գոլ: իսկ կարո՞ւմն¹ ոչ գոլ՝ և ներընդունակա-
 նումն² ոչ գոլ: ոչն հարկաւոր ոչ . . . . .³ անկարելի ոչ գոլ:
 իսկ ոչն կարելումն ոչ⁴ գոլ: և ոչ⁵ ներընդունելումն . . գոլ⁶
 20. հարկաւոր գոլ: և անկարելին ոչ գոլ⁷: . . . . . ոչ . . . .
 դունակ . . . . . ւ . . հ . . կ . . ո . ոչ գոլ . . և անկարե-
 լին . . և ոչ կարումն⁸: ոչ գոլ: և ոչ ընդունական⁹ ոչ գոլ:
 հարկաւոր գոլ: և անկարելին ոչ գոլ¹⁰:
 25. Երգ տեսցի ի ստորագրութենէս. ասիցեալս¹¹: կարելի գոլ: ոչ
 կարելի գոլ: կարելի ոչ գոլ: ոչ կարելի ոչ գոլ: մարթելի¹² գոլ:
 ոչ մարթի գոլ: մարթի ոչ գոլ: ոչ մարթի ոչ գոլ: անկարելի
 գոլ: ոչ անկարելի գոլ: անկարելի ոչ գոլ: ոչ անկարելի ոչ գոլ:
 անկարելի գոլ: ոչ անկարելի ոչ գոլ¹³: հարկաւոր գոլ: ոչ հար-
 30. կաւոր գոլ: հարկաւոր ոչ գոլ: ոչ հարկաւոր ոչ գոլ:

Պրակք: Ին:—

- 1 անկարելին և ոչ անկարելի¹⁴ կարելումն, և մարթելումն և ոչ
 մարթելում: և ոչ կարելում: հետեի է հակասութեամբ¹⁵. բայց
 հակադարձաբար՝ քանզի կարելումն գոլ: բացասութիւն. ոչ
 35. կարելին գոլ: իսկ բացասութեանն¹⁶ ստորասութեանն¹⁷, քանզի
 ոչն¹⁸ անկարելում գոլ¹⁹. անկարելին գոլ: քանզի ստորասութ . . .²⁰

¹ V կարելումն. ² V ներընդունելումն. ³ V completes the lacuna
 thus գոլ և ոչն; in A damp has effaced six or seven letters. ⁴ V om.
 ոչ. ⁵ V ոչ; in A damp seems to have effaced a final ն. ⁶ V գոլ;
 in A damp or other agency has effaced two letters, probably ոչ, before
 գոլ. ⁷ V tr. անկարելին գոլ: և հարկաւոր ոչ գոլ. The words which
 followed in A have been all but totally erased by a late hand, but the
 following seems to have stood: իսկ կարելում ոչ գոլ և ոչ ընդունական
 գոլ ոչն հարկաւոր ոչ գոլ և անկարելին գոլ. ⁸ V կարելումն. ⁹ V
 ընդունականումն. ¹⁰ V tr. և անկ. ոչ գոլ և հարկաւոր գոլ. ¹¹ V
 ասացեալս; in A final ս is a correction of ն. ¹² V մարթի. ¹³ անկարելի
 գոլ: ոչ անկարելի ոչ գոլ] V omits. ¹⁴ V անկարելին. ¹⁵ V has կարե-
 լում հետեի. ոչ հակասութ. ¹⁶ V բացասութի. ¹⁷ V ստորասութ.
¹⁸ քանզի ոչն V om. ¹⁹ գոլ] V գոլ, որ է ոչ. ²⁰ In A the three
 final letters are erased by damp; V ստորասութի.

- b. անկարելին գոլ¹. իսկ ոչն անկարելի². բացասութիւն: բայց հարկաւորն. զհարդ. տեսանելի է: երևելի է. զի ոչ այսպէս. այլ հակակալքն. հետեին: այս հակասութիւն զատ: քանզի բացասութիւնն³. ոչ է. հարկաւորն ոչ գոլ: քանզի մարթի. ճշմարտի⁴ ի վերայ նորին երկոքին: քանզի հարկաւոր ոչն⁵. ոչ գոլ. ոչ հարկաւոր գոլ: և պատճառք ոչն⁶ հետեւել. նմանապէս այլոցն: զի ներհակաբար անկարելին հարկելու մն. բացտուեալ⁷ լինի: զնոյն կարելով: քանզի եթե անկարելի. հարկաւոր է այս ոչ գոլ. այլ⁸ չգոլ: և եթե անկարելի ոչ գոլ. այս հարկաւոր գոլ: իսկ ապա թե այն նմանապէս կարելու մն. և ոչ⁹ այսոքիկի¹⁰ ներհակէն¹¹: վասն զի ոչ նշանակէ՝ զնոյն. հարկաւորն և անկարելին. այլ որպէս ասացեալ է հակադարձապար:

Պրակթ. իզ:

10. Սի գուցէ. ըստ որում կարելին. այսպէս կալ զհարկաւորին հակասութիւնն¹²: քանզի հարկաւորն գոլ. կարելին գոլ: քանզի եթե ոչ իցէ բացասութիւն, հետեւեցի: քանզի հարկ է կամ ասել¹³. կամ բացուսել¹⁴: իսկ ապա եթե ոչ անկարելի¹⁵ գոլ. անկարելի գոլ: ապա ուրեմն անկարելին¹⁶ գոլ. հարկաւորն գոլ. որ է անտեղի: այլ սակայն, կարելու մն գոլ. ոչն կար գոլ: հետեւի ևս¹⁷ սմա. ոչն հարկաւոր գոլ: իսկ ապա պատահէ հարկաւորն գոլ. ոչ հարկաւորն¹⁸ գոլ: որ անտեղի է¹⁹. այլ սակայն և ոչ²⁰ հարկաւորն գոլ²¹ հետեւի կարելու մն գոլ: և ոչ հարկաւորն²² ոչ գոլ: քանզի նմա երկոքեան մարթեն²³ պատահել: իսկ սմա. որք²⁴ ճշմարիտ իցէ. ոչ²⁵ ևս եղիցի այն ճշմարիտ: քանզի երկոքեան կարեն. կարելի գոլ. և ոչ գոլ: և եթե հարկաւոր գոլ և

¹ V om. գոլ.   ² D կարելի.   ³ V բացասութի.   ⁴ V ճշմարտել.
⁵ V om. ոչն.   ⁶ V ոչ.   ⁷ V հարկ ելու մն բացատուեալ.   ⁸ այլ
 CDE; այլ հարկաւոր է.   ⁹ V om. ոչ.   ¹⁰ V om. ի.   ¹¹ V ներհակ էն; just below V has հակադարձաբար.   ¹² V հակասութիւն.
¹³ V ստորասել.   ¹⁴ V բացասել.   ¹⁵ V կարելի.   ¹⁶ V անկարելի; in
 A the final ն is added above line in first or contemp. hand.   ¹⁷ In
 A the first hand adds ևս above line; V և.   ¹⁸ V հարկաւոր.
¹⁹ V tr. է անտեղի.   ²⁰ V om. և ոչ.   ²¹ գոլ] V գոլ ոչ.   ²² V
 հարկաւոր.   ²³ V մարթին.   ²⁴ V որ.   ²⁵ ոչ] V և ոչ.

ոչ գոլ. ոչ եղիցի կարելի երկոքին: պակասեալ է այսուհետև.
 և ոչ հարկաւորն, ոչ գոլ հետևել կարելու մըն գոլ: քանզի
 այս, ճշմարիտ և զհարկաւորն գոլոյ: քանզի սա լիցի¹ հակասու-
 թիւնն² հետևելումն. ոչ կարելումն, ոչ գոլ: իսկ նմա հետևի-
 անկարելին³ գոլ⁴. և⁵ հարկաւորն ոչ գոլ: որոյ բացասութիւնն.
 25. ոչն հարկաւոր' ոչ գոլ: և հետևին ուրեմն, և այսք հակասու-
 թիք ըստ ասացելում յեղանակին⁶. ոչ⁷ ինչ անկարելի պատահէ.
 այնպէս եղելոցն:

Պրակք: Ին:

30. Եւ այց տարակուսեցի որ, եթե հարկելումն գոլ կարելին գոլ
 հետևի: քանզի եթե ոչ հետևի հակասութիւնն հետևեցի.
 ոչքն կարելի գոլ: և եթե որ ոչ զայս ասացէ գոլ⁸ զհակասու-
 թիւնն հարկաւոր ասել⁹. զկարելին ոչ գոլ. այլ երկոքին սուտք
 զհարկաւորէն գոլ: այլ սակայն. դարձեալ զնոյն գոլ թուի կար
 հատանիլ և ոչ հատանիլ: և գոլ. և ոչ գոլ: ապա եղիցին¹⁰
 35. հարկաւորին գոլ' մարթ գոլ այս¹⁰ սուտ: և երևելի է. զի ոչ
 ամենայն կարելին գոլ. և կամ գնալ. և¹¹ զհակակայան, կարէ,
 այլ եք¹² ի վերայց¹³. ոչ ճշմարիտ: նախ ի վերայց ոչ ըստ բանի
 կարիցն: որդան: հո՛ւր ջերմային. և ունի զաւրութիւնք. սորա աւելեացն
 p. 23. և ներհակայցն¹⁴: իսկ անբանքն' ոչ ամենեքեան. այլ որպէս
 ասացեալէ: հո՛ւրդ: ոչ կարելի ի¹⁵ ջեռուցանել և ոչ¹⁶. որբանք
 այլքն¹⁷ ներգործեն¹⁸ միշտ: բայց ոմանք կարեն. յայնցանէ. որք
 ըստ անբանին զաւրութիք են համանգամայն զհակակայան: այլ
 5. սակայն զայս' յայսր սակս ասացեալ է' զի ոչ ամենայն զաւրու-
 թիւն հակակայցն¹⁹, և ոչ որբանք ասին ըստ նմին տեսակի:

¹ V եղիցի. ² V հակասուի. ³ V ոչն կարելին. ⁴ V գոլոյ.
⁵ V om. և. ⁶ V յեղանակիս. ⁷ V և ոչ. ⁸ V գոլ, այլ. ⁹ V
 adds է before ասել. ¹⁰ V adds և after եղիցին; V և այս. ¹¹ V om.
 և. ¹² [էք] V է. ¹³ V ի վերայ ոմանց. ¹⁴ V ներհակայցն. ¹⁵ V
 om. ի. ¹⁶ և ոչ. որբանք] V և ոչ: Եւ ոչ որբանք; DE և յոչ: և որբանք.
¹⁷ այլք DE; այլ V. ¹⁸ V ներգործին. ¹⁹ հակակայցն CDE; V
 հակակայցն է ընդունական.

Պրակթ. իր:

10. Բայց ոմանք զաւրուծիւնք հոմանո՛ւնք են: քանզի կարելին, ո՛չ վայրապար ասի՝ այլ ոմն զի ճշմարիտ, իբրև¹ ներգործուծք է: որզան՝ կարելի գնալ զի գնայ՝ և բոլորովին կարելին գոլ: զի² ահա, դեռ է ըստ ներգործուծե՛: որ³ ասի գո՛ւ կարելի: և միւսն յորժամ⁴ . . . . . կարելի .⁵ գնալ. յորժամ գնասցէ՛: և այս ի վերայ շարժականաց է միայնից, զաւրուծիւնս. նայ և⁶ ի վերայ անշարժից՝ և զերկոսին՝ ճշմարիտ ասել: կարելին գոլ գնալ կամ գո՛ւ. և որ ահա դեռն⁷ գնայ, և զներգործո՛ւնն. և զգնացականն՝ արդ. այսպէս կարելի⁸: ո՛չ ճշմարիտ⁹ զհարկաւորէն պարզարար ասել. բայց միւսն ճշմարիտ: իսկ¹⁰ վասն զի ներմասինցն¹¹ զբոլորէն, հետեի այնքամ: ի հարկէն ելում¹², հետեի¹³, կարելն¹⁴ գոլ: բայց սակայն, ո՛չ ամէն: և է թերևս՝ սկիզբն հարկաւորն և ո՛չ հարկաւորն ամենեցուն գոլ, կամ ո՛չ գոլ: և զայլսն սոցապէս¹⁵, կարգաւ հայցել և խնդրել պարտ է: և երևելի է յասիցելոցն, զի ի հարկէն էակն ըստ ներգործուծեան է: իսկապէս¹⁶ թե առաջին¹⁷ յաւետախաղացն¹⁸, և ներգործուծիւն՝ զաւրուծեան առաջին՝ և այնք՝ որ առանց զաւրուծեանն¹⁹, ներգործուծեամբ միշտ են: որզան: առաջին գոյացուծիւնքն²⁰: իսկ որ հանդերձ զաւրուծեամբն բնուծք առաջինք. բայց ամանակաւ վերջինք: և ոմանք. և երբեք, ո՛չ են ներգործուծեամբ. այլ զաւրուծեամբ միայն:—

¹ V իբր զի. ² զի B; և ոմն, որ զի V. ³ որ] և B. ⁴ In A six letters at least at the end of a line have been destroyed by damp; V supplies the lacuna thus: ներգործեցէ. որզան. In A որզան could hardly have stood. ⁵ Perhaps A wrote կարելին, for the damp seems to have effaced a letter after ի; V կարելին. ⁶ V և նա և; B իսկնաև. ⁷ V դեռ. ⁸ V կարելիս. ⁹ V ոչ ճշմարիտ, ոչ; B C D ոչ ճշմարիտ. ¹⁰ V ճշմարիտ իսկ. ¹¹ V ներմասինցն. ¹² V հարկէն, որում. ¹³ հետեի B; հետեի միշտն V. ¹⁴ V կարելի; B կարելին. ¹⁵ սոցապէս B C D; այսպէս V. ¹⁶ V է իսկապէս. ¹⁷ V առաջին է. ¹⁸ V յաւետախաղացն. ¹⁹ V զօրուեց. ²⁰ V գոյացուծիք.

Պրակթ. ԻԹ :—

- Եւ որ որ ներհական է՝ ստորասուծիւնն բացասուծեան¹. եթե ստորասուծի ստորասուծեան. թե բան՝ բանի. որ ասէն թե ամենայն մարդ արդար՝ ոչ որումն² մարդ արդար, կամ ամենայն մարդ արդար. ամենումն մարդ անիրաւ է՝ որդան. կաղիւս արդար է, կաղիւս արդար ոչ է. կաղիւս անիրաւ է՝ որ որ ներհական ի սոցանէն՝ քանզի ի ներձայնոջն³ հետեւին ներխորհրդանցն, և անդ ներհական կարծիքն. ներհականին՝ որդան՝ զի ամենայն մարդ արդար. ամենում⁴ մարդ անիրաւ է. և ի վերայ ներձայնոջն ստորասուծեանցն. հարկ է նմանապէս ունել՝ և եթե ոչ անդ ներհականին կարծիքն. ներհական է. ոչ ստորասուծիւնն⁵, ստորասուծե եղեցի ներհական. այլ ասացեալ բացասուծիւնքն՝ իսկ ապա խուղելի է. որ կարծիք ճշմարիտ, սրտի կարծեաց⁶ ներհական՝ արդեւք հակասուծեանն⁷. թե որ զհակառակն գող կարծեցուցանէ՝ և ասեմ այսպէս՝ իմն⁸ . . . կարծիք. ճշմարիտ. բարւոյ՝ զի բարի է և այլ զի ոչ բարի՝ սուտ է և միւս. զի չար՝ արդ որ որ սոցանէ ներհական ճշմարտին՝ և եթե մի⁹. ըստ որում ումեք և¹⁰ է. ներհական :—

Պրակթ. Ը :

- Մարդ այսուիկ կարծիք. զներհական կարծիսն¹¹, որոշել¹² ներհակացն¹³ գող՝ սուտ է. քանզի բարւոյն, զի բարի, և զչարին¹⁴, զի չար՝ սոյն թերեւ, և ճշմարիտ. թե աւելիք. թե մի է՝ և ներհական այսոքիկ՝ ոչ ներհակացն¹⁵ գող ներհական՝ այլ առաւել ներհականումն՝ և եթե իք բարւոյն՝ զի բարի է¹⁶ բարւոյ կարծիք՝ և է զի ոչ բարի է՝ և է այլ զի ոչ է. և ոչ կարէ գող. և կարելի է¹⁷ զայլոցն ոչ մի զների է՝ ոչ՝ որքանք ել զոչն է.

¹ V ստորասուծե բացասուծիւն ; BC have ստորասուծեան. ² V որ ոմն and in same line կամ թե ամ. ³ V սոցանէ իցէ՝ քանզի ներ ձայն. and in next line թէ անդ for և անդ. ⁴ C ամենումն. ⁵ V ստորասուծի. ⁶ V կարծեացն. ⁷ V հակասուծե. ⁸ V has է իմն ; A must have had իմն է. ⁹ V մի է. ¹⁰ V om. և. ¹¹ V զկարծիսն. ¹² V որոշել. ¹³ V ներհականացն. ¹⁴ V չարին. ¹⁵ V ներհականացն. ¹⁶ է BCD ; V է, և. ¹⁷ V omits stop after է.

10. կարծեցուցանեն. և ոչ որքանք՝ ոչ գոլ զէն : քանզի անհունք՝ երկոքին¹ : և որքանք ել կարծեցուցանեն, զոչն է՝ և որքանք ոչ ել զէն. այլ նորքանս խորն : և այսոքիկ² են. արդ որոց լինելու թիւնք³ : և արտհակակայցըն⁴ լինելու թիւնք : իսկ ապա և խարանքն⁵ :

Պրակք. լա⁶ :

15. Արդ եթե բարին, և բարին⁷, և ոչն⁸ չար իք. և ոմն ըստ ինքեան, և ոմն ըստ պ. տա . . . . ան . . .⁹ պատահեցաւ սմա, ոչ չարում¹⁰ գոլ : և առաւել իւրաքանչիւրոյ¹¹ ճշմարիտ, կամ ըստ ինքեան¹², և սո՛ւտ, թեպէտ և ճշմարիտ : արդ ոչն բարի բարին, ըստինքեանն¹³ ելոյ. սուտ : իսկ չարին. ըստ պատահմանն : ապա ուրեմն, առաւել եղիցի. սո՛ւտ՝ բարւոյն հակասութիւնն. քան թե. ներհականին : քանզի¹⁴ յոյժ ստեալ է առ իւրաքանչիւրոք զներհականն ունելով կարծիս : քանզի ներհականքն յոլովոցըն¹⁵ տարբերեցելոց առ ի նոյն : արդ եթե ներհական սոցա. մին¹⁶. և ներհականագոյն բացասութեան¹⁷, յայտ է զի սո՛ եղիցի ներհական : իսկ սյնր՝ թե չար. բարին շարամանեալ է. և քանզի ոչ բարի. հարկ է. թերևս կարծե՛լ զնոյն :

Պրակք. լբ¹⁸ :

Եւ ևս թե ի վերայ¹⁹ այլոցն նմանապէս պիտի ունել. և²⁰ այսուիկ թուեսցի բարւոք ասիլ²¹ : քանզի ամենայն ուրեք հակասու-

¹ երկոքին C ; V երկոքեանն. ² այսոքիկ B ; V այնոքիկ. ³ V լինելու թիւնքն. ⁴ V արդի հակակայցն. ⁵ B խարանքն. ⁶ In A the numeration of ch. is added by a late hand. ⁷ V բարի. ⁸ V ոչ. In A suffix ն added above line by the rubricating hand. ⁹ In A seven or eight letters erased and the passage corrected to պատահման քանզի, which V has ; B has պատահի. քանզի, which clearly stood originally in A. ¹⁰ V չարումն. ¹¹ V իւրաքանչիւրն. ¹² ինքեան] V ինքեանն, կամ ըստ պատահմանն. ¹³ V ինքեան. ¹⁴ After քանզի V adds որ. ¹⁵ V ի յոլովոցն. ¹⁶ V մինն. ¹⁷ բացասութեան B ; բացասութի V. ¹⁸ In A the numeration լբ is corrected by late hand from լա. ¹⁹ V վերայց. ²⁰ և om. V. ²¹ V ասել.

30. թեան՝¹ և կամ ոչ ուրեք, և յոր ոչ է ներհակութիւն²: բայց որքանից, ոչ էք ներհական, յազազս սնյց իք սուտ՝ ճշմարտութեանն³ հակակայ: որդան: որք զմնորդն, ոչ կարծեն մարդ. յոյժ սուտեն: արդ եթե սոքա ներհական, և սյլքն հակասութեանքն⁴:

Պրակթ. լԳ⁵:

35. Եւս⁶ նմանապէս ունի և բարւոյն, զի բարի⁷: և ոչն բարւոյ՝ զի ոչ բարի: և առ այսորիւք՝ բարւոյն, զի ոչ բարի, և ոչ բարւոյն, զի բարի: արդ ոչումն բարւոյ, զի ոչ բարի, ճշմարտի ելոյ՝ կարծեաց, զինչ եղիցի ներհական. ոչ ահա որ ասէն⁸, թե չար: քանզի համանգամայն երբեմն եղիցի ճշմարիտ: բայց ոչ երբեք ճշմարիտ, ճշմարտում ներհական: քանզի էք իմն. ոչ բարի⁹, չար: իսկ ապա մարթի, համանգամայն ճշմարիտս¹⁰ գոլ: և ոչ դարձեալ զի ոչ չարն: քանզի ճշմարիտ է¹¹ այս: քանզի համանգամայն և սոքա եղիցին: և պակասեալ է. ոչ ումըն բարւոյ զի ոչ¹² բարի է, ներհականն ոչն¹³ բարւոյ՝ զի բարի: քանզի ոչ ճշմարիտ է այս: իսկ սյնք. վասն զի ոչ¹⁴ բարի¹⁵. ներում բարւոյն, ներհականն ոչն¹⁶ բարւոյ¹⁷, զի բարի¹⁸ սուտ: քանզի ճշմարիտ այս¹⁹: իսկ ապա և սյնմ, բարւոյն զի ոչ բարին, եղիցի ոչ բարւոյն, զի բարի²⁰: և երեւելի է, զի ոչ ինչ տարբերեցէ. և ոչ եթե զբոլորէ զիցուք ստորսութիւն: քանզի զբոլորէ բացասութի. ներհական եղիցի. որդան: կարծեաց²¹, սյնում որ կարծեցուցանէն²²: քանզի ամենայն որ ինչ իցէ բարին²³, բարի. իք. կամ թե ոչ ինչ բարեաց բարի է: քանզի բարւոյն. զի բարի թե²⁴ զբոլորէ բարին, նոյն է սյնում: որ զինչ²⁵ իցէ բարին, կարծեցուցանելով զի բարի: և

¹ In A a final letter has been erased; BC have հակասութեանն.

² V ներհականութիւն. ³ V ճշմարտութիւն; BCD ճշմարտութեանն.

⁴ V հակասութիւն. ⁵ լԳ is a late correction from լԲ. ⁶ V և ևս; C և.

⁷ V բարի է. ⁸ V ասէն. ⁹ V բարին. ¹⁰ V ճշմարիտ.

¹¹ CDE ոչ ոչ. ¹² V է և. ¹³ V ոչ. ¹⁴ V om. ոչ. ¹⁵ V բարին.

¹⁶ V om. ոչն. ¹⁷ V բարւոյն. ¹⁸ բարի] V ոչ բարին. ¹⁹ այս B;

V է այն. ²⁰ V բարին; BCD բարի. ²¹ V կարծեացն. ²² V կար-

ծեցուցանեն. ²³ V բարի. ²⁴ V թէ և. ²⁵ V զինչ և.

10. սյս ո՛չ ինչ¹ տարբեր է յայնմանէ, թե ամենայն որ ինչ է բարի բարի, իբ. և նմանապէս, և ի վերայ ո՛չ² բարւոյ: իսկ ապա զի թե ի վերայ կարծեաց սյսպէս ունի: և են ներձայնւո՛ջքն ստորասուծիւնք³ և բացասուծիւնքն. նշանակք ներանձինցն⁴, յայտ է զի և ստորասուծե՛ն ներհական, բացասուծիւնն⁵, որ յաղագս նորին զբոլորէ: ո՛րզան: զի ամենայն բարի. բարի՛ կամ ամէն մարդ՛ բարի. կամ⁶ թե ո՛չ առ⁷ ամէնայն մարդ: կամ թե ո՛չ որ: և բացերևականաբար⁸, թե ո՛չ ամէն. կամ ոչ ամենայն⁹. երևելի է. զի և ճշմարտութեան, ճշմարտութիւն ո՛չ մարթէ ներհական գո՛ւ ո՛չ կարծիք¹⁰. և ո՛չ ներհակութիւն¹¹: քանզի ներհակութիւնք սյնք. որք ի հակակայան: իսկ առ ի նոսին¹², մարթէ ճշմարտեւ զնոյն: բայց¹³ համանգամայն¹⁴. ո՛չ մարթե՛ն ներհականք գոլ նմին:

¹ V tr. ինչ ոչ.   ² V ոչն.   ³ V ստորասուծիւնքն.   ⁴ V ներանձինցն; C ներանձինցն.   ⁵ V բացասուծի.   ⁶ V om. կամ: ⁷ առ om. V.   ⁸ V բացերևաբար.   ⁹ ամենայն] V որ.   ¹⁰ V 'ի կարծիսս; B կարծիք.   ¹¹ V 'ի ներհակութի.   ¹² After նոսին V adds 'ի համանգամայն.   ¹³ D բայց; V զի.   ¹⁴ V համանգամայնքն.

At the beginning of the Categories down the margin A has written in the first hand the following scholion on the Title:—*վասնզի ստորագուծիւնքն, ներաճագոյնք են և մանկանց դիւրակի առուսանել: նա՛ և կատարելագոյնք քան զայլն գրեան: քնզի յաղագս տասրն, սեռիցն սեռականագունից, կարճառուտաբար՛ անցանէ, իմաստասէրս: յիրաւի նախակարգեցին զսոսա՛, քան զայլն գրեան վասն երկո՛ւց՝ սյսոցիկ պատճառաց:—*

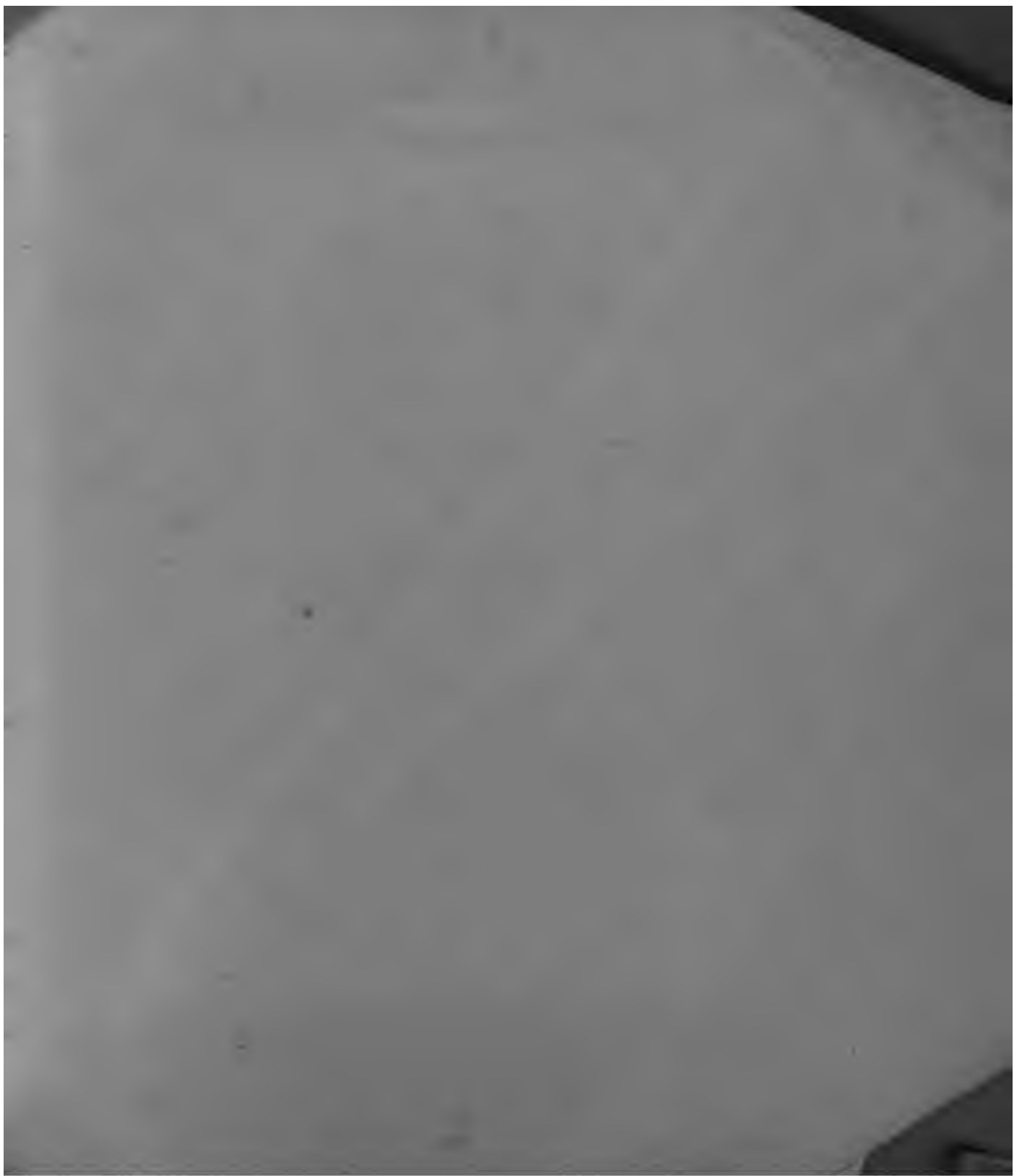
At the end of the De Interpretatione after last section of commentary A has following subscription in first hand:—*իմաստութիւն հաւր և բան, սիրողին իմաստութե. վարդապետին սարկաւազ կոչեցեալ. աշխատանաց յուղղութի տառիս. զարժանն հատոյ յանյա՛ւաղձրիցդ:—*

ERRATA IN APPENDICES.

- Page 105, l. 34 *եւել*.
- Page 107, l. 4, *for 95 read 105*; l. 23, in note 7. *for ումուք read ումուք*. A in mg. ումեք.
- Page 113, l. 29, *for ասես read ասեմ*.
- Page 115, l. 12, *read որպէս*; l. 19, *ներհականն*; l. 21 ումեմն.
- Page 118, l. 19, *for ևւ read և*.
- Page 123, l. 16, *read սակաւոջմ*; l. 23, *սահման*.
- Page 124, in note 15, *read աննմանք*.
- Page 128, *read*, in note 5, as follows: so V; om. յար first, etc.
- Page 129, l. 10, *read որկէն*; l. 17 *զգալին*.
- Page 130, l. 12, *for յ read ժ*.
- Page 132, l. 4, *read գեղեցկագոյնն*; in last line but one *read ձեռն* for *ձեռե*.
- Page 133, l. 11, *read Տիւանդութենէ*; l. 18 *արագափոփոխ*.
- Page 134, l. 22, *read զաւրութիւնն*.
- Page 136, l. 7, *read բնութեանն*; l. 17, *շիկնէն*; l. 20, *որակութիւնք*; l. 28, *բնութե*.

NOTE.—Variants in the critical apparatus, of which the source is not specified, are to be ascribed to the Venice Printed Text.

LANE MEDICAL LIBRARY

To avoid fine, this book should be returned on
or before the date last stamped below.

--	--	--

